

BŐSÉGES KONCERT- ÉS FESZTIVÁLKÍNÁLAT, SZTÁRINTERJÚK, LEMEZKRITIKÁK

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz
2010. NYÁR

MATUZ ISTVÁN

A fuvolajáték megújítója

**ANOUSHKA
SHANKAR**

Szitárharmónia

**BOBBY
MCFERRIN**

KICSOMAGOLT AJÁNDÉK

**MOLNÁR
LEVENTE**

„Csak faragni
kellett belőlem”

XV. ÉVFOLYAM II. SZÁM

ISSN 1416-1109

10002

9 771416 110003

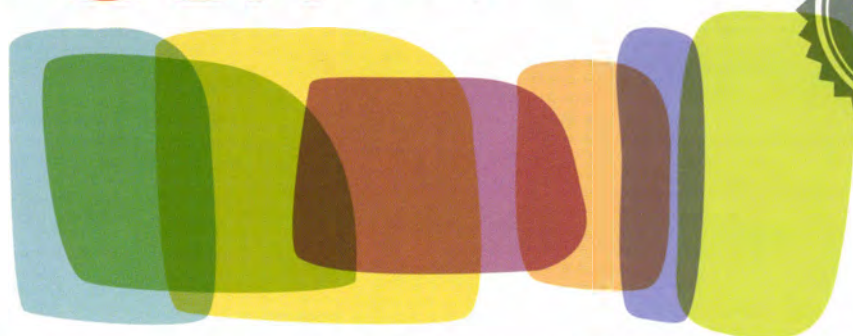
Ára:

950 Ft

€ 4,-

Az **e-on** bemutatja

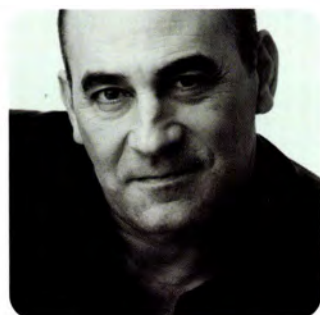
2010
AUGUSZTUS
13-20

A fesztivál programjaira jegyek vásárolhatók a Concert&Media hálózatában, az ismert jegypénztárakban, valamint a www.jegyelado.hu oldalon.

Kaposvári Nemzetközi Kamarazenei Fesztivál

www.kaposfest.hu

KULKAI
JÁNOS

MACSAI
PÁL

KOCSIS
ZOLTÁN

PALYA
BEA

JOSHUA
BELL

KOKAS
KATALIN

CHARLIE

PEKKA
KUUSISTO

EURÓPA
KULTURÁLIS
FŐVÁROSA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Roland

MAGYARORSZÁG
www.itthon.hu

fesztiválok
éve 2010

Kaposvár

Bartók
3
MR

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

A Gramofon – Klasszikus és Jazz folyóirat jelen számában méltatott lemezek közül az alábbiakat ajánljuk kiemelten olvasóink figyelmébe:

47 „Tanítanivalóan érzékivé válnak a IV. szimfónia első tételének drámai és hősiés akcentusai, ügyes a tétel végi meglepetés”

48 „Az t a szigorú, kissé szikár hangképet, amit a hallgatóság a korábbi felvételek többségéből ismert, itt másfajta történelmi perspektíva, másfajta színspektrum jellemez”

48 „A Fischertől szokásos perfekció mindenütt, s az előadás természetes zeneisége sem hagy kívánnivalót maga után”

71 „A minden ízében perfekt előadás nagy élményt jelent azoknak, akik fogékonyak a hajlékony zenére, az egyszerű érzelmekre”

84 „Bobby McFerrin a hallgató fülébe akart dúdolni, fel akarta emelni, el akarta andalítani”

85 „Nyolc évvel a nagy visszhangot keltett Largo után Brad Mehldau ismét nagyszabású művel rukkolt elő”

91 „Fabián Juli az ország egyik legimprovizatívabb énekesnője, aki nem fél a kockázatoktól, hanem egyenesen keresi azokat”

97 „Így nézne ki, ha egy régi paraszti muzsikuss találkozna Jimi Hendrix zenéjével...”

Szerkesztői ajánlat

DOSSZIÉ

A beskatulyázhatatlan

Kétszáz éve született Robert Schumann

KALEIDOSZKÓP

ZEMPLÉNI FESZTIVÁL

Egy híján húszt

Shlomo Mintz a nyitókoncerten

Párizs fényeitől a Buenos Aires-i kávézóig

JazZemplén 2010

KLASSZIKUS

Aki megújította a fuvalázás technikáját

Találkozás Matuz Istvánnal

A TEHETSÉG KÖTELEZ

„A zene játszik engem”

Farkas Gábor Lisztről, fellépésekről, tanításról

Udvarlóból zeneigazgató

Karosi Bálint: Boston és Budapest között

ZENEKARI KÖRKÉP

NYÁRI FESZTIVÁLOK

Zenei programok Kaposvártól Tiszadobig

A függetlenség művésze

Bernard Coutaz (1922–2010)

KRITIKA

ZENÉS SZÍNHÁZ

„Csak faragni kellett belőlem”

Interjú Molnár Leventével

Flemingre várva

A Magyar Állami Operaház következő évadja

Három magyar a döntőben

Finisbe ért az Armel Operaverseny és Fesztivál

Egy úr Velencéből: Anger Ferenc

Hódolat Európának

Miskolci operafesztivál tizedszer

Erkel újragondolva

Az Erkel-összkiadás munkálatairól

Holender búcsúajándéka

Erőd Iván gyermekoperája a bécsi operaházban

KRITIKA

JAZZ

CÍMLAPSZTORI

6 Kicsomagolt ajándék

Bobby McFerrin Magyarországon koncertezik

74

A világbéke is jól járt

Jazzahead találkozó Brémában

78

12 Ifjú tehetség – Rafael Mairió

80

13 Fuvolától a harangjátékig

Húszéves a Fon-Trade Music

81

14 Nyári koncertajánló

82

15 KRITIKA

84

VILÁGZENE

„Soha nem leszek populáris művész”

Beszélgetés Anoushka Shankarral

94

KRITIKA

97

GRAMOFON-HANG

24 Analóg vagy digitális?

Ujházy László tanulmánya

100

25 A filmhang varázsa

Interjú Balázs Gáborral

104

KICSOMAGOLT AJÁNDÉK

Bobby McFerrin Budapesten (74. oldal)

1996-ban alapította:

Iványi Margó, Bösze Ádám,
Retkes Attila és Zipernovszky Kornél

Főszerkesztő: **Várkonyi Tamás**

Főszerkesztő-helyettes:

Albert Mária, Bércesi Barbara

Főmunkatárs: **Zipernovszky Kornél**

Művészeti vezető: **Práczy István**

Tervező szerkesztő: **Kondor Anna**

A szerkesztőség tagjai:

Albert Mária (zenés színház)

Bércesi Barbara (jazz)

H. Magyar Kornél (világzene)

Ujházy László (Gramofon-Hang)

Várkonyi Tamás (klasszikus)

E számunk szerzői:

Albert Mária, Aradi Péter, Balázs Miklós, Bércesi Barbara, Bori Viktor, Csurgai Dorottya, Deseő Csaba, Fittler Katalin, Friedrich Károly, Gilányi Gabriella, H. Magyar Kornél, Hátori Eszter, Huszár Endre, Katona Márta, Kozma Gábor, Laczkó Krisztián, Lőrincz Judit, Márton Attila, Máté J. György, Mesterházi Gábor, Mesterházi Máté, Molnár Szabolcs, Ókovács Szilveszter, Pallai Péter, Párniczky András, Pödör Bálint, Rácz Mihály, Réfi Zsuzsanna, Sütő Márton, Szabó Bálint, Szabó Barna, Szántó András, Szászi Júlia, Teimer Gábor, Turi Gábor, Ujházy László, Várkonyi Tamás, Veres Bálint, Vörös Eszter, Zay Balázs, Zipernovszky Kornél

Cimlapphotó:

www.bobbymcferrin.com

A szerkesztőség címe:

H-1037 Budapest, Szépvölgyi út 99.

Telefon: (06-1) 430-2870

Fax: (06-1) 436-0101

E-mail: info@gramofon.hu

Honlap: www.gramofon.hu

Kiadja a **Klasszikus és Jazz**

Nonprofit Kft.

H-1037 Budapest, Szépvölgyi út 99.

Ügyvezető igazgató: **Várkonyi Tamás**

Nyomdai kivitelezés:

Publicitas Art-Media Kft.

H-1021 Budapest, Tárogtató út 26.

Honlap: www.publicitas.hu

Megjelenik évszakonként.

Előfizethető a kiadó címén, telefonon, faxon, e-mailben.

Az éves előfizetés ára: 3200 forint

A Gramofon megjelenését támogatja:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

SCHUMANN 200

(6. oldal)

ERKEL ÚJRAGONDOLVA

(69. oldal)

ANUSHKA SHANKAR

(94. oldal)

A beskatulyázhatatlan

**Kétszáz éve
született**

**Robert
Schumann**

Schubert
Az évfordulók korát éljük. Tavaly Haydn, mellesleg Mendelssohn. Idén Erkel, Chopin, valamint Mahler és mellesleg Schumann. Jövőre Liszt, aztán 2013-ban Wagner és Verdi. Egy-egy ilyen év sztárt csinál az amúgy is sztárolt zeneszerzőből – és valamivel több publicitást ad annak, akit nem lehet sztárolni. Tavaly a csapból is Haydn folyt – pótolva sok évtized elmaradását –, hogy pár évtizedig megint háttérbe szorulhasson. Hozzá képest 2009-ben Mendelssohn nem kapott túlzott figyelmet. Idén jóval több a Chopin-koncert, és vetül valamicske fény Robert Schumannra is. Miért sztárolható Chopin, és Schumann miért nem?

◆ Mesterházi Gábor

Robert Schumann

Chopin alighanem életében is nagyobb sztár volt – de vele itt nem foglalkozom többet, mert egyrészt úgyis eleget foglalkoznak vele mások, másrészt terjedelmi okokból csak olyan közhelyeket emlegetnék, amilyeneket Schumann esetében épp eloszlatni vagy megkérdőjelezni óhajtok. Marad tehát a kérdés második fele.

Kivételesen közelítsünk először az életrajz felől! Schumann messze nem annyira jó helyzetű családba született, mint Mendelssohn, de épp eléggé értelmiségi környezet vette körül: apja könyvesboltja egész fiatal korától nemcsak zsebpénzt (olykor megélhetést), hanem az irodalom és a művészetek szeretetét is jelentette. Ebben a közegben a jó antennájú Schumann hamar találkozott a kor irodalmi divatjával. Hasonlóan egy évvel idősebb zeneszerző barátjához, ő is kellő irodalmi tehetséget mutatott (kezdetben többet, mint zeneit). Míg apja élt, a kamasz Schumann zenei érdeklődése előtt sem álltak akadályok. Apja halálával kezdődtek a bajok: a jogi pálya kényszerét nehezen hárította el. Ugyanakkor igazságtalanok lennének anyjával, ha ezt felrónánk neki. A fiatal Robert ugyan aligha lógott ki a kor átlagából, már ami a sör, a pezsgő, a szivarok és a nők szeretetét illeti, de még mai szemmel is meglehetősen korainak mondható ez irányú elköteleződése. Az anyai (és gyámi) szigor tehát érthető – másrészt Schumann életének visszatérő vonása, hogy úgyis úgy lesz, ahogy akarja, és úgyse lesz könnyen... Körülötte valahogy nehezen dőlnek el a dolgok „kívül”, miközben belül sokkal határozottabbak az irányok.

A diák Schumann bohém ugyan a végtelenségig (ekkori levelezésének tekintélyes része az anyagiakon való sirám, illetve a felmenők pumpolása), mégis komoly és érdeklődő. A művészetek dolgában ő már meghökkentően felnőtt ember, akit ugyan időlegesen befolyásol a kor divatja, mégis kitűnő a szimata az igazi értékek iránt, íráskészsége pedig kiemelkedő.

Határozottság és bizonytalanság

Már ekkoriban beszerez valamit, ami hátralévő életében meghatározó lesz: a szifilisz. Emiatt kell lemondania előadóművészi pályájáról (a különleges ujjtágító, amelyet az utókor megszépítő optikája megpróbált felelőssé tenni keze benuzásáért, ha nem is dajkamese, de nem fedi a valóságot). Emiatt kell csaknem lemondania Clara Wieck szerelméről. És végül emiatt kell lemondania előbb az egészséges elméről, később az egész életéről. Igaz, a halál követi őt: sorra veszi el apját, testvéreit, barátait, mindig a legrosszabbkor, amikor már épp egyenesben lenne.

Hogy e betegséggel függ-e össze jelleme, utólag ki mondhatná meg? Csak az biztos, hogy vannak érdekes vonásai. Schumann mindenekelőtt makacs. Szinte rögeszmésen ragaszkodik elhatározásaihoz. Ezért lesz zeneszerző. És ezért veszi el Clarát. (Szókás az öreg Wiecket megmosolyogni, hogy milyen nehezen adja hozzá lányát, de ne feledjük: amikor az esküvő létrejön, a fiatal zongoraművész nő huszonegy éves. Ez abban a korban nem kevés, de

Robert és Clara Schumann

Forrás: Gramofon-archív

addigra Schumannhoz fűződő kapcsolata már hosszú időre tekint vissza.) E kitartó ragaszkodás ellenlábasa egyfajta bizonytalanság Schumann életében. A Clarával kötött házasság mindenesetre fordulópont az életében: mintha a harmincéves zeneszerző hirtelen megöregedne. Másrészt épp ekkor kap lábra: zeneszerzőként talán feleségtől vesz lendületet, új műfajokban próbálja ki magát, sikerrel.

A határozottságnak és a bizonytalanságnak ez az ellentmondása másutt is jelentkezik: miközben igazi polgár, aki lépten-nyomon belecsempészi a Marseillaise-t ifjúkori zongoraműveibe, 1849-ben úgy menekül a forradalom elől, hogy kisgyermekét is otthon hagyja, és a biztonságos búvóhelyről terhes feleségét küldi haza érte. De azért ír őt „republikánus” indulót... Bár minden azt bizonyítja, hogy magának való ember, aki a papírral vagy a zongorával kettésben érzi magát legjobban, mindenféle tisztséget elvállal, amelyekben nem sikeres, és nem jut belső sikerélményhez sem. A düsseldorfi zeneigazgatóság például lehetne sikersztori – fogadtatásának pompája erre predestinálná –, de elrontja, mert a vezényléshez (és a karvezetéshez) ragaszkodik, amihez aligha van igazi érzéke. Az ifjúkori kitartás, ragaszkodás, rögeszméség állandó bizonyításkényszerre válik. Noha sorra írja jobbnál jobb műveit zenekarra, kamarazenei együttesekre – és persze zongorára –, állandóan operát akar írni. Ugyan megtalálja az irodalomnak azt a vonulatát, ami illik belső világához (Heinére vagy Az éden és a péri keleties romantikájára is gondolhatunk), állandóan gigászokkal viaskodik: Shakespeare-rel, Goethével. Ezek a művei lassan születnek meg, ha egyáltalán, miközben fél kézzel ír egyszerre két szimfóniát vagy egy tucat nagyszerű dalt, ha épp megszállja az ihlet. Mintha tudná, mivel fogja vádolni az utókor, mintha előre olvasná a lexikonok közhelyeit.

Közhelyek

Az általánosan elfogadott Schumann-képben a – többnyire ifjúkori – zongoraművek szerzője áll, aki formailag nem olyan tiszta, mint például Chopin, intimitásában nem olyan átütő, mint Schubert. Értőbb elemzők dalköltészetét emelik ki, mint az életmű csúcspontját. Az összes többi műfajáról az a – lexikonokban is megjelenő – vélekedés, hogy nem alkotott igazán maradandót; hogy nem volt igazi érzéke hozzá: szimfóniáiban, kamarazenéjében is a zongora-szerzőt látják. Hasonlóképpen gondolkodnak az előadók is, vagy a lemezkiadók, amelyek az életmű jelentős részét negligálják.

Bevallom, ezeket a közhelyeket sosem értettem. Kétségkívül igaz, hogy Schumann zongoraművei nem úgy világosak, mint Bach, Mozart vagy Chopin kompozíciói. Mégis: rend van bennük. Erre az egyik példa a C-dúr fantázia, amely címe ellenére az egyik legfegyelmesebb mű. Csak alaposan meg kell ismerni. Vannak persze pocsék előadásai, ezek alapján nem könnyű, de szerencsére akadnak nagyszerűek is (Fischer Annie, Szvjatoszlav Richter, Elisszo Virszaladze). Ez a rend magát teremti meg, a kereteket, a szabályokat is – de végső soron minden „a helyén van”.

Igaz, az op. 22-es g-moll szonáta tételeiről is elmondható, amit Schumann Chopinnek ró fel („négy legszertelenebb fiát hordta össze”), de az alig játszott op. 11-es (fisz-moll) szonáta kiemelkedően fegyelmezett. Schumann kitalál bizonyos formai megoldásokat: például a költő nemcsak a Kinderszenen utolsó tételében szól. Ez a fajta „értékelő” zárás számos más művére jellemző: még a kötöttebb for-

CLARA: TÖBB, MINT KÖZÉPSZERŰ

Clara Wieck-Schumann sem volt akárci. Tizenhat évesen szeretett bele Robertbe, és ki tudja, melyikük volt a kitartóbb és elszántabb. Clara közben Európa egyik legfelkapottabb zongoristájává vált, és e karriert házassága alatt sem adta fel. A Zongoraverseny bemutatása után két héttel szült. A szülések és a koncertturnék egymást követték, miközben a „legnagyobb gyerek”, a már 1844-től hol

összeroppanó, hol talpra álló férj leszerelése sem lehetett kis feladat: Schumannt ugyanis boszszantotta, hogy nem ő áll a középpontban, illetve hogy nem tud nyugodtan dolgozni. Clara zeneszerzőként is több volt, mint közepszerű: g-moll triója ugyan hagyományosabb, mint férje alkotásai, de a zárótétel fugatója másokat is megihletett. Clarának alighanem abban is elévülhetetlenek az érdemei, hogy Schumann az utolsó napokig (!) sem maradt barátok nélkül.

A Papillons első kiadásának címlapja

májú szimfóniák végén is találhatunk efféle új zenei anyagot. A Karnevál vagy a Davidsbündlertanze nem azért „töredékes”, mert Schumann nem talált más formát: ezt a formát találta, ezt is akarta. Legalábbis én sosem érzem Schumann-nál azt, hogy nem azt akarta írni, amit írt – szemben például Schuberttel vagy Beethovennel. Ami pedig az intimitást illeti: akinek több kell, mint a Waldszenen, hallgasson Csajkovszkijt.

A kamarazenei és szimfonikus művek épp a szerkesztés – és a hangszerelés – mesterművei. A II. vagy a IV. szimfónia, az Esz-dúr zongoraötös tételeken átívelő „vezérmotívuma” akkoriban nemhogy nem volt elcsépelet ötlet, de nyilvánvalóan előremutat. Ami a hangszerelési közhelyeket illeti: aligha hinném, hogy sok jobban meghangszerelt szimfónia van, mint a második – gondoljunk csak a scherzóra. Én a többiben sem hallok a zongorát – sokszor épp fordítva áll a helyzet: a zongoraműveknél hallok a zenekart itt-ott. Vagy vegyük a kamarazenét: a d-moll trió zárótétele hangzásában olyan nagyzenekari, mint mondjuk Beethoven Főherceg-triója vagy a Brahms-triók. A Zongoraötös elsőől az utolsó hangig tökéletes. És aki a zongorát hallja például az A-dúr vonósnégyesben, az alighanem süket.

Bizonyos, hogy Schumann elsősorban nem oratórium-szerzőként vonul be a történelembe, de aki ott volt Rattle és a Felvilágosodás Kora Ének- és Zenekarának Éden és a péri-előadásán, megérti, miért ezt tartotta Csajkovszkij a legértékesebb Schumann-műnek. (Az már eszméletörténeti kérdés, hogy Hitler is lelkesedett e műért, ugyanis – hasonlóan Wagner operáihoz – a művészetnek ebben is megváltó szerep jut.) Jó előadásban tehát ez is arányos, izléléses remekmű – csak hol az a jó előadás? Ugyanezt kérdezhetjük még a töredékes Fausról is – itt van ugyan egy teljes Britten-felvétel (körülbelül egy évtizede nem gyárt-

ják), illetve egy lenyűgözően szép részlet Fischer-Dieskaual, Sawallisch vezényletével egy 1961-es koncertről – a többi néma csend. Ha jobban ismernék e két művet, alighanem mást gondolnánk az oratorikus Schumannról, noha kései miséje és Requiemje(i) elmaradnak ezektől.

Bőség és hiány: a felvételek

Egyáltalán: mit ismerünk ebből a nem beláthatatlan, de terjedelmes életműből? Az említett zongoraművekből viszonylag sok a felvétel, de kevesen játsszák el a teljes sorozatokat, például az op. 12-es Fantáziadarabokat. Erre is van egy közhely: hogy Schumann eleve „töredékesen” írt, vagyis ezek a művek nem tartoznak össze; továbbá: Schumann magának írt, a zeneszerzés egyfajta belső napló volt számára, az utókor sokszor nem tudja, mi a kapcsolat mű és ihletője közt. Ez igaz, de alighanem a zeneszerzők nagy részéről elmondható – viszont ha mégis tisztességes előadásra akadunk a sorozatokból (az említettből például ismét Virszaladzéára), akkor úgy érezzük: talán mégiscsak van oka annak, hogy egy opuszszám alatt jelentek meg ezek az alkotások. Aztán a mellőzött művek: Richter előszeretettel vett elő ilyeneket, az Abegg-variációk, a Toccata is ezek közé tartozik (utóbbi talán „nem elég schumannos”), vagy a Bunte Blätter, a Novellette-ek, indulók. Közülük ő is csak párat tűzött műsorra, de ezek

alapján kíváncsiak lennénk a többire is. Richternél és Virszaladzénél egyébként Schumann-nal kapcsolatban mindig biztosra mehetünk. Alfred Cortot a húszas-harmincas években egy szép doboznyi zongoraművet rögzített, a Zongoraversenyt például háromszor (ugyanazzal a karmesterrel!), más műveket kétszer – ezek is etalonértékűek. Megbízhatóan jók Kempff vagy Arrau felvételei; Fischer Annie-t pedig nem szabad kihagyni. De a „sztenderd” zongoraművek esetében a választék igazán bőséges, és ha valaki Várjon Dénest hallja, a jövő felől is nyugodt lehet. A kamarazene már rosszabb helyzetben van. A triók közül a d-mollt boldog-boldogtalan felvette: ez, és a Zongoraötös volt „a” Schumann-kamarazene. Casals prades-i felvételein a másik két mű is hallható, bár az F-dúr (op. 80) talán tényleg kevésbé egységes mű, a g-moll (op. 110) remek, cáfolva ismét egy közhelyet, amely szerint a kései művek gyengék. Vonósnégyesből alig akad jó felvétel, de még említésre méltó se nagyon van. Pedig ha a Zehetmair Quartett vagy Hagenék sorozatát megismerjük, értetlenül nézünk, miért e negligálás (én gyerekkoromban hallottam föltehetően a Bartók kvartettet, az A-dúr azóta is az egyik kedvencem, de a polcomon bizony szerény a választék). A Zongoranégyes szerencsére rákerült a Zongoraötös túlóldalára kétszer is: LP-korában a Juilliard kvartett előbbit Bernsteinnel, utóbbit Goulddal rögzítve; CD-korában pedig Gould Zongoranégyes-felvétele vált közkeletűvé. De ha akad is még pár előadás, igazán nem hosszú a sor. (Zongoraötösből a Schnabel-Pro Arte, a Serkin–Budapest, a Szolchányi–Magyar vonósnégyes kihagyhatatlan.)

ÜNNEPI KONCERT BARENBOIMMAL

A németországi Schumann-év egyik csúcseményeként ajánlja a zeneszerző szülővárosa, Zwickau a június 4-től 12-ig tartó fesztiválját. Június 8-án, a születésnapon az Új világ-parkban rendeznek ingyenes szabadtéri koncertet, amelyet Daniel Barenboim vezényel a Staatskapalle Berlin élén. A sorozat első napján, 4-én a „szomszédban”, a lipcsei Gewandhausban Schumann egyetlen teljes operáját a Genovevát mutatják be. Két nappal később, 6-án emlékkiállítás nyílik a Paplak Múzeumban. Torsten Händler koreográfiáját ugyancsak a lipcsei Gewandhausban láthatja az érdeklődő, a balett címe: love.song.letters. Zwickau főterén 8-án koradélután születésnap ünnepséget tartanak, este pedig a Barenboim-koncert hangzik el. Elfride Jelinek osztrák író Clara s. című írásából felolvasó színházi előadás készül 9-ére, színhely a Malom Színház. A zárónapon Hélène Grimaud zongorázik. Távolabb, a Bodeni tó mellett fekvő Überlingenben kiállítással emlékeznek. A Robert és Clara Schumann mintegy 80 tárgyát bemutató tárlat október 31-ig látható. A portrék, levelek, feljegyzéseket tartalmazó füzetek és egyéb relikviák mint a romantikus személyiség és stílus megtestesítőit mutatják be a híres művészpárt. A tárlat anyagához Berlinből, Düsseldorfból, Zwickauból kaptak kölcsön tárgyakat. A kiállításához filmvetítések is csatlakoznak.

A németországi Schumann-emlékéhez kapcsolódó honlapok:

www.schumann-portal.de
www.schumannzwickau.de

A zeneszerző szobra szülővárosában, Zwickauban

AZ ÍRÁSTUDÓ

Ideje lenne jobban megismerni Schumant, a zenetudóst. Az általa alapított Új Zenei Újságban megjelent írásai különleges élvezetet nyújtanak – stílusa és tudása miatt egyaránt. Lelkesedés közben is elfogulatlan. Kezdetben – a gyerekkori Moscheles-élmény után – Beethoven és Schubert az ideál, aztán Paganini virtuozitása, de korán felfedezi Chopint, (pozitív) különvéleménye van Berliozról (zongorakivonatból is pontosan hallja a hangszerelési ötleteit).

Schubert hagyatékát maga kutatja fel, ennek köszönhető például a C-dúr szimfónia bemutatása, Mendelssohn vezényletével. (Persze milyen kor volt az, amikor Bach három zongorára írt versenyművét Mendelssohn és Liszt játszotta, Schumann pedig tudósított róla!) Wagnerrel előbb melléfog: a partitúra alapján kihagyja a Tannhäuser bemutatóját. Később – meghallgatva egy előadást – beismeri tévedését, és lelkesedik a műért. Utolsó felfedezettje Brahms, róla szóló írása nagy lendületet ad az ifjú szerző pályájának. Ám a kevésbé híres írásai, levelei, eszmefuttatásai is megérdemelnének egy igényes (például jegyzetekkel ellátott) magyar kiadást.

Neue Zeitschrift für Musik.

Im Vereine
mit mehreren Künstlern und Kunstfreunden
herausgegeben unter Verantwortlichkeit von R. Schumann.

Jahrgang 1835.

N° 1.

Den 2. Januar.

Schumann-portré 1856-ból

Aztán jönnek a „kisebb” művek. A Fünf Stücke im Volkston – hála a Rosztropovics–Britten- és a kevésbé ismert Casals–Mannes-felvételnek – meghallgatható jó előadásban. Ám ha valaki a hegedűszonátákat keresi, nincs könnyű dolga. Vannak szerencsére Schumann-őrültek, mint Gidon Kremer (illetve a karmesterek közül Sawallisch és Klee), de érdemes az Adolf Busch-féle előadást is felkutatni. Az egyes hegedű-zongora-művekből létezik Ojsztrah, Kogan, Kagan, de ezeket nem könnyű beszerezni. És tegye fel a kezét, aki bármelyikből képes felidézni egyetlen dallamot – vagyis alig-alig tekinthetjük ezeket zenei közkinsnek. És jönnek a „még kisebb” művek, amelyeket jobbára nem ismer a széles közönség. A kürtösök kedvence (és halála) az Adagio és allegro, Dennis Brainnel van is nehezen felülmúlható lemezfelvétele. De ki ismeri a kései klarinét-zongora-műveket? Dalok közül leggyakrabban a ciklusok jelennek meg – ezeket koncerten is hallani olykor; Ferrier, Fischer-Dieskau,

Schreier, Keenlyside és Bostridge nélkül jóformán hangzó anyag híján lennénk a maradék több tucat dalból.

A zenekari művekből ismét jobb a helyzet (ahogy ez lenni szokott): a szimfóniákat sokan vették fel már a „rég, szép időkben” is (bár sokan abszolút nem játszottak Schumann, legfeljebb a Zongoraversenyt). Az újabbak közül Thielemann lemezét ajánlanám: a II. szimfónia mellett a Manfréd-nyitányt és az alig-alig rögzített, négy kürtre írott versenyművet is tartalmazza; mindegyik kiemelkedő előadás. Nyilván szubjektív, hogy a sorból ki mit emel ki, én Furtwängler Negyedikjét, Casals, Celibidache és Klemperer lassú, illetve Toscanini gyors Másodikját, Walter Harmadikját ajánlom, illetve a teljes sorozatot Karajannal (aki még a Bevezetés, scherzo és finálét is rögzítette, igaz, ezt se gyártják momentán). A Zongoraversenyből még több van, mindenki megtalálhatja a maga ízléséhez illőt. A Bevezetés és allegro appassionato viszont megint az „elhallgatott” művek közé tartozik (én csak Richterrel ismerem), és hasonló a helyzet a Hegedűversennyel. A nyitányok közül a Manfréd viszonylag népszerű. A Gordonkaversenyből tényleg kiváló előadást kell hallani ahhoz, hogy a mű „megadja magát” – ilyen például Starker felvétele Doráti vezényletével. Az oratorikus, színpadi és félig színpadi műveknél viszont döbbenetesek a hiányok. Itt a leg tudósabb katalógusok is szinte csak azon kiadók felvételeit sorolják, amelyek kifejezetten a kiadatlan zenékre szakosodtak.

Nem állítom, hogy ha minden Schumann-művet megismernénk, a mostani kedvenceket kiszorítanák az ismeretlenek. Másképp fogalmazva: többnyire valóban a ritkábban játszott darabok a kevésbé sikerültek – de az „énekhangot tartalmazó” zenék területe olyannyira kívül esik az átlagos zenehallgató látókörén, hogy itt kellemes meglepetések is érhetik. Ha valamire jó ez az évfordulósi, hát itt lenne mit pótolni: koncertteremben és a stúdióban egyaránt.

(Schumann-lemezokről kritika a 47. oldalon olvasható.)

**Művészetek
Palotája**
Budapest

Élmény! Minden tekintetben.

www.mupa.hu

NEW ORLEANS SWING 2010

Fesztivál Színház
19.30

2010. augusztus 27.

**Ken Peplowski (USA) és a
Budapest Jazz Orchestra**

Fesztivál Színház
19.30

2010. augusztus 28.

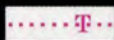
**Warren és Allan Vaché (USA) és a
The Hungarian Swing Stars**

Fesztivál Színház
19.30

2010. augusztus 29.

**Django 100 –
Joscho Stephan Trio (Németország)**

STRATÉGIAI
PARTNEREINK

STRATÉGIAI MÉDIA-
PARTNEREINK

Jegyek kaphatók a Múpa jegypénztárakban (1095 Budapest, Komor Marcell u. 1., tel.: 555-3300 és 1061 Budapest, Andrásy út 28., tel.: 555-3310), valamint az ismert jegypénztárakban.

Online jegyvásárlás: www.mupa.hu
A Múpa szakmai támogatója a Liszt Akadémia

ISO 9001:2000

Egy híján húsz

Zempléni Fesztivál: augusztus 7–21.

Az észak-magyarországi régió egyedi hangulatú, kulturális, turisztikai és gasztronómiai eseménysorozata, az idén tizenkilencedik alkalommal jelentkező Zempléni Fesztivál augusztus 7–21. között várja a látogatókat, változatos, minden korosztály számára érdekes programjaival.

A varázslatos táj, a jó borok és a művészetek kedvelőinek úti célja idén is elsősorban Sárospatak, Tokaj, Sátoraljaújhely és Szerencs lehet, hiszen több más zempléni település mellett itt várják őket változatos zenei programok; klasszikus és jazz-zenei rendezvények, színházi előadások, kiállítások, valamint a közönség körében rendkívül népszerű kirándulókoncertek. A kulturális eseményekhez idén is a táj jellegzetes ételeit, a híres tokaji borokat felvonultató gasztronómiai programok kapcsolódnak.

A kiváló minőségű művészeti fesztivál már június 18. és 20. között bepillantást enged a kínálatba; a Zempléni Fesztivál EXTRA elnevezésű hétvégén Jandó Jenő zongoraművész a Budafoki Dohnányi Zenekarral lép fel a tokaji Paulay Ede Színházban, a Rajkó Zenekart Sárospatakon hallgathatja meg a közönség, Sátoraljaújhelyen pedig a Makám együttes játszik a gyerekeknek. Az augusztusi rendezvénysorozat nyitánya a Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenye lesz, a világhírű hegedűművész, Shlomo Mintz szólójával. Különlegességgnek ígérkezik Verdi Requiemje, amely a fesztivál nemzetközi és térségi együttműködésével jön létre Sümegi Eszter, Wiedemann Bernadett, Cselóczki Tamás és a kiváló finn basszus, Jaakko Ryhänen közreműködésével augusztus 14-én, a sárospataki Rákóczi-vár udvarán. A Budafoki Dohnányi Zenekar közreműködésével, Hollerung Gábor vezényletével megvalósuló produkcióban a nemzetközi összetételű World Festival Choir, a Budapesti Akadémiai Kórustársaság mellett helyi kórusok is szerepelnek majd.

Nagyszerű színházi előadások is várják a közönséget: Szacsvey László és Götz Anna főszereplésével a Seress Rezső életéről szóló zenés játékot Tokajban adják elő, a Kecskeméti Katona József Színház pedig nagy sikerű Lili bárónő operettelőadását hozza el a fesztiválra. A Charlie Band a tokaji Paulay Ede Színházban lép fel augusztus 14-én, és idén sem marad el a legjobb együttesek közreműködésével rendezendő Zemplén Dixieland Blues és Jazz Nap.

Koncert a sárospataki Rákóczi-vár udvarán

A Kaláka Együttes, a Vám- és Pénzügyőrség Fúvós Zenekara, a Chameleon Big Band, valamint a magyar komoly- és könnyűzenei élet számos kiváló személyisége lép majd fel kamarakoncertek, kirándulókoncertek, gyermekprogramok, gasztronómiai estek szereplőjeként Erdőhorváti Füzér, Füzérradvány, Herceggút, Hollóháza, Komlóska, Mád, Pusztafalu, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Szerencs, Tállya, Tokaj, Tolcsva helyszínein. Az Éjszakai jazz sorozat keretében hallhatjuk többek között a Lukács Miklós Quintetet, az Amsterdam–Budapest Undergroundot, a Szakcsi Lakatos Béla produkcióját, Roby Lakatos közreműködésével. A gasztronómiai programok közül pedig most elég legyen csak a magyar cimbalmosok két kiemelkedő egyéniségét, Farkas Rózsát és Balogh Kálmánt említeni, akik a bodrogkisfaludi Patrícium Borházban muzsikálnak a borkóstolót zamatosítandó. A szokáshoz híven a fesztivált a Liszt Ferenc Kamarazenekar hangversenye zárja a sárospataki református templomban, Várdai István ifjú gordonkaművész közreműködésével. A változatos zempléni táj, a magas színvonalú programok és a világhírű tokaji bor sokat ígérő triójával várja tehát a kultúra és a táj szerelmeseit júniusban és augusztusban a Zempléni Fesztiválon.

Részletes program a Zempléni Fesztivál hivatalos honlapján: www.zemplenfestival.hu
JÚNIUS 30-IG HÚSZ SZÁZALÉKOS JEGYELŐVÉTELI KEDVEZMÉNY

Shlomo Mintz a nyitókoncerten

Augusztus 7-én Shlomo Mintz Brahms Hegedűversenyét szólaltatja meg a Zempléni Fesztivál nyitóhangversenyén. A világhírű hegedűművész nem először játszik a Budafoki Dohnányi Zenekarral, és nem is ő az egyetlen sztár, aki szívesen jön újra és újra a különleges hangulatú fesztiválra.

Shlomo Mintz a Sion-Valais Nemzetközi Zenei Fesztivál zeneigazgatója. A Varga Tibor hegedűművész alapította rendezvénysorozatnak már három éve rezidens együttese a Budafoki Dohnányi Zenekar. A világhírű hegedűs – a legendás Vivaldi Négy évszak-felvétel közreműködője Itzhak Perlman, Isaac Stern, Pinchas Zukerman és Zubin Mehta oldalán – első szóra és nagy örömmel fogadta el a felkérést a Zempléni Fesztiválra. Az Erkel-év alkalmából elhangzik a Hunyadi László opera nyitánya, majd Mintz szólójával hallhatjuk Brahms D-dúr hegedűversenyét, a második részben pedig Muszorgszkij zongoraciklusát, az Egy kiállítás képeit, természetesen zenekari változatban, Hollerung Gábor vezényletével. Érdemes elmondani, hogy az ötvenkét éves, Moszkvában született, de ötven éve Izraelben élő hegedűs Fehér Ilonánál tanult. Fehér Ilona mutatta be Isaac Sternnek, aki mentorává vált; nem sokkal később jött a New York-i Juilliard School – egy másik legendás professzorasszony, Dorothy Delay osztálya –, majd a Carnegie Hall-beli bemutatkozás tizenhat évesen. A tanítás is fontos szerepet tölt be Mintz életében. Rangos versenyek zsűritagja – például zsűrizett 1993-ban a moszkvai Csajkovszkij versenyen, 1993-ban és 2001-ben a brüsszeli Erzsébet Királynő Versenyen (utóbbin épp ebben az évben lett harmadik helyezett Kelemen Barnabás). Shlomo Mintz Brahms Hegedűversenyét a Berlini Filharmonikusok kíséretével, Claudio Abbado vezényletével vette lemeze az egyik nagy kiadónál. Hollerung Gábor, a Zempléni Fesztivál művészeti vezetője elmondta: a próbákon igen szigorú és célratörő izraeli hegedűssel gyümölcsöző az együttműködés, nagy megtiszteltetés, hogy több év után ismét elfogadta a fesztivál és a zenekar felkérését. A zárókoncert is a hagyományok jegyében telik. Az az együttes játszik, amely 1992-ben útjára indította a sokszínű, minden korosztálynak tartalmazó élményeket kínáló, idén tizenkilencedik alkalommal megrendezendő fesztivált. Hollerung Gábor szerint az életben maradáshoz szükséges és a programsorozatra ma is jellemző magas szakmai színvonalat a Liszt Ferenc Kamarazenekar alapozta meg. Mint ismeretes, a Rolla János vezette együttes élete az utóbbi években a megfiatalodás, a tudás átöröklése jegyében telik. Tagjai között egyre több a tehetséges fiatal, akiknek a majdnem fél évszázada működő zenekar sokat tapasztalt művészei átadták a stafétát. Az együttes már ezekkel az ifjú muzikusokkal aratott tavaly nagy sikert az amszterdami Concertgebouw-ban, majd Emmanuel Pahud közreműködésével Németországban, Törökországban és Svájcban. A Liszt Ferenc Kamarazenekar az augusztus 21-én, a sárospataki református templomban adandó zárókoncerten egy fiatal szólistával, a világ egyik legrangosabb versenyének, a moszkvai Csajkovszkij verseny harmadik helyezettjével, Várdai Istvánnal muzikál majd.

Shlomo Mintz szívesen jön újra a Zempléni Fesztiválra

ZEMPLÉNI FESZTIVÁL EXTRA

Az eseménysorozat már a nyár elején izelítőt kínál sokszínű programjaiból. A június 19–20-ai hétvége előestéjén, pénteken Jandó Jenő és a Budafoki Dohnányi Zenekar szólaltat meg népszerű műveket Tokajban, másnap, szombaton a nemrég a Vatikánban járt Rajkó Zenekar lép fel Sárospatakon, majd a Kozma Orsi Quartet zárja az estét. A vasárnap délelőtti zenés istentiszteleten Szotyori Nagy Gábor játszik a református templom orgonáján, délután pedig a Makám Együttes adja elő Ákombákom című gyerekműsorát. A változatos programokat borkóstolók is kísérik.

Párizs fényeitől a Buenos Aires-i kávézóig

Nincs kifejezőbb cím a fenténél – ezzel lép pódiumra két ambiciózus fiatal muzsikussal, Csillagh Katalinnal és Győri Noémi a Zempléni Fesztivál finisében, a tolecsvai Oremus Szalonban. A hely stílusa, bensőséges eleganciája illik az előadókhoz és programjukhoz.

„Szerettük volna, ha műsorunk megfelel a délutáni időpontnak, összhangban áll a kellemes környezettel, de semmiképp sem szokványos, és kapcsolódik valamilyen témához” – indokolja választásukat Győri Noémi fuvolaművész (első képünkön). Nemrég Csillagh Katalinnal Kaposváron hangversenyeztek, ott csupa francia művet játszottak, és szép sikert arattak. Csillagh Katalin (második képünkön) a közelmúltban készített egy felvételt Piazzolla-darabokból, így jött az ötlet, hogy tartsák meg a Poulenc-szonátát és Dutilleux-szonátinát, és társítsák a két francia alkotáshoz – két részletben – Piazzolla Ausencias, Sin rumbo, Los Suenos és Histoire du Tango című számaival. Győri Noémi úgy hiszi, ez az összeállítás éppen elég változatos, nem elcsépel, de nem is megerthel. A két fiatal muzsikussal fellépése remek délutánt ígér, hiszen az élet most jó tempóban „zajlik” körülöttük. A Klassz Komolyzenei Iroda ösztöndíjával Bécsben tanuló Győri Noémit egyre másra érik a legmeglepőbb élmények, amelyek közül az, hogy miként került a bécsi Staatsoper híres és hírhedten igényes zenekarába, példaként szolgálhat. A németországi Pommersfelden Fesztivál és Kurzus – amely több magyar zenész számára ismert helyszín – volt a kezdőpont. Itt találkozott Nagy Róberttel, a bécsi együttes szóloccselistájával, aki azt mondta, bár nem szokása, annyira megtetszett Győri Noémi játékának kidolgozottsága, ajánlja Dieter

Forrás: Gramofon-archív

Flurynek, a társulat jelenlegi vezetőjének és a fuvola-szólam első emberének, hallgassa meg, hiszen szükségük van kisegítőre. A találkozó pár nap alatt létrejött, de még három szólófuvolásnak is elő kellett játszania, köztük Walter Auernek, aki azóta tanítja is a magyar lányt, és óradíjként csak azt kéri, gyakoroljon minél többet, játsszon minél jobban. Győri Noéminek operarepertoárja nem volt, így a fuvolások „nagy próbajáték-könyvéből” zenekari művek szólóit vitte meghallgatásokra. Így is olyannyira megfelelt, hogy mindjárt beosztották a szezon egyik legfontosabb premierjére, Aribert Reimann kortárs zeneszerző Medeia című új operájának bemutatójára, a próbaidőszak finisében, kilenc napra és hat előadásra. A fuvolaművész barátságban van a modern irodalommal, hiszen nevéhez fűződik a most éppen szünetelő IKZE, az ifjúsági kortárs zenei estek alapítása, szervezése. Csak-hogy: közölték, a főpróba hetében a Tosca-előadásokban is játszania kell. „Ez egy rutinos operai zenésznek persze nem probléma – mondja –, nekem ellenben ijesztő volt. Vettem gyorsan egy Tosca-partitúrát, és jóformán egy »slukkra« átjártam a négyszázharminchat oldalnyi anyagot. Az ember átkozza a szolfézsórákat, de ilyen szituációban bebizonyosodik, milyen hasznosak voltak, és mennyit segítenek a memorizálásban – e nélkül esélyem sem lett volna rá, hogy megfeleljek. Azóta már szert tettem valamelyes gyakorlatra, tudom, hogy egy negyvenoldalas szólamanyag mely részeit kell tökéletesen kigyakorolni, melyeket elég csak párszor átfutni.” ■

ELHIVATOTT ZENEBARÁTOK KÓRUSA

A Hollerung Gábor vezette Budafoki Dohnányi Szimfonikus Zenekar különleges együttműködés keretében adja elő neves szólisták közreműködésével a zeneirodalom egyik legnépszerűbb oratóriumát, Verdi Requiemjét. A produkció közreműködője, a World Festival Choir olyan zenekedvelőkből áll, akik a világ minden tájáról sereglenek össze, hogy közös produkciót mutassanak be. A mintegy százhusz tag jelentős része skandináv – a kórus svéd és norvég központtal működik –, de van köztük brit, ausztrál és számos más országból érkező zenerajongó is. Tavaly még csak megfigyelőként, zeneturistaként jártak a Zempléni Fesztiválra; annyira megtetszett nekik a környezet, a táj, a programok színésége, hogy elhatározták: 2010-ben aktív közreműködőkként térnek vissza.

Augusztus 14.

Sárospatak, Rákóczi-vár udvara

Augusztus 18.

Tolcsva, Oremus-szalon

JazzZemplén 2010

A kéthetes Zempléni Fesztivál idén is bőven kínál jazzprogramokat, sőt már a június 19-i Zempléni Fesztivál Extrán is hallhatunk improvizatív zenét a Kozma Orsi Quartet jóvoltából. Augusztus 7-től pedig szinte mindennap más-más stílusú jazzmuzsika szól majd Sárospatakon, Sátoraljaújhelyen, Szerencsen, Tolesván, illetve Tokajban. A hölgyek sorában találjuk még Váczi Esztert és a Mrs. Columbo lányesapatot, többször visszatér a Chameleon Big Band és a Benkó Dixieland Band, fellép Charlie, a Lukács Miklós Quintet, a Jambalaya és a Hot Jazz Band.

Két különleges formáció is megfordul majd a fesztiválon. A Budapest-Amsterdam Underground nem a pesti négyes metróra próbál ráverni több száz kilométert: ez az egyik legifjabb és letehetségesebb hazai gitáros, Fenyvesi Márton, a még keveset hallott Kiss Benő basszusgitáros, illetve a dél-koreai Eunjin Choi zongorista és a holland Philippe Lemm dobos közös csapata, akiket az köt össze, hogy az amsterdami jazzkonzervatórium végzős vagy ösztöndíjas hallgatói. Meg természetesen az, hogy hasonlóan gondolkodnak a zenélésről. Zenéjüket sem meghatározni, sem keretek közé szorítani nem egyszerű. A mainstream jazz, a fusion, a szabadzene és a feldolgozásra érdemes pop lényegének továbbgondolásával, a köztük kijelölhető ösvényen járva alkotják meg kompozícióikat, amelyeket jellemzően Fenyvesi és Choi jegyez. Amster-

Szakcsi Lakatos Béla zenei hitvallását fogalmazza újra Tokajban

A Zempléni Fesztivál-mellékletet készítette: Albert Mária, Bércesi Barbara, Várkonyi Tamás

Roby Lakatos, a jazz, a klasszikus zene, a cigányzene virtuóz megszólaltatója

damban nemcsak a konzervatóriumban, hanem a Café Alto jazzklubban is bemutatkoztak – nagy sikerrel, remélhetőleg Magyarországon, a zenekar másik hazájában is hasonló lelkesedéssel fogadják majd őket augusztus 12-én este tízkor, a sárospataki Újbástya rendezvénycentrumban.

Hat nappal később a tokaji Kossuth téren, este kilenctől Szakcsi Lakatos Béla egyik legkarakteresebb, stílus-teremtő produkciója, a 2004-ben debütált Gipsy Jazz hallható. Bár Szakcsi már 1975-ben megírta Piros karaván című musicalét, amely lényegében hasonló úton halad a roma folklór virágainak csokorba kötésével. Mint elmondta, a Na dara! című lemezen sikerült olyan ötvözetet létrehoznia, amely a magyar, a cigány és a keleti népzene, a jazz, a blues és a kortárs zene elemeinek egybeolvasztásával legőszintébb, legszemélyesebb zenei hitvallásává érett. Kísérői közt évek óta ott találjuk Rostás Mónika és Rostás Csaba énekeseket (Csaba szájböngőzik is), illetve Orbán György nagyböngőst, a doboknál pedig egy ideje Jellinek Emil 'Emilio' ül. Az este egyszerűségét a roma hagyományokat Szakcsihoz hasonlóképp ápoló Roby Lakatos vendégfellépése erősíti, aki hegedűjével a jazz, a klasszikus zene, a cigányzene vagy a klezmer dallamait is hátborzongató virtuozitással szólaltatja meg.

Aki megújította a fuvolázás technikáját

**Találkozás Matuz István
fuvolaművésszel**

**Március 15-én Kossuth-díjjal
ismerték el Matuz István több
évtizedes fuvola-
művészi,
pedagógusi
és zeneszerzői
munkásságát.
Ebből az alkalom-
ból beszélgettünk vele
többek között az általa
kifejlesztett új technikák-
ról, Debrecenről,
Boulezről és a magyar
fuvolisták közötti szakmai
kapcsolatokról.**

→ Aradi Péter
Polónyi István

Gramofon: *Váratlanul érte a kitüntetés, vagy titkon számított rá?*

Matuz István: Tavaly október végén adategyeztetés céljából felhívtak a Magyar Zenei Tanácstól, azzal a hírrel, hogy felterjesztettek Kossuth-díjra. Aztán csönd, én már meg is feledkeztem a dologról, amikor február elején kaptam egy levelet a Miniszterelnöki Hivaltaltól, amelyben megkérdezték, elfogadnám-e a Kossuth-díjat, ha az a döntés születik, hogy megkapom. Válaszoltam: természetesen nagy örömmel és köszönettel elfogadnám. A következő levél március elején érkezett a köztársasági elnöktől – az már meghívó volt a parlamentí díjátadó ünnepségre. Vagyis – hogy a kérdésre válaszoljak – ekkor már nem ért váratlanul.

G.: *Milyen jelentősége van az ön számára ennek a díjnak?*

M. I.: Zenei területen az előadóművészeknek fiatalabb korokban először általában Liszt-díjat szoktak adni – én is 30-31 évesen kaptam meg –, aztán jön az Érdemes művész, majd a Kiváló művész elismerés, végül a Kossuth-díj. Számomra ez a díj nagyobb felelősséget jelent: néhány nappal később, március 19-én volt egy hangversenyem Debrecenben, a 25. Bárdos Szimpóziumon – itt be is mondták, hogy ez az első koncertem a Kossuth-díj átvétele után, külön meg is tapsoltak, mielőtt játszottam volna. Nagyon jólesett, de még jobban izgultam, mint máskor, és valóban minden idegszállammal arra koncentráltam, hogy a lehető legmagasabb színvonalon játszsam.

G.: *Ráadásul otthonos közegben, Debrecenben, ahol az egyetemen a fuvola tanszék vezetője.*

M. I.: Már negyvenkettedik éve kötődöm Debrecenhez: 1968-ban kezdtem ott tanítani a zeneművészeti szak-

közéiskolában. Aztán – még főiskolásként – a debreceni zeneélet legendás személyisége, Gulyás György meghívott tanárnak a főiskolára, amit el is vállaltam, csak közben ösztöndíjjal öt évre elmentem külföldre. Amikor 1975-ben hazajöttem, ő visszafogadott, és azóta folyamatos ott a munkaviszonyom. Mióta néhány évvel ezelőtt a Debreceni Egyetem zeneművészeti karává váltunk, jogilag egyenrangúak lettünk a budapesti Zeneakadémiával. Most már ugyanaz a bolognai kredit- és követelményrendszer vonatkozik ránk, illetve a többi vidéki egyetem zeneművészeti karára is. Ez a decentralizáció egyik formája, amit én régóta kívánatosnak tartottam, és a már említett Gulyás Györgynek is az volt az álma, hogy Debrecenben legyen önálló és ugyanolyan szintű zeneoktatási intézmény, mint amilyen a Zeneakadémia. Ez mára megvalósult.

G.: *Jogilag egyenrangú, de hírét, presztízst, nimbuszát tekintve talán még nem versenyezhet a Zeneakadémiával.*

M. I.: Természetesen, hiszen a Zeneakadémia idén 135 éves, a debreceni főiskola épülete pedig csak 1975-ben nyílt meg, bár korábban is működött ott szakiskola. De azért Debrecenben is vannak hagyományai a zeneoktatásnak, gondoljunk csak az 1862-ben létrejött Zenedére, amiről Szabó Magda is többször írt a regényeiben. A Zeneakadémia történetét persze óriási muzsikuskok féltrejezték, ezzel valóban nem lehet versenyre kelni. Mindazonáltal, ha van néhány „húzó név” a vidéki egyetemeken, hozzájuk szívesen mennek a növendékek. A saját szakmából említhetem Drahos Bélát, aki tudomásom szerint már doktori iskolát is indíthat a pécsi egyetemen – ezt mi is szeretnénk elérni –, Ittész Gergelyt Győrött, Varga Laurát és Lass Zoltánt Szegeden, és remélem, magamat is közéjük sorolhatom Debrecenben. Ahogy

PÁLYAKÉP

Matuz István 1970-ben diplomázott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. Ösztöndíjasként folytatta tanulmányait 1970–72-ben a brüsszeli konzervatóriumban, ahol a Prix Supérieur diplomát nyerte el. 1978 és 1982 között a párizsi központú, Pierre Boulez által irányított Institut de Recherche de Coordination Acoustique (IRCAM) ösztöndíjasa volt, 1975 óta a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatának professzora. Számos nemzetközi díjat mondhat magáénak. 1971-ben Brüsszelben, a Tenuto nemzetközi versenyen első, a Gaudeamus versenyen, Rotterdamban második. 1972-ben a Royani Nemzetközi Fuvolaversenyen harmadik lett, a Maria Canals versenyen Barcelonában különdíjat nyert. 1978-ban La Rochelle-ben a Nemzetközi Fuvolaverseny első helyezette lett. 1978-tól külföldön is oktat, így tanított például Párizsban, Brüsszelben, Liège-ben, Gentben, Amszterdamban, Thessaloníkiben, Murciában, Bilbaóban, Aranjuezben, São Paulóban, Madridban, Aachenben, Münchenben, Frankfurtban, Burgausenben, Londonban, Helsinkiben. 1998-tól az Aveirói Egyetem (Portugália) vendégprofesszora. Ő vezette be elsőként a fuvolajátékban a folyamatos légzést és a permutáción alapuló újrendet. Számos lemeze jelent meg, koncertezett Európában, az Egyesült Államokban és Japánban.

néztem az idei országos felvételi statisztikákat, úgy láttam, csak a fuvola szakra harmincöten jelentkeztek Debrecenbe. Körülbelül ennyien végeznek a szakiskolákban évente. Hozzá kell tennem, hogy a felvételizők nagy része a többi helyre is pályázik. Mi Regős Imrével, a tanársegédemmel ketten vagyunk Debrecenben, és öt-hat növendéket tudunk felvenni. Aki az általam kifejlesztett speciális modern technikát szeretné megtanulni, az szívesen jön Debrecenbe.

G.: Azonkívül, hogy ezt a technikát – amire majd még visszatérünk – mástól esetleg nem tudnák megtanulni, nyilván az is vonzó lehet a jelentkezők számára, hogy – noha maga az intézmény nem olyan patinás, mint a Zeneakadémia – egy nemzetközi hírnévű művész növendékeként könnyebben el tudnak indulni a pályán.

M. I.: Mi is így voltunk sokan, magyarok, akik Aurèle Nicolet-hoz jártunk tanulni egy kisvárosba, Freiburgba, vagy részt vettünk Jean-Pierre Rampal mesterkurzusain.

G.: Említette a többi egyetemi városban dolgozó kollégáit. Fölvetődhet a kérdés: milyen a viszony a magyar fuvolista-társadalom vezető alakjai között?

M. I.: Arra törekszünk, hogy jó kapcsolatot ápoljunk egymással. Ennek szép példája volt legutóbb a Debrecenben lezajlott, Elek Tihamér emlékére megrendezett VIII. Országos Fuvolaverseny, amelynek zsűrijében rajtam kívül Gyöngyössy Zoltán és Bálint János ült: nem értettünk mindenben egyet, mégis teljes összhangban tudtunk dolgozni. Ugyanezt mondhatom tanszékvezető kollégáimról is: a felvételi időszakokban például folyamatosan kapcsolatban vagyunk egymással, annak érdekében, hogy ha valamelyikünkönél nincs elég hely, és ezért nem tudunk minden tehetséges növendéket felvenni, ha máshova is beadta a jelentkezését, megbeszéljük, oda esetleg bekerülhessen.

G.: Ezek szerint nincs rivalizálás az intézmények között?

M. I.: Szerintem nincs, legalábbis a fuvolistáknál. Természetesen érdekünk, hogy a növendékeink minél több díjat hozzanak el az országos és a nemzetközi versenyekről – ilyen értelemben tehát mégis van, de engem nem bánt, ha egy zsűri objektív döntése alapján mások (is) nyernek.

G.: Előadóművészként sem érez versengést a fuvolisták között?

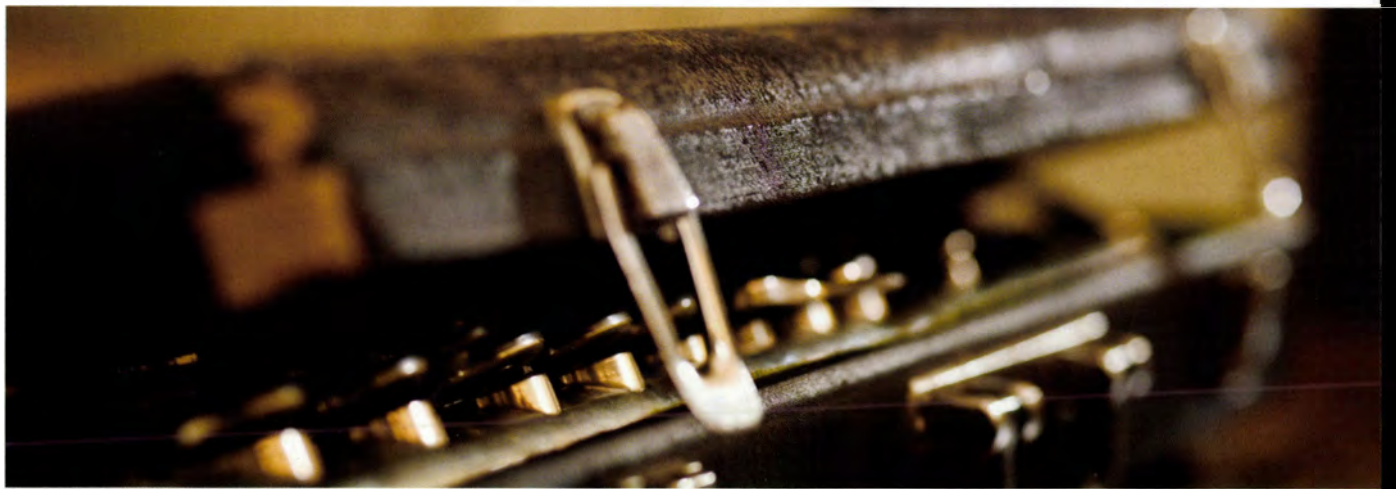

M. I.: Dehogynem, de ez minden hangszerre jellemző. Ha hallok egy jobb előadást, vagy egy olyan darabot, amelyik még nem szerepel a repertoáromban, az jó értelemben vett irigységgel tölt el, és nagyobb teljesítményre ösztönöz. Sokat tanultam énekesektől, főleg Dietrich Fischer-Dieskautól. Ő arra inspirált, hogy a fuvolahangot expresszívabbá, sokrétűbbé, még szélesebb dinamikai skálájúvá tegyem. Fischer-Dieskau koncertjei a szívem mélyéig megindítottak, és úgy éreztem: vagy így szabad muzsikálni, vagy sehogy. Azt szeretném, hogy a fuvola hangja is ugyanilyen megindítóan hasson a pódiumról. Azóta játszom például Schubert-dalokat, amelyeket már keletkezésük idején is ártfak hegedűre is, meg fuvolára is, hiszen akkoriban leginkább így terjedtek ezek a csodálatos kompozíciók. Rövid darabok, de szerencsére Schubertnek van egy hosszú, eredeti fuvolaműve is, egy dalra írt variációsorozat – ehhez szoktam kapcsolni a

egy parafa dugóval: akkor a hanghullámok úgy alakulnak, hogy csak a páratlan felhangok szólalnak meg a hangszeren. Lenyűgözte ez az effektus, és az egész művet erre az elvre építette fel. Említhetem Soproni József és Kocsár Miklós fuvolára és cimbalomra írt műveit, amelyeket annak idején gyakran játszottunk Fábán Mártával. Nagyon sok szép fuvolaművel ajándékozott meg Szigeti István, Hollós Máté, Sugár Miklós és Madarász Iván is.

G.: Említette a parafa dugós „trükköt”. Ezenkívül is sok tekintetben hozott új technikákat a fuvolajátékba. Hogyan fejlesztette ki ezeket, és egyáltalán miért érezte szükségét, hogy kitágítsa a hangszer hagyományos lehetőségeit?

M. I.: Már szakiskolás koromban sem találtam eleendőnek a hangszer kifejezőerejét. Olyan példák álltak előttem, mint a csellista Onczay Csaba, aki osztálytársam volt, vagy a zongorista Baranyay László, akik nagyon

dalok átíratait. Más darabokban is törekszem az expresszív hangkezelésre, amely a figyelmet magához vonzza – a modern művek szinte megkövetelik ezt, hiszen hiányzik belőlük a klasszikus vagy romantikus kompozíciókra jellemző harmóniai rend, amit a hallgató füle megszokott, és a formai rend is teljesen más, így a befogadó számára nem marad egyéb fogódzó, mint a sokszínű, izgalmas fuvolahang.

G.: Gondolom, a kortárs fuvolaművek között sok olyan van, amit kimondottan önnek írtak.

M. I.: Igen. Ha jól emlékszem, az első Sári László Sonanti című darabja volt, amelyet fuvolára és ütőhangszerekre komponált számomra és egy ütős barátom számára, amikor még szakiskolás voltam Szegeden. Aztán egy másikat is írt, 1967-ben, Pezzo concertato címmel, fuvolára és zongorára, Schmidt Nórának és nekem. Majd sorra jött a többi, például Sári Józseftől a Contemplazione 1970-ben és Jeney Zoltán sok műve. Eötvös Péterrel dolgoztam A szél szekvenciái című darabján, amelyet úgy tekinthetek, hogy nekem írta, mert én mutattam meg neki, mi történik akkor, ha a fuvolacső végét erősen bedugaszoljuk

sokat koncerteztek Szegeden, és úgy éreztem, a fuvola az ő hangszereikhez képest keveset tud. Akkor még nem voltam jártas az akusztikában, de a befűvés változtatásával ösztönösen rátaláltam néhány olyan effektusra, amelyek már majdhogynem akkordokhoz vezettek, vagy a hang spektrumát befolyásolták oly módon, hogy általuk a hang sokkal intenzívebb lett, vagy ellenkezőleg, extrém pianissimókat hoztak létre. A Zeneakadémián aztán folytattam a kísérletezést. Amikor mondjuk Boulez fuvolára és zongorára írott Szonatináját játszottuk Benkő Zoltánnal, akkor úgy kellett a hatalmas boulezi hangfürt fölé vagy alá játszanom a fuvolaszólamot, hogy az a zongorán is áthangozzék, márpedig ehhez szükségem volt azokra az új hangokra.

G.: Vajon Boulez eleve azzal a szándékkal írta meg ezt a művét, hogy előmozdítsa általa a fuvolajáték fejlődését?

M. I.: Biztos, hogy nem. Nagyon fiatalon, huszonegy éves korában, 1946-ban komponálta ezt a csodálatos, szeriális struktúrájú művet, amelyet sokan a XX. század egyik legnagyobb kamaradarabjának tartanak. Nem hiszem, hogy akkor olyan sokat tudott a fuvoláról, de annyit igen, hogy

az egyvonalas C-től már a négyvonalas F-ig terjed a hangkészlet, míg korábban, például Prokofjev Szonátájában csak a négyvonalas D-ig használtuk. Itt kezdtem el alkalmazni az oktávjátékot, hogy ne csak egy hang szólaljon meg a főtémában, hanem felerősítve behoztam a második, harmadik, negyedik felhangját, ami rendkívül nagy vivőerejű hangszínt eredményezett, így átjött a zongora hangtömbjein is.

G.: *Ha jól tudom, e darab előadásának köszönhetette a párizsi IRCAM-ba szóló meghívást...*

M. I.: Igen, Boulez 1970-ben Budapesten lépett fel a BBC Zenekarral, és akkor meghívtuk a Nagymező utcai Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolába, ahol eljátszottuk neki a darabot. Az év őszén kikerültem Brüsszelbe, és ott újra találkoztunk. Addigra már táblázatba tudtam foglalni az akkordok egy részét, és ezt megmutattam neki. Örömmel csodálkozott rá arra az új lehetőségre, hogy polifóniát is lehet majd használni a fuvolán. 1978-ban ő és Vinco Globocar, a hangszeres szekció vezetője meghívott az IRCAM-ba egy fél évre, amiből végül másfél év lett, mert közben az Ensemble Intercontemporainbe is meghívtak játszani. Az IRCAM-ban dolgoztam ki igazán az új technikát, ott már grafikonokra írtam le az adatokat. Azt javasolták, vigyem ezeket számítógépre, ám én ahhoz akkor még semmit sem nyújtottam, de ott is alig volt olyan zeneszerző, aki tudott vele bänni. Mára eljutottam odáig, hogy megvan hozzá minden felszerelésem, csak egy adattároló programot kellene íratni egy szakemberrel. Egy CD-re ki lehetne játszani az egész anyagot, és a zeneszerző látná egy grafikonon, hogy milyen hangokat lehet összekötni egymással. Minden ponthoz, amit a koordináta-rendszerben lát, hozzárendelnék magát az effektust, amit rákattintva azonnal meg is hallgathatna – végül is tehát ez egyfajta hang- és effektustárként működne. A Debreceni Egyetemen beadtunk és meg is nyertünk egy pályázatot, hogy ebből a zeneművészeti karon – az informatikai tanszék bevonásával – két év alatt átfogó, korszerű módszertan-könyvet készíthessünk.

G.: *A másik új technika, amely az ön nevéhez fűződik, a folyamatos légzés. Ezzel is már szakiskolás kora óta foglalkozik?*

M. I.: Nem, ezzel jóval később, talán 1970–1971 körül kezdtem kísérletezni. Láttam egy fagottost a Philharmonia Hungarica zenekarban, ahol akkor magam is játszottam, aki már alkalmazta ezt a technikát – mint kiderült, nem tudatosan. Meglepett, mert azt tudtam, hogy oboisták már használják, de ilyen fagottosokról addig nem hallottam. Azt gondoltam, ha fagotton is meg lehet csinálni, akkor fuvolán is működni kell. Körülbelül háromheti intenzív próbálkozás eredményeként eljutottam oda, hogy a közép légében már nem szakadt meg a légzés, aztán igyekeztem ezt kiterjeszteni a fuvola minden hangjára, hogy bármelyik regiszterben használható legyen. Mély hangoknál egyre nehezebb, mert ott más az

ajkak állása, az úgynevezett „Ansatz”, de a nagyon magas hangoknál is nehéz, mert azok meg több levegőt fogyasztanak. Amikor Sály László látta, hogy ez már jól megy, megírta Voices című, 144 perces művét. Meditatív darabról van szó, amelynek az előadása során azt tapasztaltam, hogy az első húsz perc lelkileg is megerőltető, de utána az ember szinte eggyé válik a hangszerrel, a begyakorolt reflex teljesen természetes lesz, már-már a keze sem érzi a hangszert, csak úgy jön a hang önmagától. Felemelő érzés. Lelki gyakorlatnak is nagyon hasznos, ha az ember rákényszeríti magát, hogy megállás nélkül ennyit fújjon. Ahhoz hasonlíthatnám, mint amikor a buddhista szerzetesek órákon át mondják a mantrákat, és ettől más lelkiállapotba kerülnek. Ennek a műnek is ez volt a célja.

G.: Ön nemcsak fuvolaművész és tanár, hanem zeneszerző is, aki a saját hangszerére komponál. Mennyire nehezen játszható darabokat ír? Szükséges hozzájuk az ön által kifejlesztett technikák ismerete?

M. I.: Az I. Studiumot nagyon feldobott állapotban írtam, mert akkor sikerült a folyamatos légzést igazán jól elsajátítanom. Rögtön adódott az ötlet, hogy legyen egy hosszú, 13 perces glissando – a 13 Fibonacci-szám, ahogy Sály Lászlónál is a 144 –, a fuvolán fölfelé, megszakítás nélkül, és közben énekelni lefelé, hogy a végén kialakuljon három oktáv, plusz egy nagy szeptim hangköz. A fuvola vége ugyanis be van dugva, ezáltal a hullámhossz megkétszereződik, tehát a legvégén a legmélyebb hangot, a nagy H-t is meg lehet szólaltatni, ami amúgy nincs a fuvolán, így egy oktávval mélyebb hang szól, de az már olyan halknak, hogy a 13 perc alatt felgyorsult szívverés is hallatszik. Ahogy az elején a légzés válik hanggá, a végén a hang válik újra légzéssé, és egyszer csak megszűnik. Ennek a darabnak az előadása a magam számára is óriási kihívás – nagy belső erő kell hozzá, és hit, hogy ezt érdemes játszani.

G.: Más fuvolisták is játsszák a kompozícióit?

M. I.: Itthon csak Ittész Gergely, viszont külföldön többen is, ott, ahol terjesztették a kottát: Spanyolországban, Németországban, Romániában. Volt egy görög tanítványom, akivel végigvettük mind a hat Studiumot, és nemrégiben írt Londonból, hogy sorozatban szokta előadni ezeket koncerteken. Ez csak hat Studium, de tele van az íróasztalom vázlatokkal, amelyek megírásra várnak – mindegyik egy-egy technikai problémára épül.

G.: Fia, Matuz Gergely szintén fuvolaművész. Ő nem játssza a darabjait?

M. I.: Játsszotta az egyiket, a Dies irae címűt, amelyik akkordokból áll, mert akkor éppen az akkordjáték érdekelt. Ebben kvintekkel és kvartokkal gregorián stílusú többszólamúságot akartam létrehozni, olyan hatást keltve, mintha három-négy fuvola játszana egyszerre. Ő olyat is tud, amit senki más, még én sem: folyamatos légzés mellett staccatót is képes játszani. Magam is próbálom megfejteni, hogyan csinálja. ■

Borbarát - Raiffeisen 7x7 birtok- és borbemutató

2010. június 19., 13 és 19 óra között
a Festetics Palotában
(1088 Budapest, Pollack Mihály tér 3.)

Részletek a www.borbarat.com
vagy a 06 30/370 8689 számon.
A Borbarát előfizetőinek jelentős kedvezmény!

A rendezvény támogatója
a Friedrich Wilhelm Raiffeisen Private Banking

„A zene játszik engem”

**Farkas Gábor Lisztről,
fellépésekről, tanításról**

Liszt zenéjének mélysége, virtuozitása, az életpályájában rejlő megvilágosulás-történet vonzza. Farkas Gábor az utóbbi években a zongoraművész-zeneszerző műveinek egyik legihletettebb előadójává vált. A fiatal muzikusra a következő időszakban újabb Liszt-lemez, valamint számos hazai és külföldi fellépés vár.

◆ Réfi Zsuzsanna

Farkas Gábor volt Liszt-ösztöndíjas, a budapesti Liszt-versenyen harmadik, a tavalyi weimari megmérettetésen pedig első helyezett lett. Első lemeze, amely a Warner Music Hungary gondozásában látott napvilágot, elnyerte a Liszt Ferenc Társaság Nemzetközi Hanglemez Nagydíját.

Mivel az album itthon és külföldön egyaránt sikeres, lesz folytatás. „Most folynak az egyeztetések arról, ki legyen a karmester, melyik zenekar játsszon, és hogy mely Liszt-művek kapjanak helyet a lemezen” – mondja. A zongoraművész ezúttal is arra törekszik majd, amire mindig: a szerző szándéka szerint előadni az alkotásokat. Nemcsak a kottahűséget tartja fontosnak, hanem azt is, hogy közvetítse a darabban rejlő érzelmeket. Farkas Gábor ebben az egyre harsányabbá váló világban is hisz abban, hogy egy piano is lehet ugyanolyan szép és figyelemfelkeltő, mint egy forte. „Manapság az előadók hajlamosak arra, hogy minél gyorsabban és minél hangosabban zongorázzanak. Nincs értelme annak, hogy az ember azt mutogassa, virtuózabb Lisztnél.” Az, hogy a Zeneakadémián – ahol jelenleg a doktoriskola hallgatója – hat esztendeje oktatja a kötelező zongorát, és a növendékek számára megfogalmazza a tudnivalókat, jó hatással van a saját játékára is.

„Szeretek tanítani, de még jobban koncertezni” – mondja, felkérésből pedig nincs hiány. Június 16-án a Miskolci Operafesztiválon ad szólóestet, júliusban Weimarban játszik, majd Pommersfelden következik, ahol a nyári fesztiválon szólókoncerten muzikál, és Várdai Istvánnal is pódiumra lép. Majd Bayreuthban játszik, szeptemberben pedig Tajvanon turnézik. A következő szezonban is számos fellépés várja, Weimarban, Lipcsében, Drezdában is szerepel, itthon szintén lesznek koncertjei. „Sok helyen

Fotó: Malik Schuck / Weimar Liszt Ferenc Zenei Társaság / Fókusz

„Nincs értelme annak, hogy az ember azt mutogassa, virtuózabb Lisztnél”

játszom Liszt-darabokat, de Bach is vár rám. A felkérések egy része még a versenygyőzelmeknek köszönhető, valamint a menedzserem, Bíró Csilla munkájának, aki remekül ápolja az így szerzett kapcsolatokat.” Jövő januárban, a Liszt-év nyitókoncertjén is Farkas Gábor játssza a Magyar fantáziát a Nemzeti Filharmonikusokkal, majd a Liszt Fesztivál következik.

„A verseny volt az egyetlen utam – mondja. – Ötévesen eldöntöttem, zongoraművész akarok lenni, tudatosan készültem erre a pályára. A lehetőségekhez, koncertekhez pedig győzni kell. Az ember minden egyes koncerten azon izgul, hogy fog sikerülni, utána azon, milyen kritika jelenik meg róla. Ha jó, akkor azon, visszahívják-e? De mindent hagyni kell, hadd menjen a maga útján, s az embernek legjobb tudása szerint tenni a dolgát.”

Úgy nevezik őt is, mint egykor Chopint: a zongora költője. Ezt megtisztelőnek tartja, bár nem törekszik arra, hogy a koncertjei költőiek legyenek, hogy mindenkit könnyéig meghasson. Csak azt szeretné átadni, amit a lelkében őriz. Egyetért abban Vásáry Tamással – akitől sokat tanult –, hogy „az a jó, amikor a hangversenyen már nem én játszom a zenét, hanem ő játszik engem. Amikor elfeledkezem a technikai nehézségekről, és a muzika keresztülfolylak rajtam. Akkor már lehet költőinek lenni, beszélni, suttogni.”

A Starlet Music Management hivatalos honlapja:
www.starlet.hu

Udvarlóból zeneigazgató

**Karosi Bálint:
Boston és Budapest között**

A nemzetközi koncertélet sokat foglalkoztatott magyar orgona- és klarinétművésze Karosi Bálint, aki csembalón is játszik, saját kórust vezet, komponál. Számos versenygyőzelmet mondhat magáénak, tavaly a Junior Prima-díjat is átvehette. A harmincesztendős művész a bostoni First Lutheran Church zeneigazgatója, de rendszeresen hazajár muzsikálni.

➔ Réfi Zsuzsanna

Karosi Bálint: „Nem tervezem, hogy Bostonban öregszem meg”

Először versenygyőzelmekkel hívta fel magára a figyelmet Karosi Bálint, aki szerint a jó helyezések eléréséhez a legfontosabb a kitartó munka. „Fél győzelem, ha az ember tökéletesen fel tud készülni az anyaggal. Akkor ugyanis már nem a verseny izgatja, hanem az, hogy megmutassa, mit tud.” A díjakból hangszereket vásárolt, mert úgy véli, ez jó befektetés. „Az ember oda teszi a pénzét, ahová a szívé. Ez számomra természetes” – mondja. Elhivatottságának köszönheti azt is, hogy Bostonban a First Lutheran Church zeneigazgatója lett. „Itt található az Egyesült Államok egyik legjobb barokk orgonája, ösztöndíjként meghívtak egy koncertre. A hangverseny után elbeszél-

gettem a német származású lelkipásztorral, és úgy határoztam, jelentkezem a megüresedett zeneigazgatói állásra. A döntésemben persze az is szerepet játszott, hogy akkoriban egy bostoni lengyel lánynak udvaroltam... De úgy érzem, jól választottam. Sokat orgonálok. Vasárnap reggeltől délutánig az istentiszteleteken játszom, a kórossal próbálok. A szerdai kóruspróba pedig legtöbbször közös sörözéssel fejeződik be. Szerencsére elég sok a koncertlehetőség a városban, kisebb együttesekben is continuózom, más államokban szintén adok hangversenyeket.”

Az orgona játssza életében a főszerepet, az első hangszere azonban a klarinét volt. „Édesanyám, Pászthy Júlia operanékes jóvoltából gyermekkoromtól kezdve zenészekkel voltam körülvéve. Nagyrészt neki köszönhetem, hogy zenész lettem. Sokszor édesanyám parancsolt a zongorához, mert nem szerettem gyakorolni, inkább a modellvasutat választottam. Ő találta meg számomra a klarinétot is. Sokat köszönhetek a tanáromnak, Gyulai Endrének, aki remekül bánt a magamfajta különc gyerekekkel. Jó társaságra találtam az osztályában, otthon éreztem magam, nem úgy, mint az általános iskolában... Brickner Szabolccsal itt kötöttünk életre szóló barátságot. A klarinét rabul ejtett, már állandóan gyakoroltam.”

Az orgonára pedig – természetesen – a templomban talált rá. „Aki járt már az egri bazilikában a húsvéti körmeneten, tudja, miről beszélek. A Mátyás-templomban ért a másik hatalmas élmény, amikor anyukám Sebestyén János orgonaművésszel adott koncertet, és én fent voltam a kóruson. Nem hittem el, hogy egy hangszer ilyen hangos tud lenni! Ekkortájt olvastam a Tamás-templom karnagya című könyvet, ezért is kezdtem orgonálni Hock Bertalannál, a Mátyás-templom orgonistájánál.”

Karosi Bálint művészetét itthon is elismerik, ezt jelzi a Junior Prima-díj. „A hazai zeneélet nagyon hiányzik. Szívem szerint sokkal többször lépnék fel Magyarországon. Remélem, lesz még a jövőben igény arra, hogy itthon muzsikáljak! Egyébként sem tervezem, hogy Bostonban öregszem meg. Egy doktori fokozatot akarok megszerezni, utána pedig tanítani szeretnék Amerikában vagy Magyarországon. Mostanában a zeneszerzés is komolyan foglalkoztat. Tíz éve komponálok. Először orgonadarabokat írtam, majd a klarinétdiplomámra komponáltam egy klarinét-kvintettet, 2003-ban. Azóta minden évben papírra vetek valamit. Eddigi legkomolyabb művem a 2007-ben előadott orgonaverseny és az Orfeusz hárfája. Most egy kisebb kamaraművön dolgozom, amit beadok az MR3 – Bartók rádió új zenei sorozatába. Régi álmom az is, hogy operát írjak. Ez még távoli terv, de bízom benne, hogy nem megvalósíthatatlan. Nyáron egyébként itthon leszek, és Gödön, a házi orgonámon gyakorolok majd. Bárkit szívesen látok... Komolyra fordítva a szót: kaptam már felkérést 2011-re, a Gödöllői Barokk Fesztiválra is.”

Karosi Bálint honlapja:
www.karosi.org

Nagy művek fiatalokkal

Különleges zongoraverseny Martonvásáron

Idén nyáron, a Nemzeti Filharmonikusok több mint fél évszázados múltja visszatekintő Beethoven-koncertjein olyan fiatal, tehetséges előadókat hallhatunk a martonvásári Brunszvik-kastély parkjában, mint Baráti Kristóf és Borbély László. Az utóbbi művész igazi kuriózumot szolgált meg Kocsis Zoltán együttesével: a Hegedűverseny zongorára és zenekarra készült szerzői átiratát.

◆ Teimer Gábor

Kettejük közül csak Baráti Kristóf játszott már a zenekarral, és lépett fel velük korábban Martonvásáron. Első alkalommal Mozart G-dúr hegedűversenye, Martonvásáron pedig Beethoven két románca szerepelt közös műsorukon. Azóta kisebb-nagyobb rendszerességgel lép fel az együttesel, amellyel minden találkozást örömtel-

linek és szakmailag példaértékűnek talál. „A Nemzeti Filharmonikusok kiváló együttes, Kocsis Zoltánnak pedig sajátos vezénylési stílusa van, amely a lényegi mondani-
való, a zenei hierarchiák felmutatására kiválóan alkalmas, és ez óriási erénye. Szakít az indokolatlanul meggyökeresedett hagyományokkal, de soha nem eredetieskedik. Ezt az utat járom én is” – mondja Baráti Kristóf.

A zenekarral debütáló Borbély László nagy várakozással tekint a közös koncert elé. Korábbi koncert- és próbaélményein szerzett tapasztalatai mellett nem titkolt feszültségét az is növeli, hogy gyerekkorától fogva Kocsis tolmácsolásában ismert meg számos művet. „Olyan pályakezdő zongoraművésznek, mint én, meghatározó jelentőségű egy ilyen lehetőség. Ez életem jelenlegi szakaszának kitüntetett állomása.”

Ehhez méltó szenzációnak ígérkezik az előadásában felcsendülő D-dúr zongoraverseny, amely Beethoven D-dúr hegedűversenyének átirata. Egyes feltételezések szerint a szerző nászajándéknak szánta a páros művet: a hegedűversenyt jó barátjának, Stephan von Breuningnak, a nem sokkal később készült zongoraverseny-átíratot pedig Julie von Breuningnak ajánlotta. Az izgalmakat fokozza, hogy Borbély László első ízben találkozik a művel: „Örülök, hogy a darabbal foglalkozhatom, mert rendkívüli, alig játszott mű. A feladat nehézségét az adja, hogy az előadó hogyan képes a zongorán megteremteni a vonós hangszerknél megszokott magasrendű intenzitást, és hogyan tudja összeegyeztetni egy-egy rendkívül világos és vékony vonalvezetésű szólam sajátosságait a billentyűs instrumentum hangzásképeivel. A pusztán átiratnál emiatt sokrétűbb és értelmezési lehetőségekben gazdag a versenymű, méltó társa a többi zongoraversenynek.” A programba választott Hármasszerzővel Baráti Kristóf is most ismerkedik; úgy véli, a darab komoly kihívás elé állítja őket. Mint mondja, a tökéletes arányú és egyensúlyú versenymű – a kamaradaraboktól eltérően – egyenrangú zenélésre nyújt lehetőséget. A legnagyobb problémát azonban a közös értelmezés kialakítása jelenti majd. „Beethovennél nagy nehézség, hogy sokszor skálákból építkeznek, ezért technikailag és zeneileg is komoly munka egységes elképzelésre jutni. A létező, változatos értelmezéseket felvonultató felvételek nem igazítanak el, ráadásul a művészek sokszor rendkívül gyors tempókat vesznek a záró részben. Mivel meggyőződésem, hogy Beethoven műveiről mindenkinek eltérő gondolatai vannak, a mi esetünkben is az a fő kérdés, melyikünk koncepcióját fogadjuk el vezetőnek.” Borbély László mindezt csak annyival toldja meg: Beethoven skálái figyelemreméltó kantábilis funkciót nyernek, épp ebben rejlik dallamíveinek végletes nehézsége; a meglévő zenetudományi eredmények és előadói tapasztalatok ugyanakkor biztos eligazítást nyújthatnak a vitás kérdésekben. ■

További információ és részletes program:

www.filharmonikusok.hu

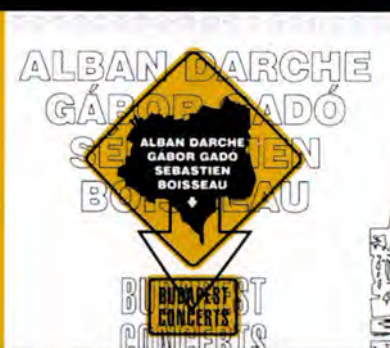
A BMC Records újdonságai

BMC CD 154

Gadó Gábor

Lung-gom-pa

BMC CD 164

Darche / Gadó / Boisseau

Budapest Concerts

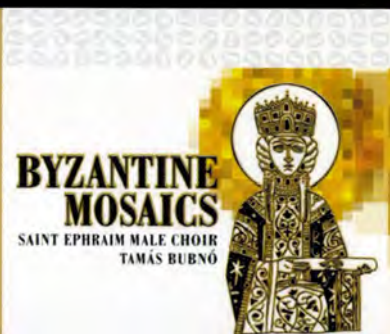

BMC CD 165

Schola Hungarica

Szendrei Janka / Dobszay László

Ambrózián énekek vízkeresztre

BMC CD 172

Szent Efrém Férfikar

Bubnó Tamás

Bizánci mozaikok

A BMC lemezek forgalmazóinak aktuális listája megtalálható a www.bmcrecords.hu honlapon, illetve telefonos felvilágosítás kérhető a (1) 455 8070-es számon.

Budapest Music Center Records

www.bmcrecords.hu

info@bmcrecords.hu

Új bérletsorozatok kezdő zenebarátoknak

Műsorai többségét a következő évadban is háromszor játssza el a Budapesti Fesztiválzenekar (BFZ). Fischer Iván zeneigazgató a legfontosabb újdonságnak a Széll Györgyről és Fricsay Ferencről – a Cleveland Orchestra főzeneigazgatójáról, illetve az európai operaházak jeles mesteréről – elnevezett bérleteket tartja, amelyeket kezdő zenebarátoknak szának.

◆ Albert Mária

A szombat-vasárnap délutáni koncertek lehetővé teszik, hogy a vidékiek, a családososok és az este nehezen mozdulók is hallhassák a világhírű együttest. A Művészetek Palotájában megrendezett zenei maratonok után sokan jelezték – olyanok, akik nem rendszeres koncertlátogatók, sőt a zenével csak ezeken az eseményeken kezdtek barátkozni –, hogy szívesen bekapcsolódnának a hangversenyéletbe, a BFZ programjaiba. Számukra azonban sok az a sorozatonként tíz-tizenegytizenkét alkalom, amit a BFZ hűséges törzsközönsége minden évadban elvár a zenekartól. A Széll-bérlet hat, a Fricsay-széria öt koncertje éppen elegendő nekik, a régi publikumnál ritkábban, de mégis rendszeresen járhatnak majd hangversenyre – véli Fischer Iván.

A programszerkesztésben változás az egy-egy zeneszerzőnek vagy országnak szentelt tematikus koncert: lesz lengyel, orosz, francia, spanyol est, miként Wagner- és Stravinsky-műsor is. A nemzetközi zenei élet számos meghatározó egyéniségét hallhatja a közönség. Tizenhét év után ismét vezényli majd az együttest Mihail Pletnyov, aki a BFZ-hez hasonló módon hozta létre és „nevelte föl” saját társulatát, az Orosz Nemzeti Zenekart. Pletnyov természetesen az orosz esten lép fel. Yundi Li, a világhírű kínai pianista, akinek népszerűsége hazájában egy rocskstaréval vetekszik, ugyancsak visszatérő szólista. A Chopin-évben a zeneszerző első, e-moll zongoraversenyét játssza, a neves lengyel dirigens, Antoni Wit vezényletével. Jön újra Leonidasz Kavakosz, ezúttal nem hegedűvel, hanem karmesteri pálcával a kezében.

A Művészetek Palotájával közösen szeptember elején már hatodszor rendezik meg a Budapesti Mahler-ünnepet, amelyhez – idén először – három vidéki koncert is kapcsolódik Pécsen, Szombathelyen és Győrött. Jó hír az is, hogy 2010 őszére ismét meghívhattak külföldi együttest: a Hamburgi Rádió Szimfonikus Zenekarát szeptember 9-én Christoph von Dohnányi vezényli. Amint már hagyomány, új művet is rendeltek, ezúttal Melis Lászlótól. Dionysia című operája (az alkotóval készült interjú a

Fotó: Gramofonarchív

Leonidasz Kavakosz karmesteri pálcával jön újra a zenekarhoz

Gramofon tavaszi számában olvasható) a hírek szerint majdnem készen van. Emellett a BFZ először játssza Fischer Iván vezényletével a VII. szimfóniát.

Szeptember végi hivatalos évadnyitó hangversenyükön Brahms d-moll zongoraversenye nyitja az estet – a szólista Schifff András lesz –, majd Bartók-művek hangzanak el. A folytatódó Haydn–Mozart Plusz és a Vasárnapi kamarazene, valamint a Kakaókoncertek mellett újdonság a Vonósok és a Rézfúvósok estje, az előbbi Kelemen Barnabás vezeti. Az utóbbi szólistái az együttes tagjai: Beczky Dávid, Horváth Bence és Szőke Szabolcs, vezényel Ariel Zuckermann. 2011 áprilisában elindul a Kastélykoncertek sorozata is, először Gödöllőn, a Királyi Kastély dísztermében játszik majd az együttes tagjaiból alakult kamarazene.

Körner Tamás igazgató bejelentette: 2011 februárjában Franz Schubert életművét ismerhetik meg az érdeklődők a Művészetek Palotájával közösen rendezendő maratonon. Bár az együttes számára változatlanul a legfontosabbak a hazai fellépések, örülnek, hogy Európán kívül három kontinensre: Ázsiába, Észak- és Dél-Amerikába is utaznak. A New York-i Lincoln Centerben 2011 januárjában, illetve augusztusában adnak koncertet, a másodikikon a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben sikerrel játszott Don Giovanni-előadásukat mutatják be. ■

A Budapesti Fesztiválzenekar honlapja:

www.bfz.hu

„KÉTSZÁZ ÉVE EURÓPAI” European for 200 Years

A 200 éves Pannon Filharmonikusok hangversenysorozata a Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben 2011. tavaszán

The 200-year-old Pannon Philharmonic's concert series in the Béla Bartók National Concert Hall of the Palace of Arts

www.pfz.hu

Bérletárak: 15500 Ft; 13500 Ft; 10500 Ft; 7500 Ft

Bérleteink megvásárolhatók a Művészetek Palotájában, a CULTUR-Comfort és a Rózsavölgyi Jegyirodában, valamint az ismert jegypénztárakban, vagy megrendelhetők a www.jegymester.hu és a www.pfz.hu weboldalakon. Our abonnements could be purchased in the Palace of Arts, at the Rózsavölgyi and the CULTUR-COMFORT ticket offices, and in the well-known box offices; or could be ordered at www.jegymester.hu or www.pfz.hu.

Pannon Filharmonikusok - Pécs 7621 Pécs, Király u. 19.
Telefon: 72/510-114; Fax: 72/213-513; info@pfz.hu; www.pfz.hu

2011. január 21. péntek, 19.30

Eötvös Péter: Seven

Liszt: Faust-szimfónia, S. 108

Vezényel: **Peskó Zoltán**

Közreműködik: **Patricia Kopatchinskaja** – hegedű,

Balczó Péter – tenor,

Honvéd Férfikar (karigazgató: **Strausz Kálmán**)

2011. January 21. Friday 19:30

Peter Eötvös: Seven

Liszt: Faust Symphony, S.108

Conductor: **Zoltán Peskó**

Featuring: **Patricia Kopatchinskaja** - violin,

Peter Balczó - tenor,

Honvéd Male Choir

(choir leader: **Kálmán Strausz**)

2011. március 4. péntek, 19.30

Sibelius: En Saga – szimfonikus költemény

Dallapiccola: Cinque frammenti di Saffo

Dohnányi: 2., E-dúr szimfónia, op. 40

Vezényel: **Bogányi Tibor**

Közreműködik: **Komlósi Ildikó** – mezzoszoprán

2011. March 4. Friday 19:30

Sibelius: En Saga - symphonic poem

Dallapiccola: Cinque frammenti di Saffo

Dohnányi: Symphony in E-flat major, no.2, op.40

Conductor: **Tibor Bogányi**

Featuring: **Ildikó Komlósi** - mezzo-soprano

2011. április 8. péntek, 19.30

Penderecki: 2. szimfónia

Sosztakovics: 6., h-moll szimfónia, op. 54

Vezényel: **Krzysztof Penderecki**

2011. April 8. Friday 19:30

Penderecki: Symphony no.2

Shostakovich: Symphony in B minor, no.6, op.54

Conductor: **Krzysztof Penderecki**

2011. május 20., péntek 19.30

Haydn: D-dúr („A csoda”) szimfónia, Hob. I:96

Kurtág: ... quasi una fantasia...

Mahler: 1., D-dúr („A titán”) szimfónia

Vezényel: **Vass András**

Közreműködik: **Csalog Gábor** – zongora

2011. May 20. Friday 19:30

Haydn: Symphony in D major ("The Miracle"), Hob. I:96

Kurtág: ... quasi una fantasia ...

Mahler: Symphony in D-flat major ("The Titan"), no.1

Conductor: **András Vass**

Featuring: **Gábor Csalog** - piano

Bátrabban fújják...

A tavaly megújult Concerto Budapest (korábban Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar) Keller András zeneigazgató vezetésével kiemelt szerepet szán a fiatalokat megcélzó programoknak. Takács Tibor, a zenekar tubása elkötelezett híve az ifjabb korosztály zenei nevelésének a zenekaron innen és túl.

◆ Csurgai Dorottya

Takács Tibor 1995-ben csatlakozott a zenekarhoz, egy évvel azelőtt, hogy művésztanári diplomát szerzett a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Hangszeréről elmeséli, hogy fiatal, még csak százötven éve tagja a szimfonikus zenekaroknak. Alapvető szerepe a basszus hangzás biztosítása a nagybőgőkkel egyetemben, a harsonák mellett. „A tubás legfontosabb feladata, hogy precízen játsszon.” Vannak jellemző szólók, keletkeztek tubára művek, de a tubásnak és a fúvós szekcióknak alkalmazkodniuk kell a vonósokhoz.

Tizenöt éve tagja az együttesnek, így megtapasztalhatta, ahogy az több fejlődési fázison is keresztülment. Ligeti András zeneigazgató művészeti koncepciója nagy változást hozott a zenekar életébe. Kortárs művek, ifjúsági hangversenyek kerültek a repertoárba. A társulat ekkor emelkedett Magyarország vezető szimfonikus zenekari közé.

A 2007-ben kinevezett zeneigazgató, Keller András vezetése óta is határozottan érezhető az együttes szakmai fejlődése – meséli Takács. „A vonós hangzás nagymértékben javult, egységesebb lett. Így mi is bátrabban tudunk mellettük játszani.”

A már harmadik évadját záró zeneigazgató vezetése alatt érezhető változás továbbá, hogy nagyobb figyelmet fordítanak a fiataloknak szóló programokra. Keller András is, ahogy a világban az összes zenekarvezető, kiemelt jelentőséget tulajdonít az új közönség megszólításának, megnyerésének. Létkérdés a komolyzene-kedvelők utánpótlása.

A Concerto Budapest jelenleg két, gyermekeknek szóló programsorozattal teljesíti ezt a küldetést. A Manó bérlet a kisebbeknek szól: a Sípval, dobbal, nádihegedűvel című sorozat keretében játékos formában ismerkednek a gyerekek a szimfonikus hangzás árnyalataival, a hangszerekkel. A Pinokkió bérlet Zene tánclépésben elnevezésű programja a nagyobbakat csábítja kalandos, táncos utazásra a zene világába.

A koncepció, a megközelítés abban különbözik a többi zenekarétól, hogy bevonják a társművészeteket. Lakatos György fagottművész, a Magyar Állami Operaház zenekarának tagja, a Pinokkió bérlet művészeti vezetője a táncművészetet társítja a zene mellé. „A Páva utcai terem

„A zenekar összművészeti élményen keresztül közelít a fiatal közönséghez”

színpada ilyenkor ifjú táncosokkal telik meg, hogy a közönség a táncon, mozgáson keresztül ismerkedhessen a komolyzenével.”

A Manó bérlet művészeti vezetője, Iván Gábor – a Concerto Budapest ütőse – Méhes Csaba pantomimművésszel karöltve dolgozik a kicsiknek szóló programsorozaton. „Méhes Csaba jó barátom, akivel évek óta együttműködöm, mint a Brass in the Five rézfúvós kvintett tagja” – meséli Takács. A közös előadások sikeresek: 2008-ban a Budapest Fringe Fesztivál szakmai zsűrijének nagydíját és a gyerekzsűri különdíját nyerték a különleges gyermekszínházi produkcióval. Ezután kezdődött az együttműködés a Concerto Budapesttel is. A következő évadban még a jelenleginél is több gyermekszínpadra számíthat a közönség.

Tehát a zenekar összművészeti élményen keresztül közelít a fiatal közönséghez. „Ne csak a hallhatón, hanem a látthatón, szinte tapinthatón ismerkedjenek ezzel a képlekeny dologgal, amit úgy hívnak: zene. Hiszek benne, hogy jó úton haladunk, és meg fogjuk találni a komolyzene-kedvelők új generációját.” ■

A Concerto Budapest hivatalos honlapja:

www.concertobudapest.hu

budapesti fesztiválzenekar

A BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR BÉRLETEI A 2010-2011-ES ÉVADBAN

DORÁTI-BÉRLET/A-B-C

Tíz hangverseny + bónusz jegy a „Vasárnapi kamarazene” sorozat egyik hangversenyére +33% kedvezmény a szóló jegyárhoz képest

Szeptember 10. péntek 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Melis/Mahler

Fischer Iván

Szeptember 24. péntek 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Brahms/Bartók

Schiff András/Fischer Iván

November 1. hétfő 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Csajkovszkij/Rachmaninov/Sosztakovics

Stephen Hough/Mihail Pletnyov

November 19. péntek 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Moniuszko/Chopin/Szymanowsky

Yundi Li/Antoni Wit

December 28. kedd 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Stravinsky-est

Fischer Iván

Február 10. csütörtök 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Franc/Chausson/Berlioz

N. Petrinsky/Pinchas Steinberg

Március 11. péntek 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Wagner-est

Petra Lang/ Fischer Iván

Április 16/17/18. („A”, „B” és „C”) szombat/vasárnap/hétfő 19.45

Olasz Intézet

Weber/Bottesini/Schumann

Eckhardt/Fejérvári/Szitka Rudolf

Leonidasz Kavakosz

Május 13. péntek 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Bartók/Paganini/Csajkovszkij

Lendvay József/Fischer Iván

Május 28. szombat 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Elgar/Mozart/R.Strauss

Jonathan Biss/Mark Elder

Ára: Prémium kategória 78 800 Ft., I. kategória 47 900 Ft., II. kategória 33 500 Ft., III. kategória 26 000 Ft.

SOLTI-BÉRLET/A-B-C

Tíz hangverseny + bónusz jegy a „Vasárnapi kamarazene” sorozat egyik hangversenyére +33% kedvezmény a szóló jegyárhoz képest

Szeptember 11. szombat 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Melis/Mahler

Fischer Iván

Szeptember 27. hétfő 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Brahms/Bartók

Schiff András/Fischer Iván

Október 30. szombat 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Csajkovszkij/Rachmaninov/Sosztakovics

Stephen Hough/Mihail Pletnyov

November 18. csütörtök 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Moniuszko/Chopin/Szymanowsky

Yundi Li/Antoni Wit

November 26/27. („A” és „B”) péntek/szombat 19.45

Olasz Intézet

Mozart/Schumann

Jóföldi Anett/Polónyi Ágnes

Louis Langrée

November 28. („C”) vasárnap 19.45

Olasz Intézet

Beethoven/Weber/Schumann

Duffek Mihály/Louis Langrée

December 27. hétfő 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Stravinsky-est

Fischer Iván

Február 11. péntek 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Franc/Chausson/Berlioz

N. Petrinsky/Pinchas Steinberg

Március 12. szombat 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Wagner-est

Petra Lang/Fischer Iván

Május 14. szombat 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Bartók/Paganini/Csajkovszkij

Lendvay József/Fischer Iván

Május 27. péntek 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Elgar/Mozart/R.Strauss

Jonathan Biss/Mark Elder

Ára: Prémium kategória 78 800 Ft., I. kategória 47 900 Ft., II. kategória 33 500 Ft., III. kategória 26 000 Ft.

REINER-BÉRLET

Nyolc szombat/vasárnap délutáni hangverseny +bónusz (kilencedik) kártya esti koncert +28% kedvezmény a szóló jegyárhoz képest

Szeptember 12. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Melis/Mahler

Fischer Iván

Szeptember 26. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Brahms/Bartók

Schiff András/Fischer Iván

Október 31. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Csajkovszkij/Rachmaninov/Sosztakovics

Stephen Hough/Mihail Pletnyov

November 20. szombat 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Moniuszko/Chopin/Szymanowsky

Yundi Li/Antoni Wit

December 26. (bónusz) vasárnap 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Stravinsky-est

Fischer Iván

Február 12. szombat 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Franc/Chausson/Berlioz

N. Petrinsky/Pinchas Steinberg

Március 13. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Wagner-est

Petra Lang/Fischer Iván

Május 15. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Bartók/Paganini/Csajkovszkij

Lendvay József/Fischer Iván

Május 29. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Elgar/Mozart/R.Strauss

Jonathan Biss/Mark Elder

Ára: Prémium kategória 69 100 Ft., I. kategória 42 000 Ft., II. kategória 29 500 Ft., III. kategória 22 700 Ft.

SZÉLL-BÉRLET

Hat szombat-vasárnap délutáni koncert +25% kedvezmény a szóló jegyárhoz képest

Szeptember 12. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Melis/Mahler

Fischer Iván

Október 31. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Csajkovszkij/Rachmaninov/Sosztakovics

Stephen Hough/Mihail Pletnyov

November 20. szombat 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Moniuszko/Chopin/Szymanowsky

Yundi Li/Antoni Wit

December 26. vasárnap 19.45

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Stravinsky-est

Fischer Iván

Március 13. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Wagner-est

Petra Lang/Fischer Iván

Május 29. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Elgar/Mozart/R.Strauss

Jonathan Biss/Mark Elder

Ára: Prémium kategória 54 000 Ft., I. kategória 32 800 Ft., II. kategória 22 900 Ft., III. kategória 17 800 Ft.

FRICSAY-BÉRLET

Öt hangverseny +15% kedvezmény a szóló jegyárhoz képest

Szeptember 26. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Brahms/Bartók

Schiff András/Fischer Iván

December 18. szombat 19.45

Olasz Intézet

Saint-Saëns/Hummel/Mozart

Bereczky D./Szűke Z./Horváth B.

Ariel Zuckermann

Február 12. szombat 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Franc/Chausson/Berlioz

N. Petrinsky/Pinchas Steinberg

Április 8. péntek 19.45

Olasz Intézet

Bach/Dvořák

Kelemen Barnabás

Május 15. vasárnap 15.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Bartók/Paganini/Csajkovszkij

Lendvay József/Fischer Iván

Ára: Prémium kategória 46 900 Ft., I. kategória 28 400 Ft., II. kategória 19 800 Ft., III. kategória 15 500 Ft.

Újítások új közönségért

Operabérletet indítanak a Savaria Szimfonikusok

Forrás: Savaria Szimfonikusok

Új időszámítás kezdődött tavaly márciusban a Savaria Szimfonikus Zenekar életében, amikor Mérei Tamás lett az együttes igazgatója. Az újdonságoknak köszönhetően egyre többen látogatják koncertjeiket, a különleges estekből pedig jut a jövő évadra is, amikor átalakulnak bérletsorozataik. Bár az együttes büdzséje szűkös, minden tőlük telhető módon keresik a megoldást.

➡ Réfi Zsuzsanna

A szombathelyi újdonságok közé tartozik az is, hogy tavaly óta Vásáry Tamás a Savaria Szimfonikus Zenekar tiszteletbeli elnök-karnagyja (fenti képünkön is ő látható az együttesel). A dirigens kiváló teljesítményre sarkallja a társulatot. Az idén adott koncertjei nagy sikert arattak, a következő évadban pedig még több előadáson lép a közönség elé. Neki és az új műsorpolitikának is köszönhető, hogy a 380 személyes Bartók Teremben sokszor 450 ember hallgatja produkciójukat. Amikor ugyanis Mérei Tamás átvette az irányítást, a minél teljesebb nyitásra törekedett. Más arcuattal, logóval, honlappal jelentkezett az együttes, aktívabb lett a kapcsolatuk a médiumokkal is. Az igazgató arra törekszik, hogy a műsoruk igazodjon a közönség igényéhez. „Az a célom, hogy a szombathelyi közönség erről a két szóról: szimfonikus zenekar, a szórakozásra asszociáljon. Hiszen a mi repertoárunk nagyrészt akkor íródott, amikor még a komoly és a szórakoztató zene nem különült el egymástól. Így ezt a funkciót ma is betöltheti” – véli.

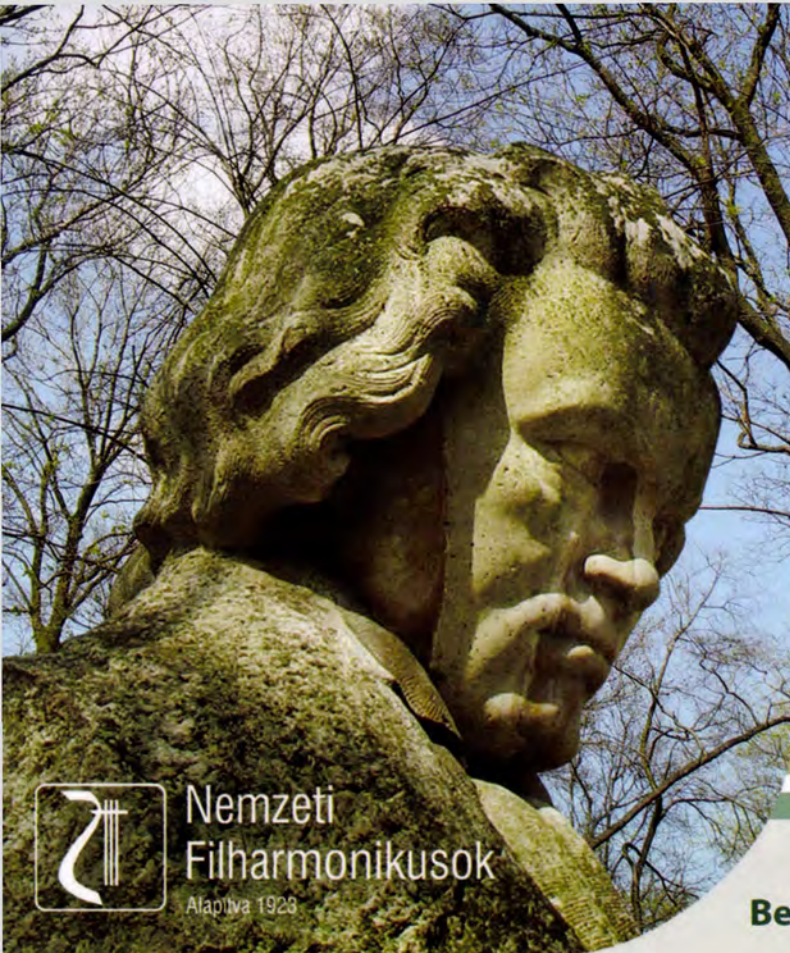
Lelkesen fogadta a publikum a karácsonyi koncertet, amelyen A diótörő részletei hangzottak fel Tunyogi Henriett és Solymosi Tamás táncával, a második részben egy amerikai gospelkórus énekelt, az est zárásaként pedig közös számokat adtak elő. Mérei Tamás úgy véli, ezeknek a rendezvényeknek köszönhető, hogy Szombathelyen mindenki lelkesen emlegeti az együttest, és kíváncsi rá. Együttműködnek a Weöres Sándor Színházzal, a Bábszínházzal, valamint az Agora kulturális és turisztikai központ rendezvényein is fellépnek. A következő szezonban pedig friss ötletekkel is előrukkolnak.

„Szombathelyen nem volt soha állandó operajátzás, csak a hetvenes évektől került színre nyaranta az Iseumban

A varázsfuvola. Minthogy erre alkalmas helyszín továbbra sincs, terveink szerint némi rekonstrukcióval – a zenekari árok bővítésével, az akusztika javításával – a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ lesz erre megfelelő. A szombathelyiek azonban addig sem maradnak opera nélkül. A zenekar bérletsorozata ugyanis átalakul. Az eddigi két sorozat helyett, amelyben nyolc-nyolc koncert szerepelt, most egyetlen szimfonikus bérletet indítunk, tizenegy hangversennyel, közös rendezésben a Filharmónia Budapest és Felső-Dunántúl Nonprofit Kft.-vel. Emellett lesz kamarazenei, valamint operabérletünk, koncertszerű előadásokkal, jelmezekkel, apróbb díszletelemekkel. Elsőként Petró János vezényli a Don Carlost, majd a Parasztbecsület–Bajazzók következik Vásáryval, aztán Medveczky Ádám lép a karmesteri dobogóra a Pillangókisasszony előadásán. A sorozatot a Don Giovanni zárja, osztrák vendégkarmesterrel. Ezzel a produkcióval külföldi turnéra is indulunk, hiszen vendégszerepléseink száma ismét nő.”

Az újdonságok közé tartozik az is, hogy az együttes a Nemzetközi Bartók Fesztivál és Szeminárium rendezésében is aktívabb szerepet vállal. A sikerek ellenére azonban a Savaria Szimfonikusok büdzséje szűkös, kevés a fenntartóktól kapott összeg, az állami támogatásuk is csökkeni fog. Ezért Mérei Tamás próbál pluszforrásokat keresni, a támogatók sorába helyi nagy cégeket bevonni. Bizakodik abban, hogy ezt az évet túlélve jövőre már más lesz a helyzet. ■

A Savaria Szimfonikus Zenekar hivatalos honlapja:
www.sso.hu

Nemzeti
Filharmonikusok

Alapítva 1926

Beethoven

MARTONVÁSÁR • 2010

A Nemzeti Filharmonikusok
Beethoven-estjei az MTA Mezőgazdasági
Kutatóintézetének Parkjában

2010. július 17. szombat 19.00 / esőnap: július 18.

D-dúr zongoraverseny op. 61/a
II. szimfónia D-dúr, op. 36
Közreműködik: **Borbély László** – zongora
Vezényel: **Kocsis Zoltán**

2010. július 24. szombat 19.00 / esőnap: július 25.

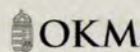
Coriolan - nyitány, op. 62
D-dúr hegedűverseny, op. 61
III. szimfónia Esz-dúr, op. 55 „Eroica”
Közreműködik: **Banda Ádám** - hegedű
Vezényel: **Vásáry Tamás**

2010. július 31. szombat 19.00 / esőnap: augusztus 1.

Hármasverseny C-dúr, op. 56
C-dúr mise, op. 86
Közreműködik: **Baráti Kristóf** – hegedű, **Hernádi Ákos** – zongora, **Fenyő László** – gordonka
Fodor Beatrix – szoprán, **Meláth Andrea** – alt, **Brickner Szabolcs** – tenor, **Bretz Gábor** – basszus
a **Nemzeti Énekkar** (karigazgató: **Antal Mátyás**)
Vezényel: **Antal Mátyás**

A koncertek helyszíne az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetének Parkja (Martonvásár, Brunszvik u. 2.)
Információk: +36 1 411 6651 telefonszámon, www.filharmonikusok.hu honlapon.

Működésünket az Oktatási és Művelődési Minisztérium támogatja.

Élet az Arany hangvilla után

A Miskolci Szimfonikusok jövő évadja

A Miskolci Szimfonikus Zenekar 2010–2011-es évadját is az eddigi értékteremtő gondolkodásmód jellemzi. Folytatják az ifjúsági és gyermekkoncertekkel megkezdett közönségtoborzást, neves közreműködőkkel a klasszikus zene és a jazz határán álló műfajok bemutatását, miközben újabb lemezciklust terveznek.

Teimer Gábor

A komoly sikert elérő, nemrég befejezett Weiner-lemezsorozat után – amelynek tavalyi korongja Diapason d'Or (Arany hangvilla) díjat is nyert –, a Hungaroton ajánlatára igent mondván, a zenekar egy Dohnányi Ernő kiadatlan műveit tartalmazó lemez előkészítéséhez is hozzájárult. Mindemellett Szabó Péter, a Miskolci Szimfonikus Zenekar igazgatója elmondta: a következő öt-hat esztendő tevékenységének fő hangsúlyai elsősorban az újjászervezett ifjúsági és gyermekkoncertek szakmai munkálataira kerülnek. A több évtizedes hagyományú ifjúsági hangversenyek sorozatát ugyanis – látva a zenekar volt csellistája, Csuka Tímea által életre hívott „Játsszunk zenét! Történetek Útemvárosból” néven futó programsorozat sikereit – ettől az évadtól rendhagyó struktúrába szervezve kínálják a közönségnek. A bevett, száraz zene-történeti ismeretek átadására, a zeneszámok passzív befogadására épülő modell helyett a hallgatóság aktív részvételére igényt tartó, a zene játékoságára építő rendszert dolgoztak ki. A gyerekek így vezényelhetik a zenekart, játszhatnak ütős hangszereken, énekelhetnek, ezen felbuzdulva gyakran „szétszedik” a koncerttermet. Mindez a zenekar honlapján futó online ismeretterjesztő játékokkal egészül ki; a helyes megoldást beküldők sorsolást követően értékes, a fiatalok igényeit szem előtt tartó nyereményekkel – digitális fényképezőgép, mobiltelefon, mp4-lejátszó – gazdagodhatnak.

Természetesen folytatódnak régről ismert sorozataik, így a korábbi karmesterversenyek helyezettjeit felvonultató koncertek is. Andreas Weiss, Gerard Oskamp, George Hanson után Hamar Zsolt, illetve az 1989-es versenyen feltűnt, a jövő évadban Beethoven, Haydn és Brahms műveit dirigáló En Shao következik. A zenekar ismét

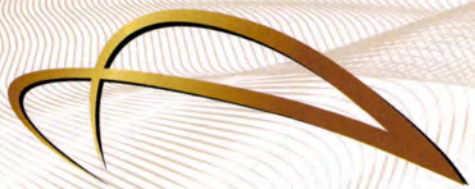
Szabó Péter az ifjúsági koncertekre kívánja helyezni a súlyt

lehetőséget kínál arra, hogy hallgatósága a Miskolci Nemzetközi Operafesztivál keretein kívül is, koncertszerű körülmények között kóstolhasson bele az opera műfajba: választásuk Kovács János karmesterre és Puccini remekére, a Pillangókisasszonyra esett. A darab főbb szerepeiben González Mónika és Fekete Attila hallható majd. Újra megfordul Miskolcon Marco Balderi, aki a tavalyi Tosca után a következő évad során Mozart- és Csajkovszkij-darabokat tolmácsol a zenekar közreműködésével. A szervezők ígéretet kaptak Lukács Ervin karmestertől egy miskolci vendégszereplésre, így az ő fellépése is szinte biztosra vehető. Az évek óta tartó együttműködés újabb fejezetként, jövőre Berg- és Mahler-művekkel mutatkoznak be a Párizsi Konzervatórium növén-

dekei a miskolci közönség előtt. Az pedig a jazz szerelmeseinek jó hír, hogy ismét rendeznek a klasszikus zenét jazzel vegyítő KLAZZ-koncerteket is.

Beethoven Esz-dúr zongoraversenyével érkezik a borsodi megyeszékhelyre a számos tekintélyes nemzetközi díjat magáénak tudó, Európa, Japán és az Egyesült Államok hangversenytermeiben sorozatban fellépő, Vagyim Csajmovics zongoraművész, de idelátogat a világ legnevesebb zenei fesztiváljain visszatérő vendégnek számító Patricia Kopatchinskaja hegedűművész is. Szabó Péter kiemelte: további távlati szakmai céljuk nemcsak a közönség megtartása, hanem újabb fiatal rajongók szervezése, miközben igyekeznek az előadó-művészeti törvény előírásainak szellemében pótlólagos anyagi háttérrel biztosító támogatót is fellelni. ■

A Miskolci Szimfonikus Zenekar hivatalos honlapja:
www.mso.hu

CONCERTO
BUDAPEST

2010/2011 ÉVAD

KARAJAN BÉRLET

2010. szeptember 23. csütörtök 19.30

BRAHMS: B-dúr zongoraverseny, op.83

MAHLER: I. szimfónia, „Titán”

Közreműködik: *Ránki Dezső* – zongora

Vezényel: *Keller András*

2010. október 11. hétfő 19.30

R. STRAUSS:

Don Juan – szimfonikus költemény

Burleszke

BRAHMS: IV. szimfónia, e-moll, op.98

Közreműködik: *Várjon Dénes* – zongora

Vezényel: *Keller András*

RICHTER BÉRLET

2010. december 5. vasárnap 19.30

RACHMANYINOV:

A holtak szigete – szimfonikus költemény, op.29

II. zongoraverseny, c-moll, op.18

MUSZORGSZKIJ-RAVEL:

Egy kiállítás képei

Közreműködik: *Khatia Buniatishvili* – zongora

Vezényel: *Kovács János*

2011. január 14. péntek 19.30

GLINKA: Ruszlán és Ludmilla – nyitány

CSAJKOVSZKIJ:

b-moll zongoraverseny, op.23

SOSZTAKOVICS:

V. szimfónia, d-moll, op.47

Közreműködik: *Borisz Berezovszkij* – zongora

Vezényel: *Keller András*

MANÓ BÉRLET

Hangjáték- hol itt, hol ott...

Utazz velünk a zene és a pantomim segítségével négy varázslatos helyszínre!

Közreműködik: *Méhes Csaba* pantomimművész, Művészeti vezető: *Iván Gábor*

2010. október 17. vasárnap 11.00,

2010. december 12. vasárnap 11.00,

2011. február 27. vasárnap 11.00

2011. április 17. vasárnap 11.00

Bérletek kaphatók az ismert jegyirodáknban, valamint a www.concertobudapest.hu honlapon.

MŰVÉSZETEK PALOTÁJA
BARTÓK BÉLA NEMZETI HANGVERSENYTEREM

2010. november 29. hétfő 19.30

BEETHOVEN: G-dúr zongoraverseny, op.58

BRUCKNER: VII. szimfónia, E-dúr

Közreműködik: *Jevgenyij Koroljov* – zongora

Vezényel: *Keller András*

2011. január 30. vasárnap, 19.30

MOZART: D-dúr fuvolaverseny, K.314

MERCADANTE:

e-moll fuvolaverseny

SCHUBERT:

VIII. „Befejezetlen” szimfónia, h-moll, D.759

Vezényel és közreműködik: *Sir James Galway*

MŰVÉSZETEK PALOTÁJA
BARTÓK BÉLA NEMZETI HANGVERSENYTEREM

2011. március 5. szombat 19.30

RIMSZKIJ-KORSZAKOV:

Nagy orosz húsvét – nyitány, op.36

SOSZTAKOVICS: G-dúr csellóverseny, Op.126

CSAJKOVSZKIJ: V. szimfónia, e-moll, op.64

Közreműködik: *Perényi Miklós* – gordonka

Vezényel: *Keller András*

2011. április 29. péntek 19.30

„Magyar Szimfonikus körkép”

SOSZTAKOVICS:

I. zongoraverseny, c-moll, op.35

EÖTVÖS: Two monologues

SZTRAVINSZKIJ: Le sacre du printemps

Közreműködik: *Ránki Fülöp* – zongora

Vezényel: *Keller András*

ZENEHÁZ NAGYTEREM
1094 BUDAPEST, PÁVA 10-12.

fidelin

NÉPSZABADSÁG

A Magyar Telekom
támogatásával

HANGOKKAL BESZÉLÜNK

Nélkülözhetetlen szellemi táplálék

Zenei ismeretterjesztés felsőfokon

A Budafoki Dohányi Zenekar elévülhetetlen érdemeket szerzett a zenei ismeretterjesztés terén. Nemcsak előadással egybekötött hangversenyekkel, hanem a zenebarátok bevonásával, aktív közreműködőkké tételével nyújtja a zene, a zenélés élményét évente több ezer embernek.

➤ Várkonyi Tamás

A 2009–2010-es évadban érdekes sorozatot rendezett a zenekar. Hollerung Gábor művészeti vezető azon mestereinek kívánt vele hódolni, akiktől a legtöbbet tanult a zenéről. Mint mondja, külön öröm volt számára, hogy Földes Imre, aki számára a legfontosabb példakép a zenei ismeretterjesztés terén, és aki több rendezvényüket is megtisztelte jelenlétével, egyetért vele abban, hogy a lehető legegyszerűbb módon kell az emberek életéhez, hétköznapjaihoz kapcsolni a zenét: ismerős gesztusokhoz, ellentmondásokhoz, érzelmekhez. „Ma már elsődleges fontosságúvá vált a zenei ismeretterjesztés – mondja Hollerung Gábor –, mert akár bevalljuk, akár nem merjük bevallani: az elmúlt években–évtizedekben drasztikus mértékben megfogytak a közönség. Ami a legsúlyosabb veszteség: egyre kisebb a fiatalok aránya. Hangsúlyosan kell tehát foglalkozunk

azzal, hogy a fiatalabb korosztályt is megszólítsuk, elkötelezzük az igényes zene mellett. A családi koncert műfaja különösen fontos – ilyeneket kínál a Megérthető zene elnevezésű sorozatunk –, mert ha a szülő is hisz a zenében, ha ő is kötődik hozzá, ha értéknek tartja, akkor mindent meg fog tenni azért, hogy gyermekei részesüljenek ebben az élményben. A Megérthető zenét mint legnépszerűbb és legsikeresebb sorozatunkat a következő évadban is folytatjuk. Igyekeztünk olyan címeket választani az egyes alkalmakhoz, amelyek más művészeti ágak révén közismert szóösszetételek (Ég és föld, Háború és béke, Angyalok és démonok, Dr. Jekyll és Mr. Hyde, Most és mindörökké). Mint eddig minden évben, idén is a zene alapvető gesztusairól, a benne felvonultatott ellentétekről lesz szó. Olyan alapvető elemekről, amelyek az ember mindennapi életét kísérik.”

Hollerung Gábor szerint ugyanakkor az amatőr muzsikálás a professzionális zenélés legfontosabb háttérre szakmailag és közönségnevelés szempontjából egyaránt. Úgy véli, az aktív zenélésnek köszönhetően az előadó – aki máskor hallgató – más minőségű viszonyt alakít ki a muzsikával. Testközelbe kerül vele, mélyebben érti meg tartalmát. „Hiszem, hogy azoknak, akik aktívan zenélnek,

Hollerung Gábor szerint az emberek hétköznapi tapasztalataihoz kell kapcsolni a zenét

akik érzelmekben, lélekben megértik, a későbbiekben nélkülözhetetlen szellemi tápláléka marad a zene.”

Tavasszal ennek jegyében rendezték meg huszonötödik alkalommal azt a kórustábort, amelybe az egész országból érkeztek énekelni vágyó amatőr zenebarátok. Ezúttal egy Händel-oratórium került terítékre, az Izrael Egyiptomban, amelyet május közepén a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben elő is adott az ötszáz fős kórus, valamint a Budafoki Dohányi Ernő Szimfonikus Zenekar. Sokan gyerekekkel érkeztek a „tatai edzőtáborba”; amíg a szülők próbáltak, a kicsinyek zenés foglalkozásokon vettek részt, vasárnap pedig önálló műsort adtak elő. Hollerung Gábor szerint ma már az a cél, hogy húsz év múlva is legyen olyan hangverseny-látogató generáció, amelynek az átlagéletkora alacsonyabb, mint a mostanié. „Úgy érzem, az, hogy több száz ember egy teljes hétvégéjét feláldozva jön el énekelni, zenével foglalkozni, minket igazol, akik a zenei ismeretterjesztés fontosságára nagy súlyt helyezünk: az emberek igenis fogékonyak a szép, igényes zenére.”

A Budafoki Dohányi Zenekar hivatalos honlapja:
www.bdz.hu

Kurtág, Penderecki, Eötvös

A 2011-ben fennállásának kétszázadik évfordulóját ünneplő Pannon Filharmonikusok együttese a következő évadban is indít bérletet a Művészetek Palotájában. A négy est mindegyikén különleges műsor hangzik el, különleges előadók közreműködésével.

◆ V. T.

Rögtön a januári, első hangversenyen hangzik el Eötvös Péter hegedűversenye, a Seven, a Moldovából világhódító útra indult – és sikerrel járt – fiatal hegedűművész, Patricia Kopatchinskaja szólójával. A koncert második részében Liszt nagyszabású remekműve, a hangversenyteremben sajnos ritkán hallható Faust-szimfónia csendül fel a művészeti vezető, Peskó Zoltán (képünkön) vezényletével. A második budapesti esten is több különlegességet hallhatunk:

Webern op. 1-es zenekari művét, a Passacagliát, Mahler Gyermekgyászadalok ciklusát (Komlói Ildikó közreműködésével), valamint Dohnányi Ernő 1945-ben befejezett Második szimfóniáját – a karmester a Finnországban szép karriert befutott Bogányi Tibor lesz. Az április 8-ai hangversenyen a kortárs zene nagy öregje, a lengyel avantgárd egyik zászlóvivőjéből Amerikában eltöltött éveit

Fotó: Dobó László

neoromantikussá szelődött Krzysztof Penderecki dirigálja a Pannon Filharmonikusokat. A Művészetek Palotájában Sosztakovics Hatodikja mellett elhangzó második szimfóniáját 1980-ban fejezte be. A Karácsony alcímet viselő mű érdekessége, hogy a Csendes éj kezdetű ének többször visszatér benne. A budapesti bérlet zárókoncertjén, májusban a kortárszene egyik emblemikus egyénisége, a jövőre 85 éves Kurtág György műve csendül fel. A zeneszerző által zseb-zongoraversenynek titulált Quasi una fantasia című alkotást az egyéni hangú Kurtág-muzsika egyik legavatottabb tolmácsolója, Csalog Gábor szólaltatja meg a pécsi zenekarral.

További részletek a Pannon Filharmonikusok honlapján: www.pfz.hu

A LISZT FERENC KAMARAZENEKAR HANGVERSENYEI A KISCELLI MÚZEUM UDVARÁN

Művészeti vezető: ROLLA JÁNOS

Június 28., hétfő este 8 óra
Közreműködik:
RICHTER GÁBOR – trombita

Július 26., hétfő este 8 óra
Közreműködik:
SELELJO ERZSÉBET – szaxofon

További információ és jegyvásárlás:
www.obudaitarsaskor.hu jegymester.hu
Az ÓBUDAI NYÁR keretében
ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER ÖNKORMÁNYZATA
támogatásával

Augusztus 23., hétfő este 8 óra
Közreműködik:
PASZTIRCSÁK POLINA – szoprán

Joshua Bell, Rados Ferenc, Kocsis Zoltán

Kaposvári Nemzetközi Kamarazenei Fesztivál

Szenzációk a kaposvári fesztiválon

Augusztus 13–20. között első alkalommal rendezik meg a Kaposvári Nemzetközi Kamarazenei Fesztivált. A napi két klasszikus zenei koncert mellett más izgalmas programok is várják a minőségi kultúrára fogékony, kikapcsolódásra vágyó közönséget. A rendezvényről Bolyki György fesztiváligazgató nyilatkozott.

→ V. T.

Fotó: Kál Cecília

A történet egy évvel ezelőtt kezdődött, amikor Kokas Katalinban és Kelemen Barnabásban megérett a gondolat egy nemzetközi mércé szerint is kimagasló minőségű kamarazenei fesztivál létrehozására. Bolyki Györgynek (képünkön) tetszett az ötlet, örömmel csatlakozott hozzájuk, így ma Kokas Katalin művészeti vezető mellett ő igazgatóként vezeti a fesztivált.

A Bolyki Brothers egykori tagjaként maga is több ezerszer állt közönség elé; és mivel az évek során a legtöbb művésszel baráti viszony alakult ki, most tulajdonképpen ez a baráti munka folytatódik. „Persze szervezőként óriási megtiszteltetésnek vesszük, hogy elfogadták a felkéréseket – mondja. – Sokkal inkább az együttműködés öröme miatt, mintsem a hatalmas gáziért jönnek Kaposvárra. Legismertebb vendégünk Joshua Bell (felső képünkön) és Kocsis Zoltán lesz, de a hazai közönség hallhatta már José Gallardo, Pekka Kuusisto vagy Martin Fröst nevét is. Igazi kuriózum, hogy több mint két évtized után ismét színpadra lép Rados Ferenc tanár úr, de említhetném azokat a produkciókat is, amelyekben közreműködik egy-egy színészióriás, mint például Hegedűs D. Géza vagy Mácsai Pál. A többi fellépőre is felhívom a figyelmet; ők szintén Kati és Barnabás barátai. Néhányuk nevét talán Magyarországon még nem hallottuk, de Katiék megítélése szerint első osztályú muzsikusok, akik néhány éven belül az élvonalhoz fognak tartozni.

A nyolc nap alatt tizenhat klasszikus zenei koncertet rendeznek, ezeket az ötvenöt országot tömörítő, svájci székhelyű Európai Rádió Unió (EBU) átveszi, így a 2010–2011-es évadban mintegy százmillió hallgató élvezheti Európa-szerte a fesztivál koncertjeit. Hat estén – a klasszikus zenei koncert után – az Ősbemutatók fesztiválja sorozat koncertjein vehetnek részt az érdeklődők. „Zenesz barátainktól azt kértük, kifejezetten erre az alkalomra írjanak műsort – folytatja az igazgató –, ilyen módon igazi értéket teremtő fesztivál is vagyunk, amelynek színességéhez első évben Szakcsi Lakatos Béla, Palya Bea, Laár András, Falusi Mariann, Gál Csaba 'Boogie' és Nagy László 'Gitano' produkciója járul hozzá. Fellép a fesztiválon Kulka János, aki exkluzív koncertsorozat keretében itt mutatja be először tavasszal megjelent új lemezének anyagát.”

A fesztivál rendezői kiemelten fontosnak tartják a „komolyzenét” közel vinni a fiatalokhoz. Ebben lesz segítségükre Földes Imre zenetörténész, aki naponta kétórás előadást tart Múzsák szövetsége címmel. A késő esti órákban közös muzsikálásra hívják a fiatalokat, az első Nemzetközi Jam-Session Találkozó keretében. Arra biztatnak mindenkit, hozzon magával hangszert, és csatlakozzon a profikhoz: Charlie-hoz, Somló Tamáshoz, a United és a Starmachine együtteshez, Falusi Mariannhoz, valamint Tóth Verához és Tóth Gabihoz. Napközben pedig a Kaposvári Egyetem több terme – teljes hangtechnikával felszerelve – várja az ad hoc módon létrejövő fiatal együtteseket próbálni, koncertezni. Bolyki György felhívja a figyelmet a fesztivál honlapján a „kapcsolat” menüpontra. Ezen keresztül várják a megkereséseket, hogy személyesen segíthessenek akár az utazás, a szállás, a jegyvásárlás vagy a szabadidős programok megszervezésében. ■

Bővebb információ a fesztiválról:

www.kaposfest.hu

2010/2011

Művészetek Palotája, Festetics Palota (Budapest),
Bartók Emlékház, Gödöllői Királyi Kastély díszterme

Grigory Sokolov

Evgeny Kissin

A Zongora 2010/2011– Művészetek Palotája

Bérletek és jegyek megrendelhetők a jakobikoncert@gmail.com e-mail címen.

Piotr Anderszewski – 2010. szeptember 30., **Evgeny Kissin** – 2010. november 17. 19.30
Kocsis Zoltán – 2010. december 8. 19.30, **Grigory Sokolov** – 2011. március 7. 19.30
Ránki Dezső – 2011. április 18. 19.30, **Mitsuko Uchida** – 2011. május 16. 19.30

A „Koncert 33” valamennyi hangversenyére 10% kedvezménnyel lehet jegyeket vásárolni,
ha közvetlenül a jakobikoncert@gmail.com e-mail címen rendelik meg jegyeiket.

Látogasson el honlapunkra:

www.jakobikoncert.hu

Koncertek világsztárokkal, kedvezmények a gyerekekkel érkezőknek

Kérjük, jelentkezzen be a fenti e-mail címen, ha szeretne hírlevelet kapni
valamennyi „KONCERT 33” hangversenyéről.

A koncertek közreműködői a 2010/2011-es hangversenyszezonban:

Evgeny Kissin, Grigory Sokolov, Mitsuko Uchida, Piotr Anderszewski,
Kocsis Zoltán, Ránki Dezső, Vásáry Tamás, Szokolay Balázs (zongora),
Szabadi Vilmos, Kelemen Barnabás, Kokas Katalin, Baráti Kristóf, Bánfalvi Béla (hegedű),
Onczay Csaba, Fenyő László (gordonka), Csáki András (gitár),
Tokody Ilona (szoprán), Xavier de Maistre, Marie-Pierre Langlamet, Vigh Andrea (hárfa),
Budapesti Vonósok, Liszt Ferenc Kamarazenekar, Ewald Quintet, Excanto együttes

A hangversenyek főszponzora:

magyar villamos művek

Támogatók:

NÉPSZABADSÁG
A tájékozottság magabiztossá tesz.

Eszterházi vigasságok

Augusztus végéig számos zenei előadás, koncert, valamint gyermekeknek szóló zenei programok várják az érdeklődőket a fertőd-eszterházi Esterházy-kastélyban. Július első hétvégéjén folytatódik Vashegyi György és az Orfeo Zenekar nagyszabású sorozata, amelyben Haydn Eszterházián írott szimfóniáit szólaltatják meg korhű hangszereken. Július 2-től 4-ig összesen kilenc szimfóniát hallhatunk az Apolló-teremben (képünkön), az augusztus 13. és 15. közötti hétvégén, a sorozat tizenharmadik részeként pedig újabb hatot.

A Budapesti Vonósok együttese július 9. és 18. között, két hétvégén rendezi meg 16. Haydn Fesztiválját, szintén Eszterházián. A nyitóestén Haydn, Szokolay és Csajkovszkij művei csendülnek fel Ágoston András hegedűművész közreműködésével, másnap a Magyar Zongorás Trió szólaltatja meg Haydn, Beethoven és Enrico Bossi zongoratrióit, július 11-én pedig Rost Andrea vendégszereplésével Haydn és Mozart koncertáriáit élvezhetjük. A következő hétvégén (július 16–18.) többek közt Dvořák, Carl Philipp Emanuel Bach, Boccherini, Michael Haydn, Grieg és Britten alkotásait szólaltatja meg a több mint harminc esztendeje működő kamarazenekar.

A többi nyári hétvégén sincs csend az Esterházy-kastélyban. Július 23. és augusztus 7. között színes program várja az érdeklődőket. A korhű hangszereken játszó Capella Savaria többek közt Zádori Mária közreműködésével szólaltatja meg a „kötelező”, a nyár minden koncertjének

műsorába szerkesztett Haydn-mű mellett Pergolesi alkotásait. Másnap Ránki Dezső ad szólóestet, július 30-án pedig különleges trió: Perényi Miklós, Rohmann Imre és Rolla János muzsikál, másnap Zempléni Szabolcs natúrkyrtön szólózik a Rácz Márton vezényelte Capella Savaria kíséretével.

A Magyar Haydn Társaság augusztus 20. és 29. között rendezi meg fesztiválját, szeptember 3. és 12. között pedig már ötödik alkalommal jelentkezik a Haydn Vonós-négyes Fesztivál, amely egyszerre lát vendégül világhírű, korhű és modern hangszeres, európai és magyar együtteseket, valamint pályájuk elején és csúcán tartó kvartetteket. A rendezvény alatt a Hagen Quartet tagja, Rainer Schmidt tart mesterkurzust a fiatal résztvevőknek. A fellépők között van az utóbbi években feltűnt, kimagasló lemezfelvételeket készítő francia négyes, a Quatuor Ébène is.

Forrás: Gramofon-archív

További információ:
www.nemzetimuemlek.hu

Időívek

Hetedik alkalommal rendezik meg augusztus 21. és 23. között az Arcus temporum fesztivált Pannonhalmán. Mint a cím (Időívek) is mutatja, a koncepció a hagyomány és kortárs kultúra párbeszédének megteremtése, zenetörténeti korszakok társítása, minden évben más klasszikus és kortárs zeneszerző munkásságát előtérbe állítva. Komoly fegyverténye a rendezvénynek, hogy minden évben sikerül megnyerni egy neves zeneszerzőt, hogy legyen személyesen jelen. Így az elmúlt években Szofia Gubajdulina, Salvatore Sciarrino, Valentyin Szilvesztrov, Gija Kanceli, Bent Sørensen látogatott a fesztiválra. Az ő kompozícióik mellett szólt Haydn, Mozart, Schubert, Bach, Csajkovszkij muzsikája, sőt a társművészetek, a színház, a film, a képzőművészet is

képviseltette magát. Az elmúlt években olyan kiváló előadóművészek léptek fel Pannonhalmán, mint Gidon Kremer, Keller András, Perényi Miklós, a Ránki-Klukon házaspár, Csalog Gábor. Idén az időív a svájci születésű, Ausztriában élő, ötvenöt éves zeneszerző, Beat Furrer (képünkön) és Dmitrij Sosztakovics világa között feszül. Sosztakovics kamarazenéjéből különleges válogatást hallhatunk Skuta Miklós, Ágoston András, Csalog Gábor, Jozef Lupták és Igor Karsko előadásában.

A zeneszerző mellett a fesztivál vendége lesz a világhírű kortárs zenei együttes, a Beat Furrer által éppen negyedszázada alapított Klangforum Wien is.

A fesztivál honlapja:
www.arcustemproum.hu

A zongora ünnepe Keleten

Tizenharmadik alkalommal rendezik meg a Tiszadobi Zongorafesztivált. Hauser Adrienne művészeti igazgató elmondta, nem szokásuk évfordulóhoz kötni a műsort, de idén nem kerülhették meg a Chopin-évfordulót, hiszen a lengyel-francia zeneszerző életműve a zongorarepertoár egyik sarokköve. Augusztus 6-án Szokolay Balázs nyitja a fesztivált az Andrássy-kastély franciaparkjában, másnap Hauser Adrienne játszik, a zárónapon pedig Kocsis Zoltán lép fel. Folytatódik a fiatal zongoraművészeket bemutató sorozat: augusztus 7-én, délután fél ötkor, a tiszadobi református templomban a grúz tizenéves, Nicolas Namoradze játszik. Biztosak lehetünk benne, hogy az 1880–1885 között, neogótikus-romantikus stílusú, a Loire-völgyi kastélyokat idéző épü-

Fotó: Bócsi Krisztián

let környezete idén is meghitt hangulatot teremt majd a zongoramuzsikához.

Bővebb információ:

www.tiszadobi-zongorafesztival.hu

Carmen a Dóm téren

Az 1930-ban indult, majd a második világháború miatt kényszerszünetre ítélt Szegedi Szabadtéri Játékok 1959 nyarán újratekintett története alatt 142 produkció állítottak színre, az összesen 657 előadásra több mint 3 millióan voltak kíváncsiak. „Az ország legnagyobb szabadtéri színháza” 2010-ben is változatos programokat kínál, könnyebb és a komolyabb műfajok egyaránt helyet kaptak az idei programban. Georges Bizet remekét, a Carment a Budapesti Operettszínház főigazgató-rendezője, Kerényi Miklós Gábor állítja színpadra július 30-án és 31-én, a címszerepet Schöck Atala alakítja, a Szegedi Szimfonikus Zenekart Kesselyák Gergely dirigálja. Mint a rendező elmondta, számára mindegy, hogy operettel, musicallel vagy operával dolgozik, mindig a zenéből indul ki. „Kiszolgáltatott és kicsit gátlásos Don Josét szeretnék az erotikus és a saját vágyaival is küzdő Carmen mellé. Őket a világ legmagabiztosabb Escamillója követi, akinek valami ősi nemiségéből táplálkozó győzelme van a

világ fölött. Neki éppen az ellentéte lehet az a sokkal szerelmesebb és izgalmasabb Micaela, akit nem átlagosra, szárazra szeretnék hangolni, mint szokták. Szinte érthetetlen is, hogy Don José miért nem látja benne a szépséget és az izgalmat” – nyilatkozta Kerényi Miklós Gábor.

A Szegedi Szabadtéri Játékok másik kiemelkedő eseményének ígérkezik az az „opera-operettgála” július 24-én, amelynek sztárvendége a nemzetközi hírnő díva, Miklósa Erika lesz. Az előadás különlegessége, hogy a hagyományos koncertkeretektől eltérve, scenírozott változatban hallhatjuk majd az opera- és operettirodalom örökzöld dallamait, olyan alkotásokból, mint a Marica grófnő, A csárdáskirálynő, a Bál a Savoyban, a Cigányszerelem, A víg özvegy, a Bánk bán, a Traviata, a Carmen, A varázsfuvola, A sevillai borbély, a Parasztbecsület. Az esemény a Pécs2010 Európa Kulturális Fővárosa programsorozatába illeszkedik.

További információ:

www.szegediszabadtteri.hu

Régi zene, új zene

Kurtág-bemutató a Bartók Fesztiválon

Tavaly pazar vendégjárás volt a huszonötödik soproni Régi Zenei Napokon és a szintén a Filharmónia Budapest Nonprofit Kft. által gondozott szombathelyi Bartók Fesztiválon. Idén is tartalmas program – mesterkurzusok és hangversenyek – várják az érdeklődőket, valamint kiemelkedő eseménynek ígérkezik Kurtág György egyik legújabb művének hazai bemutatója.

➔ Várkonyi Tamás

Természetesen nem lehet minden évben egyszerre jelen Malcolm Bilson, Simon Standage és Barthold Kuijken – ahogy tavaly történt –, de Sopronban, a június 19–27. között megrendezendő Régi Zenei Napokon idén is részt vesz egy nemzetközi hírű sztár: Nancy Argenta. Sőt a bécsi klasszikus billentyűs irodalom egyik legavatottabb előadója, Christine Schornsheim is tart mesterkurzust, valamint ad koncertet. Nancy Argenta nevét talán többen ismerik: a Londonban élő kanadai szoprán a szigetországban Peter Pears, Gérard Souzay és Rózsa Vera vezetésével mélyítette el tudását. Akkor még nem így hívták – azért, hogy ne keverjék össze egy szintén szoprán honfitársnőjével, annak a kanadai kisvárosnak a nevét vette fel ahol sokáig élt, Nancy Maureen Herbisonból így lett Nancy Argenta. A – nomen est omen – ezüstös, könnyed, hajlékony hang először 1983-ban ejtette bámulatba a közönséget, amikor tulajdonosa Rameau Hyppolyte és Aricie című operájának női főszerepét alakította az aix-en-provence-i fesztiválon. Később érdekes módon az angol barokk két nagy zeneszerzője, Henry Purcell és Georg Friedrich Händel alkotásaiban lett felülmúlhatatlan. Olyan régizenei együttesek kísérték, mint az Academy of Ancient Music, az English Concert, a Petite Bande, valamint olyan neves dirigensekkel dolgozott együtt, mint Trevor Pinnock, Christopher Hogwood, John Eliot Gardiner, Roger Norrington, Sigiswald Kuijken. Christine Schornsheim a lipcsei zeneművészeti főiskola régizenei tanszékének egyik alapítója, jelenleg a müncheni zeneakadémia professzora. Ő azzal keltett feltűnést, hogy lemezre vette Joseph Haydn valamennyi billentyűs szonátáját. Az emberpróbáló feladatra 2005-ben vállalkozott, a tizennégy lemezes becses dobozka széles körű nemzetközi sikert aratott: elnyerte a Diapason d'or, a Német lemezkritikusok díját, valamint az ECHO-Klassik-díjat is. Az új zene nagy múltú magyarországi műhelye, az idén július 8. és 20. között megrendezendő Szombathelyi Bartók Szeminárium és Fesztivál ismét nagy jelentőségű eseménnyel gazdagítja a hazai zenei életet: a nyitókoncerten magyarországi bemutatóként hangzik el Kurtág György egyik legfrissebb kompozíciója, a Colindá-Baladä. A mű a bartóki előképpel, a Cantata profanával, valamint a II. zongoraversennyel egy műsorban szólal meg, a Savaria Szimfonikus Zenekar és a Kolozsvári Filharmónia Kórusa

A bécsi klasszikus billentyűs irodalom egyik legavatottabb előadója, Christine Schornsheim is a soproni fesztivál vendége lesz

közreműködésével, a tavalyi, nagy jelentőségű kolozsvári ősbemutató dirigense, Cornel Groza vezényletével.

A mesterkurzusok tanárai többségükben a koncerten fel lépő művészek, az évről évre visszajáró Pauk György, Rohmann Imre, Peskó Zoltán, Lakatos György. Véletlenül ennek a rendezvénynek is van kanadai vonatkozása: a zeneszerzés kurzust idén Csapó Gyula vezeti, aki 1994 óta a kanadai Saskatchewan Egyetem zeneszerzés- és zeneelmélet professzora.

A zenetudományi előadásokon hallhatjuk a Bartók-kutatás nemzetközi hírű szaktekintélyét, Somfai Lászlót, valamint az őt a budapesti Bartók Archivum élén váltó Vikárius Lászlót. A tavalyi operai vonalat idén Sári József Napfogyatkozásának vetítése folytatja, amely után beszélgetést rendeznek a szerzővel és a budapesti bemutató rendezőjével, Kovalik Balázssal. ■

A fesztiválok részletes programja:

www.filharmoniabp.hu

RD-700GX

Roland[®]
www.rolandee.hu

Színpadi zongora

A népszerű RD színpadi zongora modelljei a fellépésekhez nélkülözhetetlen hangszínek megfelelő választékát tartalmazzák, valamint képesek USB háttértárról közvetlenül audió file-okat lejátszani, sőt Master Keyboard funkciókat is ellátnak. Azok, akik szeretnek a részletekben elmerülni, a Piano Designer funkció segítségével testre szabhatják zongorahangszínüket. A csúcsmodell RD-700GX a SuperNatural hangszíneknek és PHA II „Ivory Feel” kiváltópontos kalapácsmechanikájának köszönhetően tökéletes társ a zenéléshez.

K-RD700GX1 Az RD-700GX-hez megjelent SuperNatural zongora bővítőkártya és USB memória 17 kiváló zongorahangszínt tartalmaz az RD-700GX-re testreszabva.

Képviselet: **Roland East Europe Kft.** 2045 Törökbalint, FSD Park 3. 06 23 338-041

Markaboltok: **Roland ZeneGALÉRIA** 1137 Budapest, Radnóti u. 9. 06 1 239-9756 **Roland eZene**

Hangszerbolt 6000 Kecskemét, Jókai u. 44. 06 76 329-096 **Hoffer Hangszerbolt** 9400 Sopron, Ógabona ter 16. 06 99 333-626 **KISS Hangszerbolt** 2030 Érd, Riminyi ut 5. 06 23 368-456

Hallgasson Ránk!

Fortissima bérlet

Négy hangverseny a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben

2010. november 9. kedd 19:30

Händel: Messiás

Sharon Rostorfj – szoprán

Megyesi Schwartz Lúcia – alt

Kálmán László – tenor

Kálmán Péter – basszus

Vezényel: Hollerung Gábor

2011. március 9. szerda 19:30

Csemiczky: Scherzo all'ongherese

Kodály: Háry János-szvit

Sosztakovics: VII. szimfónia

Vezényel: Hollerung Gábor

2011. május. 2. hétfő 19:30

Rossini: Olasz nő Algirban – nyitány

Mozart: C-dúr zongoraverseny K 415

Rachmaninov: II. szimfónia

Vezényel és zongorázik: Kocsis Zoltán

Bérletárak:

18.000 Ft, 15.000 Ft, 12.000 Ft, 7.000 Ft

2011. február. 13. vasárnap 19:30

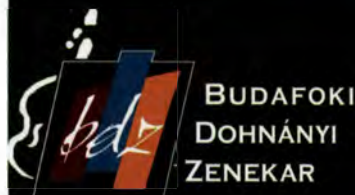
Mahler: III. szimfónia

Wiedemann Bernadett

Magnificat Ifjúsági Kórus

Budapesti Akadémiai Kórustársaság

Vezényel: Roberto Paternostro

**BUDAFOKI
DOHNÁNYI
ZENEKAR**

A zenekari tevékenységét támogatják: Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata
Oktatási és Kulturális Minisztérium, Nemzeti Kulturális Alap • Mediatámogatók: Gramofon, G-mentor

www.bdz.hu

A függetlenség művésze

Bernard Coutaz (1922–2010)

Már harmincöt évesen több mint tízéves újságírói múltat tudhatott a háta mögött. Könyvkiadói szerkesztőként azonban nem jól viselte, hogy megmondják neki, mit tegyen. Elhatározta, saját kiadót alapít. A kis cégből fél évszázad múltán a legnagyobb független kiadó lett. A nyolcvanhét éves korában elhunyt Bernard Coutaz távoztával a Harmonia mundi egy korszaka zárult le.

❖ Várkonyi Tamás

A szaleziánusoknál sziklakeményre edződött Coutaz később megvallotta: a könyvkiadást kellett volna választania, de akkor, az 1950-es évek végén úgy látta, a mikrobarázda feltalálásával szélesebb perspektíva nyílik számára. Igaza lett. Hihetetlen szimata volt arra, hogy megérezze, minek van jövője, mi lesz rövid időn belül népszerű, mire lesz vevő a zenekedvelő közönség, ugyanakkor nyitott volt mások ötleteire – még akkor is, ha járatlan utakat kellett választania, furcsának tűnő döntéseket hozva. A kis kiadót 1958-ban Párizsban alapította, négy évvel később mégis egy kilencszáz kilométerre délkeletre fekvő kis faluba tette át a székhelyét. Barátai tanácsait is megfogadva a Harmonia mundi első lemezein Franciaország és Spanyolország historikus orgonáit mutatta be. Bár egy könyvkiadóból érkezett a lemezzakmába, jó érzéke volt a hangszínek, különleges hangszerek iránt. Ez az érzékenység vezette 1967-ben Alfred Deller koncertjére Avignonba. Itt a Harmonia mundi második nagy korszakának alapjait fektették le: Alfred Deller 1968-tól egészen 1979-ben bekövetkezett haláláig hű maradt a kiadóhoz, annak első számú sztárjaként. Ekkor alakult ki a Harmonia mundi egyedi profilja is, ami sokáig meghatározta működését: katalógusát ekkor még az angol reneszánsz és barokk zene túlsúlya jellemezte. A Deller ötlete nyomán a festői Luberon-hegységben – szintén a kiadó székhelye vidékén – életre hívott fesztivál olyan új tehetségeket vonzott a kiadóhoz, mint az akkor még „csak” kontratenor René Jacobs és együttese, a Concerto vocale, Dominique Visse, majd később jött Philippe Herreweghe, a Chapelle royale, az Ensemble Clément Janequin, valamint William Christie, szintén saját csapattal. A korhű hangszereken előadott régi zenéknek köszönhetően sikerült a közönség újabb és újabb rétegeit meghódítani, és innen már nem volt megállás. 1976-ban Coutaz saját terjesztői hálózatot működtetett, amely 1980-ban más hanglemmez-kiadókat is terjesztő hálózattá bővült, 1981-ben Londonban pedig megnyílt az első fiilálé. A saját bolthálózat Franciaországban ma majdnem ötven boltot számlál, Spanyolországban hármat. A dinamikus fejlődésnek köszönhetően a mintegy félezer alkalmazottat foglalkoztató cég a klasszikus zene lemezipiacának tizennyolc százalékát birtokolja, évente ötven-hatvan felvételt jelent meg. A repertoár ma már a reneszánsztól napjaink zenéjéig terjed, miközben René Jacobs és Philippe Herreweghe húsz év elteltével is a Harmonia mundi sorait erősíti, a fiatal generáció legtehetségesebbjeivel karöltve. 2000 után pedig más nagy kiadók nagyságait is befogadta – a két Andreas ma már szintén húzó név: Staier és Scholl.

Bernard Coutaznak sikerült az, ami másoknak nem: az új évezred első éveiben, amikor a lemezipiac minden addigit felülmúló válsága idején négy év alatt negyven százalékkal csökkent a kereslet, a Harmonia mundi háromról öt százalékra tudta növelni nyereségét, 2008-ban 60 millió eurós forgalmat bonyolított. „Ha hinnék Istenben, hálát adnék neki” – nyilatkozta Coutaz. Ő másban hitt: üzleti érzékében és művészi értékrendjében. ■

ז. נ. פ. פ. פ.

ז. נ. פ. פ. פ.
פ. פ. פ.

פ. פ. פ. פ. פ.

ב. מ. כ. כ.

2010. augusztus 26 – szeptember 6.

Barbara Fuchs dalestje

Zongorán közreműködik: Polgár Judit
szeptember 1.

Chaplin és a muzsika

Budapest Ragtime Band

Ha' Oman Hai Ensemble estje André Hajdú műveiből
szeptember 2.

Több mint koncert- Hernádi Judit önálló estje

Gerendás Péter – Faludy-est
szeptember 6.

Könyvvásár és utcaszínház a Gozdsu -udvarban

augusztus 26 – augusztus 30.

Boban Markovics Orkestar - balkán klezmer est
augusztus 26. (0. nap)

Dés László koncertek

Közreműködik: Udvaros Dorottya,

Somló Tamás, Póka Angéla, Harcsa Veronika, Szőke Nikoletta,

Snétberger Ferenc, Szalóki Ági, Oláh Ibolya, Esterházy Péter,

Parti Nagy Lajos, Spiró György, Závada Pál

augusztus 30., 31., szeptember 1., 2., 5.

Brecht-Weill- Csákányi- Csákányi Eszter előadóestje

Bár Micvó Örömnünp a Dohány utcai zsinagógában

Korcsolán Orsolya lemezbemutató koncert

augusztus 29.

Kézdy György önálló estje

augusztus 31.

JEGYEK KAPHATÓK: az **INTERTICKET** hálózatában, valamint az interneten: www.interticket.hu

INFORMÁCIÓ: Fesztivál Jegyiroda, 1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon: 413-5531 | Fax: 462-0478 | E-mail: zsikk@aviv.hu

A Zsidó Nyári Fesztivál rendezője:

Budapesti Zsidó Hitközség Idegenforgalmi

és Kulturális Központja.

A szervezők a műsorváltoztatás jogát fenntartják!

www.zsidonyarifesztival.hu

KOCSIS KATALIN:

NAGYKANIZSA 100 ZENEI EMLÉKHELYE

Czupi Kiadó, 2010; 345 oldal

Akinek van szerencséje Rómánál délebbre utazni, biztosan nem hagyja ki Pompeit, a Vezúv hamujával betemetett, majd feltárt várost. A megmaradt házak, a falfestmények és kertek a régi életről mesélnek, de akinek ez kevés, annak a modern technika siet a segítségére, amely virtuális világot teremt és mutat be a romok kiegészítésével, kiszínezésével, lakóinak megelevenítésével. Valami ilyesmire vállalkozik Kocsis Katalin könyve is. Nagykanizsán ugyan nem kell ilyen távoli évszázadokat felidézni ahhoz, hogy a hajdani gazdag kulturális életet magunk elé tudjuk képzelni. A könyv sem a fantáziára hagyatkozik, hanem kizárólag a korabeli sajtó- és egyéb dokumentumokra, tényekre, hiteles adatokra. Házról házra haladva ad tárgyyszerű ismertetést az épületek zenei múltjáról, a zenésiskolákról, koncertekről, az ott élt muzsikusok sorsáról. Az életút megszakadásaként megrendítő gyakorisággal olvashatjuk: „...a holokauszt áldozata lett, azaz »hamuvá vált«”.

A könyv rendkívüli szakmai perfekcióval készült, példaértékű folytatásaként a Bárdos Kornél jegyezte zenei városmonográfiáknak. Lapjain oldalról oldalra tárul elének az igen gazdag múltú városnak a pezsgő kulturális-zenei

múltja, felszínre hozva Nagykanizsa kultúrájának ismeretlenségbe merült rétegeit, egykori polgárainak ízlését, igényeit, művészetek iránti szeretetét. Kortörténet is egyúttal ez a vonzó várostérkép, a házakban egykor zajló élet színeivel, hangjaival – ugyanakkor megőrző dokumentációja annak a tragédiának, amelyet a város a XX. század közepén szenvedett el, és amely elválaszthatatlan aktuális portréjától, mai lététől.

A szerző több évtizedes kutatómunkájának egy kis hányadát volt képes ez az első, könyv alakban megjelent kiadvány bemutatni – igaz, megérdemelte volna, hogy névmutatóval egészüljön ki –, amiért a muzsikustársadalom hálas lehet a helyi kiadónak és igazgatójának, Czupi Gyulának is. Ugyanakkor sürgősen megoldásra vár Kocsis Katalin egyéb, még publikálatlan kutatásainak közzététele. Szinte felbecsülhetetlen az az érték,

amelyet ez a nagy tudású és szerény zenei könyvtáros létrehozott: az ország számos emlékhelye – köztük csaknem valamennyi budapesti is – felcédulázva várja, hogy kötetekbe rendezve gazdagíthassa a hely- és zenetörténeti bibliográfiát. Ezt azonban már egyedül, külső segítség nélkül nem lehet megoldani, a gigantikus munkát csak intézményi támogatással lehetne befejezni.

Gerő Katalin

ZENE

MŰVÉSZET, PIAC, FOGYASZTÁS

Kultindex Nonprofit Kft., 2010; 226 oldal

Az NKA Kutatások művészet és közönség viszonyát vizsgáló sorozatának ötödik darabjaként jelent meg ez a kötet, amely az ezredforduló utáni Magyarország zenefogyasztási szokásairól ad átfogó képet. A munka gerincét az Ipsos Média-, Reklám-, Piac- és Véleménykutató Zrt. (korábbi nevén: Szonda Ipsos) által végzett felmérések, közvélemény-kutatások adják, a szerkesztésben a Gramofon korábbi és jelenlegi főszerkesztője, Retkes Attila és Várkonyi Tamás is részt vett. A felmérések széles körűek voltak a „mintát”, azaz a megkérdezetteket, a zenei műfajok spektrumát, valamint azt a területet tekintve is, amelynek közepén ez a sok szempontból különös „fogyasztási cikk”, a zene helyezkedik el. A munka a koncertpódium két oldaláról közelíti meg tárgyát: a zenét szolgáltatók (azaz a hangversenyrendezők, zenei rendezvényszervezők, zenészek) és a zenefogyasztók (azaz a koncertre járók, zenét hallgatók) irányából. A felmérések összefoglalása és részletes ismertetése előtt a jelentős, de nem azonos profilú hangversenyrendezők – a Jakobi Koncert, a Nádor Programiroda, valamint a Filharmónia Kft.-k vezetői – mondják el az elmúlt években-évtizedekben szerzett tapasztalataikat olyan témákban, mint a koncerthelyszínek változása, a szponzoráció, a promóció, a koncertrendezés költségvetési háttere, a koncertek látogatottsága, a közönséggel való kapcsolattartás, a jövő közönségének kinevelése, a fiatal, pályakezdő művészek felkarolása. A kiadó hon-

lapján és a Ráday Könyvesházban megvásárolható kiadványban külön alfejezet szól a Művészetek Palotája hatásáról: milyen módon hatott Magyarország legnagyobb méretű és legnagyobb költségvetésű hangversenyrendező intézményének megnyitása a zenehallgatási szokásokra. Külön rész foglalkozik a technika fejlődésével párhuzamosan, rövid idő alatt megváltozott otthoni zenehallgatással, a szerzői jogvédők szemszögéből. „Zene... Ha arról készítenénk felmérést, a hallók közül kit hagy hidegen, alighanem elenyésző százalékot mutathatnánk ki. Arra vonatkozóan, hogy hányan értői a zene eszköztárának a szakma körén kívül, s hogy mindenki kellő antennákkal rendelkezik-e a zene kommunikációjának »vételére« még akár a szakmán belül is, érdekes statisztikai adatok vélelmezhetők. Az biztos, hogy zene nélkül igen kevesen élnek, az azonban már árnyalt képet mutat, hogy ki mit fogad be zeneként. (...) A Nemzeti Kulturális Alap által készített felmérés nem húz határvonalat az elitkultúra köré, ugyanakkor nem is szárazon szociografikus, hanem a művészi zene központba állításával vizsgálja a zeneszolgáltatás és a zenefogyasztás magyarországi helyzetét” – írja Hollós Máté a kötet előszavában.

Gramofon

JELMAGYARÁZAT

- ★★★★★
- ★★★★
- ★★★
- ★★
- ★
-
-
-
-
-
-

- Remekmű
- Kiváló
- Jó
- Átlagos
- Elfogadható
- Gyenge

SCHUMANN: SZIMFÓNIAK (I-IV)

Orchestre de la Suisse Romande

Karmester: Armin Jordan

SCHUMANN: SZIMFÓNIAK (I-II)

Svéd Királyi Filharmonikus Zenekar

Karmester: Sakari Oramo

A Schumann-jubileum apropóján idén számos kiadvány lát (újra) napvilágot. 1989–1990-ben az Orchestre de la Suisse Romande a zeneszerző valamennyi szimfóniáját felvette, s most, húsz évvel később a duplakiadvány „gazdaságos” átcsoomagolásban ismét piacra került. Armin Jordan karmesteri kvalitásairól és muzsikusi szemléletéről hű képet fest a III. (Esz-dúr, „Rajnai”) szimfónia interpretációja. A mű a népszerű Schumann-kompozíciók közé tartozik, viszonylag gyakran elő is adják, de nem is gondolnánk, a szerző milyen kényes és nehéz partitúrával „örvendeztette meg” a karmestereket és a zenekari muzikusokat. Jordan imponáló magabiztossággal fogja össze együttesét, és lényegében maradéktalanul meg is szólaltatja mindazt (nem is keveset), amit ebből a partitúrából átlátott. A kivitelezés színvonalát imponáló, az első és a második tétel előadását annak ellenére etalonértékűnek tarthatjuk, hogy a részletek gazdagságával és a frázisformálás cizelláltságával Jordan többnyire adósunk marad: a dirigens nem tartozik a pizmogó-pepecselő muzikusok táborába. Egyéb-

ként nem a pizmogás hiánya, sokkal inkább valamiféle érzéketlenség miatt marad kissé érdektelen a harmadik és a negyedik tétel. A finálé kissé javít a helyzeten. A CD második része szintén etalonközeli. Tanítanivalóan érzékivé válnak a IV. szimfónia (d-moll) első tételének drámai és hősies akcentusai, ügyes a tétel végi meglepetés. Megkapó a rákövetkező D-dúr románc előadása, és a koncertmester hegedűszólójában is lehet gyönyörködni. Kissé „fogatlannak” tűnik viszont a scherzo, és cseppet fantáziátlan a nagyepikus utolsó tétel elmesélése.

Szűk horizontú, alkalmi áttekintésünkben az I. és II. szimfóniából egy frissen megjelentetett (2008–2009-ben rögzített) CD is rendelkezésünkre áll, Sakari Oramo és a Svéd Királyi Filharmonikus Zenekar koncertfelvétele. Lényegi különbséget a két zenekar között nem lehet felfedezni. A svéd együttes kissé nazálisabb rézfúvós színezete önmagában még nem hoz létre sajátos és félreismerhetetlen, egyéni hangzásképet. Mindez inkább negatív tapasztalat, hiszen nem az lenne a jó, ha egy genfi és egy stockholmi együttes – főleg húsz év elteltével – nem játszana egyformán? A karmesteri habitus szempontjából viszont már vannak eltérések – sajnos a dirigensi karakterjegyek viszont nem különösebben markáns egyéniségekre utalnak... Jordan – nem lepődünk meg rajta – inkább a lendületes vonalvezetésre koncentrált, Oramo nyugodtabban, türelmesebben, ha tetszik, gondolatgazdagabban muzsikál. Az építkezés stratégiája, a tempókarakterek megválasztása szempontjából szembetűnő különbségeket fedezhetünk fel a II. (C-dúr) szimfónia nyitótételében. Oramo érdekesebb, izgalmasabb tolmácsolással rukkolt elő, hamar kiderül, hogy nemcsak a koncertelőadás–stúdióbejátszás különbségéről van szó. S ha már hangfelvételi kérdéseknél tartunk, érdekes, hogy mennyivel „előbb” a valóban élő előadás, bátrabb mikrofon-beállításokkal, intenzívebb és érzékibb hanggal, nagyobb spektrumú dinamikával találkozhatunk. A C-dúr szimfónia scherzója a genfi felvételen kifejezetten távolról szól, s ha valamiféle mendelssohni suhanást érzékelünk Jordan előadásában, az elsősorban e kissé elidegenítő távolság miatt van. Az Oramo-féle scherzo azonban nem kizárólag hangtechnikai szempontból kielégítőbb. A szálkásabb, karakteresebb vonóhangzás jótékonyan túllépteti e tételt a tündér-asszociációk körén, s egy kicsit meg is nyugodhatunk: talán mégsem múlt el teljesen nyomtalanul az elmúlt húsz év.

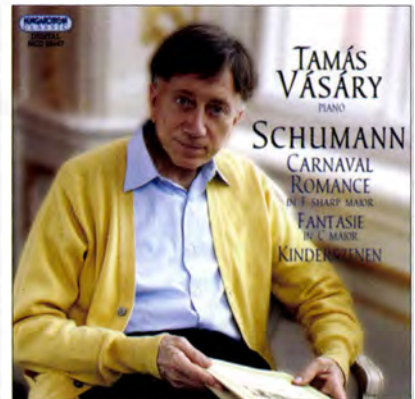
Molnár Szabolcs

Warner Classics & Jazz – Magneoton

256468642-3 (Armin Jordan)

Sony

88697437072 (Sakari Oramo)

SCHUMANN MŰVEI

Vásáry Tamás – zongora

Vásáry Tamás Schumann-játéka hallatán az a benyomásunk, ritkán jön létre a szerző és az előadóművész koncepciójának összehangolódásából ennyire harmonikus, lenyűgöző művészi végeredmény. Vásáry – azon túl, hogy a művek támasztotta magas technikai követelményeknek könnyedén megfelel – ismét bizonyítja a zenei költészet iránti páratlan fogékonyságát. Teljes mélységében értelmezi, majd pontosan közvetíti a hallgatónak a schumanni fantázia szín pompás karaktereit, érzékenyen reagálva a hangulatok, érzések és színek villámgyors váltakozásaira. A húszas éveiben járó Schumann kompozíciói egyetlen tematikai ívre is felfűzhetők: a darabok többsége a Clara Wieck iránt táplált szerelem hatására született, ugyanakkor valamilyen szempontból „leg” az életműben.

Az 1834-ben keletkezett, rejtett utalásokkal teli Carnival-ciklus a zongorairodalom legfantáziadúsabb alkotása. Különös seregszemle, amely Schumann képzeletének számos szereplőjét és valóságos alakokat kelt életre: például Chiarinát (Clarát), Chopint, Paganinit vagy Harlequint. Ahogy a kisérfűzetből megtudjuk, az albumon szereplő Fisz-dúr románcot Clara „két szerelmes legintimebb szerelmi párbeszédének” nevezte. Schumann bevallása szerint nem ez, hanem a beethoveni zenei világ hatásáról árukkodó C-dúr fantázia a legszenvedélyesebb műve, amelyben a szerelmes mindvégig szélsőséges érzelmi állapotok között ingadozik. A sort az 1838-ban írt Kinderszenen ciklus zárja – a legtisztább, legártatlanabb Schumann-muzsika –, itt a szerelmi szenvedély helyét már a révbe érés képe foglalja el; a szerző a családi élet melegét ábrázolja leheletfinom eszközökkel.

Vásáry Tamás Schumann-albuma olyan, mint a kedvenc könyvünk: nem elég egyszer „elolvasni”.

Gilányi Gabriella

Hungaroton Classics

HCD 32547

MOZART: KÉT SZIMFÓNIA

Freiburgi Barokk Zenekar
Karmester: René Jacobs

René Jacobs és a Freiburgi Barokk Zenekar legújabb Mozart-lemeze üdítően friss és lendületes. Az Esz-dúr (K. 443) és a g-moll (K. 550) szimfónia tempói itt többnyire gyorsabbak a megszokottnál, mégis csupán az előbbi menüett-tétele tűnt kissé hajszoltnak. Ezt az apró túlkapást is hamar feledteti a szimfónia fináléjának csodálatos áradása és energiája, a briliáns hangszeresek játékosága, összehozottsága szinte mendelsohni színekkel gazdagítja az eddig ismert Mozart-palettát. Jacobs pedig jó érzékkel, tökéletesen helyezi el az apró megállásokat, tagoló pontokat, hogy így a tétel egyetlen életteli lüktetéssé válik. A híres „nagy” g-moll szimfónia előadása meglepő módon kevésbé tér el a konvencióktól, bár az előbb említett árnyalatok, a rugalmasság eddig figyelmen kívül hagyott pillanatokra irányítják a figyelmet – persze ezek közül a meggyőzően spontánnak tűnő agogikai fogások közül néhány többszöri meghallgatásra modorosnak is tűnhet.

A g-moll szimfónia lassú tételének ringatózása, a szólamok arányai, a hanghosszúságok hihetetlen változatosága ennek ellenére valóban lenyűgözővé teszik a produkciót. A zárótétel szintén a legnagyobb természetességgel, minden erőletettségtől mentesen szólal meg itt. Energikus, de sosem feszélyezett.

A korhű hangszereknek köszönhetően pedig a fúvósok – ami minden egyes alkalommal örömmel tölt el – sosem szorítják háttérbe a vonósokat. S amikor az előadók úgy döntenek, mégis a kürt, a fagott vagy az oboa szólama, motívuma a fontos, azonnal felkapjuk a fejünket. Olyan hangszín-játékokra nyílik itt lehetőség, amely elejétől végéig magához láncolja a hallgatót.

Katona Márta

Harmonia mundi – Karsay és Társa
 HMC 901959

BARTÓK: ZENE, DIVERTIMENTO

Nemzeti Filharmonikusok
Karmester: Kocsis Zoltán

Ezzel a lemezzel lassan a felénél jár a 2006-ban elindított új Bartók-összkiadás, ami nyilvánvalóan az etalon ambíciójával készül (ehhez a garanciát a nemzetközi mércével is elsők között számon tartott Kocsis Zoltán művészeti vezetése és a Bartók-kutatás hazai nagyságainak intellektuális védnöksége-közreműködése jelenti), s ezért felfokozott várakozásokat támaszt. Különösen igaz ez arra a lemezre, amely a harmincas évek nagy hangszeres kompozícióit, a Zenét és a Divertimentót tartalmazza (valamint kiegészítésként az 1931-ben keletkezett, közkedvelt Magyar képeket).

Az album érdekes újdonsága, hogy azt a szigorú, kissé szikár és mindenképpen agresszív hangképet, amit a két főmű kapcsán a hallgatóság a korábbi felvételek többségéből ismert, itt másfajta történelmi perspektíva és másfajta színspektrum jellemez. Kocsis zsenialitása, hogy miközben makulátlan a viszonya a Werktroue ama XIX. századi előadóművészi eszményéhez, amelynek komponistaként épp Bartók volt az egyik utolsó lovagja, a színkeverés és szólamvezetés apró nűnszaival a második világháború után elterjedt komor Bartók-képhez lágyaságot, tétováságot és némi (kései) romantikát kever. Mindez azonban egyáltalán nem az előadás stílusakarásaként jelentkezik, hanem rejtettebb hatásmechanizmus része. Bartók ugyanis itt nem úgy jelenik meg, mint aki mázsás súlyként „örökséget” hagy reánk, későbbiekre. A lemez perspektívája sokkal inkább azt az illúziót teremti meg, hogy a hallgató itt azzal a zenével találkozik, ami elsősorban magához az alkotóhoz, Bartókhoz tartozik, nem pedig a címzettként is fensőbbességgel viseltetű utókorhoz, amely tudni véli, miben is állna Bartók hozzá szóló „üzenete”.

Veres Bálint

Hungaroton Classic
 HSACD 32510

DVOŘÁK: VII. SZIMFÓNIA

Budapesti Fesztiválzenekar
Karmester: Fischer Iván

A Fesztiválzenekar újabb Dvořák-lemeze igazi meglepetés. A d-moll szimfónia kvalitásai minden szempontból túltesznek az átlag zenehallgató várakozásain. Hangütései, sőtét tónusai helyenként Mahler Hetedikjét, Brahms Harmadikját idézik, ám azoknál mindenkor áttetszőbb, könnyebb. Hasonló különlegesség a zenekarra átültetett, bájos A-dúr zongoraszt. Bár a motívumok hallatán, azok hangszeres fogantatását illetően helyenként gyanú fogunk: hangszereléssel van dolgunk, azért a muzsika magával ragadó lendülete, frissessége mindvégig lebilincselő marad. Ez a Dvořák „amerikai” stílusában írt húszperces, lírai, mégis verbő darab sorra hozza a kvázi-pentaton, ritmusában choriambikus, olykor blúzos dallamokat, melyekhez hasonlókkal legközelebb talán csak Puccininél, A nyugat lánya című western-operában találkozunk.

A meglepetés – cseppet sem meglepő módon – ugyanakkor elmarad a produkció színvonalát illetően. A Fischertől szokásos perfekció mindenütt, s az előadás természetes zeneisége sem hagy kívánnivalót maga után. A fafúvós tutti állások hangzása kiegyenlített, a kürtkórus a szimfónia második tételében gyönyörűen szól, a vonós unisonók egységesekek, a szólamok szerepei és intenciói világosak, a tempók nűnsznyi kilengései egyértelműek. A mikrofonozás megfelelő közelségbe hozza a fúvókat, a dallamkettőzések színarányai is megfelelőek; talán egyedül a vonóskar tömege nem érvényesül annak valós, koncerttermi arányaiban. Vajon miért nem ismerjük, s miért nem játsszuk ezt a szerzőt? A kérdésben a válasz adva van. A lemezen szereplő mindkét darabot csak ajánlani tudjuk minden tanácstalan zeneigazgató figyelmébe. Együttal várjuk a VIII. és IX. szimfóniát, amely hamarosan szintén a boltokba kerül.

Szabó Barna

Channel Classics – Karsay és Társa
 CCS SA 30010

SCHUBERT: ZONGORAMŰVEK

David Fray – zongora

Úgy tűnik, az új generáció muzsikusi közül csak az számíthat tartós nemzetközi elismerésre, aki tökéletes technikai tudása és kivételes zenei érzékenysége mellett képes valami egyénit, eredetit, speciálisat létrehozni a pódiumon. Bár a mezőny szoros, David Fray, a fiatal francia „poster-boy” – ahogyan egy kritika találón nevezte – már húszas éveit elején komoly hírnevet szerzett szimfonikus felfogású, ösztönösen szuggesztív zongorajátékával, amellyel elsősorban az osztrák–német billentyűsrepertoár felé fordul. A kész koncepció és Fray bohém figurája átütő siker: a negyven ezer példányban eladott Bach-album után a Schubert-felvétel is díjnyertes (Echo Classic-díj, 2009). A kritika Fray játékát máris Uchidaéhoz és Brendeléhez hasonlítja. Fraynek valóban kivételes érzéke van az atmoszférateremtés iránt, ezenkívül ügyesen keveri ki a legfinomabb hangszín-árnyalatokat is. Mintha a kiválasztott moment musical- és impromptu-sorozatokat darabjait fejben hangszereelné, aztán az így kapott „partitúrában” az egyes szólamokat külön intonálná. Átlátható, háromdimenziós textúra jön létre, amelyben minden zenei momentumnak saját szerepe, helye van. A struktúra átgondoltságából eredő tudatosság ugyanakkor csak részben jellemzi a felvételt, hisz az előadó mindig spontán reagál a darabok érzelmi váltásaira, feszültséget teremt, majd azt a legalkalmasabb pillanatban feloldja. Az öröm és fájdalom, lelkesedés és melankólia hullámművészi egyensúly, ám Fray játéka egyszer sem billen át a kényes határvonalon. Nem így a CD kísérőfüzetében megfogalmazott szöveg, magától az előadótól, amelynek mesterkéltsége kissé elbizonytalanít minket pozitív ítéletünkben: kár érte!

Gilányi Gabriella

Virgin Classics – EM1
50999 694489 0 4

HAYDN, BARBER, DEBUSSY MŰVEI

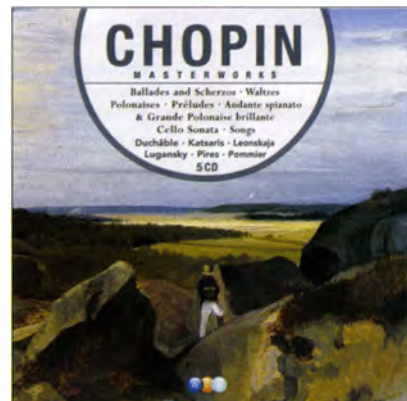
Yeol-Eum Son – zongora

Volt egyszer egy merész amerikai zongorista, aki az 1950-es évek végén, vagyis a hidegháború szélsőségesen paranoid időszakában – tudniillik a kubai rakétaválság küszöbén – a Szovjetunióba repült, hogy – pimasz módon – elhódítsa az első moszkvai Csajkovszkij-verseny zongorás fődíját a legendásan virtuóz hazai kollégák orra elől. Van Cliburn valószínűleg nemzeti ikon lett a tengerentúlon, mert bár a pódium csak szimbolikus csatamezőnek tekinthető, mégiscsak saját pályáján kényesítette tédre az „ellenséget”. Szinte természetesen, hogy e tett után tárt karokkal fogadja őt a Fehér Ház, és zsúfolt koncertteremmel-lemezajánlatokkal jutalmazza közönség, mecenatúra. Négyévente nemzetközi zongoraversenyt rendeznek, amely a nagy művész nevével viseli, és amely mára a világ egyik legrangosabb zongorista-seregszemléjévé nőtte ki magát. A győztest több száz versenyzőből választja ki a zsűri, a Fort Worth-i döntőben már „csak” a legjobb harminc zongorista játszik – és a kör egyre szűkül az emberpróbáló, két és fél hetes válogatás közben. Aki itt dobogós, az egyik pillanatról a másikra a nemzetközi koncertélet sűrűjében találja magát: ezután profi impresszárió segíti, nemzetközi koncertturnékon vesz részt. A rangos díjak között szerepel egy lemezszerződés: a Harmonia mundi a világ nagyközönsége elé tárja a verseny legemlékezetesebb pillanatait. Yeol-Eum Son, a 2009-es verseny dél-koreai származású ezüstérmese, érzékeny, hajlékony interpretációjával és kivételes sokoldalúságával emelkedhetett ki a mezőnyből. Az albumon hallható versenyanyag (Haydn-sonáta, Barber Horowitznak dedikált műve, Debussy-prelűdök és Godowsky virtuóz Denevér-metamorfózisai) komoly referencia egy fiatal művész számára, egyúttal lehetőség az ígéretes nemzetközi „karrierakéta” beindítására.

Gilányi Gabriella

Harmonia mundi – Karsay és Társa
HMU 907507

CHOPIN MŰVEI

A Prelűdök Luganszkij előadásában szép példái az orosz iskolának. Erős, tiszta billentés, széles dinamikai skála, lenyűgöző technikai felkészültség. És zenei felkészültség. Pontos, részletes kép. Amit hiába keresünk: a chopini költőiség, az érzelmek hullámművésze. Ilyen zongorázás mellett ez nem negatívum: ez Chopin – Liszt. Csajkovszkij hangján. Az f-moll fantázia és az Andante spianato e grande polonaise brilliante hallatán megállíthatjuk: Pommier zongorázása érzékeny, finom, az ideálist kereső, a képzelt középtől sosem távolodó; a művész stílusosságra, arányosságra törekedett, csillogásra nem. Ezzel szemben a négy Balladát és a négy Scherzót előadó Katsaris játékára kifejezetten illik a briliáns jelző – 1984-ben még nagyon jól zongorázott. A többszólalmúság nyújtotta lehetőségekre nem Luganszkij biztos szilárdságával reagált, ugyanakkor a gyöngyöző futamok szépségét sosem hagyta kiaknázatlanul. Világos színekkel és fűgéségre törekedve játszott. Bizony ezzel ellentétes Leonszkaja interpretációja; ő is orosz, és mennyire más, mint Luganszkij! Hat polonéz és a Polonéz-fantázia; Brahmos hangzás, puha súlyosság, lassú elmélyülés és gyors kitérés váltása úgy, hogy az egységesség mindvégig megmarad. Ez nagy Chopin-játék. Katsaris korongja hosszabb, mégis Leonszkajával tesznek meg jóval hosszabb utat. A tizennégy keringőt a fiatal Piressel halljuk, összeszedett, szépen rétegzett, az arányokat gondosan megvalósító előadásban. Pommier egyszerűségben szép játékától a kvalitások sokrétűsége különbözteti meg. A g-moll szonátában Lodéon franciásan finom eleganciával csellózik Duchable markánsabban zengő alapja fölött. Végül az op. 74 jelzésű dalokat csodás stílusossággal, finomsággal szólaltatja meg Zylis-Gara és Czerny-Stefanska: megjelenik, ami nem mindig, a dalok ihletettsége.

Zay Balázs

Warner Classics & Jazz – Magneoton
256468714-2

CHOPIN: DALOK

Węgorzewska-Whiskerd – ének
Szilasi Alex – zongora

CSAJKOVSZKIJ ÉS RIMSZKIJ-KORSZAKOV DALAI

Anna Netrebko – ének
Daniel Barenboim – zongora

LEONCAVALLO: MÁJUSI ÉJ; DALOK

Plácido Domingo – ének
Lang Lang – zongora
A Bolognai Teatro Comunale Zenekara
Karmester: Alberto Veronesi

Még ha „egy kontinens” is Chopin, illetve az orosz romantikusok művészetének forrásvidéke, csaknem annyira különböznek is egymástól, mint mindhárman Leoncavallo világától. Közös bennük, hogy valamilyen dalformában időnként gondolkodtak, de e makett-műfaj más-más stílusjegyekkel, jelentőséggel, céllal és recepcióval bír a szerzők életművében. És más-más minőséggel is.

A Hungaroton Frédéric Chopin összes dalát biztos kézzel bízta lengyel művésznőre. Nem annyira az autentikusság miatt, hisz sláv gyökereik ellenére európaias dalok ezek, sokstrófásak, táncosak. A lengyel nyelv diktálhatta a választást, s halva az oroszos, de sok esetben másképp, jobban a gégebe nyelt vokálisok, drámai konzonzáns-torlódások sorát, lehetetlen összhatast keltett volna itt egy – mégoly odaadó language coach segítségével megvalósult – magyar előadás.

A lengyel zeneköltő daltermése nem nagy, nem is nagyon mély, inkább csak afféle melléküzemága volt tevékenységének. (Világos viszont, hogy egy szerzői összkiadás kötelező kúrja ez.) Bár a XIX. században – német szöveggel – elterjedt többük is, valódi jelentőségük mutatja, hogy az irodalmat keresztül-kasul átutazó, szőröstül-bőröstül felfaló – Kodály-dalokért akár magyarul is elzarándokló – Dietrich Fischer-Dieskau háromezer opust számláló repertoárjában nem találunk egyetlen Chopin-dalt sem. Alkalom szülte kisformák ezek, amelyeket a gyakran hazafias mondandó, a lokális polonéz, mazurka vagy oberek, no és maga a lengyel nyelv határolt el a szélesebb, nem lengyel közönségtől. Alicja Węgorzewska-Whiskerd mezzoszopránja felhangdús, buja színű, kiváló adottsága miatt csak a legegyszerűbb és dinamikában is legviszafogottabb számok fognak ki rajta, ezeket néha túl vibrálja.

A zongora itt tényleg kísér: rövid, hangnem-alapozó bevezetések, strófa alatti felbontások főle alig tolul. Ami igazi érdekesség: egy öreg hangszer beemelése a lemez extrái közé. Nemcsak Szilasi Alex Pleyel-szerelmét fűti tovább, hogy a függelékben közölt korai dalváltozatokért kimozdítják a stúdióba az Iparművészeti Múzeum koros, bútor-darabnak is becses Estrade-modelljét. Remek ötlet, olyan érzést társít, mintha a szerző jegyzetei közé vagy dalt improvizáló szalonjába pillanthatnánk, ahol patinás, de nem épp koncertzongorán születnek a vázlatok.

Mennyire más Anna Netrebko első élő dalest-albumának kulisszája! A pillanatnyilag világelső spinto szoprán sokoldalúságát és orosz talajt egyszerre mutatja a program. Sztár ül a zongoránál is: nemcsak a salzburgi magasfényű publikum, de Daniel Barenboim számára is atipikus e repertoár. A

krasznodari születésű, modellszépségű művésznő a tőle megszokott sötétes, mives hangot használja, de várható módon korsósabb, slávósabb hatást kelt. Tíz éve profibbnál profibb produkciókkal kényeztet minket, lett légyen az Mozart-szubrett, belcanto-koloratúr vagy verdista-verista szerep, mégis feltűnik magabiztossága az orosz románcokban. Nem hangi attrakciók, inkább érzelemömlések ezek, sok-sok moll darab buggyanó-áradó-szétterülő koreográfiára. Többnyire szomorúság és szenvedély tör fel itt, elmosódik a határ Csajkovszkij és Rimszkij-Korszakov ironjai közt. Az iverk viszont alig érnek oszloptól oszlopig, az énekesnő rövid levegői, időnkénti lihegése indiszpozíciót sejtetnek. Ritkaság, hogy a kiadó nemcsak a fogadótápsot, de az egyik ráadás felkonfját is bennhagyja: Netrebko, meg kell adni, bájos német-séggel jelenti be Dvořák népszerű dalát, aztán még a Richard Strauss-i, extatikus Cäcilie is felhangzik. Hogy miért ezek, nehezen érteni, az encore-rovat része volna a mindenkorai program koncepciójának, és akkor elnézett a hatásvadászás.

Meglepett, hogy a mindjárt hetvenesztendő Plácido Domingo mekkora elánnal veti magát – természetek más vállalása mellett – épp Ruggiero Leoncavallo kultuszának építésébe. Mialatt ezt írom, már a Medicekről szóló operát is lemezre vette, és a Májusi éj című szimfonikus költemény – vagy töredezett zenekari dalciklus –, illetve egyéb canzonék feltámasztásával sem cselekedett keveset. Az Alberto Veronesi dirigálta bolognai együttes élénk palettával, szélesvásonra viszi fel a francia versek tavaszi látomását. A nyitótaktusok figurái, szűkakkordjai a Tannhäusert idézik, ám hamar elindul a mandolin mézédeseen rőcögő partitúrasora is, sajnos. Van itt tehát minden, ami végletes ábrázoláshoz, időnként csőrömpölő túlráajzoláshoz szükséges. Ettől még kellemdús mű a Májusi éj, de arányaiban, eszközeiben hallani az ember-Leoncavallo rámenős, tehetséges törtetését.

Domingo pontosan félszáz éve használt tenorján viszont nem érzéklni az időt. Ha a magas B-k nem is problémátlanok, az előadás árnyalt, aszúszínű matériája ruganyosan lüktet, dehogy öreges: érett, erős. A rég halott szerző és mai hallgatója is boldog lehet, hogy ezúttal felülkalibrálni sikerült a mű-alapot.

Ókuvács Szilveszter

Deutsche Grammophon – Universal
477 6633 (Domingo)

Deutsche Grammophon – Universal
477 8589 (Netrebko–Barenboim)

Hungaroton Classic
HCD 32474 (Węgorzewska-Whiskerd)

PACHELBEL MŰVEI

The King's Singers, Charivari Agréable
Karmester: Kah-Ming Ng ●●●●●

Ha egy felvételt olyan emberek készítenek el, akiknek több díjuk és diplomájuk van, mint ahányan vannak, az meg hozza a várt eredményt és minőséget. Az egyebek mellett Grammy-díjas King's Singers hatos fogata szokásához híven zseniális teljesítményt nyújt. Steril intonáció, izléses és egységes deklamáció, lendületesség jellemzi minden egyes hangjukat. Meglepő, de újra és újra beismerendő az a tény, hogy minimális méretű énekegyüttesként is képesek egy kórus drámai erejét nyújtani, jóllehet sokkal jobban kell egyezkedniük (igaz, meg is teszik). Kiváló a szövegérthetőség is, főként a két szélső szólamnál, amelyek az énekes összhangzást egyértelműen uralják. Ez a basszus esetében néha zavaró, de szintén csak átmeneti tünet. A korhű hangszereken játszó zenekar sem kevésbé kiváló, a csembalista-dirigens, a malajziai származású. Ausztráliában, majd Európában tanult Kah-Ming Ng vezetésével remekül kíséri ezt az énekes irányítást koncepcionált muzsikát. Historikus hangszerek selymes pengése, hegedűszólamok könnyed esése, melodikus és harmonikus kiegyenlítetttség, rengeteg kreativitás és temperamentum jellemzi minden egyes megmozdulásukat. Mindezek után az embernek eszébe sem jut megkérdőjelezni a korong címadását, pedig amit hallunk, nem egyetlen Pachelbel-vesperás, hanem utólagos összeállítás a Bach-előd műveiből.

Természetesen a szöveg mindegyike a témához tartozik, kezdve a megkapó zenei világú magnificatókkal, de azért nem szabad megfeledkezni a Pachelbel-kortárs Johann Krieger és Johann Caspar Kerll hangszeres szonátájáról sem. Kihagyhatatlan opus ez, amely végre felhívja a hallgató figyelmét az elmúlt évszázadokban Bach árnyékába került Pachelbel nevére.

Kozma Gábor

Signum Records – Karsay és Társa
 SIGCD198

PERGOLESI: EGYHÁZI MŰVEK

Mozart Zenekar
Karmester: Claudio Abbado ●●●●○

Egy-egy kiválasztott – az idők folyamán kiválasztódott – mű népszerűsége azzal jár, hogy a szerző más, például azonos műfajú kompozíciói méltatlanul kerülnek az érdeklődés perifériájára. Ilyen kompozíció Pergolesi Stabat matere is – éppen ezért rendkívül hasznos az a három korongból álló sorozat, amely az idén 300 éve született Giovanni Battista Pergolesi vokális, javarészt egyházzenei terméséről ad áttekintő hangképet. Harmadik kiadványán címként kiemelve a műsor zárószáma szerepel, ezt megelőzően halljuk a Confitetor tibi, Dominét, egy olasz szövegű kantátát (Chi non ode e chi non vede) és a korai, a-moll Salve reginát.

A Pergolesi-év „lelke” Claudio Abbado. A bolognai Szent Krisztina templomban 2008-ban rögzített felvételen ő vezényli az irányításával 2004-ben alakult bolognai Orchestra Mozartot, a Svájci Olasz Rádió Énekkarát. A remek szólistákkal korábban Mozart-produkcióban dolgozott. Közülük elsősorban a két könnyed, mozgékony hangú szoprán, a német Julia Kleiter és a svájci Rachel Hamisch okoz emlékezetes percekét. Végighallgatva a négy művet, álmotba ejtő a különböző karakterű tételek gazdag változatossága, akár a szerkesztésre, akár a szólóhangok kezelésére gondolunk. Az „angyali maestro” kora zenei köznyelvén túl elképesztően fiatalon otthonosan mozgott az egymástól különböző irányzatok markáns-hatásos intonációs típusainak világában is.

Jóllehet a zenekari hangzás néha túl súlyosnak hat, dinamikailag sohase nyomja el az énekelt szólamokat. A „tanult stílus” ismeretéről elsősorban a zsoltaírok tanuskodnak, az operai kifejezőmód leginkább a kantáta szóloinak dallamosságában dominál. A kettős kórusra és két zenekarra szánt Dixit Dominus méltó megkoronázása a sorozatnak.

Fittler Katalin

Deutsche Grammophon – Universal
 4778465

GOLIJOV: SZENT MÁRK-PASSIÓ

Orquesta La Pasión
Karmester: María Guinand ●●●●○

Ellentmondásos mű az ötvenéves Osvaldo Golijov Szent Márk-passiója. Ha először halljuk, eszünkbe juthat a néhány hónappal ezelőtt elhunyt Ariel Ramirez Kreol meseje, amelyben hasonlóan, a vallásos téma dacára fontos szerep jut a dél-amerikai népzenei. Esetleg elkönnyelhetjük úgy, mint a kortárs komolyzene Jézus Krisztus Szupersztárját. De ha többször meghallgatjuk, és már semmin sem lepődünk meg (mint például Júdás árulásának salsa-jelenetén és a flamenco vallomlásán, a kettő között gregorián dallamokkal megtűzdelt vacsorával), akkor mélyebb rétegeket is felfedezhetünk, megérthetjük, hogy a szenvedő Jézus vívódása igenis jól megragadható egy vad latin tánc erejével, és hogy igenis van helye az arámi nyelvű kaddisznak a passió fináléjában. A zeneszerző honlapján közölt életrajz szerint Golijovot gyerekkortól az argentin zene, a zsidó liturgikus zene és a klasszikus kamarazene hármasa vette körül, ezért nincs is semmi meglepő abban, hogy ezeknek a nyelvezetén fejezi ki magát a legjobban, anélkül, hogy eklektikussá vagy éppen egysíkúvá válna. A szereplőket felváltva, cserélgetve személyesítik meg a szólisták: például az egyetlen klasszikus zene felől jött énekes, Jessica Rivera szoprán – aki megejtően szépen énekl, például Péter „Lúa Descolorida”-áriáját –, illetve az énekkar, amely kiválóan birkózik meg nem csekély feladatával, lépjen fel akár Márkként, akár Jézusként. Golijov alkotását Helmut Rilling megrendelésére 2000-ben mutatták be a kifejezetten ennek a műnek az előadására szerveződött Orquesta La Pasiónnal és a Schola Cantorum de Caracasszal – a felvételen szintén őket hallhatjuk. A két CD mellett a tokban négy nyelvű szövegkönyvet, valamint egy DVD-t is találunk, amelyen a Márk-passió 2008-as amszterdami, minimálisan szcenírozott előadása látható.

Szántó András

Deutsche Grammophon – Universal
 000289 477 7461 7

VIVALDI: CONCERTÓK
Il Giardino Armonico

●●●●○

Disszonanciába keveredett saját magával az előadógárda, bár ez sejthetőleg az elvárások és saját igények összehangolási kísérletének köszönhető. Az egyszerre körülrajongott, de sokakban még talán ma is ellenérzéseket kiváltó historikus előadómód ugyanis folyton új irányokat jelöl ki magának, állandó magyarázkodásra szorul, s ez egy idő után a zene lényegének az elsatnyulását eredményezheti. A lemezen hallható fafúvós beállítottságú, kis apparátusú Vivaldi kamarakonzertek számos lehetőséget adnak a szólisták technikai tudásának előtérbe helyezésére – és ezzel az előadók élnek is, elsősorban a zenekar vezetője blockflóten, de a fagottost szintén kiemelhetjük, mint aki korhű hangszerezen felül-múlhatatlan teljesítményt nyújt. A technikai, virtuozitásbeli magamutogatás azonban nem zene. A sebességhatárok feszegetése XXI. századi jelenség, és ez a régizene-játszásban is olykor-olykor – például itt is – megfigyelhető. A korong hangzásképe ettől még remek, a hangszeres és dinamikai arányok csodásak, külön dicséretet érdemel ezért a continuouszekció, a pengetős és billentyűs hangszerek kifogástalanul illeszkednek egymáshoz. Nemcsak a tételek között, hanem egy-egy szakaszon belül is kiváló érzékkel hallgat el, majd szólal meg újra akár a theorba, a csembaló vagy az orgona, és a basszus szólamban is gyakran hangzik fel a cselló mellett/helyett fagott. A frazeálás, a gesztusok természetessége, a dallamok folyékonyága tanítani való minőségű, a dinamikus akcentusokkal is merészen, lazán bántanak, kár, hogy mindezt az eljátszhatóság határán lévő tempókban teszik a gyors tételeknél. Ellenben a lassú tételek még alighanem a legkritikusabbakat is elvárásolják líraiságukkal. Aki kíváncsi a különleges, régmúltból való fafúvós hangszerek hangzásvilágára, virtuóz lehetőségeire, ezen az albumon mindezt megtalálja.

Kozma Gábor

Warner Classics & Jazz – Magneoton
2564 68361-5

GALUPPI: SZONÁTÁK
Andrea Bacchetti – zongora

●●●●●

Schiff András Bach-lemezeinek finom billentése, lenyűgöző érzékenysége villant emlékezetembe, mikor e felvételt hallgattam. Nem számíthattam természetesen olyan változatos és kreatív muzsikára, mint a legnagyobb barokk mestertől, ám Galuppi még így is meglepett. A késő barokk és kora klasszikus korszak határán élt olasz, aki operaszerezőként vált ismertté, kifejezetten kellemes zenével szórakoztatta a közönségét a színpadon kívül is. A dalszerű ideávilágtól nem tudott azonban elszakadni, technikai szempontból a barokkos díszítések klasszikus harmóniaszerkesztéssel elegyedtek a kezdetleges szonáta szerkesztésében, ami felett a dallamközpontú koncepció volt az uralkodó. Épp ezért a tempók és a jellegek tekintetében egyfajta sematizáló hajlam érződik, amely „szabvány-tételek” párcaként mindig valami váratlant kapunk. Az általában kéttételes szonáták második tételei ugyanis túlnyomó többségben gyorsak, és Bacchetti előadásában kifejezetten virtuózak. A nagy koncertzongorista múlttal rendelkező művész roppant érzékenységgel, nagy stílusismerettel, és a mester keze munkájának hallható tudottságával fogott a művek interpretálásához. Mint a booklet külön felhívja rá a figyelmet, tevékenyen részt vett abban, hogy a műveket az eredeti kéziratokból felfejtve játssza el, megerősítve önmagát abban, hogy csak a legtisztább forrásig visszazárándokolva érdemes egy alig ismert szerző még kevésbé ismert alkotásait a nagyközönség elé tárni. E tudományos munka nagy elmélyültségről tanúskodik, és magával vonzotta azt a háttértudást, amellyel felvértezve a zongorista bátran mer díszítéseket alkalmazni. E díszítések finoman megmunkáltak, a melódiák kecsesek, de a fűrgé mozgású, virtuóz tételek is az áttetsző hangzásvilág jegyében fogantak.

Kozma Gábor

Sony
88697367932

BACH: GOLDBERG-VARIÁCIÓK
Andreas Staier – csembaló

●●●●○

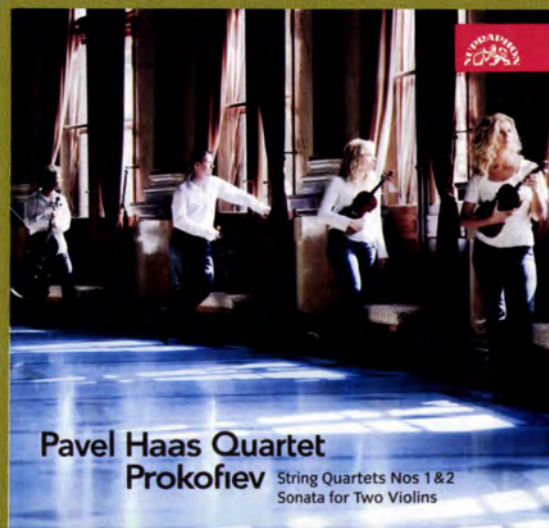
A variációsorozat elnevezése Johann Nikolaus Forkeltől, Bach első életrajzírójától származik, aki 1802-ben megjelent, alapvető Bach-monográfiájában írja le a történetet: a szász udvari orosz követ, Carl Keyserling gróf rendelte a művet Bachtól, házi csembalistán, Johann Gottlieb Goldberg számára, hogy álmatlan éjszakáin zenével szórakoztassa őt. Az anekdota annak ellenére vált a zenetörténet-írás elmúlt kétszáz évének egyik legnépszerűbb történetévé, hogy feltehetőleg nincs valóság alapja. Keyserling ugyan valóban kapcsolatban állt Bachal, és Goldberg valóban csembalistán volt, de a Variációk publikálásakor Goldberg még gyermekéveiben járt, ráadásul a korabeli gyakorlattól idegen, hogy egy állítólag busásan honorált mű nyomtatott címlapján ne szerepeljen alázatos dedikáció a kompozíció megrendelője számára. A műre ennek ellenére lemoshatóanul ráragadt a Goldberg név, s szinte nincs olyan zongorista, csembalista, hárfás, cimbalmos és gitáros, aki ne próbálkozna előadásával. Mi újat lehet még mutatni belőle?

Andreas Staier kísérletet tesz rá. Rögtön a hangszerválasztása érdekes: egy 1743-es hamburgi, kétnauális csembaló kópiáján játszik. Olyan hangszere, amely állítása szerint sokféle regiszterének köszönhetően minden rokonánál színesebb előadómódra ad lehetőséget. S hogy Bach találkozhathat-e ezzel vagy hasonló hangszerevel? Andreas Staier számára ez nem releváns kérdés. Mint ahogy az sem, hogyan lehet igazán „historikusan” játszani. Hiszen tudjuk (legalábbis az albumhoz tartozó DVD-ről kiderül), hogy hiába vesszük elő a kéziratokat, a régi hangszereket, a mai hallgató és előadó fülét-fejét nem lehet lecserélni. A cél – amelyet sikerült is elérnie – inkább életteli, karakterekben gazdag, ám mégis bensőséges előadás. Staier mindezt tudatosan, a mű szerkezetéből kiindulva valósítja meg.

Katona Márta

Harmonia mundi – Karsay és Társa
HMC 902058

Supraphon

Kapható a nagyobb hanglemezboltokban, a kiemelt budapesti **ALEXANDRA** könyvesházakban és az **alexandra.hu** webáruházban.

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

BACH: SZONÁTÁK ÉS PARTITÁK

Baráti Kristóf – hegedű

BACH: D-MOLL PARTITA, E-DÜR PARTITA

Isabelle Faust – hegedű

Baráti Kristóf tavaly áprilisi koncertjén, amelyen Bach valamennyi szólóhegedűre írt ciklusa elhangzott, még nem sejtettük, a produkciót milyen hamar követi majd a lemezfelvétel. Ez az „ifjúkori” olvasat hallhatóan túl van, de legalábbis kívül áll az úgynevezett historizmus hangzásideálján: a

hang hol bővérű, hol viszonylag kis amplitúdójú vibratója régi előadói iskolák szellemét idézi. Baráti játéka a szó legvalóságosabb értelmében vett hegedülés: megközelítése a pódiumszólistáé, előadása egy virtuóz exhibitionizmusával és szenvedélyességével hat. Ám ami jót tesz a gyors tempójú zárótételeknek, nem feltétlenül használ a csendesebb lassúaknak: bár dinamikai árnyalatokban gazdagok, kárt szenved a largók, gravék és adagiók intimitása. Az akkordtöreséket nem annyira a – hegedűn amúgy illuzórikus – polifónia eszközeként, mint inkább egyszerű előkeként, keményen ütött akcentusként érzékeljük, s ugyanígy a harmóniak figuratív kibontásánál is elsikkad az az utánozhatatlan bachi szólamvezetés, ami elsődlegesen kulcsot adhatna e tételek megformálásához. A Bach-játék – és különösen a vonószólódarabok – örök kihívása az a sokszoros többértelműség, ahogyan a dallamhangok nem csupán az azt közvetlenül megelőző, hanem valamennyi addigi hanggal reakcióba lépnek; ahogyan az így kialakult többértelmű összefüggések csak a következő egységen belül, előrefelé mutatják meg igazán konzekvenciájukat (és így tovább), s amely többértelműséget gyakorlatilag lehetetlen egyetlen előadásban, egyetlen olvasatban szimultán megvalósítani. Talán ez az oka, hogy az akkordikusan

korlátozott, ezért figurálisan kifejtett, s ekként korlátlanul gazdag Bach-tételek az előadások többségében agogikailag gyakran túlterheltté válnak. Egészében véve, a német kiadó bizonyosan nem tévedett; mivel Baráti kétségtelen előadói formátuma harminc év múlva is megköveteli majd az önmagával való összehasonlítást (lásd Gould esetét a Goldberg-variációkkal), e műsorválasztással egyúttal a majdani lemezgyűjtőknek is jó szolgálatot tett.

Isabelle Faust „korhű” előadásában a tételek sokkal egyszerűbben, visszafogottabban szólnak meg. Ötletes diszitéseket, Barátinál retorikusabb formavezetést, visszafogottabb deklamációt, nagyobb szigorúságot, s egészében talán kevesebb természetességet találunk. A szépen kidolgozott tételek részletgazdagsága azonban nem hagy bennünk hiányérzetet.

Nem tudni, miért csak az utolsó három szvit került felvételre – reméljük és kíváncsian várjuk a sorozat többi lemezének megjelenését.

Szabó Barna

Harmonia mundi – Karsay és Társa
HMC 902059 (Faust)

Berlin Classics – Karsay és Társa
16737 (Baráti)

REBEL: AZ ELEMÉK; VIVALDI: A NÉGY ÉVSZAK
 Midori Seiler – hegedű
 Akademie für Alte Musik Berlin ●●●●●

Ha felkészületlenül tesszük be a lejátszóba a berlini Akademie für Alte Musik új lemezét, az első pillanat biztosan a sokké: másodpercekig csak amorf akkordokat illetve csörömpölést hallunk, s csak ezután bontakoznak ki előttünk egy különleges XVIII. századi szvit körvonalai. Hasonlókat élhettünk át 2007 tavaszán a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben, ahol az együttes ugyanezt a műsort játszotta. Az akkori koncert- és a mostani lemezprogram alapötlete kézenfekvő, mégis frappáns: két barokk szerző, Jean-Féry Rebel és Antonio Vivaldi találkozik a műsor két részében, két olyan műben, amelyben eltérő műfaji keretek között hasonlóval kísérleteznek: zenei természet-, sőt világbábrázolással. A Lully-tanítvány Rebel 1727-es keltezésű műve, a négy elemet ábrázoló szvit, Vivaldi tizenkét évvel korábbi Négy évszaka pedig hegedűversenyek sorozata. A két mű egyébként is remekül kiegészíti egymást: egy francia és egy olasz kompozíció; egy nitkaság és egy slágerdarab.

Az alig ismert Rebel-szvit előadása a most megjelent CD-n éretlen teli és lebilincselő, mindemellett francián elegáns és hihetetlenül változatos. Vivaldi hegedűversenyeiben talán több szerep jut a dallamosságnak, de az interpretációja itt sem szélsőségektől mentes. A szenvedélyes játékmód időnként a nyers, rusztikus hangzástól sem idegenkedik, a természet-ábrázolás érdekében akár naturalisztikus eszközöket is használ – s ezt a korhű hangszerek csak segítik. A szólista, a japán és bajor ősokkal rendelkező Midori Seiler budapesti látogatásakor sem a közönséget, sem a kritikusokat nem nyugozta le. A lemezfelvételek azonban nyoma sincs az intonációs és hangképzéssel szembeálló hibáknak. Marad a lendület, a rögtönzőtnek tűnő díszítések és a pillanat íhletének illúziója.

Katona Márta

Harmonia mundi – Karsay és Társa
 HMC 902061

PLEYEL: DUÓK
 Szabadi Vilmos, Bánfalvi Béla – hegedű
 ●●●●●

Ignace Joseph Pleyel (1757–1831) a párizsi Haydn-szimfóniák és Mozart mesteroperái idejében, az 1780-as évek második felében írta hat hegedűduóját. A találfony és jó szimatú mesterember, ez a zenei mindenek (karmester, zeneműkiadó és zongoragyár-alapító), akit Haydn levélben „legkedvesebb Pleyel”-nek szólít, pedáns és gondos muzsikuss lehetett; rátermettsége és széleskörű zenei ismeretei magabiztos komponistává avatták, olyan szerzővé, aki az ihletetlen pillanatokon is könnyen úrrá tud lenni. Míves munkái és szorgalma (legyen szó kottametszésről vagy duókomponálásról) révén jogot szerzett magának a zeneművészet panteonjában. Haydnt idézzük: „fogadd hálás köszönetemet vonósnyegeseim rendkívül szép kiadásáért, melynek oly szép nyomása, papírja és pontossága nevedet halhatatlanná teszi. (...) Él boldogul, és szeresd a te öreg Haydnodat, aki barátod volt mindig, s az is marad.” A tény, hogy az 1780-as évek közepén Haydn eladásra kínálta művei között két olyan zongoratóriót is feltűnik, melyek nagy valószínűséggel Pleyel munkái, egyfelől Haydn üzleti-, másfelől a tanítvány zenei képességeit fémjelzi. Ám hogy Pleyel tényleg nem akármilyen szerző volt, arra a legjobb bizonyíték ez a lemez. A stílári biztonság, a zenei anyag teherbíró képességének biztos megítélése, a változatosság és az izlésség optimális kiegyensúlyozása, az eredetiségkedés decens kerülése, a hangszer fölényes kezelése, a hivalkodás nélküli mutatóság felemlegetésével még csak nem is értünk a szerzői érények sorának végére. Szabadi és Bánfalvi előadását pedig épp az emeli az átlag fölé, hogy semmiféle apologetikus vonásra, felfedezett hangvételre nem találunk benne példát, a Pleyel-művek kompozíciós értékének biztos tudatában egyszerűen hagyják élni a műveket.

Molnár Szabolcs

Hungaroton Classic
 HCD 32625

HUBAY: MŰVEK BRÁCSÁRA
 Bársony Péter – brácsa
 Erkel Ferenc Kamarazenekar ●●●●●

A lemezborítót díszítő Böröcz Balázs-képen valószínű intenzitász fehér fény tör be a Zeneakadémia Róth Miksa-féle festett üveg ablakain keresztül a sötét és ódon hangulatú lépcsőfordulóba. A művész, brácsájával a kezében, szerényen a kompozíció szélére húzódik, majd nem egészen árnyékban marad, csupán az erős fénnel megvilágított arc emelkedik ki a sötétből. A kép igazi „főszereplője” azonban sem nem a túlvilági fény, sem nem a művész előtűnő arca, hanem a híres Zsolnay-féle ezoin gömbök egyike. Úgy tartják, hogy e mágikus gömbökben magának a Zeneakadémiának a szelleme lakik, tehát annak a spirituális láncolatnak az eszenciája, amelynek kezdetén Liszt, Erkel, Ábrányi, Koessler, Thomán, Popper, Mihalovich és nem utolsósorban Hubay állnak. A Zsolnay-gömb a művész arcának párhuzamosa: a különös erősségű fény híján tökéletesen beleolvadna a sötétbe. Mintha csak arra figyelmeztetne, hogy a boldog békeidők ama színimpompás és kifinomult világa ma már nem idézhető vissza minden további nélkül, s ha a tárgyi emlékek mégis újjáéledhetnek, ha a mágikus gömb megszólalhat, az nem annyira a művészen áll, mint inkább valamifajta kegyelmi állapot megtörténésén.

A lemezborító mély értelmű kompozíciója összhangban áll ezzel a csodálatosan elkészített lemezzel, ami a Hungaroton új felfedezéseket és első felvételeket tartalmazó sorozatán belül is kitüntetett figyelemre tarthat számot. Bársony Péter a Brácsaversenyben és a kisebb karakterdarabokban is remekel, az előadásnak atmoszférája van, a mindent átható nosztalgikus hangzás attól válik ellenállhatatlanná, hogy eldönthetetlen: vajon a mély tónusú hangszerből származik-e, az előadói gesztusokból, vagy magukból a darabokból?

Veres Bálint

Hungaroton Classic
 HCD 32626

CHOPIN MŰVEI
Alexandre Tharaud
– zongora

●●●●○

Bátorság, nyitottság és a közönség szeretete nélkül nem születnének olyan produkciók, mint amilyen ez a fiatal francia zongoraművész legújabb Chopin-albuma. A tizenkilenc keringő felvételének 2006-os sikere után – a 2009-es Chopin-év alkalmából – Tharaud azokat a darabokat válogatta össze, amelyeket a legszemélyesebbeknek érez. Az intim kitárlkozás minden mazurkája, balladája vagy noktürnje egy-egy fontos pont a curriculum vitae térképén: szakmai sikerek, emberi veszteségek tanúja. Tharaud jártasságát a francia zongorairodalomban Rameau, Ravel, Satie-interpretációjával korábban már bizonyította; az általa jól ismert francia hangot bontja ki Chopin zenéjében is. Kifinomult, kecses, légies, titokzatos. A kísérőfüzet összefűzött titkos napló, amelyben a szerzői interjú csak kulissza: a valódi önvallomás az albumon hallható tizenhat szám. **CG**

Virgin Classics – EMI
50999 457845 21

CHOPIN:
NOKTŰRNÖK
Yundi – zongora

●●○○○

Sokat gondolkodhatunk arról, mire elég a bravúros virtuozitás, a bámulatos technikai tudás, ha az interpretáció koncepciótlan, felületes. Fakadhat ez az előadó éretlenségéből, s bizhatunk abban, hogy az árnyok a pályafutás későbbi időszakában majd a helyükre kerülnek? Esetleg tartós középserűséget jelez ez a benyomás? A hazájában sikeres fiatal kínai zongoraművész, Yundi Chopin-játékát hallgatva ilyen gondolatok vetődnek fel a hallgatóban. Elismerjük a tévedhetetlenül pontos játékot, a legnehezebb futamok könnyed végigpergetésének képességét, ugyanakkor a steril végeredmény hiányérzetet kelt – tegyük hozzá, ezért a hangmérnök is felelős, a felvétel lefojtott. Felesleges hangsúlyoznunk, hogy a Chopin-noktürnökben mennyi mélység, szín, karakter rejtőzik... Ez a lemez sajnos nem több jól eladható, kellemes divattermeknél. **CG**

EMI Classics
6 08391 2

BRAHMS ÉS
DVOŘÁK MŰVEI

●●●●○

Virgine Robbiliard (hegedű), Szabó Péter (cselló) és Frédéric Vaysee-Knitter (zongora) a kamararepertoár két népszerű darabját, Brahms H-dúr trióját és Dvořák Dumky-trióját vette lemezre. A műveket koncerten és hangfelvételen szívesen mutatják be egymás társaságában. Persze ebből még nem következik az, hogy a legújabb Brahms–Dvořák-korongnak egétszelően újszerűnek kell lenni. Ez a felvétel is inkább a tisztas megbízhatóságot tűzte ki célul. A Brahms-trió első tételében a zongora előtérbe állítása ad némi izgalmat, ám idővel inkább csak túlzéreltnek hat. Élvezetes viszont a scherzo, és ihletett a lassú tétel, itt szépen illeszkedik, mégis karakteres csellófrázisokkal találkozhatunk. A dumkák érzelmi és „lelkületi” rapszodikusságát nem sikerült hiven visszaadni, jobbára csak felületi rapszodikussággal találkozhatunk. **MSz**

Hungaroton Classic
HCD 32659

GERSHWIN:
KÉTZONGORÁS
MŰVEK
Katia és Marielle
Labèque

●●○○○

Nem csoda, hogy egy olyan nagyszerű zongorista, mint Gershwin, több zenekari művét először kétfonórás változatban készítette el. Közülük többet ebben a formában is adtak ki életében, a partitúrák csak később jelentek meg. Persze nem mindig ennyire egyszerű a helyzet. Az Egy amerikai Párizsban zongoraverziója például olyan részeket is tartalmaz, amelyeket a zeneszerző a hangszerelés során kihúzott a műből; az I got Rhythm-variációkat pedig nem dolgozta át zenekarra. A Labèque testvérek az 1980-as években rögzítették ezeket a különlegességeket, és még néhány, kifejezetten számukra készült Gershwin-átíratot. A zongora hangszíne olykor keménynek tűnik, korrekt, feszes ritmusú előadást hallunk, az izgalmak azonban elkerülnek a hallgatót. **KM**

EMI Classics
6 06690 2

A WARNER MUSIC
KLASSZIKUS
ÚJDONSÁGAI

Gran Canaria
Szimfonikus
Zenekar
PEDRO HALFFTER

CD
50 514420150 27

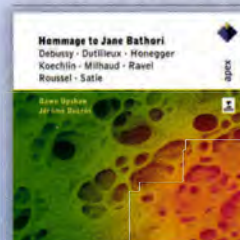
MANUEL DE FALLA:
A HÁROMSZÖGLETŰ KALAP

IL GIARDINO
ARMONICO

CD
2564683993

VIVALDI – CONCERTI DA CAMERA IV.

Millhaud,
Honegger,
Roussel, Satie,
Ravel, Debussy,
Dutilleul dalai
DAWN UPSHAW

CD
2564683995

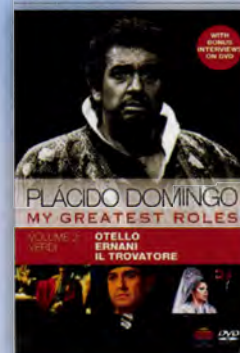
HOMMAGE A JANE BATHORI

GREGORIÁN
ÉNEKEK

CD
2564683624

CHANTICLEER

Otello,
Ernani,
A trubadúr

3 DVD
Bónusz DVD;
interjú a művészsel
0 518658871 26

PLÁCIDO DOMINGO
VERDI-SZEREPEKBE

www.warnerclassicsandjazz.com
Magyarországon terjeszti
az mTon Kft.

VIA CRUCIS
L'Arpeggiata
Művészeti vezető:
Christina Pluhar

Rappresentazione sacra della gloriosa passione di Cristo – szól a lemez alcíme. Érdekes a koncepció: akár potpurri is lehetne, de programot, témát adnak a műsornak: Krisztus dicsőséges szenvedéstörténetének szakrális bemutatása. Keresztút-állomásoknak jelölnek ki Biber-áriát, Lengrenzi-lamentót, tradicionális korzikai Stabat matert, Merula-ciacconát és még számos XVI-XVII. századi gyönyörű „számot” – ugyanis többségükben 2-3 percnyi zenéről van szó, Pluhar feldolgozásában. Valamire nagyon ráéreztek, hiszen az ember bármeddig elhallgathatná ezeket a szösszeneteket ezen a hihetetlen színgazdagságú hangszerparkon. A perfekt előadás már szóra sem érdemes, Jaroussky és Nuria Rial hangja eszményi, a görbékürt-improvizáció most is levesz a lábról, de a bónusz-DVD, a tízéves együttes múltjából idézett videoklippekkel szintén kedvenc. VT

Virgin Classics – EMI
5099960710703

GRAUN:
JÉZUS HALÁLA
Capella Savaria
Karmester:
Németh Pál

Graun passiókantátájának olasz beütésű német stílusa meglepően, helyenként zavarba ejtően hasonlít a középső Bach-fiúéra. Mi több, a mű Emanuel hasonló munkáival való összehasonlításban is megállja a helyét. Kórusteleti és áriái éppoly invenciózusak, sőt ötletes modulációiban mintha többet is mutatna berlini zenészkollegájánál. A pazar kórusfuga, a duett hibátlan imitációi nemcsak a mesteri kontrapunktistát dicsérik, de a komponistát is: a zenei formák mindegyike pontosan igazodik a szöveg vonulatához. Ez a kontemplatív zene sehol sem lapsos, az információ szövegben és zenében egyaránt jól ritmusban érkezik. Egyszerre megértjük, megírása (1755) után Berlinben hogyan tudott 130 évig folyamatosan műsoron maradni. S hogy a hazai kiadó miért tartotta újra megjelentetésre érdemesnek ezt az 1991-es, tisztos felvételt. SzB

Hungaroton Classic
HCD 32679

STABAT MATER
Philippe Jaroussky
– ének
Ensemble Artaserse

Jól emlékeztem, Emmanuelle Haïm is itt, az Église Notre-Dame Du Libanban vette fel a Bach-kantátákat. Az akusztikai viszonyok tehát kiválóak ebben a működő templomban. A hattagú, régi hangszeren játszó Artaserse együttes kísérete nemesen egyszerű, a premier plánba engedi a rendkívüli képességű kontratenort, aki most zene-történeti kalauza a figyelmes hallgatónak: a XVII. századi, újra megerősödő Mária-kultusz zenei eredményeit tárja elénk. Olyan kis vagy közepes mesterek műveit gyűjtve a korongra, akik és amelyek nélkül nem lenne az egyházi zene története egyenes folyamat. Alessandro Grandi és Giovanni Antonio Rigatti Monteverdi köpenyéből bújít elő, Bassani Legrenzi tanítványa volt, nemzedékek kapcsolódnak össze a Mária fájalmát és dicsőségét hirdető gazdag anyagban. Albert Mária

Virgin Classics – EMI
50999 693907 2 2

HÄNDEL-MOZART:
MESSIÁS
Lausanne-i Hangszeregyüttes
Karmester: M. Corboz

A régi zenék különös híve, van Swieten báró vette rá Mozartot, hogy Bach és Händel néhány remek, ám divatjamúlt művét, köztük a Messiást is átdolgozza. De mi kellett ahhoz, hogy a korábbi zeneszerző-generáció tagjának alkotása valóban élvezhetővé váljon? Az aktualizálás mindenekelőtt természetesen a nyelvet érintette: az angol helyébe a német került. Zeneileg pedig elsősorban az áriákat kellett felfrissíteni: néhol rövidíteni, a harmóniai vázát megváltoztatni, a hangszerelést fűvösökkel feldúsítani. Mára több felvétel is készült a Messiás átdolgozott formájából, s valóban zenetörténeti érdekesség, hogyan is nyúlt Mozart Händel zenéjéhez. Mint ahogy az is, hogyan nyúltak a XX. században a nem historikus előadások régi korok zenéjéhez. A most újrakiadott lemezen korrekt, ám kicsit „műzeumszagú” előadással találkozhatunk. KM

Warner Classics & Jazz – Magneoton
2564 69296-1

AMBROZIÁN
VÍZKERESZTI
ÉNEKEK
Schola Hungarica

A vezető-karnagyok, Szendrei Janka és Dobszay László óriási tapasztalata érződik a lemez minden pillanatában: ambrozián vízkereszti mise és vesperás, a milánói hagyomány dokumentuma. Szabad lélegzésű, a zenei mozgás abszolút magától értetődőségét sugárzó előadás. A két liturgia rekonstrukció, összeállítás különböző lehetséges forrásokból, még karácsonyi műből is, ám az „ilyen lehetett (volna)” kategóriájába eső bejátszás hitelesebb néhány erőltetett historikus lemeznél, mivel mindkét esetben teljesen homogén mű benyomását kelti. A sümegi Ferences templomban készült felvétel hangzása is szép, mély tere, kellemes utözengése van. A vízkereszti zenéből csodás tisztaság árad. A sümegi templomból részben a hajdani Milánóba, részben az időtlenségbe repít a nem tetestlen, de semmiképp nem súlyos hanganyag. ZB

BMC Records
BMC CD 165

BIZÁNCI
MOZAIKOK
Szent Efrém
Férfikar

Mozaikhatás. Apró kövekből, cserepekből, üvegből rakott bizonytalan irányú vonalak, néhány színből álló kemény felület, az arany rejtőzködő ragyogása. A mozaikművészet legnagyobb (ismeretlen) művészei azonban (például Ravennában) bárszonyosnak ható, cizellált mintázatú, a puhaság illúzióját felkeltő remekműveket alkottak. A Szent Efrém Férfikar hasonlóra vállalkozik. Kisebb-nagyobb darabokból alkottak füzért, egy zeneileg talán „bizonytalan vezetési” (Glinkától Csesznokovig, Csajkovszkijtől Zombola Péterig), ám összességében bizánci áhítatot körvonalazó folyamatot. A tónus és a hangszín egyszerre kemény és puha, az átlényegülés illúziójával az előadás és a maga a koncepció is adós marad. A „vállaltan eklektikus lemez” egyes darabkái között az alkotók szerint misztikus kapcsolat szövődik, érdemes hát a CD-t türelemmel hallgatni. MSZ

BMC Records
BMC CD 172

Pearl

Orfeo

ORFEO D'OR

FEST
SPIEL
DOKV
MENTE

ORFEO

Live Recording
3. August 1958

Brahms Sonata F-Dur op. 99
Kodály Sonate op. 8 - Debussy Cellosonate
Tschaikowsky Rakoko-Variationen op. 33

Pierre Fournier

Franz Holetschek

Kapható a nagyobb hanglemezboltokban, a kiemelt budapesti könyvesházakban és az alexandra.hu webáruházban.

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

**BEETHOVEN:
SZIMFÓNIAK**

**Forradalmi és Ro-
mantikus Zenekar
Karmester: J. E.
Gardiner ●●●●●**

„Ezekkel a művekkel kapcsolatba kerülni, vonzó kihívás bármely karmester számára” – nyilatkozta Gardiner a Beethoven-szimfóniák teljes sorozatának 1994-es felvételekor. Gardiner és Beethoven? Az életút ismeretében nem meglepő a párosítás. Az úgynévezett régizenék historikus interpretációjával világhírt szerzett mester az 1980-as évektől későbbi zenei területek meghódítására is lehetőséget kap. Talán e tapasztalat hatására alapítja meg a lemezen is hallható együttesét, amelynek célja: korhű hangszereken megszólaltatni Berlioz, Verdi vagy Brahms műveit. A Beethoven-szimfóniák esetében sincs meglepetés, Gardiner hű marad a tőle megszokott zenei világhoz: Beethovenje gyors tempójú, organikus, a megszokottnál világosabb tónusú. Viszont mielőtt hallgatjuk, kezdjünk tiszta lappal, feledkezzünk meg a grandiózus Karajan-olvasatról! **GQ**

Deutsche Grammophon – Universal
00289 477 8643

**LISZT: SZIMFONIKUS
KÖLTEMÉNYEK**

**Londoni
Filharmonikusok
Karmester: Bernard
Haitink ●●●●●**

Jó Liszt szimfonikus költeményeit egészében szemlélni. Ingadozó kvalitás, de beszédes az összkép is, és vannak értékek a kevésbé ismert művekben is. Kevesen vették fel mind, Masur, Noseda, Halász – és Haitink, aki gondosan előkészítve, részletekre precízen figyelve játszott lemeze. Kimagasló kvalitás a darabok strukturálása. Nekem a Tasso kevésbé tetszik, de ez inkább izlés kérdése, nem minőségé. Az 1969 és 1972 közt megjelent felvételek hangzása változó, az elsők kevésbé dinamikusak, de a legtöbb jól szól. Régi Philips-felvételek, de már Decca-néven, az előző végleg eltűnt. Haitink a Philips vezető dirigense volt, aki szinte mindent vezényelt, és mindent jól. Napjaink egyik legnagyobb karmestere, akit jobban kellene értékelni. Egészében véve nem nagyon lehetne jobb ez a gyűjtemény. **ZB**

Decca Classics – Universal
289 478 2309 4

**KODÁLY:
ZENEKARI MŰVEK
Philharmonia
Hungarica**

●●●●●

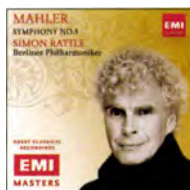
Doráti Antal a Philharmonica Hungaricával magyaros olvasatát adja Kodály Zoltán zenekari oeuvre-jének, a Galántai táncok fináléja még egy rendre kitakart kürt-ellenszólómat is szépen megemel. A Psalmus is csak rossz szólistaválasztás miatt erőtlenebb: a külföldön élő Kozma Lajos kevéske tenorja unidiomatikus, lepipálja a színangol brightoni énekkar. Bezzeg az edinburgh-iakat nem Heltay László igazgatója: így szerencsésebb lett volna a teljes Hány-felvételhez kórust is, nemcsak szólistákat hazulról hozatni: az Ábécédével, Abonnyal is meggyűlik a bajuk. A címszereplő Melis György Napóleont is brillírozza – kár viszont, hogy a szögletes cimbalmosból hiányzik a magyar virtus. Ám az megint fegyvertény, hogy a ritka Balettzene archív szalagja is előkerült, s hogy Liszt mellett újabb magyar szerző hagyatékát dobozolták illón. **ÓSZ**

Decca Classics – Universal
478 0323

**SCHÖNBERG:
ZENEKARI ÁTIRATOK**
Orquesta Filarmónica de Gran Canaria
Karmester: Pedro Halffter
Warner C. & J. – Magneoton
2564 68607-4 ●●●●○

Schönberg kapcsán még manapság is szinte kizárólag a nagy újító, a forradalmi modernista, az atonális romboló képzete él a köztudatban. Pedig kötődése a tradícióhoz, kinyilvánított elkötelezettsége a polifónia és a variációs elv nagymesterei mellett, rejtett konzervatívizmusa pályájának mindvégig meghatározó eleme volt. A magyar közönség számára többnyire ismeretlen Pedro Halffter (a jelentős spanyol komponista, Cristóbal Halffter fia) egyáltalán nem hozott tehát külön döntést akkor, amikor Brahms g-moll zongoránegyeseének, valamint Bach Esz-dúr prelúdium és fűgájának Schönberg által készített zenekari átíratait rögzítette a Kanári-szigetek jó színvonalon, ámde kissé fojtott döntésben muzsikáló filharmonikusával. A pártolando koncepcióhoz kiérleltebb megvalósítás dukált volna. VB

MAHLER: V. SZIMFÓNIA
Berlini Filharmonikusok
Karmester: Simon Rattle
EMI Classics
9 65935 2 ●●●●●

Azon ugyan lehetne vitakozni, hogy egy 2002-es koncert korábban már napvilágot látott felvétele, csupán nyolc évvel az esemény után, mit keres egy Great Classical Recordings című sorozatban (Gieseking, Lipatti,

Klemperer valóban klasszikus felvételei között), ám az vitán fölül áll, hogy a Berlini Filharmonikusok élén ezzel a koncerttel debütáló Rattle nem méltatlanul élvez kitüntetett figyelmet. Ráadásul Mahler-interpretációi termékeny munkásságának igazi gyöngyszemei. A berliniek csillogóan szépen muzsikálnak, az előadás mind a ritmika, mind a színek tekintetében hallatlanul változatos-mozgalmas, miközben egyetlen pillanatra sem válik zabolátlanná. Az a profizmus és emocionális rezdülését artikulálják, már-már a szándék ellenébe csap át: az embertelen tökéletesség rémképével fenyeget. VB

SAKARI ORAMO-PORTRÉ
Birminghami Szimfonikusok
Finn Rádiózenekar
Warner C. & J. – Magneoton
256468694-5 ●●●●○

Oramo kiváló karmester: saját stílusa van, nem hivalkodó, de mélyen muzikális. A zene folyamata, az anyag alakulását hangsúlyozza, bontja ki érzékletesen. Sibelius V. szimfóniájának első és harmadik tétele kimagasló. A Karjala-szvit hangtechnikailag problémás csak, hasonlóan Karajanéhoz, Ashkenazyéhoz. Bartók Concertóját is ezzel az epikus hangvétellel adja elő, kitűnően. A Román népi táncok megformálása az olykor alternatív olvasat ellenére is igényes. Mahler Adagiattója épp a zenei folyamat intenzív megragadása révén megragadó. Sibelius, Bartók, Mahler: mint a Trisztán előjátéka. A szerkesztés nem tetszik: kiragadott tételeknek mi értelme? Rahmanyinov. Sosztakovics. Foulds, még egy tétel Mahler Ötödikjéből. Luganszkij és Donohoe profi, Josefowicz expresszív hangszeres közreműködő, de jobb lett volna még egy vagy két teljes mű. ZB

**SIMON: QUATUOR,
22 PETITS MORCEAUX**
Ewald Rézfúvós Együttes
Hungaroton Classic
HCD 32602 ●●●●○

A tevékeny és jó színvonalon muzsikáló Ewald újabb albummal és az új albumon újabb kuriózzummal jelentkezett. Ez utóbbi megállapítás kicsit feleslegesnek is tűnhet, hiszen a rézfúvós muzsika önmagában sem tartozik a szélesebb közönség részéről jól ismert repertoár közé. A francia származású, ám pályája nagyobb részét a XIX. század végi cári Oroszországban töltő Antoine Simon életműve azonban sem színpadit, sem zenekari, sem zongorás termése kapcsán nem élvez nagyobb ismertséget, nevével bizonyára nemcsak a sorok írója találkozott most először. A Hungaroton új felfedezésekre szakosodott sorozata ideális helye ennek a minden hangjában élvezhető, nagy zenei mélységeket persze nem ígérő, ám az egykori marciális cári arisztokrácia világát hatásosan megidéző összeállításnak. VB

LISZT: DALOK
Adrian Eröd – ének
Charles Spencer – zongora
Marsyas – Varga
MAR 1806 ●●●●○

Bár lenne jó e lemez – de nem az. A bécsi Adrian Eröd félig honfitársunk zeneszerző édesapja révén, és Liszt Ferenc is magyarnak tartotta magát, mégis elmarad a nagy találkozás. Pedig Eröd baritonja érzékeny hangsúlyokra, textúrára, sőt finomkodásig megy el a finomsággal. Kling leise,

mein Lied – hirdeti ismert felütéssel a borító is: csak hát az untilg halmozott pianók közt elvész a szín, amely egy dalkorongot felékesítene. Gyakorló nazalítás, egyenesre sikeredett hang, elillanó levegő, esetleges intonáció, kilyukadt frázis szép számmal akad, s hiába üt át a formálás kétségtelen készsége, a mondanivaló individualizmusa hiányzik. Összkiadásokat komolyabb távlatlalt szokás tervezni, hisz a sorozat majd kézikönyvtár-sorsra jut. Charles Spencer kiváló zongorajátéka mellé is muszáj lesz a legjobbakat szerződtetni, különben pótkötetre szorulunk. ŐSZ

ORBÁN GYÖRGY MŰVEI
Alföldi Zsuzsanna – ének
Reményi Ede Kamarazenekar
Hungaroton Classic
HCD 32624 ●●●●○

Orbán György Razumovszkij-trilógiája már a tíz évvel ezelőtti bemutatáson kesztyűt dobott a műtészorra elé. Aki felvette, jól tette. A három, egyenként húszperces vonózenekari ciklus időközben ugyanis több magyarországi együttes repertoárjára is felkerült, és – o tempora, o mores! – azóta is műsoron tartja magát. Az eredetileg parodisztikus, sőt provokatívnak hitt zenei intonációkról, tangóról, kerिंगőről, verbunkosról hamar kiderült, komolyan vehető, előadható, igényes muzsikálnivaló; a lemez hallgatva viszont már azt is tudhatjuk, mennyire jól megír darabok ezek. A mindenesztül s százszor gyönyörű Naphimnuszban (Cantico di Frate Sole) bizonyosan több van, mint amit a szép hangú Alföldi Zsuzsanna a zenekarral belőle megmutat. Kár az apró hamisságokért, kár a 11. mise Benedictusával való párosításért is, amely így csak elvesz a mű, s talán az egész lemez összhatásából. SZB

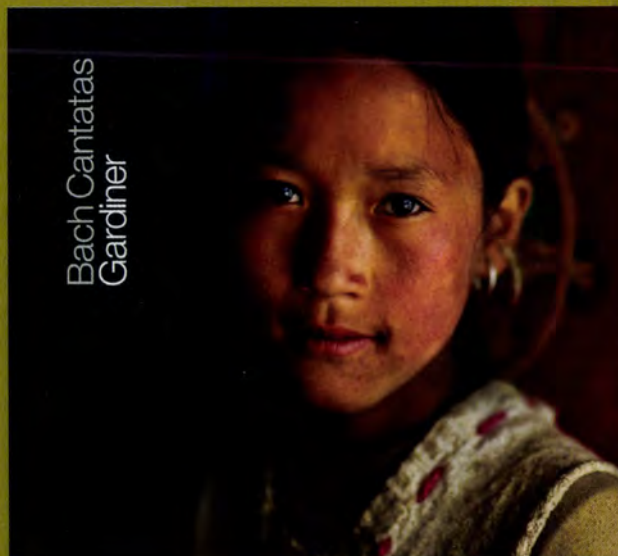
Berlin Classics

Channel Classics

Soli Deo Gloria

Alia Vox

Kapható a nagyobb hanglemezboltokban, a kiemelt budapesti   könyvesházakban és az alexandra.hu webáruházban.

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

A close-up portrait of Molnár Levente, a man with short brown hair and a goatee, looking slightly to the right. He is wearing a dark, textured jacket. The background is a light grey with several overlapping, semi-transparent circular lines in shades of orange and grey.

„Csak faragni
kellett belőlem”

**Molnár Levente itt,
Molnár Levente ott**

Négy vagy öt évvel ezelőtt a Fesztivál Színház művészbüféjében, fülig náthásan elég elveszettek látszott Molnár Levente. A körülötte gomolygó „fantasztikus ígélet”-legenda nélkülözni látszott minden alapot. Ma München, Párizs, London és Budapest első házában elsőrendű szerepeket énekel. Júniusban négy estén ismét Don Giovanniként hallható az Ybl-palotában.

◆ Albert Mária

Gramofon: Fischer Iván nem a címszerepet osztotta önre télen a saját rendezésében, a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben, hanem Masettót. Nem bánta?

Molnár Levente: Pillanatnyilag a müncheni Bayerische Staatsoper közalkalmazottja vagyok. Éppen szabad voltam, amikor megkerestek, tehát örömmel jöttem. Sokat gyakorolnom sem kellett, mert Masettót már játszottam, 2008 őszén meghívtak a szerepre a londoni királyi operába, a Covent Gardenbe. Először azt hittem, hogy „bűn” Don Giovanni után a parasztleányt énekelni. Gyorsan megtanultam a szerepet, és szép sikert arattam vele Londonban, aztán ez a bemutatkozás más felkéréseket is hozott, úgyhogy nincs mit bánnom. Szeretem is, mert sem Francesca Zambellónál, sem Fischer Ivánnál nem valamiféle maflát kellett alakítanom, hanem energikus, eszes fickót. A lendülete, a mozgékonyasága épp megfelel a habitusomnak. Zambello rendezései nem formabontók, inkább igen látványosak, sokféle show-elemet használ, amelyenket a Broadway-produkciókban látni. Érdekességet, izgalmat kínál a közönségnek. Igen boldog volt, hogy olyan Masettót kap, aki majd lepattan a színpadról, kicsattan az örömtől, hogy házasodik – használta az ötleteimet, és remekül dolgoztunk együtt. Fischer Ivánnak csak „lefaragnia” kellett belőlem, vigyázni, hogy ne essem túlzásokba. Az áriámnál például megállított, egy helyben állva énekelte. Már ismert, jól tudta, mit kezdhet velem, hiszen 2007-ben az Atlantis császárában, Viktor Ullmann művében a császárt bízta rám.

G.: Csak huszonhat éves múlt, és olyan természetességgel viseli „művész” voltát, mint más a t-shirtjét.

M. L.: Az életem roppant egyszerű, de semmiképp sem unalmas, inkább mozgalmas. Több helyre kaptam ajánlatot, főként érzelmi, de racionális okokból is Münchent választottam. Olyan szerződést sikerült ugyanis aláírnom, amelynek értelmében az évad aktív tíz hónapjából majdnem négy hónapom szabad. Gyakran jöhetek haza, ha leénekeltem egy-egy előadást, és épp nem kell másira gyakorolnom. Ha akad négy-öt „üres” napom, autóba ülök és „pasli” haza! Természetesen két nappal a kitűzött program előtt vissza kell érkezennem, ha előadás van, ha próba. Ám bármikor jöhet egy e-mail, hogy ugyan elengedtek, mégis menjek vissza hamarabb, mert előbb kezdődik egy próba. Úgy látom a bajorokat, hogy a munka terén megszállottak, szinte mániákusak, viszont megadják a módját a pihenésnek is. Nekem időt adnak szusszanni, feltöltődni, azonban elvárják, hogy mire visszamegyek, kívülről tudjam a következő szerepemet. Ha akár hangban, akár játékban nem felelnék meg egy adott feladatra, azt pillanatok alatt érzékelik, mindjárt jelzik számomra, és változtatunk. Vagy megbeszéljük, hogy mi a hiba, vagy szerepet cserélünk valakivel, akit jobbnak látnak. Ez azonban ritkaság, mert olyan óriási a színházi tapasztalatuk, hogy nem nagyon tévednek a szereposztásokban.

G.: Úgy érzi, önnel kapcsolatban sem tévedtek?

Foto: Eder Vera / Magyar Állami Operaház

Guglielmóként a Così fan tuttében, Megyesi Zoltánnal

M. L.: Kitűnő szerepeket énekelek, voltam Ford a Falstaffban, Guglielmo a Così fan tuttében, vagyok és leszek Masetto, börtönőr A karmeliták párbeszédeiben. Elégedett lehetek, mert a következő évadban még keményebb szerepeket és még több előadást kapok. Igazán nagy kihívásnak tartom most a Figarót A sevillei borbélyban. Először azt hittem, hogy előbb 2011 januárjában, a Covent Gardenben fogom énekelni. Most úgy néz ki, hogy már 2010 szeptemberére el kell készülnöm vele, mert valószínűleg a londoni bemutatkozás előtt játszom el a borbélyt a Bayerische Staatsoperben. A szerelmi bájitalban Belcorét is átveszem. Számomra kellemes a munkafolyamat, ami kialakult. Látják, hogy én tényleg akarok tanulni, hogy el akarom sajátítani azt a fajta odaadó, lelkes színházi létet, ami ott általános. Örülök például, hogy a Bohéméletben Marcelként nincs „váltóm”, egyedül játszom az összes előadást. Nikolaus Bachler intendáns elvitt magával Berlinbe egy prezentációra, ő szóban bemutatta a Bayerische Staatsoper, egy-egy rész közben én énekelhettem áriákat. A ház sztárjai Párizsban a Bohéméletet játszották, ebben pedig Marcelként működhettem közre. Ezt mind az irántam megnyilvánuló bizalom jelének érzem.

G.: Mi a kulcsa annak, hogy rövid idő alatt ilyen megbecsült lett?

M. L.: Nehéz ezt megfogalmazni. Inkább hangulatokról, emberi és kollegiális kapcsolatokról beszélek. A főzeneigazgatóval, Kent Naganóval voltam kírva próbára, szép nap kezdődött, kisütött a nap. Bemegyek, Nagano velem kezd dolgozni Masettón, pontról pontra elmondja, mit szeretne. Mennénk tovább, de hiányzik Don Giovanni. Nem tudná beénekelni? – kérdezi a korrepeti-

tort, akinek meg fáj a torka. Mondom: én be tudom. Végigénekeltem azon a próbán a Don Giovannit is. Nagano el volt ragadtatva: ezt jó tudni, jegyezte meg, hogy maga perfekt ebben is, ezzel számolunk. Más kérdés, hogy amit teremben kidolgoztunk, az előadásban nem pontosan úgy valósult meg. Figyelitek – szólt a Don Giovannit játszó lengyel bariton, Marius Kwiecien –, ma más tempókat vett, más a lelkiállapota. De mindig jól értettük, hogy Nagano mit akar, a zeneiségét könnyű átérezni, mert az tiszta és mélyreható. Marius Kwiecien egyébként véleményem szerint ma a világ legjobb Don Giovannija. Sokat tanultam tőle, és jó barátom. Azt hiszem, a teljes müncheni együttes fantasztikus, mondhatnám, szupercsapat. Hatalmas élmény volt Anja Harteros-zal énekelni a Bohéméletben, a Don Giovanniban, a Falstaffban. A világ egyik legnagyobb szerűbb szopránjának tartom.

Kitűnően dolgoztam Ascher Fisch karmesterrel a Pillangókisasszonyban és a Bohéméletben. Nagy-Britanniában barátságot kötöttem Shen Yang kínai basszbaritonnal, aki emberileg és művészileg is varázslatos személyiség. Egy évvel nálam is fiatalabb, a 2007-es cardiffi BBC versenyen ismerkedtünk meg, ahol én döntőbe kerültem, ő pedig elnyerte a fődíjat. Most New Yorkban él, mert a Metropolitan Opera Lindemann Young Artist Development Programjának részese – érdemes a nevét megjegyezni. Gazdag ez a mostani operavilág. Az én korosztályomban Magyarországon sokan járnak olyan cipőben, mint én, ugyanúgy gyakorolnak, és szép eredményeket érnek is el. Állíthatom, hogy bariton „nagy hatalom” kezdünk lenni, annyi a rendkívül tehetséges fiatal. Említhetek más hangfajokat is, kiválóak a basszusok és a mezzók is – egyikük iránt személyesen is elkötelezett vagyok... Mester Viktóriával, amikor csak tehetjük, együtt éljük meg az énektechnikai, előadói és színpadi felfedezéseinket. Oda kellene erre a nemzedékre olyan érzékenyen figyelni, ahogy a Staatsoperben teszik. A Covent Garden-beli felkérésemet roppant rugalmasan egyeztetették a müncheniekkel, a nagy házak ugyanis összefognak, hogy az énekeseiket a pálya szempontjából a legelőnyösebb helyzetbe hozzák. Érdemes lenne a budapesti Operaházat ezért intenzívebben bekapcsolni a nemzetközi vérkeringésbe, úgy részt venni a világ operaelméletében, ahogy ez egy ilyen háztól a híre miatt elvárható. Bármerre mentem, mindenütt hallhattam egy-két magyar szót a művészek között. Ismerik a nagy éneke-

Masetto szerepében, a Művészetek Palotája színpadán

Fotó: Pető Zsuzsa / Művészetek Palotája

seink nevét, tudják, hogy a budapesti Operaház milyen gyönyörű.

G.: Van valamilyen szerepálma?

M. L.: Szeretném nemcsak Budapesten, hanem másutt is énekelni a Don Giovanni címszerepét. De konkrét szerepálmaim nincsenek, inkább valamiféle „körutazást” képzelek el. Ahogy érik a hangom, az egyéniségem, úgy szeretném bejárni a Puccini–Verdi–Wagner „útvonalat”. Nem akarok ítélni a francia operák fölött, talán nem is ismerek eleget. Most azt hiszem, hogy nekem a Faust Valentinje és a Carmen Escamillója egyelőre bőven elég. Jó egy évvel ezelőtt már nekifutottam Wagnernek, Bordeauxban a Tannhäuser Wolfram von Eschenbachját énekeltem, és Münchenben is kilátásban vannak kisebb Wagner-szerepek. Otthon titokban tanulgom a Parsifalt, lassan jön a Wagner-év, és remélem, sikerül valahol Amfortast elénekelni. Úgy érzem, nekem való lenne. És természetesen magyar énekesként érdekel a kékszakállú herceg vára. Meggyőződésem, hogy el fogom énekelni, de a Kékszakállúhoz tényleg érnem kell. Azt a szót, hogy „Megérkeztünk”, csak nagyon masszív hanggal lehet kimondani. Melis György nem volt basszus, de csodálatosan meg tudta formálni a figurát, a szavakat. Úgy érzem, hogy ezen az úton sikerül majd nekem is „belőni” a szerepet. Egyébként már hívtak valahová Kékszakállúnak, de tisztelettel azt válaszoltam: talán önök nem tudják elég jól, hogy ehhez a szerephez milyen karakter szükséges. Ajánlottam más, megfelelő kollégát Magyarországról. ■

OPERA

2010

2011

Premierek a 2010/2011-es évadban

2010.
szeptember 14.

Bretz Gábor

Arrigo Boito

Mefistofele

Karmester: Kovács János
Rendező: Kovalik Balázs
Főszereplők: Létay Kiss Gabriella, Fekete Attila,
Bretz Gábor

2011.
január 23.

Perencz Béla

Richard Wagner

A bolygó hollandi

Karmester: Fischer Ádám
Rendező: Kovalik Balázs
Főszereplők: N.N., Perencz Béla, Fried Péter

2010.
október 9.
Új Színház

Frankó Tünde

Márta István

Csodálatos mobilvilág

Karmester: Szennai Kálmán
Rendező: Szikora János
Szereplők: Frankó Tünde, Fülöp Zsuzsanna,
Derecskei Zsolt, Ambrus Ákos, Tóth János

2011.
március 18.
Thália Színház

Fekete Attila

Fekete Gyula

Excelsior!

Karmester: Kesselyák Gergely
Rendező: Gothár Péter
Főszereplők: Kerteszi Ingrid, Frankó Tünde,
Mester Viktória, Fekete Attila

2010.
november 7.

Rost Andrea

Erkel Ferenc

Bánk bán

Karmester: Héja Domonkos
Rendező: Césare Lievi
Főszereplők: Rost Andrea, Pánczél Éva,
Bándi János

2011.
március 22.

Lukács Gyöngyi

Giuseppe Verdi

Macbeth

Karmester: Győriványi Ráth György
Rendező: Szinetár Miklós
Főszereplők: Lukács Gyöngyi, Alexandru Agache,
Fried Péter

2010.
november 27.

Oláh Zoltán

Ferdinand Hérold – Frederick Ashton

A rosszul őrzött lány

Karmester: Török Géza
Koreográfus: Sir Frederick Ashton

2011.
április 29.

Kozmér Alexandra

Dés László – Venekei Marianna

A vágy villamosa

Karmester: Kesselyák Gergely
Koreográfus: Venekei Marianna

2010.
december 12.

Wierdl Eszter

Wolfgang Amadeus Mozart

Ascanio Albában

Karmester: Fischer Ádám
Rendező: Parditka Magdolna és
Szemerédy Alexandra
Szereplők: Wierdl Eszter, Fodor Gabriella,
Schöck Atala, Brickner Szabolcs

2011.
június 9.
MŰPA

Camilla Nylund

Richard Wagner

Lohengrin

Karmester: Fischer Ádám
Rendező: Marton László
Főszereplők: Camilla Nylund, Petra Lang,
Buchard Fritz, Perencz Béla, Fried Péter

Flemingre várva

Sztárparádé az Operaházban

Nemzetközi operagálával búcsúzik a 2009–2010-es évadtól a bővített nevű Magyar Állami Operaház Budapest, amely e szezonban megannyi rangos eseménnyel ünnepelte az Ybl-palota megnyitásának 125. évfordulóját. Igazi sztárt hívtak a záró eseményre: Thomas Hampson baritont.

◆ Albert Mária

Mellette a 2009-es Operalia-énekversenyt, Plácido Domingo mustrájának két orosz felfedezettje, Alekszej Kudrija és Olga Novikova, valamint az amerikai Angel Blue jut szóhoz, pontosabban hanghoz. A vendégjárás a következő évadban is folytatódik, elsősorban a 2011-es Májusünnepen, amelynek „nagygyűjje” a fantasztikus repertoárt mindig eredeti nyelven éneklő amerikai szoprán: Renée Fleming (képzőművész). Fischer Ádám abban állapodott meg New Yorkban az énekesnővel, hogy műsora első felében Mahler-dalokat szólaltat meg. Fleming ugyanis – sokakkal ellentétben – számon tartja, hogy a százötven éve született zeneszerző 1888 és 1891 között a budapesti dalszínház igazgatója volt. A 2011. májusi koncert Mahler halálának századik évfordulója előtt is főhajtás lesz. A koncert második részében természetesen operaáriákat énekel a díva. Patricia Ciofi, Vlagyimir Galuzine, Neil Shikoff, José Bros, George Gagnidze, Fiorenza Cedolins és Lado Ataneli felléptét is ígéri a programterv. Felújítják Verdi Otellóját, az előadásban Rost Andrea Desdemonaként gyarapítja a sztárok listáját.

Az évad első bemutatója Arrigo Boito Mefistofele című darabja lesz Kovalik Balázs rendezésében. A mű a Faust-témát dolgozza föl úgy, hogy a főszereplővé Mefisztó válik – egyben ad Bretz Gábornak és Pallerdi Andrásnak hatalmas feladatot, illetve óriási lehetőséget.

Az Opera Budapest most kénytelen egy saját játszóhellyel dolgozni, így keresi az együttműködést különféle társintézményekkel. A Budapesti Őszi Fesztivállal és az Új Színházzal közös produkcióban kerül színre októberben a Paulay Ede utcai teátrumban Márta István Csodálatos mobilvilág című operája.

A zeneszerző azt nyilatkozta, hogy a produkciót előkészítve sok sms-t váltottak a partnerek. A téma is ez: az életünk szoros tartozékává vált mobiltelefon és az ember kapcsolata.

A bemutatók és repertoárelőadások arányának kialakítását egyébként nem segíti az egy játszóhely. Az év 365 napjából 60 a nyári szünet, ki kell adni a hétfői pihenő és az ünnepnapokat is, a fennmaradó 225 játszónapra „zsúfolhatják be” a 2010–2011-es évadra kitűzött 316 opera- és balettelőadást. Ezért egyes darabokat pihentetnek – ilyen lesz a Don Carlos –, másokat elővesznek, felfrissítenek, erre példa az Otello, illetve a Macbeth, amelynek kölcsöndíszleteit vissza kellett adni, így Horgas Péter készít Szinetár

Miklós friss rendezése számára új színpadképet. Macbeth Alexandru Agache, Lady Macbeth Lukács Gyöngyi lesz. Kitüntetett időpontban, Erkel Ferenc születésének 200. évfordulóján, november 7-én mutatják be a Bánk bánt, a ne-

ves olasz színházi szakember, Csésare Lievi rendezésében. Az MTA Zenetudományi Intézetének új, kritikai kiadása alapján készülnek a premierre, bár a szöveg mindenképp korszerűsítésre szorul, ezt a „kozmetikai” munkát Térey János író végzi; Bánk bánt Bándi János, Melindát Rost Andrea énekli.

A repertoáron lévő Mozart-operák mellett decemberben bemutatják a zeneszerző tizenéves korában írt pásztorjátékát, az Ascanio Albában című operát, Parditka Magdolna és Szemerédy Alexandra minimalista rendezésében. Két Ascanio-előadás között Fischer Ádám Mozart Requiemjét vezényli a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara élén az Ybl-palotában. Ez a kombináció jelzi a vezető karmester távolabbi tervét: az 1791. december 5-én elhunyt Mozart következő kerek évfordulójára, 2016-ra teljes Mozart-hetet rendezne Budapesten.

Rossz hír, hogy a fölkért rendező, Christoph Schliegiensief betegsége miatt nem kerülhet színre Luigi Nono Tűrelmetlenség (Intolleranza) című alkotása, ezzel sajnos elmarad a brüsszeli Théâtre Royal de la Monnaie-val alakuló együttműködés is. Helyette új rendezésben (Kovalik Balázs) és Fischer Ádám vezényletével A bolygó hollandit adják. A Liszt-émlékévben, a 2011-es Budapesti Tavaszi Fesztivállal együttműködve tartják Fekete Gyula Excelsior! című művének ősbemutatóját. A történet hőse kétségektől kínzott, ötvenes éveiben járó világpolgár. Papp András librettója nem dokumentumjáték és nem is történelmi darab, de érinti a zeneszerző Carolyne von

Sayn-Wittgenstein hercegnéhez fűződő kapcsolatát. Az új művet, Fekete Gyula ötödik operáját Gothár Péter állítja színpadra. A Wagner-muzika hívei még egy premiert kapnak: az évad végén a Lohengrint adják elő a 2011-es Budapesti Wagner-napok keretében. A zenedrámák sorozatának új darabja a Művészetek Palotája és az Opera Budapest közös produkciójaként a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben, Marton László rendezésében kerül színre. A Magyar Nemzeti Balett két újdonsággal készül a következő szezonra: A rosszul őrzött lánnyal és A vágy villamosával, amelyet Venekei Marianna Dés László zenéjére koreografál.

A Pozsonyi Opera 2010. február 9-i vendégszereplésének viszonzásaként az Operaház társulata 2011. január 8-án Pozsonyban adja elő a Kovalik rendezte Händel-operát, a Xerxest. A Budapesten megrendezett Opera Europa Nemzetközi Konferencia (2009. október) nyomán a RESEO, az operaházak oktatási részlegeit tömörítő szervezet azt tervezi, hogy 2011-es őszi konferenciáját Budapesten tartja. A nemzetközi kapcsolatok bontakozását jelzi az is, hogy a budapesti Opera társulata a Savonlinnai Fesztiválon vendégszerepel 2011. július 23. és 27. között. Négy alkalommal Verdi Don Carlosát, valamint egy estén Bartók A kékszakállú herceg vára és Kodály Psalmus Hungaricus című művét adják elő. ■

A Magyar Állami Operaház Budapest hivatalos honlapja:
www.opera.hu

Armel Operaverseny és Fesztivál

Szegedi Nemzeti Színház

2010. november 3–17.

www.operaverseny.hu

ARMEL

MEZZO

DUNA

arte

Támogatónk: Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata Magyar Fejlesztési Bank Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Nemzeti Kulturális Alap Magyar Turizmus Zrt. Fesztiválok Éve 2010 Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa EDF DÉMÁSZ Sár és Társai Ügyvédi Iroda Jelmez-Art Kft. Novotel Szeged REÖK Jelmez-Art Kft. Egyesült Francia Intézet Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Szeged Városi Televízió Observer Kft. Fidelio Gramofon Népszava Pesti Műsor Operaportál Alapító Partnerek: Armel Produkció Szegedi Szabadtéri Játékok Pannon Filharmonikusok MEZZO TV

Három magyar az operaverseny döntőjében

A nemzetközi Armel Operaverseny és Fesztivál válogatóiról – New Yorkból, Párizsból, Bergentől, Budapestről és Moszkvából – negyvenketten érkeztek Szegedre, a középdöntőre. Tizenhárman nyerték el a versenyszerepeket, őket láthatja viszont a közönség a Szegedi Nemzeti Színházban, a novemberi döntőben.

⇒ A. M.

A verseny felépítése változatlan, a színészi-
leg és zeneileg egyaránt alkalmas énekes a
versenyben közreműködő operaház pre-
mierjében vesz részt, majd a döntőben a
teljes sorozat színre kerül Szegeden. Idén a
bergeni De Nye Opera Knut Vaage
Veslefirkk című darabját mutatja be
Alföldi Róbert rendezésében. A pilseni
Josef Kajetán Tyl Színház Marco Tutino
A szolga című darabját játssza el Ludek
Golát elképezése szerint. Először találkozik
rendezőként az opera műfajával Szász
János, aki Krakkóban Verdi Traviatáját
viszi színre. A debreceni Csokonai Színház
valódi ritkasággal rukkol elő, Prokofjev A
tüzes angyal című művét tűzi műsorra, a
rendező: Silviu Purcarete. A New York-i

Dicapo Opera kitart az amerikai kortárs szerzők mellett,
Pasatieri A sirály című operáját hozza, Vidnyánszky
Attila interpretációjában.

A középdöntőn jelen volt két zeneszerző, Knut Vaage és
Marco Tutino és persze a rendezők. A bemutatkozások,
workshopok után derült ki, hogy kik éneklék és játsszák
majd a tizennégy versenyszerepet az öt darabban.
Mint ahogy a legnagyobb sztárokkal dolgozó Silviu
Purcarete, A tüzes Angyal rendezője Ruprecht szerepére
nem talált megfelelő jelöltet, ezért a döntőnek csupán
tizenhárom szereplője lesz.

Vidnyánszky Attila, a verseny művészeti vezetője szerint
jót tett a versenynek, hogy az első fordulóból új helyszín
került: Moszkva. Az Oroszországból érkező aspiránsok
igen magas minőséget képviseltek, a tizenhárom
versenyszerep közül hármat orosz fiatalok hódítottak el.
Másik három jutott magyar énekeseknek, Balczó
Péternek, Cseh Antalnak és Haja Zsoltnak.

Pál Tamás, a döntőnek helyet adó Szegedi Nemzeti
Színház első karmestere is jelen volt a versenyzők bemu-
tatkozásán, a workshopokon. A teljes mezőnyt színvona-
lasnak találta, de nem minden választással ért egyet. Úgy
tapasztalja, hogy az első fordulóban még erősen érvénye-
sülnek a zenei szempontok, a hangkvalitások értékelése.
„Ebben a középdöntőnek számító fordulóban, ha van a
rendező mellett egy zenei szakember, például a produkció
karmestere vagy a komponista, aki nemcsak a figurát,
hanem a zenei képességet is figyeli, akkor jó kompromi-
szum jöhet létre. Nem egy döntésen csodálkoztam, bár

A döntőbe jutott tizenhárom versenyző

megértettem.” A versenyművekkel kapcsolatban azt
teheti hozzá, hogy: A tüzes angyal szeniális, a Tutino-
opera hatásos mű, A sirály átlagos, a Traviatát pedig szük-
ségtelen méltatni.

Balczó Péter a Traviatában kapott szerepet, Alfred
Germont-t alakítja majd Szász János rendezésében. A
filmés és színházi szakember Violetta szerepét Maria
Pakharára (Oroszország), az idősebb Germont-t az olasz
származású Sergio Forestire osztotta.

Cseh Antal Prokofjev Tüzes angyalában az inkvizitor
szerepét alakítja majd. Ebben partnere – Renataként –
Christina Baggio (Olaszország) lesz. Haja Zsoltot A sirály
férfi főszerepére tartották érdemesnek, ő Constantint
személyesíti meg. A New York-i produkcióban a másik
két döntős az amerikai Molly Mustonen és Beverly
O'Regan Thiele lehet. A pilseni Tutino-premier ren-
dezője, Ludek Golát választása Camille Dereux-re
(Franciaország), Alekszej Bogdancikovra (Oroszország)
és Peter Furlongra (Amerikai Egyesült Államok) esett.
Alföldi Róbert idén Knut Vaage Veslefirkk című, felnőt-
tekhez szóló „meseoperáját” rendezi Bergemben. Döntését
a szilárd elképzelésekkel bíró zeneszerző, Knut Vaage
jelenlétében kellett meghoznia. Veslefirkk szerepére így
Iulia Vacarut (Románia), Don'O Day szerepére pedig
Alexander Polkovnyikovot (Oroszország) választotta ki.

A verseny hivatalos honlapja:

www.operaverseny.hu

Egy úr Velencéből: Anger Ferenc

Jelenet az Ory grófja szegedi előadásából

Fotó: Vereb Simoni / Szegedi Nemzeti Színház

Szegedről startolt, Budapesten át Velencébe, majd vissza Szegedre és Budapestre érkezett Anger Ferenc. A fiatal operarendező diplomamunkája 2008-ban inkább a hőst megszemélyesítő sztár-énekes miatt keltett figyelmet: Verdi Otellóját José Cura játszotta a Szegedi Nemzeti Színházban. Rossini operája, az Ory grófja címlapján már az ő neve tette kíváncsivá a műfaj barátait.

◆ Albert Mária

A valódi Otello-vizsgát előbb a velencei Teatro La Fenice-ben láthatta-hallhatta a közönség. A velencei egyetem, amelyen második oklevelét szerezte a szegedi fiatalember, szoros kapcsolatban van az európai operatörténet fellegvárával – a kifejezés ezúttal nem közhely. Anger Ferenc elmondja, hogy a hallgatóknak nemcsak szabad bejárásuk van a színházba, hogy „rogýásig” feltöltsék magukat élményekkel, hanem kisebb gyakorlati munkákra is sort keríhetnek ott. A Fenice kvázi kamaraszínháza, a Teatro Malibrán pedig évente egyszer átengedi színpadát a növendékeknek, hogy valamilyen tervüket valóra váltsák. Első egyetemi tanulmánya Szegedről Budapestre szolgáltatta, az azóta elhunyt Osztoivits Levente osztályában tanult színház-történetet. Aznapra tűzték ki az államvizsgáját, amelynek hajnalán hazaérkezett a velencei felvételi-ről.

A határok kinyíltak, sokféle ösztöndíjat pályázhat meg valaki, ha elég ambiciózus és élelmes. „Mindig is a zenei színház, az opera érdekelt, aminek a legtermékenyebb talaja ma is Olaszország. Ez volt az egyik oka annak, hogy Olaszországban kezdtem el keresni a következő iskolát. A másik indítást az olasz nyelv adta, amit már akkor jól bírtam – mondja, majd hozzáfűzi: – e nélkül elképzelhetetlen lett volna; az olaszok ma sem arról híresek, hogy más nyelven nagyon jól beszélnek...”

Három lehetőség vetődött föl – meséli –: a római, a firenzei és a velencei egyetem. Ő kettőt talált igazán érdekesnek, a rómaid és a velenceit. Velencében elsősorban a zenés színházi rendezés technikáit tanítják, ellentétben Rómával, ahol a prózáé, illetve a filmnek nagyobb a súlya. Velence mellett szólt az is, hogy közelebb, ötvenpercnyi repülőútra van Magyarországtól. Igen, a világ kinyílt – erősíti meg. „Hatalmas előny volt számomra, hogy 2005-ben, európai uniós állampolgárként teljes jogú nappali tagozatos képzésre jelentkezhettem. Végig megillettek azok a szo-

ciális juttatások és ösztöndíjak, amik az olasz hallgatókat, és a többi tagországból jövő diákokat. Elsősorban persze olaszok voltak az osztálytársaim, de francia, német, spanyol, portugál kollégák mellett érkeztek hallgatók Horvátországból, Lengyelországból. Egy lánynak, aki San Marinói állampolgár, sokkal több problémája akadt, mint nekem, hiszen a miniállam nem tagja az uniónak.” Fantasztikus lehetőség idegen kultúrákkal és új hatásokkal találkozni – hangsúlyozza. „Elég nyitott személyiségnek tartom magam, de a velencei tanulmányaim kezdetén döbbsentem rá arra, milyen keveset tudok a világról. Vannak dolgok, amiket nem tankönyvből lehet és kell megtanulni, hanem meg tapasztalni a saját bőrünkön. A televízió, illetve a médiumok által közvetített, úgynevezett »információáradat« hamis világ, a valósághoz képest csak másodlagos. A kamera van ott, és nem a néző – ez lényeges különbség.”

Az elméleti anyag átadása Velencében is erős klasszikus és történelmi szemléleten alapul – részletezi. „A gyakorlati oktatásban Olaszország és Európa legjelesebb szakemberei is tanítottak bennünket, például Antal Csaba díszlettervező, aki az egyetem meghívott professzorai közé tartozik. Ropant intenzív kitekintést nyújtott az iskola. Az a nyers és tiszta erő, ami az opera műfajban megfogalmazódik, az olaszoktól ered, tőlük vették át és fejlesztették tovább a németek, a franciák saját képükre, és hasonlatosságukra. A magyar romantika is az olasz hagyományokat követte és tette jellegzetesen magyarrá.”

Érdekelte még más is: a nagy múltú itáliai filozófiai, illetve klasszika-filológiai iskolák és irányzatok. „Most doktorálok Budapesten a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, azokat az ősi klasszikus görög toposzokat vizsgálom közelebbről, amelyek a barokkban, illetve a barokk után az operairodalomban is megjelennek. E téma kutatása szintén vonzott Olaszországba.”

Hódolat Európának

A kontinens kultúrája a tizedik Bartók+ operafesztiválon

A magyar operajátszás egyik legfontosabb ügyének tartja Bátor Tamás igazgató, hogy a közönség ne csak a huszadik századi modern, hanem a legfrissebb alkotásokkal is megismerkedhessen.

➔ Albert Mária

Tudja, hogy ez dupla erőfeszítést igényel a fesztivál-szervezőktől, az operatársulatok vezetőitől, hiszen a sokat játszott klasszikusok iránt könnyebb fölkelteni az érdeklődést. „A felelősség azonban nem hárítható el, kivált, ha a hazai operajátszást nemzetközi környezetbe akarjuk helyezni” – hangsúlyozza a Bartók+ Miskolci Nemzetközi Operafesztivál vezetője. Szerinte nem pusztán az új magyar műveket érdemes pártfogolni, hanem a másutt keletkezetteket is, mert ezek előadásai Magyarországra irányítják a közfigyelmet. Példaként említi, hogy az évadban Budapesten adott szerzői estet Jörg Widmann klarinétművész. A tekintélyes Schott zeneműkiadó támogatta Widmann alkotói bemutatkozását, és arra is ügyelt, milyen figyelmet keltett a Művészetek Palotája-beli koncert, utána milyen recenziók jelentek meg. Az Universal vagy más nagy hagyományú kiadó és jogkezelő gyakorlati ugyanez.

Miskolcon már több bevezető előadás hangzott el az idei Bartók+Európa sorozat produkcióiról, az ismertetések, filmvetítések június 9-től 20-ig tartó esemény alatt is folytatódnak. „Új promóciós eszközökön is törjük a fejünket, mert tudjuk, hogy míg Antwerpenben egy egészen friss mű nyolc-tíz előadására pár nap alatt adták el a jegyeket, nálunk nem lesz ilyen egyszerű Elena Kats-

Chernin ausztrál zeneszerző Dühöngő élet (The Rage of Life) című vadonatúj operáját »megszerettetni«. Április 14-én tartották az ősbemutatóját Antwerpenben, a Vlaamse (Flamand) Opera Troubleyn Laboratorium nevű játszóhelyén. Nekem alig három nap alatt sikerült megállapodnom, méghozzá igen kedvező áron, hogy mi rendezhetjük június 18-án a kelet-európai premiért.”

Elena Kats-Chernin, miután Helmut Lachenmann német zeneszerző növendékeként befejezte európai tanulmányait, önálló alkotóként az Ausztrália legjobb zeneszerzője címet nyerte el 1996-ban. Az Üzbegisztánból elszármazott, Ausztráliában élő, de világszerte sikeres zeneszerző fiatalokról és fiatalokhoz szóló munkáját a Vlaamse Opera a Stuttgarti Operával együttműködésben tűzte műsorra. Ám a miskolci fesztivál közönsége előbb hallhatja majd Helena és Leif izgalmas történetét, mint a német publikum. A produkció teljesen nemzetközi, hiszen a librettó írója, Igor Bauersima Prágában született, Svájcban tanult építészetet, majd pályát változtatott, és 2007 óta a Stuttgarti operaház látványtervezője és rendezője.

Erkki-Sven Tüür Wallenberg című, rendkívüli hatású alkotását is kiemelkedőnek minősíti Bátor Tamás. A tallinni Északi Nemzeti Opera 2007-ben, Dmitri Bertman és Neeme Kuningas rendezésében bemutatott előadása a fesztivál egyik jelentős eseményének ígérkezik.

Északról érkezik Tarja Turunen is, aki a miskolci Jégcsarnokban Classic and Divine című opera-rock show-jával lép fel. Bátor Tamás int: nem érdemes fanyalogni, mert a finn énekesnő, aki egyébként hazájában az „ország hangja”, magas fokú képzést kapott a karlsruhei zeneakadémián. Így nemcsak a fiatalok számára vonzó finn rockzenét szólaltatja meg, estjén éneklő például Ruszalka áriáját, a Peer Gynt részleteit. A Szófia Nemzeti Opera 2009 márciusától játssza Massenet Don Quichotte című operáját, a darabot a színház igazgatója, Plamen Kartaloff vitte színpadra, aki nemcsak otthon elismert szakember. Miskolci előadásukon – a tervek szerint – Polgár Lászlóé a címszerep. A népszerű magyar basszista Gustav Mahler Egy vándorlegény dalai című ciklusát a Művészetek Házában adja elő.

Bartók neve mellé 2010-ben nem egy másik zeneszerző neve került pluszként, hanem Európáé. A nyitókoncertet a Pannon Filharmonikusok adják, ez a gesztus Pécsnek, Európa egyik idej kulturális fővárosának szól, az alkalomra a miskolci születésű Vajda János komponál új szimfóniát. Folytatódik a fesztivál és a Nemzeti Filharmonikusok együttműködése, idén Richard Strauss Daphnéjával. A Magyar Állami Operaházban utoljára az 1941/1942-es évadban játszották az operát, amely pedig a nemzetközi repertoár állandó darabja. Az előadás kitűnő alkalom arra, hogy Rost Andrea ebben az alkotásban bemutatkozzék – véli a fesztivál igazgatója. ■

A Miskolci Nemzetközi Operafesztivál hivatalos honlapja:
www.operafesztival.hu

Bátor Tamás: Nemzetközi környezetbe helyezni a hazai operajátszást

Erkel újragondolva

Mintegy tizenkét esztendeje dolgoznak az MTA Zenetudományi Intézetben Erkel Ferenc operáinak kritikai összkiadásán. Bár már az 1950-es évek elején az Országos Széchényi Könyvtár zene-műtárának akkori vezetője, Vécsey Jenő is belefogott hasonló vállalkozásba, pénz hiányában munkái kéziratban maradtak.

► Balázs Miklós

A kilencvenes évek végén fogalmazódott meg újfent egy teljes körű összkiadás terve, amelyet az intézet igazgatója, Tallián Tibor gondoz. A kritikai kiadások gyakorlatának az elmúlt évtizedekben végbement változásai okán gyökeresen új projekt keretében vázolták fel e kiadványsorozat mikéntjét a kutatók. Talán említeni sem kell, igen komoly költségekkel jár akár egyetlen dalmű teljes kiadása. Ennek finanszírozását a Zenetudományi Intézetet fenntartó Magyar Tudományos Akadémia mellett az Országos Tudományos Kutatási Alapprogram látja el, de a Millenniumi-, valamint a Széchényi-terv korábbi pályázatai külön forrásokat is biztosítottak, a kötetek megjelentetését, terjesztését pedig a Rózsavölgyi és Társa kiadó vállalta. Az eddig napvilágot látott Bátor Mária, Hunyadi László és a Bánk bán összesen nyolc kötetet tesz ki, jelenleg a Sarolta című vígopera kiadásának előkészületei zajlanak a Balassi Intézet támogatásával. Az eddig elvégzett munkák oroszlánrészét a sorozatszerkesztő Tallián Tibor mellett a közreadók, Szacsvai Kim Katalin (Bátor Mária [2002], Hunyadi László [2006]) és Dolinszky Miklós (Bátor Mária, Bánk bán [2008]) jegyzik.

A kiadás legfontosabb forrásai természetesen a szerzői kéziratok – amelyekből maga Erkel is rendszeresen vezényelt – és nem utolsósorban a Nemzeti Színházban megmaradt zenekari és énekes szólamkották. Erkel persze maga is sokat változtatott saját művein: a húsz éven át folyamatosan repertoáron tartott Bátor Mária-t például minden új betanulás alkalmával tovább alakította, sőt egy bizonyos szerelmi kettős esetében tapasztalható, hogy a szám csupán a szólamanyagokban lelhető fel, a karmesteri partitúrában nincs nyoma. Az énekszólamokat így ennek megfelelően kellett utólag rekonstruálni.

Az összkiadás nem titkolt célja, hogy a mindenkori operaelőadásokhoz is nélkülözhetetlen segítséget kínáljon. Tallián hangsúlyozza: a partitúrák pusztán léte remélhetőleg kikényszeríti az operajátszó színházaktól – itthon és talán külföldön is –, hogy újragondolják Erkelhez való viszonyukat, és elszámoljanak e – szerinte – súlyos zene-történeti adóssággal. Figyelembe véve e daraboknak a XIX. század magyar zene-történetében és általában a korszak kulturális miliójában betöltött érdemi funkcióját, talán rendszeresen repertoáron kellene szerepelniük ezeknek az operáknak. Okkal reméljük, hogy az elkészült és a jövőben megvalósuló partitúra-kiadások nyomán erre jobb esélyek nyílnak. Az sem mellékes szempont, hogy a kritikai kiadások újabb lemezfelvételek elkészítésére is ösztönözzenek, jóllehet a nagyközönség által is jól ismert Bánk

A Bátor Mária szerzői kéziratának egyik oldala

bánk vagy a Hunyadi László esetében mindig jelentékeny közönségérdeklődést vonzottak, vonzanak a friss bemutatók. (A Debreceni Csokonai Színház 2008-ban vitt színpadra egy nagyrészt „visszatisztított” Bánk bán-előadást.)

A Zenetudományi Intézet internetes honlapján jelenleg csak angol nyelvű tájékoztatás érhető el az összkiadásról, az idei, bicentenáriumi Erkel-emlékév azonban alkalmat kínál bővebb, informatívabb publicitáshoz is. A szövegek könyveket várhatóan digitálisan is elérhetővé teszi az intézet, de a tervek között szerepel, hogy a librettók, a megjelent kiadványok bevezető tanulmányai és más írások külön kötetben is hozzáférhetővé váljanak. ■

Az Erkel-összkiadásról bővebben:

www.zti.hu/erkel

Holender búcsúajándéka

Erőd Iván gyermekoperája a bécsi operaházban

Lehetetlen nem észrevenni a különös, talán nem is teljesen odaillő sátrat a bécsi operaház tetején. A beavatottak tudják, mire szolgál: itt tartják több mint tíz éve a gyermekeknek szánt operaelőadásokat, nemritkán ösbemutatókat. Újdonság köztük a magyar születésű Erőd Iván Pici és Anti (Pünktchen und Anton) című darabja.

♣ Szászi Júlia / Bécs

A Bécsben élő zeneszerző szívesen mesél műhelytitkokat az opera létrejöttéről. Ioan Holender kereste meg a felkéréssel. A Wiener Staatsoper ősszel távozó igazgatója, akinek igencsak fontos ez a „gyermekopera-színház”, úgy gondolta: legyen az utolsó premier afféle búcsúajándék a legkisebbeknek.

A megbízást Erőd örömmel vállalta – mint mondja, operát szeret a legjobban írni, bár ilyesmire 1978 óta nem volt lehetősége, kamarazeneje, szimfóniái, zenekari művei foglalták le. Mivel őt, ma már felnőtt gyermek apja, szabadidejét szívesen tölti unokái körében, a gyermekek lelkivilága ugyancsak közel áll hozzá.

Első lépésként librettistát keresett és talált a német Thomas Höft személyében. Együtt láttak neki az alkalmas alapanyag keresésének, mert abban egyetértettek, hogy a gyermekirodalomból választanak. Az Ausztriában is méltán népszerű Astrid Lindgrenre gondoltak, ám kiderült, hogy egyik meseregénye sem alkalmas feldolgozásra. Erich Kästner művei között azonban találtak megfelelőt, mégpedig az 1932-ben írt Pici és Anti címűt (Magyarországon először Pötyi és Anti címen jelent meg). A történet tanulságos és humoros, azonnal megindította mindkettőjük fantáziáját.

A SÁTOR

A száznegyven személyes sátor az opera tetején a neves osztrák építész, Wilhelm Holzbauer tervei szerint 1999-ben épült. Szeptember-októberben, illetve áprilistól júniusig működik, osztályok is látogatják az előadásokat. Még nem fűthető, de tervezik az átépítését. Az eredeti sátor a Mobilkom támogatásának köszönheti létét, a télesítést a Magna International vállalta.

Erőd Iván: „Gyermekeknek zenét írni különleges feladat”

Erőd elismeréssel beszél arról, milyen nagyszerűen foglalta össze Höft a történetet, hogyan rövidítette úgy, hogy egyetlen fontos mozzanat se maradjon ki. A szinopszis formálódásakor már dallamokban gondolkodott. Az ügynek lendületet adott, hogy a rendezést a gyermekoperák terén oly rutinos Matthias von Stegmann vállalta, aki nem kisebb teljesítménnyel büszkélkedhet, mint a Ring gyermekváltozatának sikeres színrevitelével. A szereposztás méltó a Staatsoper színvonalához: a legjobbak énekelnek. Daniele Fally és Roxana Constantinescu a két címszereplő, Ildiko Raimondi Frau Poggeként lép fel. Az már csak az érdekességet, no és a sajtó figyel-

mét fokozza, hogy Pogge igazgatót Ioan Holender játssza, sok humorral, feledtetve az énekesi rutin hiányát. (A leköszönő igazgató sok évtizeddel ezelőtt énekesként kezdte a pályáját.) A gyermek-operasátorban már máskor is fellépett, A varázsfuvolában néma szerepben, egy fát alakított. Gyermekeknek zenét írni különleges feladat – mondja Erőd. Érthető, világos történetmesélésre van szükség, mert a kiskamaszok igen kritikusak. Erőd, akinek Adrian fia a Wiener Staatsoper egyik legkeresettebb baritonja (lemezkritikánk az 58. oldalon), 1956-ban érkezett Ausztriába, budapesti tanulmányait itt fejezte be. Tervezte, hogy továbbutazik, de maradt, hiszen pályája jól alakult, hamar jöttek a felkérések. Első, szintén rendelésre írt operáját a Theater an der Wien mutatta be 1968-ban, ekkor lett egyetemi tanár is. Kamarazenei darabjait, szimfóniát folyamatosan játsszák, időről időre Magyarországon is. Tanított Budapesten is, nem egy díjban részesült (Bartók–Pásztor-díj, 2010-ben Erkel Ferenc-díj). A legújabb, nagy örömet szerző elismerés, hogy a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia rendes tagjai közé választották. Októberben lesz a székfoglaló, sok-sok kamarazenevel.

JEAN STAROBINSKI:
A VARÁZSLÓNÓK
Európa Könyvkiadó, 2009;
468 oldal

A kiváló genfi szellemtudós nem ismeretlen a magyar olvasók előtt. Nagyszerű könyve, az 1789 – Az értelem jelképei (1789: Les emblèmes de la raison, 1973) néhány évvel ezelőtt a hazai zenekedvelő közönség figyelmét is felkelthette, a briliánsabbnál briliánsabb esszék között felbukant egy rendkívül gondolatgazdag Varázsfuvola-tanulmány. Legutóbbi, kizárólag operatémákkal foglalkozó, eredetileg 2005-ben megjelent esszégyűjteményébe Starobinski (1920) természetesen felvette ezt a „jó hatalom” természetét boncolgató tanulmányt is. A varázslónők (Les enchanteresses) azonban elsősorban nem a hatalom csábításáról, hanem a csábítás hatalmáról szól. A Lőrinszky Ildikó értő és mintaszerű fordításában megjelenő kötet élvezetes operai olvasókönyv, melyet az opera szerelmesei remélhetőleg sűrűn forgatnak majd. A gyűjteményben szereplő szövegek – két kivételtől eltekintve – korábbi (svájci) kiadványokban már megjelentek. A Források cím alatt található első közlések listája arról árulkodik, hogy a tudós kultúrtörténész elsősorban nem szakmai közönségnek ír, hanem operába járó „civilileknek”, akiket közös gondolkodásra, asszociációs játékra invitál: operakommentárjainak

nagyobb részét kiadóként a genfi Grand-Théâtre jegyzi. Mindez a svájci színházi kultúra intellektuális nivójáról és igényességéről árulkodik.

A kötet centrumában Mozart operái állnak. A varázsfuvola mellett egy-egy esszé foglalkozik a Figaro házasságával, a Don Giovannival, a Così fan tutte-val és az Idomeneóval. A Starobinskira jellemző elbeszélés-technika – a szerző sohasem törekszik átfogó kép felrajzolására, mindig pusztán egy (nemegyszer mellékesnek tűnő) szempontot vet fel, s a téma kibontása során alakul ki az olvasóban átfogó kép az operáról – tipikus esete a Così-tanulmány, melyet Starobinski a „nápolyi táj” szimbolikájának felfejtésével indít – mondanunk sem kell, hogy eszmeifuttatását délszaki fény és világosság jellemzi.

A kötet cím ígérését – A varázslónők – az olyan tanulmányok váltják be, mint a Trónbitorlók és lázadók (Poppea megkoronázása), az Alcina varázsa, a Manon, Elektra, avagy a gyűlölet

beteljesedése, illetve az Ariadné és Kékszakáll, avagy a hasztalanul visszanyert szabadság. Utóbbi a Maeterlinck-színműből írt Dukas-operát tárgyalja, de egy fél mondattal természetesen utal Bartók darabjára is. Egy-egy híres történet felidézése – írja Starobinski – az új epizódok és szereplők beiktatásával „teljesen elferdíti az eredeti jelentést. Ezt teszi később Bartók is.” És ezen a nyomon halad Starobinski is, aki híres történetek operai átalakulását követve új jelentések után kutat, és új értelmezési lehetőségeket javasol.

Molnár Szabolcs

A ZENE VÁROST ÉPÍT. OPERÁMI!

Köszöntjük Európát!
Az opera ünnepe Miskolcon

Bartók + Európa

2010. június 9–20.

10. Miskolci Nemzetközi Operafesztivál

Jegy, információ: www.operafesztival.hu, jegy@operafesztival.hu, Tel.: (06-46) 504-062

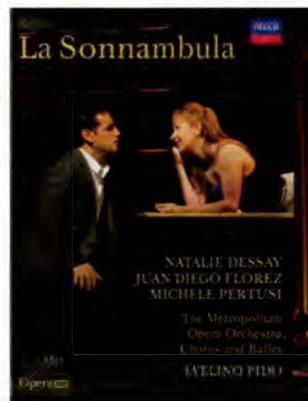
MASSENET: THAÏS**A New York-i Metropolitan Zenekara****Karmester: Jesús López-Cobos ●●●●●**

Ki hinné: a dolog háttérben a nők állnak. Thaïs című regényére (1890) Anatole France-t (1844–1924) egy bizonyos Madame de Caillavet iránti megkésztet szerelme ihlette. A regényt alapul vevő „lírai komédia” (1894–98) címszerepét Jules Massenet (1842–1912) pedig annak a Sibyl Sandersonnak három oktávot átfigó hangjára írta, akihez állítólag gyöngéd szálak fűzték a nős zeneszerzőt... A tragikus rövid életű kaliforniai soprán korábban már Manont is szenzációsan alakította, többek közt épp a Metropolitan Operában. Ebben is elődje tehát a jelen felvétel szupersztárjának, Renée Flemingnek, akinél ideálisabb Thaïst elképzelni sem lehetne.

A Nobel-díjas író utóbb vatikáni indexre helyezett könyve voltairánus, antiklerikális szatíra a keresztény aszkézisről, annak életidegenségét a kései ókor dekadens, ám egyben önkritikus epikureizmusával állítva szembe. Massenet és szövegírója, Louis Gallet „comédie-lyrique”-je híján van minden viccnek és iróniának. A füzetmelléklet esszéistája joggal jegyzi meg: nem volt ez másként Heine–Wagner (A bolygó hollandi) vagy Puskin–Csajkovszkij (Anyegin) viszonylatában sem. Csakhogy az eredmény náluk nem sűrűl a giccset. Mindamellelt a Thaïst „jó útra” téríteni akaró s eközben a heterába jöveteletlenül belészerető remete – France által még kifigurázott – alakjában Massenet az operairodalom egyik legvívódóbb baritonszerepét komponálta meg (fenomenális Athanaël: Thomas Hampson). A „szent kurva” története, erotika és szakralitás findesicle keveredése, amely Wilde–Strauss Saloméjában (1905) jut majd el a csúcspontjára, itt nem kavar fel minket. A Jesús López-Cobos vezényelte, minden ízében perfekt előadás azért nagy élményt jelent azoknak, akik fogékonyak a hajlékony zenére, az egyszerű érzelmekre. *Mesterházi Máté*

Decca Classics – Universal
0743355**SACRIFICIUM****Cecilia Bartoli – ének; Il Giardino Armonico****Rendező: Olivier Simonnet ●●●●●**

A dél-itáliai Casertában vagyunk, Európa egyik legfényűzőbb XVIII. századi királyi palotájában. A színházterem sejtelmesen megvilágított színpadán Cecilia Bartoli énekel, érdekesen szabott – nőies, de férfias, mégis stílusosan pazar – ruhákban. A képzeletbeli koncert műsora az azonos című CD-jére épül (Gramofon, 2009–2010. tél, 77. oldal), de ez jó húsz perccel rövidebb, viszont olyan szerzők is jelen vannak, akik a korábbi kiadványon nem. A stílus, az iskola maradt: a Nápolyban működött Nicola Porporaé, a leghíresebb kasztrált, Farinelli tanáré (a zenei fordulatok az elmúlt évszázadokat túlélt Pergolesi-muzsikából lehetnek ismerősek). A bónuszinterjúban Bartoli jó angolással elmondja: szépség és kegyetlenség kombinációját kívánta megmutatni ezzel a műsorról; rávilágítani arra, hogy a XVII–XVIII. században évente több ezer fiú férfiaságát áldozták fel abban a reményben, hogy sztár lesz belőlük – noha jó, ha száz kasztrált neve fennmaradt. No, de Bartoli sem vehette volna fel – saját bevallása szerint – legvirtuózabb albumát, ha nem születik meg ez a bámulatos repertoár; ha nincsenek ezek a harmincötmezes koloratúrákban tobzódnak áriák, amelyeknek lassú, érzelmes középrészében is embertelenül hosszú ívekkel kell áténekelni. Volt-e értelme – ahogy a booklet fogalmaz – „mozgóképre vizionálni” a hangzó anyagot? A feldolgozás módja atmoszférateremtő (lásd fent), idővel azonban felidéződik Schiff András aggálya a hasonló DVD-kről: a zenének nincs szüksége arra, hogy kameramozgással tegyük érdekesebbé, legyen az a rendezés bármily visszafogott is. Az elképzelés és megvalósítás izlésségét azonban nem dicsérhetjük eléggé: olyan természetes, ahogy a korhű környezetben Bartoli leéneklí a csillagokat az égről!

*Várkonyi Tamás*Decca Classics – Universal
074 3396**BELLINI: AZ ALVAJÁRÓ****Dessay, Flórez, Pertusi – ének****Karmester: Evelino Pidò ●●●●○**

A kulcsszó: rivalizálás. A milánói Teatro Carcano versenyre kívánt kelní a Scalával, ezért Vincenzo Bellinivel íratott operát. A főszerepekre Giuditta Pastát és Giovanni Rubinit szerződtette, olyan virtuóz énekeseket, akiknek sokáig nem akadt méltó utódjuk. Így Az alvajáró bekerült a ritkán játszható darabok skatulyájába. A Metropolitan Opera, hogy szép lassan levesse magáról a konzervativizmus köpenyét, sorra előveszi a ritkaságokat. Nem meghökéltető rendezésekben; de napjaink színházművészetéhez egyre közelebb csempészi a raritásokat, így az amerikai közönség fokról fokra megbarátkozhat az az előadásmóddal, amely a vén Európában már erősen hétköznapi, szinte túlhaladottnak számít. A most kiadott felvétel ennek szép példája. Mary Zimmerman rendezése szolid, eleven, lényegre törő. A rivalizálás az opera egyik fő motívuma is: Lisa a fogadósnő, tehát egy valaki, meccsel az árva Aminával, tehát egy senkivel, a jómódú és csinos Elvinoé. A dolgokat megkeveri még, ahogy előkerül a kis svájci falu – a cselekmény színhelye – urának fia, Rodolfo gróf is. A „svájciságra” a Metropolitan színpadán a finálé tánca és ruhái utalnak, különben mai a környezet, Natalie Dessay 2001 óta egyre kifinomultabban éneklí Amina bravúrszerepét. Negyvenöt évesen is abszolút biztonsággal szárnyalnak a koloratúrái. Amina második – nagyobb – alvajáró-jelenetében, a zenekari árok fölé tolt keskeny pallón egyensúlyozva, az önkívület hiteles ábrázolását, a lány tökéletes jellemrajzát adja. Juan Diego Flórez a Rubininak írt magas fekvésű szólamot könnyedén győzi, és akár csak Az ezred lányában, itt is ideális partnere Dessay-nek. A Lisát játszó, szép hangú Jennifer Black, a rutinos Michele Pertusi (a gróf) mellett erőssége a produkciónak. Evelino Pidò energikusan vezeti a Metropolitan zenekarát. *Albert Mária*

Decca Classics – Universal
074 3357

HÄNDEL-ÁRIÁK**Max Emanuel Cencic – ének****I Barocchisti****Karmester: Diego Fasolis** ●●●●●

A borítón sejtelmesen ez áll: Mezzo-Soprano. Nem tudni, mire vonatkozik. Azokra az énekesekre-e, akiknek Händel e gyönyörű zenéket írta, vagy Max Emanuel Cencicre, aki ezzel a megjelöléssel (és nem pusztán a fotón látható „babos kendőjével”...) kívánna a kontratenorok népes hadából kiemelkedni. Az előbbi eset pontatlan volna, hiszen itt szoprán és mezzo hangfajú énekesnőkről, szoprán- és altkasztráltokról, prima donnákról és primo „uomo”-król egyaránt szó van. Az utóbbi eset már található: Cencic matériája, legalábbis az alsóbb fekvésben, nem a szokványi kontratenor „fahang”; nőiesen kelek, varázslatosan szép „voce” ez a javából. Ám lehet, a „mezzoszoprán” pecsét csupán orientálni szeretne minket az egykor burjánzó színházi kultúrában, amely a barokk eszmény stílusától adódott. A Radamisto (1720) címszerepét például Händel annak a Margherita Durastininak írta, aki már Agrippináját (1709) is énekelte Velencében, és akinek hangja – ezek szerint – a londoni klímában mélyebbre „csúszott”... Amikor a komponista az ősbemutató után néhány hónappal átírta a szerepet az altkasztrált sztárnak, Senesinónak, az Ombra carát transzponálni kellett f-ből d-mollba. Cencic, mint a fűzetmelléklet rámutat, az eredeti „női” fekvésben éneklé – mi azonban nem ezért szeretjük őt. Technikája hibátlan, koloratúrai fergetegesek, művészete a lassú áriákban a legnemesebb melankóliát árasztja magából. Az I Barocchisti pedig a régizenejatek kihegyezett, szárazan szalkás módján kíséri – igen derék dolog! A hatvanöt percnyi műsor okosan kiegyensúlyozott, a teljes operai oeuvre-t reprezentálja, és olyan nyalánkságokat is tartalmaz, mint a szóló és kórus váltakozására épülő serenata, a Parnasso in festa (1734) részlete. *Mesterházi Máté*

Virgin Classics – EMI
50999 6945740 1

GLUCK: ORFEUSZ ÉS EURIDIKÉ**Flórez, Garmendia, Marianelli – ének****A Madridi Királyi Színház Ének- és Zenekara****Karmester: Jesús López-Cobos** ●●●●●

Az 1774-es párizsi változat újabb felvétele, valahol Simoneau és Rosbaud hagyományos, illetve Croft és Minkowski, Fouchecourt és Brown historikus bejátszásai között: López-Cobos a Madridi Királyi Színház Ének- és Zenekarát dirigálja, de a korhű praxis erős hatása alatt. A nyitány elcsúszott, árnyaltokban szegény. A karmester biztosan irányít, de sematikus kíséretet nyújt. Elemében a dinamikusabb zenekari betétekben van, ám A boldog lelkek tánca is szimpla, a túl egyenes, túl szaggatott fuvolaszólo nem sok boldogságot fejez ki. Az előadás fő negatívuma is ez, az opera csodálatos árkádiai hangulatából – amit a historikus szemlélet és hagyományos együttes hasonló felállása mellett Gardiner oly csodálatosan kifejez – vajmi keveset érzékelünk. A lemez mégis jelentős, mivel Flórez nagy alakítást nyújt benne, megfelel az haute-contre követelményeinek, hangja gazdagon kibomlik Orfeusz szerepében. Boldogul a magasságokkal, a mélységekkel, nem erőlködik. Férfihang az altok, mezzoszopránok után, jellegét tekintve azonban mégis inkább nőies, erősen emocionális. Egész más, mint Simoneau elegáns, optimálisan száraz hangja. Érdekes a Divinités de l'Achéron-recitativo sodró drámaisága, persze kicsit a dallam szépsége terhére. Ámor rákövetkező számaiban is vonzó a lendület, az összetartottság, de csorba esik a dallamok finomságán. A két női szereplő – az Euridikét megjelenítő Garmendia és az Ámort éneklő Marianelli – közel áll egymáshoz, igényesek, de nem igazán jellegzetesek. Lorengar, Hendricks, Donath, Moser, Fournier egyedisége, bája helyett inkább az éneklés tisztaságát értékeljük előadásukban. A Flórez miatt kimagasló lemezt hallgatva eszünkbe jut: milyen kár, hogy Luigi Alfvával nem készült egykor felvétel! *Zay Balázs*

Decca Classics – Universal
478 2197

AZ OPERAHÁZ CSILLAGAI, VOL. 2

A 125. évfordulón indított négyrészes retrospektív sorozat másodikja dicséretes darab. Valóban a legnagyobb nevek szerepelnek rajta, nem periférikusak – valóban jó formában, tűrhető vagy még jobb hangminőségben. A világverő Ozmin: Koréh Endre, a kiteljesedett koloratúrcsoda, Gyurkovics Mária, de az élete virágjában elhunyt, hasonló talentumú Szabó Lujza sem kerülte el a szerkesztők figyelmét. És végre hallható Simándy József 1948-as, élő Grál-elbeszélése is, a lendületes (!) Klempererrel a putnálnál. A minimál-dizájnban is mutatós kísérőfüzet olvasmányos, miként a nyitókiadvány volt. Néhány sorban portré-sorsot rajzolni képes, hát még, ha a kevésbé informatív szereplők helyét is ezzel töltönte! Radnai Györggyel 1960-ig jutunk a ház hangzó történetében: várjuk az érzékenységek miatt sokkal nehezebben összeállítható, már sztereó folytatást! *ÓSZ*

Hungaroton Classic
HCD 32662

HOMMAGE À FERENC ERKEL**Áriák Erkel-operákból**

Mintha túlszűfolt antikváriumban járnánk: egyik kincs esik nyakunkba a másik után, és közelebből szemlélve derül ki, hogy némelyik csak patinás kacsat. Erkel Ferenc emlékében persze üdvös, ha gramfon-felvételekből szerkesztett album jelenik meg, csak a válogatás elvei volnának világosak! Ahogy a borító pongyola információi, úgy a néha százéves barázdák is inkább első rosta érzetét keltik. A felkinált háromféle Hunyadi-nyitányból, kilencféle Petúr-bordalból és társaikból összeállítható volna egy forgalmazásra-fogyasztásra alkalmas lemez: a jelen dupla inkább kutatási alapanyag marad. Ma Ney Dávid vagy Takáts Mihály akkor is megbukna az Ybl-palotában, ha a kezdetleges technika minden nyűgével – gondolatban – felbrottúsítjuk teljesítményüket. Tanulságos, szeplős-realista kiadvány ez – csak gyűjtőknek, antikváriusoknak. *ÓSZ*

Pannon Classics
8052

Kicsomagolt ajándék

Bobby McFerrin
Magyarországon
koncertezik

A jazz egyik legnagyobb énekes egyénisége, aki műfaji sokoldalúságát hosszú ideje nemcsak hangjával, hanem karmesterként is bizonyítja, augusztusban Magyarországon két koncerttel zárja VOCABuLarieS című legújabb albumának turnéját.

•• Huszár Endre

Gramofon: *A VOCABuLarieS* (melyről a 84. oldalon olvasható kritika – a szerk.) hosszú ideig készült: hét év munkája volt, amíg alkotótársa, Roger Treece a neki átadott rengeteg improvizáció hangfelvételét végighallgatva és elemezve összegyűjtötte azokat az ötleteket, motívumokat, amelyeket azután meghangszerelt kompozíciókká szerkesztett. Ez a fajta zeneírás még az album meghallgatása előtt eszembe jutott egy régi lemezt, amelyen közreműködőként vett részt, és amely az improvizáción alapuló komponálási technika mellett abban is hasonlít a VOCABuLarieS-re, hogy hangzását különböző zenei kultúrák keveredése jellemzi. Még a címe is hasonló: *Dialects*.

B. M.: Tényleg! Joe Zawinullal készítettük a nyolcvanas évek elején.

G.: *Míg Zawinul saját improvizációiból állította össze azokat az alapokat, amelyekre később az énekszólamok felkerültek, addig a VOCABuLarieS esetében nem ön, hanem Roger Treece dolgozta fel az anyagot.*

B. M.: Roger egy kutató precizitásával dolgozott, rengeteg koncertfelvételt hallgatott végig, és összeválogatta azokat a darabkákat, amelyekből tovább lehetett gondolkodni. A *Wailers* című szám például három vagy négy különböző Voicestra-koncertfelvétel alapján keletkezett.

G.: *Ebben a folyamatban volt valamilyen tevékeny része, vagy csak átadott Rogernek egy halom archív felvételt, amelyekből ő kész darabokat kreált?*

B. M.: Az én szerepem leginkább arra korlátozódott, hogy biztosítsam számára a megfelelő mennyiségű nyersanyagot, én már csak a kész számokat hallottam viszont.

KÉT KONCERT

A hatvanéves Bobby McFerrin kétszer örvendezteti meg magyarországi rajongóit. Augusztus 21-én Debrecenben, a Kölcsey Központ nagytermében, augusztus 22-én pedig Budapesten, a Syma csarnokban lép fel, az utóbbi helyszínen a tervek szerint három magyar énekes hölgy csatlakozik majd hozzá: Kolonits Klára operaénekesnő, Szőke Nikoletta jazzénekesnő és Szvorák Kati népdalénekesnő adja a magyar ízt a VOCABuLarieS soknyelvű produkciójához. Bobby McFerrin eddig háromszor járt Magyarországon, minden alkalommal Budapesten. 2004-ben az Erkel Színházban duplakoncertet adott, a MÁV Szimfonikusokat vezényelte, és szólóban énekelt. 2005-ben a Budapest Kongresszusi Központban önálló esten lépett fel, két évvel később pedig a Syma csarnokban tíztagú gospelkórus élén kápráztatta el a vokális improvizatív zene híveit.

G.: *Okozott bizonyos esetekben meglepetést, amit visszakapott tőle? Olyan ötletekre és megoldásokra gondolkod, amelyek az adott nyersanyagból önnek nem jutottak volna eszébe, vagy amelyek más megvilágításba helyezték az eredeti alapot.*

B. M.: Roger fantasztikus munkát végzett. Az egyik legfontosabb dolog, amit megtanultam tőle, hogy hogyan fejlődhetnek a darabok, hogyan fordulhat át egyik téma a másikba. Nagyon értékes lecke volt számomra. Azóta az improvizációim során kicsit „zenekaribb” módon hallok dolgokat. A Rogerrel való együttműködésből és a karmesterként szerzett nagyzenekari tapasztalataimból, Mozart és Beethoven műveinek tanulmányozásából

Fotós: Brucknerhaus Linz

egyaránt sokat kaptam annak megértéséhez, hogyan lehet az improvizált darabokat létrehozni és fejleszteni. Hogy minden hang elrugaskodási pont lehet egy új zenemű, új hangnem, új ritmus, új hangulat vagy új textúra irányába. Ez bizonyos értelemben olyan volt, mintha visszaültem volna az iskolapadba. Rogernek rend van a fejében, én nem vagyok ilyen fegyelmezett. Én improvizáló zenész vagyok, ő igazi zeneszerző.

G.: *Meglep ez a fajta éles határ a szerepeket illetően. Ez azt jelenti, hogy korábban nem jutott eszébe, hogy a saját improvizációit visszahallgatva továbbgondolja és fejlessze azokat?*

B. M.: De, hoztam már így létre kompozíciókat, de ez soha nem vált szisztematikus munkamódszerré, ahogyan ezt Roger csinálta.

G.: *Emlékszem, volt egy agyonnézett régi VHS-kazettám egy szólókoncertjéről a Pori Jazzfesztiválon. Verőfényes napsütésben több ezren ültek a színpad előtt a fűben, mint egy strandon vagy egy kiránduláson, és ön egyedül énekelt. Lenyűgöző volt, hogy olyan hangulatot tudott teremteni, mintha egy zsúfolt kis klubban lettünk volna, ahol semmi sem tereli el a közönség figyelmét az előadásról. Ez természetes adottság vagy tudatos önképzés eredménye?*

B. M.: Valójában mindkettő: természetes adottság, amin sokat kell dolgozni. Sokaknak vannak képességeik, amelyekkel nem foglalkoznak; mintha kapnának egy ajándékot, amit nem csomagolnak ki. Ajándék, és rendkívüli élvezetet ad, hogy így dolgozhatom az emberekkel. Soha nem úgy fogtam fel a helyzetet, hogy én itt vagyok a szín-

padon, ti meg ott a nézőtéren, mindig úgy éreztem, hogy mi együtt vagyunk jelen. Amikor először színpadon álltam, rettentő kényelmetlenül éreztem magam, de az idők folyamán megtanultam, hogyan kell a közönséggel bánni, és ma már a színpad a második otthonom. Nagyon nyugodt vagyok, és nagy a bizalmam benne, hogy a dolgok működni fognak.

G.: *Vannak, akik nem becsülik meg az élettől kapott ajándékokat – e gondolat jegyében kérdezem: kialakult valamilyen módszere arra, hogy a hangját fizikailag karbantartsa. megőrizze?*

B. M.: Nem igazán. Mindennap énekelek egy kicsit, ez része az életemnek, de nincs kialakult gyakorlási rutinom, amit követnék. Pár percet énekelek itt, pár percet amott, és így mindig összejön a napi adag.

G.: *Évekkel ezelőtt egyedülálló technikát fejlesztett ki, amivel egy egész zenekar hangzását képes énekhanggal visszaadni. Az egyes hangszerek utánzása nyilván komoly technikai követelményeket támaszt, de van egy másik aspektusa is, különösen élőben, amikor nincs lehetőség sokszávos rögzítésre, így egy időben egyetlen énekhang szólalhat csak meg. Ez pedig az, hogy ki kell tudnia elemezni, hogy az adott darab minden pillanatában melyik az az egyetlen szólam, amely éppen akkor a legfontosabb és leginkább reprezentálja a zenekar hangzását. Mennyire volt szisztematikus az a munka, amivel megtanulta elemezni és feldolgozni az így előadott darabokat?*

B. M.: Teljes mértékben. El kell tudnom dönteni, mennyi minimálisan szükséges információt adjak át a közönségnek. Ha például énekelek egy basszus szólamot, akkor az annyi és olyan legyen, hogy a közönség fejben akkor is tovább hallja, amikor abbahagyom, és továbblépek, mondjuk a harmóniamenetre. Ezután abból is éppen annyit kell jelezni, amennyi ahhoz kell, hogy fejben tovább hallják, és áttérhessek a dallamra vagy egy ritmusalapra és így tovább. Mire minden szólam megvan, addigra a fejekben megszólal a komplett szám.

G.: *Ez valódi interaktív zenehallgatási módszer. Ösztönösen tudta, hogy egy-egy szám esetében hogyan kell mindezt megvalósítani, vagy hosszabb elemzőmunka előzte meg a színpadra állást?*

B. M.: Tudatos elemzésre és előkészítésre volt szükség. A szóló előadásaimat hatéves felkészülés után kezdtem csak meg. Az első két évben szándékosan nem hallgattam egyetlen énekest sem. Sem klasszikus, sem jazz-, sem popelőadót, egyáltalán senkit, mert nem akartam mások befolyása alá kerülni. Azután jött a zenék elemzése és a szükséges minimális információ kiszűrésének módszere – ennek már több évtizede. A tanulási folyamat máig sem fejeződött be. ■

Bobby McFerrin hivatalos honlapja:
www.bobbymcferrin.com

JAZZ GÖDÖR

Szerdánként

2010. JÚNIUS

IV. Rthe Sam! Itt vagyunk!

Roma Összművészeti Fesztivál / Jazz koncertek:

Június 02. **Egri-Plutó Aktív Electric Basses**

Június 03. **Emilió [Live], Snétberger Ferenc és zenekara** [Snétberger Ferenc, Tony Snétberger, Balázs József, Lakatos Pecek Krisztián], **Harmónia Garden**

Június 18. **Grencsó Bió Kollektíva** [Grencsó István — szaxofon és fúvós hangszerek, Hans van Vliet — pozan, Benkő Róbert — nagybőgő Miklós Szilveszter — dob], **Tóth Viktor Trió** [Tóth Viktor — szaxofon, Szandai Mátyás — nagybőgő, Jeszenszky György — dob],

VI. Vig Végnapjaink Fesztivál / Jazz koncertek:

Június 24. **Marton Juhasz Group** feat. **Alan Benzle [USA], Váczai Eszter Quartet, Dresch Quartet, Triton** vendégekkel

Június 30. **20 éves a Trió Midnight** [Egri János — nagybőgő Oláh Kálmán — zongora, Balázs Elemér — dob]

2010. JÚLIUS

Július 7. **Egri János Trió Featuring: Egri János Jr. Voice and Bass lemezbemutató koncert** [Egri János — nagybőgő, Egri János Jr. — ének, Oláh Tzumo Árpád — zongora, Mohay András — dob, vendégművészek: Müller György — ütőhangszerek, conga, Zana Zoltán — szaxofon], **David Yengibarjan Trió** [David Yengibarjan — accordion, Bata István — basszusgitár, Badios Márk — dob]

Július 14. **Bacsó Kristóf Quartet** [Bacsó Kristóf — szaxofon, Fekete-Kovács Kornél — trombita, Szandai Mátyás — nagybőgő, Baló István — dob], **Balázs Elemér Group** [Balázs József — billentyűhangszerek, Soós Márton — nagybőgő, Lamm Dávid — gitár, Czibere József — ütőhangszerek, Winand Gábor — ének, Hajdu Klára — ének, Balázs Elemér — dob]

Július 21. **Dzsindzsa** [Weisz Gábor — szaxofon, Hock Ernő — nagybőgő, G. Szabó Hunor — dob] **Smárton Trió** [Sütő Márton — gitár, Kovács Zoltán — nagybőgő, G. Szabó Hunor — dob]

Július 28. **Kelemen Angelika Jazz Quartet** [Kelemen Angelika — ének, Dorogi Ákos — zongora, Gayer Ferenc — nagybőgő, Jeszenszky György — dob], **Matzaa Band vendégekkel** [Wahorn Matzaa — ének, Lang András — zongora, beszéd, Mákó Miklós — trombita, Endrei Dávid — basszusgitár, Bartha Krisztián — dob, vendégek: Tabejra Iván — rap, ének, Vastag Gábor — gitár, ének]

A világbéke is jól járt

Brémai billentyűsök

Az 5. Brémai Jazzahead találkozóra is fenyegető árnyékot vetett az Eyjafjallajökull hamufelhője április végén, hogy azután végül aránylag kevés programváltozást okozzon: a tervezett formában valósult meg az expón kívül a német showcase és a kiegészítő események döntő része. A zeneipar jazzszegmensét, úgy tűnik, leginkább az előre menekülés vezetheti ki a válságból – a rekordszámú, több mint 250 kiállító jelenléte is ezt jelzi.

◆ Zipernovszky Kornél / Bréma

A legnagyobb név, John McLaughlin érkezését nem bízták (volna) a véletlenül a szervezők – magángépet állítottak neki készenlétbe –, mégsem tudták teljesen kiküszöbölni a légi közlekedés összeomlásának hatását a fesztivál előtti héten. A kanadaiak hiába próbáltak érvényes jeggyel feljutni a gépükre, fellépésük kútba esett. A maláj zenekar sem jutott el Európába, csak a koreai – de a tény, hogy mind itt akarták magukat megmutatni, jól illusztrálja: a brémai Jazzaheadet az egész világon jelentős szakmai fórumnak tartják.

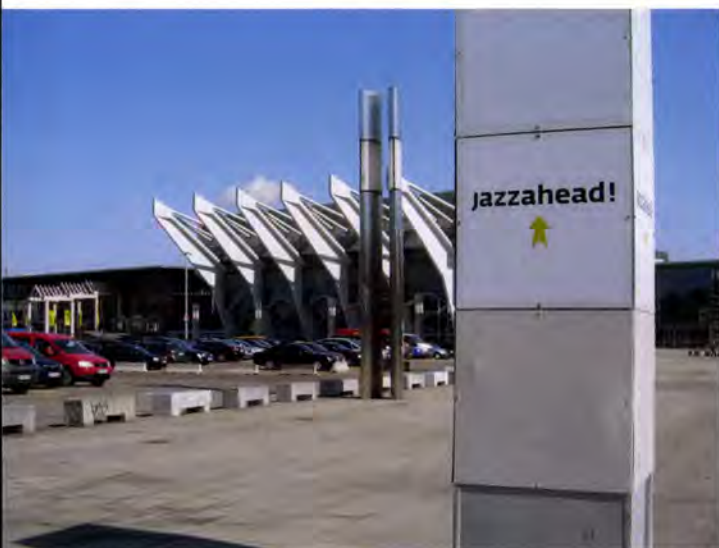
Talán egy élelmes turnémenedzser adta a pimaszul egyszerű ötletet: az elmaradtak helyett az az amerikai blues-

csapat játszott a nyitó estén, amelyik viszont a hamu miatt az óvilágban rekedt. A szájharmonikás-énekes veterán, Charlie Musselwhite, aki valóban úton töltötte élete nagy részét 1967-es első lemeze óta, feldobta a kicsit akadozva induló fesztivál első estjét a vágóhídból átalakított zenés klubban, a Schlachthofban. A fesztiválba jobban illő, orosz származású fiatal zongorista, a szintén beugró Boris Netsvetaev és Hammerklavier Triója adta meg az alaphangot. (Ugyanis a német showcase-koncertek kiemelkedő – ha vulkánhoz nem is, de hegyhez azért hasonlítható – vonulatát a zongoristák adták.) A hozzá hasonlóan Dr. Langner-jazzosztályában részesült helyi ritmusszekcióval felálló, erősen pianisztikus felfogású, élénk fantáziáról tanúskodó zenekar nem véletlenül lép fel ezen a néven. A beethoveni dinamikára ugyanúgy lehet gondolni, mint a kalapácsos zongora elnevezés kellette asszociációkra, ráadásul a „Hammer” a „Schlager” szinonimája is.

A billentyűk között

A koncertsorozatban új helyszín volt a városi Musical Színház, ahol Frank Zappa műsorával egy ellenállhatatlan francia zenekar, a Le Bocal hódította meg a közönséget. A hagyományos felállású big band minden volt, csak nem hagyományos: Zappát nemcsak szerzeményei által, hanem esszenciálisan idézték meg. Az inkább szülői generációkat képviselő brémaiak és a minden hájjal megkent szakmabeliek olvadoztak a gyönyörűségtől. Ezután következett John McLaughlin és a Fourth Dimension koncertje mint fő műsorszám, de előtte még a Jazzahead két atyja, Ulrich Beckerhoff trombitás, akadémiai tanár, valamint Peter Schneider, aki a berlini jazzfesztivált vezette régebben, kisebb ünnepség keretében átadták a Jazzahead Skoda-jazzdíjat. Mint aláhúzták, a brit gitáros 1969 óta meghatározó alakja a jazzéletnek. McLaughlin nem hazudtolta meg magát, miután megköszönte, és kacsintott, hogy ezzel milyen szép összeg is jár, közölte, hogy a pénzt a palesztinai zeneterápiás foglalkozásokat működtető, berlini székhelyű Világbéke Alapítványnak utalja át.

Irónia, szemtelenségig fokozott akkordikus tobzódás és pompásan átlényegített Eric Dolphy-anyag volt a berlini Silke Eberhard és Potsa Lotsa nevű fúvós kvartettjének vonzereje. Velük együtt több német zenekar is kitűnt a klasszikus zenei jártasságával, mely muzsikának több rétegét is be tudják emelni saját nyelvükbe, de maga Eberhard a német jazz új generációjának öntudatra ébredését inkább a sokfelé ágazó gyökerekben próbálja kitapintani. Lényegében igaz ez az ezeken a hasábokon már méltatott Julia Hülsmannra is. A harmadik német showcase bátran vállalta, hogy nemcsak elsőlemezes, pelyhes állú legényeket és szárnyaikat még csak bontogató angyali dívákat szerepeltet, hanem a mezőnynek azt a harmincas éveit már bőven betöltött részét is, amelynek a német jazz új hazai és európai népszerűségét köszönheti. Hülsmann elegáns, meggyőző és nagyobb közönségre is bizvást kelleme-

Jazz, előre! – a Jazzahead színhelye Brémában

Forrás: Gramofon-archív

Michael Wollny és Tamar Halperin – meseszerű duó

sen ható programmal rukkolt elő zongorás trióban, miután az ACT-nál főleg énekesek számára komponált. Achim Kaufmann zongorista, aki Henning Sieverts bőgős együttesében mutatkozott be, a jazz keresztretvényes, poszt-brubecki ágát műveli. A már Amerikában dolgozó Hans Lüdemann is elmúlt már harminc, mégis helyet kapott a „kirakatban”. Őt nemsokára a magyar közönség is hallhatja, az őszi Budapest Jazzfesztiválon. Lüdemann petruccianisan, petersonosan vagy éppen pleszkánosan magas szintű technikáját már nem a minél gyorsabb és színvonalasabb billentésekre fordítja, analitikus alkata mélyebbre úzi: *Between the Keys* (A billentyűk között) című műsoránál a koncertzongorát ellentozza egy laptopal összekötött szintetizátor, úgymond virtuális zongora.

Egymás hátára állva

A fantázia, meseszerűség és a zenei vonatkozásrendszerek elképesztő gazdagságát villantotta fel a német bemutató és talán az egész fesztivál egyik legjobb produkciója, egy újabb zongorista, az új nemzedék zászlóvivőjeként elkönyvelt Michael Wollny. Pályája szédületes magasságokat hódít meg, ebből ízelítőt már adott akkor, amikor egy legendás német szaxofonossal, Heinz Sauerrel lépett fel Budapesten. Wollny egész sor különböző duóprogrammal turnézik, de a tavaly év végén rögzített és még viszonylag kevés helyen játszott csembalóduója a Tel Aviv-i Tamar Alperinnel igazi különlegesség. A program a

Varázsdoboz (emlékdoboz) cím alatt mindenféle mesei tartalmat, mitikust és groteszket, lelkesítőt és andalítót produkál. Penetráns a csembaló–zongora-duó, amiről nem gondoltam volna, hogy ennyire tökéletes hangszínharmóniában olvad össze. Alperin nemcsak kísér, hanem egyenrangú partner, és nyilván kreatívan segített megvalósítani az alapvetően Wollny fantáziájából kisarjadt zenét. Még egy kiválóságot ismerhet a figyelmes hazai közönség a már évek óta arrivénak számító németek közül: az egész Európában nagy tekintélyű, Párizs és Berlin közt ingázó Daniel Erdmannt, aki *Das Capital* triójával kizárólag a keletnémet himnusz és sok szép huszadik századi zene szerzőjétől, Hans Eisler-től választ témákat. Nils Wogram is afféle európai jazz-jollyjoker lett, a Svájcba költözött csodaharsonás Nostalgia triója, amelyben Hammond is szól, ápol és elbűvöl.

Ahogy a fesztivál kezdete óta mindig is, Magyarországról csak egy legény volt talpon, standja ugyanis csak a BMC-nek volt, mindeddig nekik sikerült egyedül 2007-ben Oláh Kálmánt és Dresch Mihályt felléptetve egy kevéske figyelmet kivívni a magyar jazznek. Az idén a Győrt faképnél hagyó Mediawave vezetője is jelen volt, de a Gramofon által már egy éve sürgetett magyar összefogás (pl. nemzeti stand) ezidáig nem valósult meg. Pedig Brémában aztán tudják: csak egymás hátára állva hallják meg a hangunkat. ■

A Jazzahead hivatalos honlapja:
www.jazzahead.de

A műfaj szerelmese – Rafael Márió

Tavaly júniusban a Budapest Jazz Clubban, majd fél évre rá a MÜPA Jazz Showcase-én gyönyörködhettünk ennek a roppant tehetség, de szerény fiatal zongoristának a játékában, akit senki és semmi nem tud eltántorítani a jazztől.

◆ Pallai Péter

Rafael Márió már öt éves korában elhatározta, hogy jazzzenész lesz. Anyai nagypapa, Horváth János a rendszeresen a szomszédban próbáló Suha Bandben volt jazzdobos, a kis Máriót pedig mint méhet a méz, úgy vonzotta ez a muzsika. Amikor csak tudott, átment a próbákra, és püfölte a nagypapa hangszerét. Hatéves koráig dobolni tanult, de amikor egyszer egy zongorán pötyögni kezdett, az még jobban megtetszett neki. Innen már nem volt visszaút. Hat éven át tanult klasszikus zongorát, de már akkor sem bírta ki jazz nélkül. Magánórákat vett hát Lakatos 'Szoszó' Sándortól, akinek sokat köszönhet.

„A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolába is szerettem volna felvételizni” – meséli Márió. „Elmentem egy meghallgatásra Eckhardt Gáborhoz, aki azonnal érezte a játékomon – a 2/4-es billentésen –, hogy nem klasszikus zenén nevelkedtem. Bevallottam, hogy jazzt tanulok. A kérésére eljátszottam egy jazzszámot is: egy blues-t. Nyomban közölte, hogy nem fog felvenni – nem akarta ugyanis, hogy egy olyan növendék helyét foglaljam el, aki klasszikus zenész szeretne lenni. Viszont mivel tehetségesnek ítélt, megígérte, hogy összeismertet Binder Károlyval.” Rafael Márió szeret klasszikus zenét, kiváltképp Bach-darabokat hallgatni, de – ahogy mondja – a jazzben sokkal jobban ki tudja fejezni érzéseit, általa jobban ki tud teljesedni.

Első komoly fellépésének a Jazz Garden adott helyet. Mindössze tizenhárom éves volt. Pecék Lakatos András dobolt, Horváth Plutó József bőgőzött, és magántanárának fia, a kis Szoszó szaxofonozott. „Itt már improvizáltam, ami csak először volt félelmetes. Amikor az ember elkezd, megrémül, »úristen, most mit csináljak«, gondolja. De aztán elkezdenek szabadon áradni a hangok, és a rögtönzés élvezetté válik” – próbálja átadni érzéseit Márió.

Első zenei hőse Oscar Peterson volt. Hangzuhatagai és technikája teljesen lenyűgözte a fiatal pályatársat, aki eleinte úgy akart játszani, mint ő. Azóta Herbie Hancock és Chick Corea, különösen az Elektric Band búvkörébe került, de már egyáltalán nem óhajt a példaképek nyomdokaiban haladni. „Saját szerzeményeket szeretnék játszani. Nem ragaszkodom a szabványos felálláshoz, de

Fotós: Gramofon-archív

tudom, manapság nehéz új megszólalási módokat találni. Rengeteg stílus létezik, én a világzene és a jazz közötti határmezsgyét szeretném bejárni” – vall szándékairól Márió. „Ez nem mindig érződik a zenémen, mert a standardek is vonzanak. Először tisztáznom kell magamban, pontosan mit akarok. Csak ez után tudok a magam útján járni.” És ez kemény munka, de Márió szereti a kihívásokat. Képes néha egy héten át olyan felvételeket hallgatni, amelyek megoldhatatlan egyenletekre emlékeztetik. De amikor egy ilyen feszült hallgatás után leül gyakorolni, az agya és az ujjai szinte automatikusan megoldják az egyenletet. A következő stádium azonban még gyötrelmesebb: ekkor kell megszabadulni a rá gyakorolt hatásoktól, egyéni hangzást adni mindannak, amit korábban tanult.

Nem annyira zenei stílusa, mintsem egyedisége és merészsége miatt jelenlegi tanárát, Binder Károlyt példaképének tekinti. A hazai zongoristamezőnyből Balázs József van rá a legnagyobb hatással, ideális partnernek pedig a bőgős Plutót és a szaxofonos Bolla Gábort tartja. Zeneileg helyén érzi magát Magyarországon. „A magyar jazz-zenészek az amerikaiakkal is versenyképesek” – véli. Csak hát nincs munka. Rafael Márió, mint oly sok tehetséges zenésztársa, vendéglátózik, de ettől egyáltalán nincs le-sújtva. Ebben is tanulási, fejlődési lehetőséget lát. Emellett bátyjával stúdiót működtetnek, hogy megéljenek.

Ötéves kora óta Márió célja változatlan: „Mindenképp megmaradok a jazz mellett, annak ellenére, hogy ilyen mostohán fizet. Én csak a zenének élek. És ameddig lehet, tanulok.”

Fuvolától a harangjátékig

Huszadik születésnapját ünnepli a Fon-Trade Music

A huszadik születésnapját ünneplő Fon-Trade Music vezetőjéhez, Csider Károlyhoz nemcsak hangszervásárlás, -javítás, hanem baráti beszélgetés céljából is gyakran betérnek zenészek. A cég mindent elkövet azért, hogy kiváló hangszereken szólhasson a zene, tavaszi jubileumi koncertjükön pedig olyan együttesek léptek pódiumra, amelyeket támogattak vagy támogatnak, hiszen a Fon-Trade Music fontosnak tartja a mecénási tevékenységet is.

➡ Réfi Zsuzsanna

Bár a nyitóprodukció, a Happy Marching 4 You előadása azt mutatta meg, milyen remekül lehet akár kukafedő-kel, seprűkkel vagy késekkel zenélni, a koncert ezt követő részében már valóban mesterhangszerek és szokatlan instrumentumok produkcióinak tapsolhatott a közönség. A Corpus Harsona Kvartett Hőna Gusztávval muzikált, a Budapest Szaxofon Kvartett és a TeTraVERSI fuvolanegyes pedig egyaránt különleges előadásokkal kápráztatta el a publikumot. A zárószám nem volt más, mint a Szakcsi-Köszegi Kvartett előadásában Thelonious Monk Round About Midnightja – belekeverve a Happy Birthday motívumait. Nemcsak a színpadon, a közönség sorai-
ban is feltűnt jó néhány muzikus. Ugyanis nemcsak munkakapcsolat, hanem jó barátság is fűz sokakat Csider Károlyhoz, aki – kollégáival együtt – fontosnak tartja, hogy lehetőségeihez mérten támogasson is előadókat. Az eltelt két évtizedben adott ki lemezeket, például a Sirius együttes Anno Live című albumát, Jeney Zoltán, Ráduly Mihály és Hőna Gusztáv archív hanganyagait. Matuz Isván hatvanadik születésnapja előtt rádiós felvételeinek megjelentetésével tisztelgett. A cég által lemeze vett felvételek között van Snétberger Ferenc és Tony Lakatos japán koncertje, valamint az a két anyag is, amelyeken Adorján András és Ittész Gergely szólaltatják meg a Csider Károly által 2000-ben – Magyarországon egyedülként – készített arany fuvolát. A Fon-Trade jelentetett meg kottákat, könyveket, szervezett fesztivált, versenyt, s többször ajánlott fel díjként értékes hangszereket.

Csider Károly maga is több hangszeren muzikál: fuvolázni, klarinétozni és szaxofonozni egyaránt megtanult. Már kezdettől fogva a jazz vonzotta a legjobban, de úgy érezte, a muzikuspályához nincs elég tehetsége. Harminc esztendővel ezelőtt nyitotta meg saját műhelyét, majd 1990-ben Novotny Antallal megalapította a Fon-Trade Music Kft.-t. Céljuk volt olyan boltot nyitni, ahol hatalmas a hangszervászték, és mindent ki lehet próbálni. Csider Károly különleges instrumentumokat is készít, Japántól Párizson keresztül az Egyesült Államokig járta a műhelyeket, gyárat, hogy elsajátítsa erről a szakmáról mindazt, amit csak tudni lehet. Kidolgozott egy egyéni fuvolafejet is, most pedig ismét különleges hangszerűjtáson dolgozik. Nemcsak a cég folyamatos sikeres működésére, hanem arra is büszke, hogy Bálint fia hangszerész

Fotó: Gramofon-archív

Csider Károly az általa készített arany fuvolával

lett: ő ma már mesterként dolgozik a javító műhelyben. A jövő muzikusaiért is próbál sokat tenni, részben ezért született a Szaxofonos Nap, amelyet Varga Györggyel, a Rácz Aladár Zeneiskola igazgatójával hívott életre. Az idei, tizedik Szaxofonos Napnak a világhírű holland jazzművész, Dick De Graaf volt a vendége. A cég huszadik születésnapja alkalmából további rendezvényeket is tartanak. Mivel a Fon-Trade Music kínálatában a ritmus- és ütőhangszerek is szerepelnek, így ősszel az ütőhangszerek ünnepét rendezik meg. ■

A Fon-Trade Music hivatalos honlapja:

www.fontrademusic.hu

Bánki születésnapok

Immáron hét éve nem telhet el nyár anélkül, hogy Louis Armstrong emléke előtt tisztelegve megünnepeljük a dixieland, a swing és a tradicionális jazz örökzöld műfajait Bánkon. A nagy Satchmo nevét viselő jazzfesztivál június 25-26-án tölti meg zenével a várost, ahol csupa születésnapi koncertet hallhatunk majd. A Benkó Dixieland Band vezetője, Benkó Sándor idén augusztusban lesz 70 éves, negyedszázados fennállását ünnepli a Bohém Ragtime Band és a Hot Jazz Band, a spanyol La Vella Dixieland idén lép harmincadik évébe. A többek között szintén fellépő legendás amerikai fekete gospelegyüttes, a Johnny Thompson Singers pedig immár negyvenöt éve énekel együtt.

További információ:
www.jazzfesztival.hu

Walesi jazzherceg

A brit jazz egyik legragyogóbb zongoristája, a walesi születésű Gwilym Simcock (képünkön) frissen alakult kvartettjének produkcióját állítja színpadra a Művészetek Palotája, mely a nyári koncertszezont nagyszerű nyitányának ígérkezik. A mindössze 28 évesen máris hazája egyik legkreatívabb pianistájaként jegyzett művész, akinek a jazz és a klasszikus zene között átívelő stílusát a kritikák gyakran Keith Jarrettéhoz hasonlítják, új csapatát az európai és az amerikai jazz kiemelkedő alakjaival alapította. Társai, a gitáros Mike Walker, a bőgős Steve Swallow és a dobos Adam Nussbaum igazi sztárok, s kiváló partnerek Gwilym fúziós elemekkel teli, inspiratív és áradóan optimista hangvételű muzikájában, melynek új fejezetét június 5-én ismerheti meg a magyar közönség.

Fotó: Eric Richmond

További információ:
www.mupa.hu

Újra Budapesten Pat Metheny

Pat Metheny (képünkön) szerencsére gyakori vendég hazánkban, s minden koncertjén világsztárhoz méltóan emlékeztet játékkal varázsolja el a honi közönséget. Június 30-án a világ egyik legjobb jazzgitárosa ismét ne-

ezerarcú supergroup fénykora, vélhetően a nyár egyik legnagyobb jazzkoncertjén.

További információ:
www.danubiusmusic.com

Jazz Gyulán

A Gyulai Várszínház júniustól augusztusig zajló, sokszínű összművészeti fesztiválja bővelkedik a zenei programokban, melyek közé július 24-én egy nívós koncertestre idén is bekúszik a jazz. A rendezvény amerikai sztárvendége lesz a zongorista-énekesnő Patricia Barber, aki kvartettjével, a gitáros Neal Alger, a basszista Larry Kohut és a dobos Eric Montzka kíséretében játssza majd intellektuális, mégis bensőséges, árnyas hangulatú muzikáját. Szintén fellép nagyszerű honi énekesnőnk, a nemzetközi jazzszcéna felé ígéretes sikerrel kitekintő Szőke Nikolettta együttese is. Őt követően Balogh Kálmán és a Gipsy Cimbalom Band cigányzenei ritmusokkal zendíti meg a tereket, a Frank Zappa Emlékenekar pedig Sirius emlékkoncertet ad a vár falai között.

További információ:
www.gyulainfo.hu

Még mindig felejthetetlen – Natalie Cole

Július 26-át pirossal karikázhatják be a jazzrajongók a koncertkalendáriumban, a legendás énekesnő, Natalie Cole ad hangversenyt ugyanis hazánkban ezen a napon. A sokszoros Grammy-díjas művész nemrégiben két gramofonszobrocskát és az NAACP Award elismerését is elnyerte tavaly megjelent *Still Unforgettable* című albumával, s ezt az anyagot mutatja majd be nekünk is turnéja hazai állomásán, a Papp László Sportaréna-ban. Az egészségügyi és drogproblémáin túljutott énekesnő mostanában ismét nagyszerű formában van, szinte sziporkázik a színpadon. Az 1991-es *Unforgettable...With Love* ragyogó sikerét idéző új dalainak melódiái és szövegei megérintik, elandalítják, és elgondolkodtatják hallgatóikat. A varázslat tehát biztosan nem marad majd el a budapesti koncerten sem.

További információ: www.ticketpro.hu

Jazz Pest szívében

A Budapest szívében rendezendő kerülő Belvárosi Sambosi Jazzfesztivál három könnyed nyári estén zendíti meg a Városháza Parkját. Július 28-án a rendezvény törzsvendége, a szaxofonos Tony Lakatos lép színpadra kvartettjével, ifj. Szakcsi Lakatos Bélával, Balázs Elemérel és Pecek Lakatos Krisztiánnal. Augusztus 3-án az énekes Kozma Orsi együttese játszik a Tilia vonósnegyes közreműködésével, az augusztus 5-i záróestén pedig ismét a hölgyek kerülnek főszerepbe: Veda Kertje című lemezét mutatja be a fuvolista Pozsár Eszter, majd Felly K Jazz és túsarok című produkcióját hallhatjuk Oláh Tzumó Árpád és DJ Schrank Doma közreműködésével.

További információ: www.sambosi.hu

Öröme és Django-ünnep

Augusztus 20-án a hagyományokhoz híven idén is jazzel ünnepeket ünnepelhetjük az államalapítást a Művészetek Palotája körüli tereken, ahol délutántól kezdve egészen a tűzijátékig szól majd az öröme. Az

ingyenes rendezvényt a swing, ragtime, dixieland és big band muzsika felszabadító hangulata pezsdíti fel,

Corea a királynék városában

A veszprémi vár és a püspöki palota által romantikus történelmi díszletbe öltet Veszprémi Ünnepi Játékok nívós zenei programmal csábítja a közönséget a királynék városába. A július 29-től augusztus 1-ig tartó fesztiválon színpadra lép az operaénekes-sztár José Cura és Komlósi Ildikó, az Al McKay All Stars jóvoltából újra átélhetjük az Earth Wind & Fire igazi amerikai funky-zenejének lüktetését, és fellép a világszerte egyik legismertebb rai-énekes Khaled. A jazzhívókat azonban minden bizonnyal a rendezvény nyitókoncertje hozza majd leginkább lázba, melyen Chick Corea (képünkön) muzsikál Freedom Band nevű új csapatával, mellyel először hallhatjuk őt itthon játszani. A világlklasszis zongoristának olyan briliáns művészek a partnerei, mint a bőgős Christian McBride, a szaxofonista Kenny Garrett és a nyolcvanöt éves legendás dobos, Roy Haynes.

További információ: www.veszpremfeszt.hu

Jazzsziget a Szigeten

Augusztus 11-től 16-ig szól a jazz a Sziget Fesztivál jazzszínpadán, melyen öt magyar zenekar hat világsztárral karöltve lép majd fel. Garry Willis és Tony Lakatos kíséretében muzsikál a Szendőfi-Romhányi-féle Loop Doctors, a Csepregi-Vasvári kettős vendége Dean Brown és Dennis Chambers lesz, míg a László Attila, Oláh Kálmán, Lattmann Béla, Csanyi Zoltán és Emilio alkotta együttest Tommy Campbell egészíti majd ki. A BJO meghívottjaként egy legendás sztár, George Duke is muzsikál majd. Hallhatják még a szigetelők a Bágyi Balázs Quartetet Borbély Mihállyal kiegészülve, és nekik muzsikál a Borlai-Zsoldos Group is.

További információ: www.sziget.hu

mely este a Police Big Band által adott koncerten tetőzik be, hogy aztán csupán egy héttel később újra felharsanjanak a Palotában a New Orleans-i ritmusok. Augusztus 27–29. között a New Orleans Swing fesztivál sorakoztatja fel a műfaj hazai és tengerentúli kiválóságait, köztük a Budapest Jazz Orchestrát, mely az amerikai swing reneszánszát képviselő klarinétos-szaxofonos Ken Peplowskit látja vendégül, a Hungarian Swing Starst, mellyel a 40-es évek aranykorát éltető Vaché fivérek lépnek fel (képünkön Warren Vaché), majd a Joscho Stephan Triót, akik a száz éve született Django Reinhardtnak állítanak emléket.

További információ: www.mupa.hu

**BOBBY MCFERRIN:
VOCABULARIES**

A kísérőszöveg szerint ez a lemez teljesen más, mint a hatvanéves McFerrin bármelyik korábbi albuma. Ez erős túlzás. A Circlesong mutatott először hasonló koncepciót, és a tizenkét tagú műhelykórus, a Voicestra itt is jelen van. McFerrin nyolc éve nem adott ki új lemezt, így rengeteg tapasztalat, koncert- és embriónális felvétel gyűlt össze, de ezeket már nem az abszolút improvizátor McFerrin, hanem a klasszikus zenei producer-zeneszerző Roger Trece kezdte formába öltetni. Évekig elmolyoltak vele, mialatt nem csak a McFerrin-féle kamarakórust, hanem több tucat énekest is foglalkoztattak. New York Voices- és Manhattan Transfer-tagokat és mindenféle más stílusú előadót. A záró fázis magyarázza a címet: a munka végén szerződött szövegíró, Don Rosler a zulutól a latinon át az oroszig egy tucat nyelven költött szöveget Bobby szöveg nélküli témáihoz. Bár a keverőasztalon született, a végeredmény lenyűgöző. Lenne, ha McFerrin akarta volna, de nem ezt akarta. A hallgató fülébe akart dúdolni, fel akarta emelni, el akarta andalítani, baráti, intim közelséget akart. Ha nem volna kolosszális és a világon egyedülálló, amit McFerrin a hangjával csinál, akkor ez egy sima Bobby remixed album lenne – legalábbis munkamódszere szerint. De Trece valóban komponált is, a témák alakulnak, mozognak, új minőségekbe fordulnak. Az ének-szólások használata roppant változatos, egy-két hangszer is van a háttérben, de azért ez egy cappella lemez. A tárproducer, Linda Goldstein szándékának megfelelően valóban be is hozza McFerrin szólóénekes koncertjein kívüli zenei profiljait is, a vokalista vendégekkel megsokszorozva, afféle tükörteremben mutatva a főhős zenei személyiségeit. Csodás.

Zipernouszky Kornél

EmArcy – Universal
14036

**KURT ELLING:
DEDICATED TO YOU**

Kurt Elling, a Down Beat szerint napjaink talán legjobb jazzénekeséhez kicsit megkésképe eljutott új lemezén egy különleges státuszú lemezfelvételnek, John Coltrane és Johnny Hartman egyetlen közös stúdiómunkájának állít emléket. Az 1963. március 7-én rögzített ihlető lemez Hartman életének alighanem legkiemelkedőbb művészi eseménye volt, viszonylagos későbbi sikerei ellenére azt mondhatjuk, az énekes nem tartozik a jól ismert croonerek közé: 1983-ban félig-meddig elfeledetten halt meg. Az LP sorsa mostoha volt a Coltrane-hívők körében is. Hiába a szokásos kvartett leheletfinom játéka, a mesteri alkalmazkodás Hartman érzelmes világához, s ugyancsak hiába az énekes tiszta intonációja, bűgő baritonja és a lassú számokban különösen jól alkalmazott érzelmessége, a szaxofonos zenéjének barátai úgy érezték, ez a lemez egyáltalán nem passzol a Coltrane-életműbe, kényszerből, nem pedig művészi megfontolásból született zene, nem igazi Coltrane-lemez.

Elling másképp gondolja. Baritonként feldolgozható anyagot látott a régi dalokban, s talán az se volt számára mellékes, hogy Hartman szintén Chicagóból indult. Ellingnek a Lincoln Centerben megtartott koncertjén készültek az új felvételek. Mérték-tartó vocalese stílusban énekel, vonósokkal az új arrangement-okban. Nem mondható „ütős” Elling-lemeznek, a hangszerelések idegenek az alapanyagtól, sziruposasá teszik az amúgy is szentimentális szerzeményeket. És azt is valljuk meg: Ernie Watts nem a legjobb választás Coltrane szerepére. A lemezt a vállalkozás merészsége, Elling zsigeri tehetsége, valamint egy-két eredetibb hangú feldolgozás menti meg. Elsősorban a Say It-é, mely eredetileg Coltrane Ballads lemezén volt hallható.

Máté J. György

Concord – Universal
31314

**DEE DEE BRIDGEWATER:
ELEANORA FAGAN (1915-1959)
TO BILLIE WITH LOVE**

Dee Dee Bridgewater 1986-87-ben a párizsi, majd a londoni színpadon is elképesztő színészi és énekesnői bravúrral idézte meg Billie Holiday szellemét egy egyszemélyes musicalben. A darabban Bridgewater stílus egyre inkább kezdett hasonlítani a nagy elődéhez, noha vokális adottságai és temperamentumuk teljesen eltért egymásétól. 23 évvel később Bridgewater saját stílusában akarta átadni, amit kiértett Billie Holiday dalaiából. A saját stílus valóban rányomja a bélyegét az albumra, csak hogy ez a stílus, kiváltképp a balladákban, üti a tragikus sorsú jazzdiva életérzését. Dee Dee Bridgewater extrovertált énekesnő erős blues beütéssel, ami teljesen rendben lenne, ha éppenséggel nem Billie Holidaynek próbálna emléket állítani. A meglehetősen korlátolt hangterjedelmét ösztönös zenei rafinériával kompenzáló Holiday nagyon ritkán énekelt bluest, noha a rendszerint fehér komponisták által szerzett balladái átthotta az a megrendítő tragikum, ami a blues eredeti jelentésében, a kesergőben rejlik. Ez a dimenzió Bridgewater jelenlegi interpretációjában inkább melodrámba hajlik. De vannak üdítő kivételek is, mint például a You've Changed, ahol az énekesnő önmaga marad, de Holiday-éra emlékeztető példás finomsággal. Bridgewater kirándulásai a vokális improvizáció birodalmába viszont inkább Ellát, semmint a csak ritkán scattelő Billie-t idézi.

Ezzel együtt kiváló album ez, ha elfeledkezünk a Billie Holiday-nak szánt főhajtásról. A kísérőzenészek megválasztása és játéka kifogástalan. A zongorista-hangszerelő Edsel Gomezt és James Cartert, a tüzes, virtuóz, de hagyománytisztelő szaxofonost az isten is Dee Dee Bridgewaternek teremtette, a bőgős Christian McBride pedig nem igényel bemutatást.

Pallai Péter

EmArcy – Universal
13945

**LEE KONITZ NEW QUARTET:
LIVE AT THE VILLAGE VANGUARD**

Jazztörténeti nevezetességként tartják számon a lexikonok a Village Vanguardot, de aki járt a szűkös New York-i pinchhelyiségben, meglepetéssel nyugtázhathja, hogy a jazzklubot sem a méret, hanem a minőség teszi. Olykor big bandek is felpreselik magukat a parányi színpadra, de egy kvartett ideális helyszíneként élvezheti az inspiratív légkört. A nyolcvanas éveiben járó, megőregedni nem kívánó Lee Konitz afféle hazatérésként a híres klubot választotta új lemezének felvételéhez. Hogy tíz vagy száz néző tapsolt a két estén rögzített koncertnek, az mellékes. A kezünkben lévő korong működőképes kvartett játékát rögzíti egy kissé visszafogott, de még mindig egyéni hangú mester vezényletével. Illetve, álljunk meg itt egy szóra. A korábban Minsarah-ként ismert együttes nemzetközi formáció: az önálló egzisztenciát teremtett német Florian Weber zongorista, az amerikai Jeff Denson bőgős és az izraeli Ziv Ravitz dobos olyan egységet alkot, amely tökéletesen megfelel Konitz szándékainak. Modern mainstream jazzt játszanak, önálló gondolatokkal, némi szabálytalan beütéssel. Leginkább Weber vonja magára a figyelmet, aki nem tagadhatja le klasszikus iskolázottságát, de a rendhagyó megoldások iránti fogékonyságát sem: játéka Monk-tól Debussy-ig több irányba nyit, de mindig visszatalál a főcsapásra. És a Mester. Mondhatnánk, Konitz tónusa mit sem változott az idővel, de igen: szárazabb, rekedtebb lett, szólói inkább hatnak intellektuális monológoknak, mintsem érzelmektől hevített kitarulkozásoknak. Mintha időnként ki akarna lépni a harmóniákból, vagy legalább kószálni azok peremén, csak hogy ne legyen olyan kerek a világ. Még velünk van, megnyilatkozik, egy kihaló, nagy nemzedék képviselőjében.

Turi Gábor

Enja – Varga
ENJ 95422

**KEITH JARRETT / CHARLIE HADEN:
JASMINE**

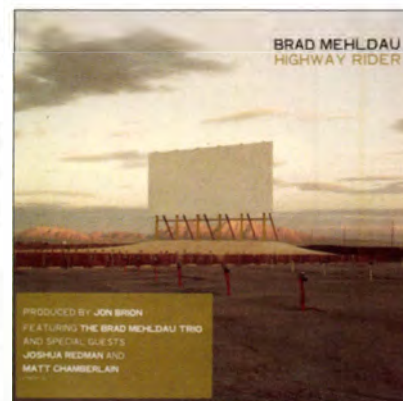
Ha valaki föltenné a Jasmine-t egy kis kávézóban, hogy ott háttérzeneként szóljon, valószínűleg minden vendég felettebb kellemesen érezné magát, egy ideig még tovább beszélgetne, csörgetné a kanalát a csészéjében, majd lassan elcsöndesedne. A jazzkedvelők előnyben lennének, mert minimum a zongorázással párhuzamosan hallható nyögésekből felismernék, hogy Keith Jarrett játszik, de a laikusok is éreznék, hogy „itt valami történik”, súlya van a pillanatnak; egyszerre észrevennék, milyen szépen játszik a napfény a poháron, milyen puhán vetül az árnyéka az abroszra, és most jó lenne még így üldögélni hosszú percekig.

Keith Jarrett több mint harminc éve nem játszott Charlie Hadennel, amikor 2007-ben egy, a bőgősről készülő portréfilm apropóján találkoztak. Jarrett meghívta házi stúdiójába, ahol mindenféle előkészület nélkül nekiálltak standardeket játszani – csupa szerelmes darabot. Annyira természetesnek érződött az együttjáték számukra, hogy kis idő múlva konkrét számjavaslatokkal ültek össze ugyanott, majd megnyomták a piros gombot. Szinte csak egyetlen szándékuk volt, hogy a zene meghallgatásakor ne érződjön azon semmiféle különös szándék. Fokozhatatlanul letisztult, sallangmentes és magától értetődő mindkettjük játéka. Ennyire kevés eszközzel csak a legnagyobbak képesek ilyen mértékű hatást elérni, akik már túl vannak becsvágyon és bizonyítási kényszeren, a virtuozitás csábítását leküzdötték, és a legkisebb mértékben sem érdekli őket, milyen kritika születik az alkotásukról. Még az sem számított Jarrettnak, hogy Steinway-e nincs tökéletes állapotban – ha egyszer abban lakozik a lélek, mely együtt rezonál az övével...

A borítórész ugyanolyan egyszerű és tökéletes, mint a zene.

Bércesi Barbara

ECM – MusiCDoMe
ECM 2165

**BRAD MEHLDAU:
HIGHWAY RIDER**

Nyolc évvel a nagy visszhangot keltett Largo után – ahol is először lépett ki a zongorista-zeneszerző Brad Mehldau a számára széleskörű elismerést hozó trióformátumból – most ismét nagyszabású művel rukkolt elő; ugyanazzal a producerrel (Jon Brion), de teljesen új koncepcióval. Míg a Largo-ban elektronikával kísérletezett, most a trió vonósokkal és fafúvókkal egészül ki. A trió mellett a régi barát, a szaxofonos Joshua Redman, illetve a kaliforniai rockdobos Matt Chamberlain kapnak fontos szerepet. A Highway Rider 15 darabja bár külön-külön önállóan is megállja a helyét, a kétélemeznyi anyagot a kerettörténeten kívül mindvégig összefogja a zongorista-zeneszerző védjegyének számító zenei nyelve. Ez a nyelv bár a jazzben gyökerezik, magába olvasztja az írott, elsősorban XIX–XX. századi európai klasszikus zenét. Az utazás első állomásai után, melyekből azonnal kiderül, hogy nem sétakocsikázásra indulunk, a Highway Riderben kapjuk az első hamisítatlan Mehldau-szólót. Az ezt követő The Falcon Will Fly Againben is végiggaloppoz a nyaktörő harmóniasoron, ráadásul 7/4-ben, ugyanez Joshua Redmannek hallhatóan nehezebben megy. A Now You Must Climb Alone, a Walking The Peak 24 vonósra írt nyitánya már egészen más dimenzió, önkéntelenül Bartók vagy Mehldau kedvencei, Richard Strauss és Claus Ogerman jutnak eszünkbe. Redman viszont shorteri mélységekbe tekint. A We'll Cross The River Togetherben csúcsozódik ki az egész anyagot átszövő zenei motívum. A Capriccio csapongásai után groove-os jazz következik (Sky Turning Grey), az Into The City először idézi fel a Largo-t.

Always Departing/Always Returning; csendül fel a finálé, de csak ennek az utazásnak van vége; már várjuk a következőt.

Bori Viktor

Nonesuch – Magneoton
518655

**JOHN PATITUCCI:
REMEMBRANCE**

Tizenharmadik albumán régi álmát váltotta valóra korunk egyik legjobb bőgőse/basszusgitárosa. Communion című albumának próbáján, 2001-ben játszott először trióban Joe Lovano szaxofonossal és Brian Blade dobossal. A közös lemez készítésének vágya mindhármójukban megfogalmazódott akkor, de nyolc évet kellett várni a megvalósulásra. Érdemes volt. Az emlékezés (Remembrance) ezen a lemezen a nagy elődök iránti tisztelet kifejeződésében nyilvánul meg. Mindegyik számot ajánlották valakinek (Monk, Rollins stb.) Szintiszta akusztikus jazz ez, nincs benne semmi forradalmian újszerű, formabontó, rendhagyó, netán kívülről jövő megoldás. Három, a hangszerén a legkiválóbbak között számon tartott muzsikussal összeállt, hogy létrehozzon valamit, ami több, mint a részek összegződése. Szuverén egyéniségek, ritka harmónia. Mindegyikük játéka tananyag lehetne: abszolút hangszertudás, magas fokú kreativitás, tökéletes összjáték. Még az sem igazán zavaró, hogy Patitucci a bőgőt és a basszusgitárt felváltva használja. Végül is, minden út Rómába vezet. Tizenegy szám került a korongra, mindegyiket közösen jegyzik. Variációk, fejlesztések egyes témákra, motívumokra. A hangzás, leginkább Lovano közreműködésének köszönhetően, egységes. A tenoroslól azért kell néhány szót ejteni, mert robusztus, expresszív játékaival szemben itt személyiségének visszafogott, mondhatni lírai oldalát mutatja meg. A felvételek koncertszerű stúdió körülmények között, mindenféle utólagos manipuláció nélkül készültek, ami szinte tapinthatóvá teszi az összjáték spontaneitását. (Csellón Patitucci felesége, illetve négy számban Ruggerio Boccato ütőhangszeres is közreműködik.) Természetessége okán négy és fél pont, kerekítve öt.

Turi Gábor

Concord – Universal
31018

**PAUL MOTIAN-CHRIS POTTER-JASON
MORAN: LOST IN A DREAM**

A 75 éves Village Vanguard jazzklub tavaly februárban ismét kimagasló művészi teljesítményre inspirált három vezető amerikai jazz-zenészt, akiknek egy hétig tartó session-sorozatából választották ki ennek az albumnak az anyagát.

A közel nyolcvanéves Paul Motian hosszú pályája során mindig nyitott volt a legkülönfélébb zenei projekteken való részvételle. Kedveli a kis formációkat, és basszushangszer nélküli triója búvópatakszerűen bukkan fel, időnként akár más-más szereplőkkel is. Partnerei ezúttal: a hozzá képest fele annyi idős – ugyancsak rendkívül sokoldalú – tenoros, Chris Potter és a még fiatalabb fekete zongorista, Jason Moran. A csodaszép ballada-albumon egy Irving Berlin-standard kivételével minden darab szerzője a komponistáknak is jegyzett veterán dobos. Szinte karmesterként vezényli a zenefolyam alakulását, és mégis képes a háttérben maradni: egyszerre uralkodó és alattvaló a hangszerek és zenészek egyenrangú közösségében.

Chris Pottert a jazz új irányait kereső kísérletező hajlama és elképesztő hangszertudása emelte a legjelentősebb szaxofonosok szűk elitjébe. Mesterien felépített szólói, coltrane-i soundja összetéveszthetlenné teszi játékát, amelyet a hazai közönség is többször megcsodálhatott már különböző stílusokban és formációkban. A trió Benjáminja Jason Moran, aki példás szakmai alázattal követi partnereit, szólói harmonikusan illeszkedik az egész produkció hangvételéhez. Játékában Monk, Jaki Byard és Andrew Hill hatását lehet tetten érni.

A legújabb Motian trió játékában a zene különböző síkokon zajlik, egyik szereplő sem pusztán kísérője a másoknak, egymásra figyelve, egymáshoz alkalmazkodva dolgoznak. Az eredmény igazolja őket.

Márton Attila

ECM – MusiCDome
ECM 2128

**GADÓ
GÁBOR:
LUNG-
GOM-PA**

**DARCHE –
GADÓ –
BOISSEAU:
BUDAPEST
CONCERTS**

Korábban vizionárius művészként jellemeztem Gadót, aki jazzművésztől szokatlan módon szeret enigmákba burkolózni, elkalandozni bizánci és még keletibb témákban, közös megejtésre invitálni hallgatóját. Miszticizmusra hajlamos alkatába kódolva ott a lehetősége, hogy zenéje is állandó mozgásban legyen. Meglepő, hogy a 2002-től jelen lévő, teresen építkező hangzásnak és komponálási esztétikának, amely például az Orthodoxia és a Second Coming lemezeket, vagy Winand Gáborral közös felvételeit jellemezte, szinte nyoma sincs a Lung-gom-pán. Helyette erősen expresszív, sőt dekonstruktív a hangvétel, amelynek kialakulásában nyilvánvaló szerepe lehetett a zongorán közreműködő Dukay Barnabásnak, dacára annak, hogy szerzőként csak az utolsó tételt jegyzi. Veszélyesnek érzem az ösvényt, amelyre Gadó ezzel a lemezzel lép, hogy a tibeti szerzetesek szava járásával éljek – ha már ő is őket idézi a lemez címében: eltávolodva befogadójától, kulcsot készít, de nem csak elrejt, hanem mintha egyenesen vonakodna azt átadni hallgatójának.

Sokkal sikerültebbnek érzem az Alban Darche-sal és Seb Boisseau-val közös koncertlemez: eltekintve attól, hogy a jazzhez sokkal közelebb áll a zene egész attitűdje, világosabb szándék, koherensebb sound jellemzi. Darche, a fiatal francia tenorszaxofonos kissé Stan Getzre emlékeztető befűjással, meleg árnyalatokkal, visszafogott futamokkal adja meg a trió alaphangvételét, amelyhez a két kísérő – tudjuk már jól – alkatilag is kiváló partner. Darche stílusát, szerzeményeit jól ismeri a fővárosi fesztiválközönség, a triólemez pedig igazi jutalomjáték, amelyet ráadásul Válik László referenciáértékű hangmérnöki teljesítménye tesz még inkább kiemelkedővé.

H. Magyar Kornél

BMC Records
BMC CD 154; BMC CD 164

Heads Up

Kapható a nagyobb hanglemezboltokban, a kiemelt budapesti **ALEXANDRA** könyvesházakban és az **alexandra.hu** webáruházban.

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

GRAMOFON

ZENEKRITIKAI MŰHELY

- mértékadó
- megbízható
- objektív
- klasszikus, jazz és világzene

Kísérje figyelemmel az ország zenei életét a mi szemszögünkből – olvassa a Gramofon szakkritikusainak koncertbeszámolóit rendszeresen az interneten, a hvg.hu kultúra rovatában.

hvg.hu

**STEFON HARRIS AND BLACKOUT:
URBANUS**

●●●●○

Ígéretes felfedezettként indult, ám mindaddig nem tudta igazán kiteljesíteni magát a ma 37 éves vibrafonos, holott mindig koncepcionálisan gondolkodott a zenéről. Az Urbanus sem kivétel. Eric Dolphy óta minden jazzista szíve megdobban a basszusklarinét hallatán, ám a Joe Zawinul által két-három évtizede ismertté tett vocoder (a beszélt hangot torzító eszköz) vagy a Fender zongora hangzása lehűti a kedélyeket. Pedig a különleges hangszerösszetétel épp úgy az újításvágy kifejeződése, mint az ismétlődésekre, elmozdulásokra és kontrasztokra épülő megannyi szokatlan, izgalmas kompozíciós megoldás, vagy a vonós és fúvós hangszerekkel bővített, sűrű szövetű, gyakran aszimmetrikus, összehangolt játékra építő hangszerelés. Stefon Harris világa a jazz egyszer volt, progresszív (bebop, hard bop) korszakának jegyeit a jelen (hip-hop és funky ritmusok, elektronika, hangmodulációk) attribútumaival elegyíti a korszerűség ígézetében. Az irány azonban túlságosan kanyargós, fókuszátlan ahhoz, hogy koherens rendezőelvként volna értelmezhető. És ez nemcsak a lemez egészére, hanem egyes számokra is vonatkozik. Pedig a gárda kitűnő erőkből áll. Harris vibrafonon és marimbán, szóló és kísérő szerepben egyaránt jeleskedik anélkül, hogy játéka túlságosan dominánsná válna. (Hangszerének lágy hangzása viszont óhatatlanul oldja a kemény ritmusokat). Casey Benjamin nemzedéke ígéretes altzaxofonos (ő „énekel” a vocoderen is), Matt Carey a szintetizátorból csal ki „korszerű” hangzásokat, Terreon Gully pedig intenzív dobolással pontozza vagy tördeli a ritmust. Stefon Harris hét Bule Note-album és három év szünet után a Concord céghez szerződött át, de a beteljesedésre a jelek szerint még várni kell.

Turi Gábor

Concord – Universal
31286

**DHAFER YOUSSEF:
ABU NAWAS RHAPSODY**

●●●●●

Dhafer Youssef igen ritka jelenség Magyarországon, ám minden látogatásával mély nyomot hagy hallgatóiban. Legutóbb tavasszal Snétberger Ferencsel közösen muzsikált nálunk, akivel olyan gyönyörűen játszották a Kis kece lányomat, hogy minden magyar lélek mosolygott és dalra fakadt a nézőtérre azon az estén. Számomra azóta ezek a kedves dallamok is kitörőhatalmú ott rezonálnak az énekes hangjában, annak újabb felismerésül szolgálva, milyen lenyűgöző erejük van a különböző kultúrák, világok között átívelő muzsikáknak, s különösképp milyen természetesen ölelkeznek össze ezek Youssef zenéjében.

Az Abu Nawas Rhapsody túlmutat ezen az élményen. A gyökereitől igazán soha el nem szakadó tunéziai művész most is az iszlámból, a spirituális szufizmusból és az arab költészet trubadúr hagyományából merít. Az antik világ vallásos misztikumát visszhangozzák szerzeményei, évezredek elevenednek meg, hegyek magasodnak hangjában. Feltesszük a korongot, s máris áhítatos ódon felhőmály borul ránk. Titkokat suttog-büg Youssef, majd kiengedi mindent betöltő zengő baritonját, melyből aztán háttorzongató eksztázisban, szinte sivitó fohászként tör fel fehangja. A szakrális hangulatból a zongorista Tigran Hamasyan szólói néhol jazzes lendülettel sodornak a profán felé, máskor játékosan csilingelő, letisztult szépséggel oldják a meditatív tételek súlyát. A kompozíciók hangszerelését a szerző oud-játéka, valamint Chris Jennings bőgője és Mark Giuliana dobja finom arányérzékkel egészíti ki, elragadó világ(zene)i megfogalmazásokat kibontakoztatva. Dhafer Youssef, az égbe tekintő művész magasabbra jutott, mint valaha, s muzsikája legszebb pillanataiban a hallgatót is sikerül felemelnie magával a magasba.

Laczkó Krisztián

Jazzland – Universal
29556

**LIONEL LOUEKE:
MWALIKO**

●●●●○

A benini születésű fiatal gitáros 2008-ban jelentette meg első szólóalbumát, a Karibut, amely elnyerte az Év Jazzlemeze Gramofon-díjat. A CD-n Wayne Shorter és Herbie Hancock is vendégeskedett. Loueke elefántcsontparti, párizsi és bostoni tanulmányai során gyűjtötte zenei inspirációit és alakította ki sajátos játékkéltését. A Berklee-n ismerkedett meg azóta állandó zenésztársaival, Massimo Biolcati bőgőssel és Németh Ferenc dobossal. Az alaptriójának tekinthető felállással csak két dal szerepel az új lemezen, ezen kívül különböző duók és még egy trió szám hallható rajta. Jellemzően a hármas felállásokban (gitár-bőgő-dob) kifejezetten jazzgitáros minőségben szerepel Loueke, még a szerzőségeit is átadja Némethnek, Biolcatinak vagy – a lüktető Nefertiti-feldolgozás esetében – Wayne Shorternek. Ezekben bemutatja ritmikailag töredezett dallamvilágát, játéka lírai oldalát és modern harmóniakezelését. A balladákban és az intenzívebb, dinamikusabb számokban is teljes hitelességgel és kényelemmel mozog. A duó számok egyértelműen afrikai eredetűek és vidám hangvételűek, van köztük afropopsláger-feldolgozás, népdal és egy pár saját szerzemény. Ezeket énekesekkel vagy basszusgitárosokkal, többek közt Richard Bonával adja elő. Loueke itt énekléssel, egyszerre virtuóz és egyszerű szájdobolással színesíti a hangzást. Zenéje mindvégig játékos, lendületes és nyitott, a természetesség erejével bír, ami igaz az afrikai ihletésű és a jazzesebb számokra egyaránt. Az egyetlen kifogás az lehet, hogy a két zenei világ fúziója nem jön létre, inkább egymás mellett kerülnek bemutatásra. A sok zenésztárs felvonultatása is bontja Loueke lemezének egységét, ami ettől függetlenül kellemes kalandozásokat ígér a hallgatónak.

Sütő Márton

Blue Note – EMI
88508

MANU KATCHÉ:
THIRD ROUND

Bár Manu Katchénak ez már a harmadik saját lemeze az ECM-nél, a legtöbben mégis a popzene egyik legsikeresebb dobosaként tartják számon. Sting-vagy Peter Gabriel-lemezek és -koncertek sokaságán ismerhettük és szerethettük meg elegáns, könnyed és lényegre törő játékát. A Third Roundnál elsősorban az érdekelt, vajon mennyire köszönnek vissza ezek a jellemzők egy teljesen más zenei közegben, ahol a popzenéhez képest sokkal nagyobb szerep jut a bensőséges atmoszférának, illetve a dinamikai finomságoknak. E tekintetben nem kellett csalódnom, a jazzes környezetben is végig hallhatóak a Katchénál megismert világos, muzikális gondolatok és játékmód, beleértve a splash (színező) cintányérok sajátos használatát, amely mára szinte védjegyévé vált. A zenekarvezető szerzőként is jól teljesít: a dallamközpontú akusztikus jazzkompozíciók Katché játékával remekül harmonizálnak, a témák keresetlen egyszerűsége sehol nem csap át bugyutaságba, ugyanakkor nagyban elősegítik a könnyű befogadást. Ennek mindössze annyi az ára, hogy nem találunk forradalmi szerzői és hangszerelési újdonságokat ezen a lemezen. A számok ezzel együtt is kitűnő környezetet biztosítanak a jó hangszeres teljesítményhez. A társak, Tore Brunborg (szaxofon), Jason Rebello (billentyűk) és Pino Palladino (basszusgitár) játéka teljes összhangban áll mind a zenével, mind a zenekarvezető játéktílusával. A kvartett hangzását néhány számban Jacob Young gitárjátéka, a Stay With You című balladát pedig Kami Lyle finom éneke egészíti ki. Ehhez már csak annyit érdemes hozzátenni, hogy a felvétel kifogástalanul szól, és máris együtt van minden egy igazán színvonalas produkcióhoz, amelyet nem csak a jazzkedvelőknek ajánlhatunk. Szép munka.

Huszár Endre

ECM – MusiCDome
ECM 2156

BORLAI GERGŐ:
MMM

Jó néhány szót egymáshoz kellene ragasztanunk ahhoz, hogy érzékletesen körülírjuk, mely műfajok mezsgyéin jár új lemezén Borlai Gergő. „Leegyszerűsítve” talán modern elektro-jazz-rock-metálként lehetne nevezni mindazt, ami az MMM című korongon forrong, még tömörebben fúziósként aposztrofálhatnánk az albumon hallható zenét.

Ebbe persze sok minden belefér, melbevágó meglepetés azonban mégsem ér bennünket, hiszen Borlai előző szólólemezei és az általa alapított European Mantra produkciói is már mind abba az irányba mutattak, amerre az MMM intenzív energiáktól duzzadó számai sodornak. Igaz, az album sokszínűségéhez jelentősen hozzájárulnak a dobos-zeneszerző partnerei is, akik között olyan nagyságokat hallhatunk, mint a basszusgitáros Matthew Garrison vagy a szintén basszer Gary Willis és a billentyűs Scott Kinsey ex-Tribal Tech-tagok, itthoni berkekből pedig játszik többek között Tátrai Tibor, Kaltenecker Zsolt, Oláh Tzumó Árpád, Papesch Péter és Lukács Peta. Az acélosan zúzós részek hallatán beugrik a Dream Theater progresszív metál stílusa, egy-egy hangzásnál felsejlik Zawinul szelleme, ám mindentől függetlenül az MMM ízig-vérig Borlai-lemez. Az abszolút középpontban a szerző elképesztően dinamikus játéka áll: Borlai szélesebb fordulatszámra pörgő ritmusokban engedő szabadon energiáját, ami néha szabályos „pogózós” metálban eszkalálódik. Briliáns a dobolása, ám időnként a zeneiség elé tolakszik, annak ellenére, hogy a tételek részletesen kidolgozott, ötletesen elektronizált hangszerelésben szólalnak meg. Az utolsó szám után ezért átmenetileg marad némi hiányérzet bennünk, míg be nem látjuk, hogy egy öntörvényű művész lemezéhez a katarzis nem feltétlenül tartozik hozzá.

Laczkó Krisztián

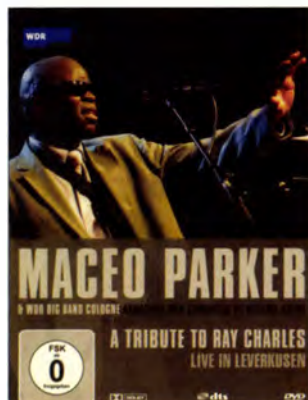
Szerzői kiadás
GBCD-01

20 ÉVES A
FON-TRADE MUSIC
www.fontrademusic.hu

1081 Budapest,
Kiss József utca 14.
Telefon: 1 210 2790,
30 488 6622

FON
TRADE MUSIC

MACEO PARKER & WDR BIG BAND COLOGNE: A TRIBUTE TO RAY CHARLES

●●●●●

A West Deutsche Rundfunk igazi művészeti mecénásszerepet tölt be. A kölni rádió big bandje nagyjából egyhavi felkészülés után szokott egy-egy nagyobb produkcióval előállni, melyek rendszerint egy jazzóriás köré épülnek. Ilyenkor a névtelen posztokon is gyakran világsztárok szerepelnek, így láttam Mel Lewist, Al Porcinót, Jim McNeelyt vagy Danny Gottliebét kvázi kíségetként a zenekarban. A munkafolyamat csúcspontja mindig egy élő koncert. Ennek helyszíne esetünkben a Kölnnel jóformán egybeépült Leverkuseni, a sztárszólista Maceo Parker. Csupán emlékeztetőül: Maceo 1964–88-ig kisebb megszakításokkal James Brown zenekarában szerepelt meglehetősen névtelenségben. A kilencvenes években, Brown bebörtönözése idején a kísérő zenekar elkezdett önállóan szerepelni, ez hozta meg Parker ismertségét, melynek köszönhetően szinte évente jelennek meg lemezei. Ezeket soul-funk stílusú szaxofonszólisták csodálhattuk, időnként énekeltek is, de ebben a szerepben semmi feltűnőt nem nyújtott. Koncertünk azonban egy Ray Charles-émléket, és itt Maceo valódi énekesi képességeket csillogtat meg. A DVD-ről csak szuperlatívuszokban szólhatok. Az élő koncerthangzás tökéletes, a látvány operatőri és rendezői munkája példaértékű. Mindig azt mutatják, amit hallunk, és úgy, ahogy kell; lenyűgöző, ahogy a csodálatos billentyűs, Frank Chasterier játékát élvezhetjük a felvételen! A hangszereléseket a karmesterként is közreműködő Michael Abene készítette, aki Maynard Fergusonnál kezdte pályáját a hatvanas években, és szinte mindenkiel dolgozott. Ezek a hangszerelések pontosan olyanok, amilyeneket a zenei anyag megkíván. Végül a szólista, Maceo Parker meglepetésre viszonylag keveset szaxofonozik, de énekesként valóban kiválóan teljesít. *Friedrich Károly*

BHM – Varga
DVD 08

TERJE RYPDAL: CRIME SCENE

●●●○○

A 2006-ban megjelent. Miles Davis emléke előtt tisztelgő Vossabrygg után újra egy nagy elődnek, John Coltrane-nak állít emléket Terje Rypdal. A korong első néhány perce egyértelmű utalás Coltrane késői korszakára. Aki néhány éve ott volt Rypdal budapesti koncertjén, láthatta, mennyire rossz egészségi állapotban volt a most hatvanas éveit taposó norvég gitáros. Bár a jelen CD is koncertfelvétel, itt nem hallható játékán az a bizonytalanság, amit azóta is próbálok feledni. Az viszont hamar megállapítható, hogy nem törekszik játékkal a zenekar vezetésére. Mind az Olav Dale vezette Bergen Big Band, akik felkérése írta Rypdal a lemez anyagát, mind az öt rendszeresen kísérő trió (Palle Mikkelborg trombitás, Ståle Storløkken orgonista, valamint a dobos Paolo Vinaccia) többször kerül előtérbe, mint a sokszor csak effektüzésre szorító zenekarvezető. Zeneszerzőként Rypdal és egy számban Vinaccia vannak megnevezve annak ellenére, hogy a tizennégy részből álló és szünet nélkül felhangzó kompozíciók nem igazán rendelkeznek témákkal. Sőt igazából azt is nehéz megállapítani, mi van megírva, és hol kezdődnek az improvizációk. Engem a Crime Scene leginkább Miles Davis Aura című lemezére emlékeztet, ami annak ismeretében, hogy Palle Mikkelborg volt a zeneszerzője, nem is olyan meglepő. Sajnos azok az éretnyek, amik miatt az Aura szerethető, nem jellemzik ezt az albumot. A zenei szövetben felhangzanak időnként gengszterfilmekből vett dialógok, ami a lemez címe ismeretében érthető, de zeneileg semmiképpen sem nevezhető indokoltnak. Egyszerűen lenyűgöző viszont a hangmérnökök munkája. Így rögzíteni élőben egy tizenhét tagú bigbandet és a kvartettet Rypdal dús elektronikus hangzásával – le a kalappal. *Párniczky András*

ECM – MusiCDome
ECM 2041

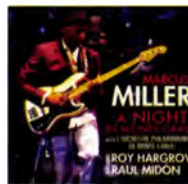

OMAR SOSA & NDR BIGBAND: CEREMONY

●●●○○

A CD a kubai származású zongorista, zeneszerző Omar Sosa és a hamburgi rádió, az NDR big band-jének közös projektje. A felvételek 2007–2008-ban készültek, a hangszereléseket Jaques Morelenbaum zeneszerző, hangszerelő, csellista készítette. Az anyag kizárólag Sosa-kompozíciókból áll. Ezek a kubai és afrikai zenei hagyományok talaján állnak, a big band-hangzás pedig modernsége mellett az egykori kubai nagyzenekarok megszólalását is megidézi. Hiteles világzenei produkció ez, amely elsődlegesen mégis inkább jazznek tekinthető, a szólisták elsősorban Sosa (zongorán és marimbán), valamint a zenekar különböző tagjai jegyzik. A 18 tagú nagyzenekar ritmusszekcióját Sosa kvartettjének muzikusai egészítik ki, a kubai Julio Barreto és Marcos Illukán ütősök, valamint a mozambiki Childo Tomas basszusgitáros. Figyelemreméltó produkció. *FK*

Otá Records – Warner
OTA1021

MARCUS MILLER: A NIGHT IN MONTE CARLO

●●●○○

Marcus Millerről az utóbbi évtizedek során bebizonyosodott, hogy az egyik legnagyobb élő zenész, akinek minden sikerül, amihez hozzányúl. Valószínűleg valami ehhez hasonló gondolat vezérelhetette Jean-René Palációt, a Monte Carlo Jazz Festival egyik fő szervezőjét is, amikor 2008-ban azt mondta neki, hogy csináljon bármit, amit csak akar. Ő pedig azt akarta, hogy zenekara mellé üljene oda a Monte Carlo-i Filharmonikusok is, és két vendéggel kiegészülve játsszanak el néhány jazzklasszikust, illetve párat a régebbi számaiból (persze ma már ez utóbbiak nagy része is klasszikusnak számít). A koncerten mindenki azt hozza, ami tőle elvárható és a nagyzenekar jelenléte több ismert számnak kifejezetten előnyére válik. Az este egyik csúcspontja a gitáros-énekes Raul Midon vendégszereplése State of Mind című számában. Itt egy újabb elem a Marcus Miller sikertörténeté. *HE*

Dreyfus – Karsay és Társa
FDR 46050369512

**MICHELLER
MYRTILL –
PINTÉR TIBOR:
TRUE COLORS**

**MICHELLER
MYRTILL:
RANDEVÚ /
RENDEZ-VOUS**

Napjainkban nincs hiány divatos énekesnőkben, igaz ez a hazai jazzszínpadokra is. Természetes dolog, hiszen az érzelmek és gondolatok legközvetlenebb kifejezőeszköze az emberi hang. Ebben a jó értelemben vett dömpingben Micheller Myrtill jelenléte üdítő színfolt. Garay Attila egykori kedvenc tanítványa nem feltétlenül a hagyományos értelemben vett jazzvokál művelője, de minden adottsága megvan ehhez: szép énekhang, remek intonáció, a dalok szövegének tökéletes tolmácsolása nemcsak anyanyelvén, de franciául és angolul is – s legfőképpen a szinte meghatározhatatlan jazz-feeling. A nemes szórakoztatás szándékával készült két új albuma igazi élmény. A magabiztos énekesnő nagy merészségről tesz tanúbizonyságot, amikor True Colors című lemezén egy szál gitár kíséretével interpretál egy tucatnyi a „könnnyű műfaj” legismertebb dalaiból Fats Wallertől Michael Jacksonig, Pintér Tibor gitárjátéka kifogástalan. A produkció méltán állítható párhuzamba a világhírű Tuck & Patti – hasonló felállású – duóteljesítményével.

A dupla album Rendez-vous című korongján hét magyar, a Rendez-vous névre keresztelt CD-n pedig hét francia nyelvű dalt találunk. A szerzők Michel Legrandtól Bágya Andrásig, a dalok a Cherbourg-i esernyőktől az Egy fiú a házból című slágerig sorjáznak. A kísérő kvartett és az öt vendégművész első osztályú profi muzsikusok, a hangszerelésekről is csak elismeréssel szólhatunk. Kiemelkedő Révész Richárd Hammond-játéka. Feltűnő jelenség az albumok igényes külleme is, különösen a Rendez-vous esetében, ahol a 28 oldalas füzetben megtalálhatóak a dalok szövegei (a franciák magyar fordításai is), nem is beszélve az attraktív diva glamour-fotóiról.

Márton Attila

Myrtill Jazz Kft
MYRT 004 és 005

**FÁBIÁN JULI JAZZ RIFF:
HONEY AND CHILI**

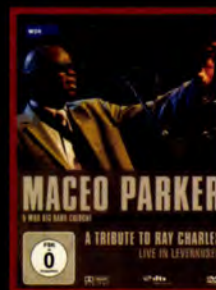

Fábrián Juli az ország egyik legbátrabban improvizáló énekesnője, aki nem fél a kihívásoktól, egyenesen keresi azokat. Ha a kategóriákban gondolkodó jazzkedvelő az interneten felületesen bele-beleköstöl az énekesnők ebbe a régóta várt, első saját neve alatt megjelenő albumába, talán arra a következtetésre jut, hogy pehelysúlyú, de piacképes fúziós lemezzel van szó. Ebből a piacképes igaz, a fúziós csak részben, míg a pehelysúlyúnak az ellenkezőjével állunk szemben. Fábrián Juli minden művészi érénye kidomborodik a tizenegy felvételen, amelyből hét a saját vagy részben saját szerzemény. A magyar jazzszínen talán az övé a „legdögösebb” hang. Leleményesen, közhelymentesen rögtönöz, tud érzéki, érzelmes és humoros is lenni, de pontosan tudja, hogy mikor melyik dukál. Ami a néhány felvételt áttható fúziós beütést illeti, egyáltalán nem érezni, hogy az a piaci erőnek tett engedmény lenne. Egyszerűen azért, mert nem az. Fábrián Juli dalai egyszerre emészthetők, gyakran táncolhatók, s következetesen igényesek. Hallgatóként gyakran elviselhetetlen nyűgnek érzem a mai jazz-zene-szerekre és énekesekre nehezedő, netán önmagukra erőltetett kényszert, hogy saját szerzeményekkel lépjenek elő, amikor nyilvánvalóan képtelenek ütős számokat komponálni. Fábrián Julinak ez nem probléma. Nem csak a saját számai kiválóak, de jó és érdekes a hozott anyag is. Ráadásul egy jó zenekarért sem kellett a szomszédba mennie. A Jazz Riff kulcsembere a szólolistaként is világszinten játszó zongorista, Sárík Péter, akivel Juli, duóban is, jóformán zenei szimbiózisban él. Csejtey Ákos szaxofonon és fuvolán, Papesch Péter a basszusgitáron és Fodo az ütőhangszereken egyaránt a helyzet magaslatán áll.

Pallai Péter

Unicus
Unic 5854

JAZZ ÉS VILÁGZENE

**Magyarországon
forgalmazza
Varga István**
(ist.varga@t-online.hu)

**JAZZ HUNGARICUM:
JAZZHUNGARIANS AROUND
THE WORLD, VOLS. I-II**

Pannon Jazz
PJ 1065 és 1066

A Jazz Hungaricum sorozat első négy CD-jéről (ragtime, dixieland és szving) már korábban hírt adtunk olvasóinknak. A két újabb korong a „jazzmagyarok” világkörüli szerepléséről ad némi ízelítőt. Közhely, hogy a műfaj hazai képviselői a legkorábbi időktől kezdve keresett előadóknak számítottak határainkon túl is. A külföldi szereplés – akár komplett zenekarról, akár vendégzólístáról legyen is szó – a negyvenes évek végéig teljesen természetes volt. Dajos Béla zenekara vagy a Mocsányi-Lakos duó a húszas,

Neufeld Ernő és Bujka Bertalan vendégzólísták a harmincas években, a dobkirály Chappy Mopex zenekara és Víg Tommy korai fellépései a háború után óriási elismerést kaptak Nyugat Európában is. A vasfüggöny lezárásával már csak a véglegesen a határainkon túra távozott zenészeink képviselhették a magyar színeket külföldön (Zoller Attila, Csányi Mátyás, Koszta Lukács). A forradalom után egyre több jazz-zenész és számos együttes szerepelhetett külföldi fesztiválokon, mindenképp Varsóban és Prágában. Az itthon élő és dolgozó jazzmuzikusaink akkoriban külföldön készült felvételeit különböző lemezalbumokon, illetve CD-ken lehet fellelni. A rendszerváltás utáni időszak viszont helyet kapott az albumon néhány track erejéig (Deseő Csaba, Szabó Sándor). A közreadott – 1924 és 2008 közötti – összesen 38 felvétel érthetően nem adhat teljes képet a magyar jazz-zenészek külföldi szerepléséről terjedelmi, de még inkább jogi akadályok miatt sem. Így is dicséretes, hogy a kiadó a saját archívuma mellett, más források (Marton-Bajnai gyűjtemény, Dudás Lajos archívum stb.) felkutatásával bővítette a megismerés lehetőségét.

Márton Attila

**DUSKO GOYKOVICH:
FIVE HORNS & RHYTHM**

ENJA – Varga
ENJ-9543 2 ●●●●○

Dusko Goykovich, a 78 éves boszniai születésű trombitás a jazz élő legendája. Nem sokat törődik a korrall, ugyanolyan tüzzel, swinggel játszik, mint 25 éves korában, amikor Németországba költözött és megkezdte világra szóló karrierjét. Most megjelent, sokadik CD-jének felvé-

telei 2008 októberében készültek Belgrádban, egy kiváló nemzetközi csapattal. Amint a produkció címe is mutatja, őt fúvós szerepel az együttesben, Goykovich mellett egy második trombitás, továbbá két trombonos és egy baritonszaxofonos, neveik alapján olasz, angol, francia és délszláv muzikusok. A ritmuszekcióban egyetlen ismerős a fiatal macedón bőgős, Martin Gjakovnovski. A kis big band zenéje magával ragadó mainstream jazz, egyszerű, élvezetes hangszerelekkel, kitűnő szólókkal, afféle örömezen a javából. Goykovich szólói kiemelkednek a sorból, minden taktusa a bebophoz való mély kötődését sugározza. DCS

**MEZEI SZILÁRD:
HÓ**

Aural Terrains – GyőrFree
TRRN0410 ●●●●○

A vajdasági brácsás-jazzista Mezei Szilárd évek óta lépdel előre útján. Zentáról indult, s átkelve a magyar határon az európai jazzszíntér élvonalába tart. Bartók és Szabados nyomdokaiban halad. Kortárs, improvizatív, magyar népzene és free jazzt ötvöző hangján abból a meggyőződésből szól azokhoz, akik meghallgatják, mely szerint minden alkotó ember médium, akinek ajándékba kapott tehetsége arra való, hogy közvetíteni tudja a felülről jövőt, s ehhez alázatosan minden erejét és tehetségét ennek szolgálatába kell állítania. Ez az eszme hatja át a művész Hó című albumát is, melynek hat tételbe tagolódo, teljesen szabadon áramló zenéjében a free szellemiség mellett kifejeződik a felvonások címeiben (Hó, Hó) foglalt ellentét, feszültség is, amely végig fokozódva határozza meg a felvétel ívét. Nem könnyen befogadható muzsika, de átmozgatja a tudatot. LK

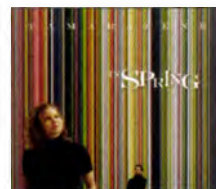

FOOD: QUIET INLET

ECM – MusicDome
ECM 2163 ●●●●○

Bio vagy multiFood? A nélkülözhetetlen táplálék nevét viselő formáció 1998 óta létezik, előbb kvartettként, majd 2006-tól Iain Ballamy angol szaxofonos és Thomas Strönen norvég ütőhangszeres alkalmi partnerekkel kiegészített duójaként. Hat lemezt jelentettek meg, mielőtt az

ECM felkarolta volna őket. Új albumukon a korábban fesztiválokon is közreműködő Nils Petter Molvær norvég trombitás és Christian Fennesz osztrák gitáros társult a kettőshöz. A dallamokat középpontba állító, atmoszférikus, lassan kibontakozó, éteri hangzású zene ez, amelyben az elektronikának és a világszenei referenciákkal élő ütőhangszereknek meghatározó szerepe van. Ballamy kiváló szaxofonos, itt többnyire szopránon játszik, hangzásában azonban inkább Jan Garbarek angol változatának tűnik. Otthon, párnák között, szivar és whisky társaságában kifejezetten kellemes, kozmikus érzetet keltő zene ez. TQ

**TAMARAZENÉ:
IN SPRING**

Cool Tour Music
●●●●○

„Ütős kamarazenel”, hangzik motójuk a honlapjukon. Az idei Műpabeli Jazz Showcase-en bemutatkozó Mózes Tamara és Horváth Dániel duója olyan friss, hogy semmilyen más évszakot nem is választhattak volna címnek. A Sing Joy Spring és You Must Believe In Spring csak kettő a sok, egyéni és szellemes, átgondolt és eredeti módon megoldott feldolgozás közül, amelyeket ezen a lemezen csokorba gyűjtöttek. A dobos kíséret zongorista-énekes is igen ritka madár, az meg még inkább egyedülálló, hogy valaki manapság a „supper club performer” hagyományt adekvát módon, mainstream harmonizálással, expresszív előadásban meg tudja jeleníteni. Az egyetlen saját szerzemény szövege, zenéje pedig magában hordozza a lehetőséget, hogy Mózes Tamara repertoárjába és következő albumán már ezek legyenek többségben. ZK

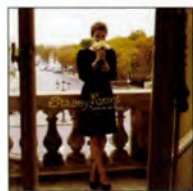
TETTAMANTI TÉMA:

THE BASS: ON

Szerzői kiadás

●●●○○

Az idén öt éves Tettamanti Témát a Művészetek Palotájában évente megrendezett jazz-tehetségbörzén hallottam először. A csapat harmadik, szerzői kiadásban megjelent lemeze grafikájában és címválasztásban sem túlságosan megkapó, és sajnálatos, hogy a kompozícióknak nincs feltüntetve a szerzőjük. A zenekarvezető Tettamanti Tamás egyébként a kőbányai zeneiskolában végzett, és 2008-ban beválasztották a Magyar Rádió jazztrombita tehetségkutató versenyének döntősei közé. A lemez anyagát meghatározzák a lendületes groove-ok, a dallamos-fülbemászó témák, az akusztikus hangzás – amely számomra itt helyenként túl száraz –, de hasonlóan fontos szerep jut a líraiságnak is. Hangszeres játékok tekintetében Radukov Dimitri zongorázása nagyon meggyőző, felkészültségét több szóval is bizonyítja. Egészében az album kevés újdonsággal szolgál, ezért biztatnám a zenekart, hogy legyenek egy kicsit merészebbek. Szabó Bálint

STACEY KENT:

RACONTE-MOI...

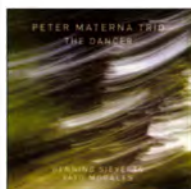
Blue Note – EMI

6268230

●●●○○

Tavaly márciusban Stacey Kent rangos francia művészeti díjat vehetett át Christine Albanel kulturális minisztertől, aki laudációjában többek között „érezelmek festő”-jének nevezte az énekesnőt. Kent már koráb-

ban is szívesen dolgozta fel a francia chansonkincs gyöngyszemeit, hiszen Dee Dee Bridgewaterhez hasonlóan csodálja a francia kultúrának. A Raconte-moi... című új albuma pedig teljes egészében francia nyelvű lemez. Hangulatában stílusában kicsit többszínű, hiszen már az elején egy Jobim-örökzöldet énekel jellegzetesen kislányos hangján, szakmailag mégis igényesen. Dacára annak, hogy a hazai frankofil jazzkedvelőknek szintén melegen ajánlható e CD. lelkesedésünk mégis igen mérsékelt, mivel az előadásokból (ahogy ez Kent budapesti koncertjén is világossá vált) hiányzik az a varázs, amely egy lemezt felejthetlenné tesz. MJGy

PETER MATERNA TRIO:

THE DANCER

Enja – Varga

ENJ-9552 2

●●●●●

Peter Materna német szaxofonos hazájában igen elismert művésznek számít, számtalan lemeze jelent meg, és több nemzetközi fesztiválon is szerepelt. Nevéhez leginkább a klasszikus és a jazz műfajok ötvözése valamint a tiszta, lágy, meleg hangzás kapcsolódik. Legfrissebb lemezének felvételére Németország egyik legkeresettebb bögösét, Henning Sievertset és a bolíviai dobos Yayo Moralest hívta meg, akik hallhatóan nagyon összeforrt ritmusszekciót alkotnak. Az album teljes anyaga érett és hihetetlen érzelemgazdag, a kötött és a szabad játékok, az elmélyültség és a játékoság tökéletes egyensúlyban vannak. Materna megszólalása némileg hasonlít Paul Desmondéhoz, vagy a kortársak közül említhetjük esetleg Tore Brunborgot, mégis teljesen egyéni, mással össze nem téveszthető, és nagy értéke, hogy a virtuóz futamok is minden esetben dallamosak maradnak. SZB

LACHEGYI MÁTÉ:

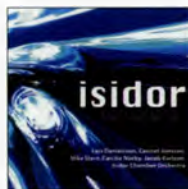
DOUBLE STANDARD

Binder Music Manufactory

BMM 0907-77-366053

●●●●●

Megpróbáltam elképzelni, hogy a lemezt üresen, címke és borító nélkül kapom, és fogalmam sincs róla, ki játszik rajta. A valóság nem esik messze a képzelettől. Lachegyi Máté nevével most találkozom először. Képeről és nevérol ítélem fiatal magyar zongorista. A fülszöveget szándékosan mellőztem. Zenéje hangulatában egy nemrég kiadott Dave Brubeck-album muzsikájára emlékeztet, amelyen az ősz mester katonakorának második világháborús slágereit idézi fel nemes egyszerűséggel, de óriási érzéssel. Csakhogy Lachegyi Máté muzsikája még az övénél is érdekesebb. Roppant finom, letisztult formában, teljesen melodikus megközelítésben, kíséret nélkül improvizál örökzöld jazztémákra, annyira sallangok és manír nélkül, hogy nem tudom kihez hasonlítani a játékát, ami felettebb üdítő. A játék igen pontos, lehengető tűzijáték nélkül, de annál több érzéssel és eredeti ötlettel. PP

MATS RONDIN:

ISIDOR

Prophone – Karsay és Társa

PCD 101

●●●○○

Mats Rondin klasszikus berkekben jó nevű svéd csellósziosta – a lemezen kizárólag az ő kompozícióit halljuk. Az anyag az Isidor kamarazenekar felkérésére készült az együttes és jazzszólisták bevonásával. A CD-n az európai kompozíciós zene

és a jazz házasítása kísérletének lehetünk tanúi. Rondin darabjai a korai impresszionizmus tonális hangzásvilágát idézik. A nyitó, kizárólag a kamarazenekart szerepeltető darab után a jazzmuzikusok a háromtétel Scania szvitben jutnak először szóhoz. ECM jellegű, steril északi, mégis izgalmas jazzt játszanak. Két neves szólista is feltűnik: az amerikai Mike Stern gitáros, aki tőle szokatlan visszafogottsággal, de nagyszerűen játszik, valamint Caecilie Norby énekesnő, aki kiváló kvalitásai dacára nem vált a recenzens kedvencévé. Érdekes kísérlet ez a zene, szép hangzások, izgalmas jazzjáték, és kicsit unalmas kompozíciók jellemzik. FK

BÉLA FLECK: THROW DOWN

YOUR HEART – TALES FROM

THE ACOUSTIC PLANET VOL.

3 – AFRICA SESSIONS

Rounder – Universal

6106342

●●●○○

Ha nem lenne ráírva, hogy ez egy Béla Fleck-lemez, akkor nem biztos, hogy a hallottak alapján ezt könnyen meg lehetne állapítani. Béla Fleck régi vágya volt ott felvételeket készíteni, ahonnan a bendzsó származik, így hosszas munkával egy kilenc országra terjedő afrikai utazást szervezett, amely során kis falvak helyi zenekaraiba szállt be, hogy együtt játsszák az ottaniak és az ő saját számaikat. A felvett negyven számból tizenhét került fel az albumra is. Az összhatás megítélésekor egy képtelen maradt: bár a bendzsó a hangzást és a játékmódot tekintve is tökéletesen illeszkedik a tradicionális afrikai hangszerek közé, a számok többségéből akár ki is hagyhatnánk, nem sokat venne el az élményből, hiszen a zenekari alapok annyira komplett megszólalást nyújtanak.

HE

„Soha nem leszek
populáris művész”

Beszélgetés Anoushka Shankarral

Bübájos természete, a lényéből áradó nyugalom már önmagában harmóniát teremt, amit szitárjátéka tökéletesít és elmélyít. Erről meggyőződhet a közönség a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon, ahol a Gramofon megjelenésével egy időben, június 3-án lép fel. A klasszikus indiai zene a vérében, vagy még inkább a géneiben van, hiszen Anoushka Shankar a legendás Ravi Shankar személyében nemcsak apát, hanem tanítómestert is kapott az élettől.

◆ Hámori Eszter

A szitárművész és zeneszerző Anoushka ma a világzene egyik legkiemelkedőbb képviselője. Szerzeményeinek gyökerei a klasszikus indiai zenében keresendők, de nála nincsenek határok: ugyanolyan magabiztosan nyúl az elektronikus, a jazz, a flamenco és a nyugati klasszikus zenéhez és alkotja meg ezek egyedi elegyeit. Mostani, Sudakshini elnevezésű koncertsorozatának előadásain Dél-India hagyományait, az úgynevezett karnatak zenét állítja középpontba. A tradicionális északi rágákat, azaz hindu zenei hangsorokat a hagyományos dél-indiai zene ritmikai környezetében mutatja be. A kivételes tehetségű szitárművésznő négy évvel ezelőtt megalapította az Anoushka Shankar Projectet, amely lehetővé tette, hogy hallgatósága egyértelmű különbséget tudjon tenni klasszikus zenei koncertjei és kísérleti jellegű előadásai között. A produkcióban

indiai és nyugati, akusztikus és elektronikus hangszereket is használnak a zenészei, ezzel is hangsúlyozva zenei személyiségének multikulturális jellegét. Anoushka Shankar budapesti látogatása előtt, egyesült államokbeli turnéja alatt nyilatkozott a Gramofonnak.

Gramofon: A budapesti koncerten tisztán indiai zenét vagy inkább crossovert várhatunk?

Anoushka Shankar: Ez most sokkal inkább indiai zene lesz, mint amit eddig a közönség megszokhatott tőlünk. Néhány szerzeményt kissé áthangszereltünk, azért is, mert a zenekarban főleg indiai zenészek vannak, és szinte csak indiai hangszereket szólaltatnak meg, például különleges ütőhangszerek egész sorát: tablát, Dél-Indiából a kandzsirát, a mridangamot, a ghatamot, vagy a gyönyörű fúvóshangszert, az oboával rokon shenait. A crossover is megjelenik, felismerhetők például a flamenco jellegzetes elemei egyes szerzeményekben.

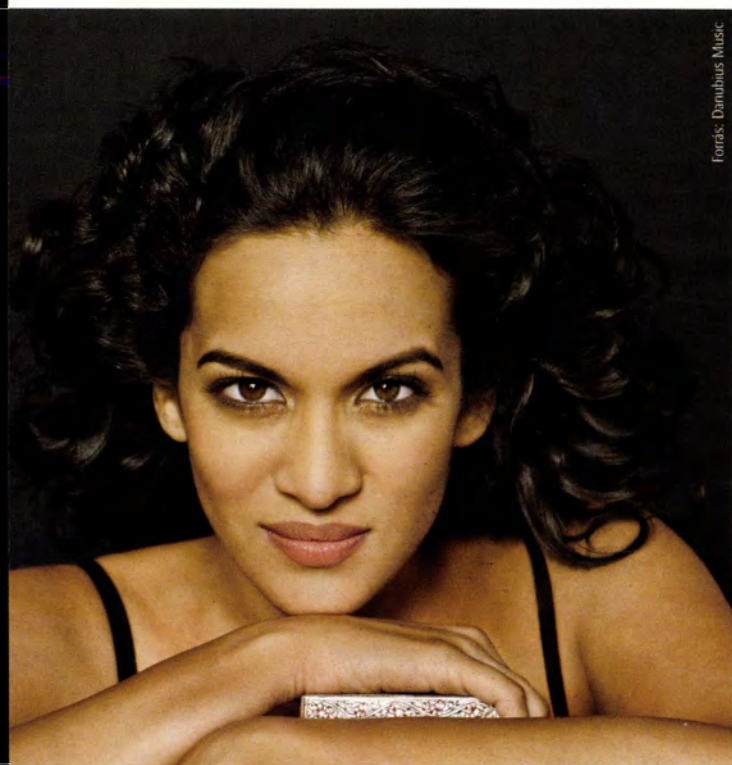
G.: Több crossover produkcióban vett már részt. Ezeknél ragaszkodik a kottához, vagy inkább kísérletezni szeret?

A. S.: Hangszerrel a kezemben kissé úgy érzem magam, mint egy médium. Játsszom rajta, és egyszer csak észreveszem, hogy egyre többféle stílust viszek a játékomba. Azt szeretem az indiai zenében, hogy nem előre megírt, kötött stílusról van szó, hanem folyamatosan fejlődő muzikáról. Mindegyik generáció hozzáadott valamit, így mindig más, sokkal gazdagabb, változatosabb lett az évszázadok során. Furcsa, hogy most úgy érzem, kissé megfordult ez a folyamat, mert inkább a letisztultabb,

Guru és apa – Anoushka Shankarban a két szerep összemosódott az évek során

Fotás: Gramofon-archív

Fotós: Danubius Music

korai tradicionális indiai zene felé halad. Soha nem leszek a megszokott értelemben vett populáris művész, nem akarok olyan zenét játszani, amit az emberek a háttérben hallgatnak, és közben mással foglalkoznak. Olyan zenét szeretnék, amit átjár a spiritualitás, a lélek. Mindegy, hogy milyen a stílusa, a lényeg, hogy mélyen megérintse az embereket.

G.: *Ez azt is jelenti, hogy felelősséget is érez a klasszikus indiai zene értékeinek megőrzéséért?*

A. S.: Bizonyos szempontból igen, de valójában nem. Nem azért zenélek, mert a hagyományokat szeretném őrizni, hanem mert ezt érzem magaménak, ezzel teljes az életem. Nyomasztó lenne ilyen nagy felelősséggel élni, és nem hiszem, hogy ez csupán egy ember feladata lenne, illetve egy művész ehhez elég lenne. A felelősséget csak olyan szempontból érzem, hogy szeretném, ha az édesapám mindig büszke lenne arra, amit csinálok. Ennek ellenére nem hiszem, hogy akár az ő karmája lenne a hagyományőrzés. Az indiai klasszikus zenét készen kapta ő is, én is.

G.: *Nehéz volt egyszerre a tanítványának és a lányának lenni?*

A. S.: Szinte állandóan együtt voltunk, végigtornéztuk a világot. Édesapámat egyben zenei gurumnak is tekintem, így ez a kétfajta szerep valahogy összemosódott az évek során. Az azonban biztos, hogy amikor éppen a növendéke vagyok, akkor nem vitázom vele úgy, mint amikor a vacsoraasztalnál ülünk. Tanítómesterként feltétel nélkül tisztetem, és felnézek rá. Ebben a minőségében ő is más-

képpen viselkedik. Bár velem szelídebb volt, mint másokkal, de még így is gyakran elvesztette a türelmét. Sokkal szigorúbb és maximalista. Apaként nem ilyen, engedékenyebb, lazább, és szeret tréfálkozni. Nyolcévesen kezdtem el a szitárjátékot tanulni. Sok érdekes történetet mesélt róla, és ezen túl is mindent megtett, hogy hivatást ébresszen bennem iránta. Nem könnyű neki és a közönségnek megfelelni. Mindenki önkéntelenül összehasonlít velem. Nagyon keményen dolgozom, de még így is vannak olyanok, akik azt mondják, nem vagyok elég jó. Úgy érzem, akármikor kapok egy díjat, az egy kicsit az édesapámnak is szól, nemcsak nekem.

G.: *Ravi Shankar rengeteget utazott Európában, az Egyesült Államokban. Ön Londonban született, és már bejárta az egész világot. Van olyan földrész vagy hely, amely különösen közel áll a szívéhez?*

A. S.: Sajnos annyi országban fordulok meg, és mindenhol annyira kevés időt töltök, hogy nem tudok különbséget tenni. Pedig mindig érdekel az adott hely kultúrája, szívesen megnézném a nevezetességeket, de erre csak ritkán adódik lehetőségem. Épp ezért talán inkább az emberek keresztül alakul ki a véleményem, hiszen a helyi közönséggel, a vendéglátóimmal eltöltök egy-egy estét. Gyerekkorom óta élek így, és egyetlen helyhez sem alakult ki olyan erős kötődésem, amit ki tudnék emelni. Bár van lakásom az Egyesült Államokban is, most Delhiben élek nyolc éve, mióta megnyitottuk a Ravi Shankar Központot.

G.: *Úgy tudom, ez régi álma volt.*

A. S.: Igazából édesanyám álmodta meg az egészet. Rengeteg archív felvételt és kompozíciót gyűjtöttünk össze édesapám életművéből. Két koncertterem van, ahova más művészeket is meghívhatunk koncertezni, workshopokat, szemináriumokat tartani. Most már minden hónapban van egy-egy koncert, de úgy tervezzük, hogy lesznek kiállítások is, és szeretnénk, ha más művészeti ágak is képviseltetnék magukat a központban. Édesapám és én sajnos nem tudunk annyit tanítani, mint amennyit szeretnénk a turnék miatt, de apa régi tanítványai sok órát tartanak.

G.: *Rendkívül sűrű a koncertprogramja. Marad ideje új produkciók kreatív kidolgozására?*

A. S.: Sok mindent szeretnék még megvalósítani, és sok zenei ötlet megfordult a fejemben az elmúlt időszakban. Nem tudom azonban, mennyi időm lesz ezeket kidolgozni. Szerintem csak akkor, ha eldöntöm, mindent félreteszek, és csak ezekkel foglalkozom. Ami biztos: hamarosan a londoni Royal Symphonic Orchestrával lépek fel, és erre büszke vagyok. ■

Anoushka Shankar hivatalos honlapja:

www.anoushakashankar.com

**NAPRA:
HOLDVILÁGOS**

Both Miklós gitárosként a VHK-ban, majd a Magyarban kezdte zenési pályáját, később pedig beszállt a hazai folk-rock élet veterán formációjába, a Barbaróba, amelyben énekesként is kipróbálta magát. A 2004-ben alakult Napra már teljes egészében Miklós köré szerveződött. Gitárimásként egyedülálló a szintéren – a cél érdekében megtanult hegedülni is. Általános vélekedés szerint: így nézne ki, ha egy régi paraszti muzsikusz találkozna Jimi Hendrix zenéjével. Ha már rock-hasonlat a nyerő, akkor közelebbi rokonság a Living Colour funkka és soullal átítatott metálja. A két angol világzenei producerrel készült első lemez nagyszerű volt bemutatkozás-ként és ígéretként, de mindazok az elemek, amelyek a Naprának jól kitalált és valóban egyedi összetevői, a mostani lemezen olvadtak kerek egészé. Korábban voltak szétartó vonalak, a különböző hangzások, hangszeres megoldások néhol párhuzamosan haladtak, anélkül, hogy a végtelenben találkoztak volna. Most ilyesmivel nem kell megküzdeni, az akusztikus karakterű hangszerek, a harmonika, hegedű, brácsa és cimbalom meglepő egységben lélegzik az elektromos gitárral, basszussal és a dobokkal. A dalok egy része most is ráerősít a népzenei párhuzamokra, de még azok is a zenekar saját szerzeményei. A Miklós és Krámlí Kinga közti énekes kémia remekül működik, bár én egy csipetrel több teret adnék a női hangnak. Az album egésze kiválóan szerkesztett. Érezni benne a rengeteg munkát, ám ez szerencsére cseppet sem üli meg a hangulatát, amely egyszerre magába forduló és nyíltan kitarulkozó. Ez a kettősség mindenben megnyilvánul, ugyanannyira emocionális az album egésze, mint amennyire komplex és technikás. Még a külső is erre játszik rá. Nagyszerű alkotás!

Rácz Mihály

FolkEurópa – Hangvető
FECD049

**BOBAN I MARKO MARKOVIĆ
ORKESTAR: DEVLA**

Apja és fia már négy éve játszik együtt abban a zenekarban, amelynek sikere a kilencvenes évek óta szinte töretlen, s amelyre esküvőkön és koncertterekben éppúgy táncolnak, mint a Szigeten és ahhoz hasonló össz-zenei fesztiválok. Marko szép lassan kezdi beszerezni apja díjait is, aki szinte minden, a legjobb trombitásnak járó elismerést elhozott. Tehetségben ugyanis a fiúnál sincs hiány: már ötévesen fújta a trombitát, és napi tízórás gyakorlással eljutott oda, hogy amikor apja először tizenévesen hallotta játszani, másnap rohant vele a stúdióba, hogy onnantól közösen készítsenek felvételeket.

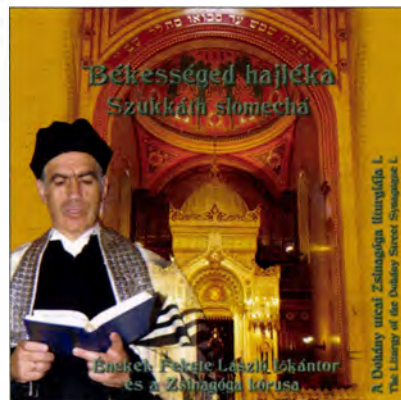
A legújabb, Devla című lemezük – mely romani nyelven Istent jelent – a tőlük megszokott módon hozza a balkáni rézfúvós cigányzene ismert fordulatait, a táncba rángató ritmust, a fűlbemázó dallamokat. Mindezt pontosan és virtuóz módon, s emellett olyan hangulatot teremtve, hogy a legkülönfélébb zenei ízlésű ember lába is elkezd rá dobolni.

Az albumon szereplő tizennégy felvétel a balkán-roma-török zenei hatásokból merít, s befelé a rap, a funky, vagy a rock is, így a dalok nem válnak egy idő után sem unalmassá, hiszen hol az eltérő ritmus, hol a különböző kultúrák zenéje, illetve azok keveredése ad más-más ízt a számoknak. Persze óriási műfaji váltásokra nem kell számítani, sem visszafogott háttérzene.

A felvételeken veterán és újonnan felfedezett énekesek is megjelennek, így többek között a „szerb Louis Armstrong”, Ljubiša Stojanović is feltűnik egy szám erejéig. Az ifjabb Marković részvétele pedig nemcsak a trombitajátékban érződik: az újabb generáció képviselője magával hozta korosztálya zenéit és lendületét is.

Vörös Eszter

Piranha – Varga
PIR 2339

**FEKETE LÁSZLÓ:
A DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA
LITURGIÁJA I-II.**

A Dohány utcai zsinagóga megépülésének 150. évfordulójára jelent meg nemrégiben az a dupla-lemez, amely Fekete László főkántor szerkesztésében keresztmetszetét adja a helyi liturgia sokszínű hagyományának.

A kiadványt meghallgatva feltűnő az a kiegyenlített előadásmód, amelyen Fekete László megszólaltatja az egyes liturgikus részleteket. Egyedi interpretációjában hallhatóak a legjellemzőbb imádságok, miközben basszbariton hangján néha feltűnő magasságokban lírai megszólalásokra is sor kerül. A rá jellemző meditatív és helyenként álmodozó fohászok gyakran csapnak át meglepő expresszív fordulatokra, de mindvégig az Örökkévalót kereső ember vágyakozásai jellemzik imádságait.

A fentiekhez művészi alázattal kapott segítséget Lisznyay-Szabó Mária orgonaművésztől, aki 1971 óta meghatározó egyénisége a Dohány utcai templomnak. A vendégénekesekkel kiegészített kórus kompakt hangzásával járult hozzá az ünnepi hangulat létrejöttéhez, amelyben nyilván jelentős szerep jutott a nyolcvanhét éves Somló Andor karnagynak is – ő mindannyiunk csodálatára hatéves kora óta aktív tagja a zsinagógának.

Az első lemez utolsó darabja a Gesem-bencsolás, amely technikai és művészi szempontból is igazi meglepetést tartogat a második percenél, hiszen szinte lehetetlen egymást követően decrescendóból crescendóba két másodperc alatt zenei ívet megvalósítani egy ekkora apparátussal (szólista – orgona – kórus). Fekete László ezzel a lemezével a nagy neológ kántorok dokumentált követőjévé vált.

Babits Antal

Dohány utcai Zsinagóga Alapítványa
Liturg I-II.

**LILA DOWNS: Y LA MISTERIOSA
(EN PARIS - LIVE A FIP)**

●●●●○

A mexikói énekesnő leginkább egy bizonyos Oscar-díjas film soundtrack-jéről ismert, mint Frida Kahlo „magyar hangja”. Őm nemcsak a hangja jó, hanem mint jelenség is szuggesztív. Vérbeli színpadi lény lévén kihangsúlyozza jó megjelenését, egzotikus szépségét. De ez szerencsére nem öncélú magamutogatás.

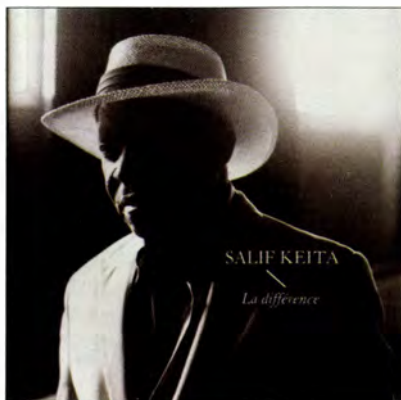
Koncertjein, videóklipjein következetesen indián népviseleteket hord (anyai ágon a mixteca népcsoportból származik), ez is hagyománytisztelőnek része. Valószínűleg veleszületett tehetsége van az éneklésre, de emellett azért klasszikus zenei képzettséget is szerzett, és korábban a jazzben is kalandozott.

Férje, Paul Cohen klarinétos az együttes művészeti vezetője, hangszerelője. A hárfás Celso Duarte sokoldalú játéka egészen jellegzetessé teszi a hangzást, ő emellett még hegedűn, gitáron és bolíviai charangón is játszik. Harmonika, harsona, elektromos gitár társul még a basszusgitár, dobfelszerelés, két ütős felállású ritmusszekcióhoz. Nem biztos, hogy ez Downs legjobb CD-je az eddigiek közül, de a koncerthangulat tagadatlanul átjön. Párizs egyik nagy rádióstúdiójában vették fel, ahova körülbelül százfős közönség is befért.

A legtöbb dalt a 2008-as Shake Away (Ojo de Culebra címmel is megjelent) című lemezéről játsszák. A tradicionális mexikói repertoár (La Cucaracha, La Relampago, Los Pollos, La Iguana, La Llorona) mellett saját főbb szerzeményeit is hallhatjuk. Ezek is tartalmazzák a cumbia (Latin-Amerika egyik legelterjedtebb tánca) és a keringő stílusseleimét – ezek hatnak tőle igazán hitelesen. Egyik-másik jenkí és spanyol műdal-feldolgozása viszont gyengébbre sikerült.

Pödör Bálint

World Village – Karsay és Társa
WVF479027

**SALIF KEITA:
LA DIFFÉRENCE**

●●●●●

A Maliban, főnemesi családban albinónak született Salif Keita bevallása szerint azért jött egyáltalán a világra, hogy zavart keltsen. A családi akarattal szembe menve zenésznek állt, majd kitagadása után az akkor híres bandákba (Le Super Rail Band du Bamako, Les Ambassadeurs) beszállva, még hazájában megalapozta saját hangját. 1980-ban aztán, Párizsba települve egyike lett a frankofón világzenei nagyjágyúknak. Egészen az ezredfordulóig remek afro-pop albumokat adott ki, Mory Kante és Youssou N'Dour mellett rá is lehetett számítani, ha afro-diszkóra volt igény. Aztán ezen a területen is elérkezett egyfajta új-tradicionalista mozgalom, amelynek vezető muzsikusi mind egy időben – tán összebeszéltek, vagy az idők szelét értelmezve – tértek vissza az akusztikus gyökerekhez. Friss hangú lemezek sora született, tele lendülettel, de finomra hangolva. Salif Keita az új évezredben kettő ilyet alkotott (Moffou 2002, M'Bemba 2005). Előkerültek még régi, afro-beates felvételei is (The Lost Album 2006), még nagyobb lendületet adva a visszatérésnek. Ezzel el is ért addig a pontig, ahonnan már bármilyen irányba könnyedén talált elágazást. Az új lemez egyrészt mindent magában foglal, amit Keita tud, dalokban és hangszerelésben egyaránt. Táncczenés groove-jai az ütökkel és basszussal, valamint néha a visszafogott billentyűsökkel sima utat biztosítanak a tradicionális afrikai húros hangszerek és a gitárok játékának, amelyek szépen építkeznek, de sohasem esnek túlzásokba. Főleg nem az ének terhére. Salif Keita viszont – bár állandó a jelenléte – a háromtagú női kórusnak nagy teret enged, gyakran felletgetős technikát alkalmazva. Tradicionalitás és popzene minőségi találkozása valósult itt meg, a műfaj egyik legjobbjá!

Ráczy Mihály

Emarcy Records – Universal
882 402 7

**SIERRA MAESTRA:
SONANDO YA**

●●●●●

Az 1976-ban alakult Sierra Maestra az egyik legmeghatározóbb kubai zenekar. Korábban nem más mint Juan de Marcos González volt a vezetője, amíg létre nem hozta saját Afro-Cuban All Stars-át. Később unokaöccse, a trombitás Jesús Alemany is odébbállt (a Cubanismo-ba), de a zenekar színvonalja nem süllyedt, hiszen a többiek is elsőrangú zenészek, zeneszerzők. Az, hogy a son, ami az 1920–1930-as években élte fénykorát, napjainkban is mainstream kubai zenének számít, a Sierra Maestrának köszönhető. Legnagyobb erényük, hogy sajátos stílusukban éppen optimális arányban keverik a hagyományörzést a modernizálással. A 2000-es években készült lemezeik (Rumbero Soy és a legutóbbi, SON – Soul Of a Nation, amelyről a Gramofon is beszámolt, a 2005. őszi számban) már e koncepció jegyében készültek Havannában. Új albumuk, ha lehet, még kifinomultabb – szerkesztésében, hangtechnikailag egyaránt. Azáltal is szórakoztatóbb, hogy ezúttal dalszövegeik is modernekek, fiatalosak. Felállásuk a bevált kilenctagú conjunto – nincs zongora, hanem gitár, bőgő, trombita és ütőhangszerek. A trécs (kisebb gitárféle) alapvetően meghatározza a hangzásképet. A zenei rendező most is a bőgős Eduardo Himely, a zeneszámokat a többi tag, illetve kortárs kubai szerzők írták. A rokon stílusokba (guaracha, son-montuno, changüi) is el-kalandoznak. Szinte mindenki vokalizozik, a fő szólóamat Jesús Bello éneklí, de tenorja kissé vékony. Hiába vállalt Virgilio Valdés is egy-két számot, szerintem ez az együttes egyetlen gyenge pontja: José Antonio „Maceo” Rodríguez halála óta nincs olyan kimagasló főénekes (frontembere), akivel a közönség könnyen azonosíthatná őket – a jó csapatmunka néha kevés. Ettől függetlenül az album remekül sikerült.

Pödör Bálint

World Village – Karsay és Társa
450011

**RAVI SHANKAR
THE MASTER**

Ravi Shankar idén kilencvenéves. A világ hálásan ünnepli életművét, a még mindig aktív művész folyamatos koncert-meghívásoknak tesz eleget, összefoglaló lemezek egész sora archiválja géniusztát. A német kiadó saját archívumának kincseit adta most ki újra, három CD-ből álló dobozban. A remek minőségű felvételeken Ravi Shankar saját és mesterének, a legendás Ust. Allaudin Khannak rágáit is előadja a nem kevésbé korszakos jelentőségű tablással, Ustad Alla Rakhával, aki haláláig Shankar állandó ritmuskísérelője volt. A szép csomagolásban forgalomba kerülő gyűjtemény harmadik korongján japán tradicionális művészekkel hallhatók Shankar különleges kompozíciói: archaikus, ötfokú rágakra alkalmazott témák elevenednek meg itt a japán bambuszfurulya (shakuhachi), a japán citera (koto) és persze a szitár és a tabla kamarajátékában. *H. Magyar Kornél*

Deutsche Grammophon – Universal
477 8798

**FANFARE
CIOCĂRLIA:
LIVE (CD, DVD)**

Ezt a DVD-t hangosan tessék lejátszani! – áll a Fanfare Ciocărlia legújabb kiadványának elején. A DVD-t és CD-t tartalmazó dobozban a 2004-es berlini koncert felvételét hallhatjuk-láthatjuk, illetve a lag Bari – Brass on Fire című filmet is megkapjuk extrákkal. A tizenkét tagú román rezesbanda itt is lázba hozta a közönséget elképesztő virtuozitásával és örömmzenélésével, amelyet a különböző slágerek még hatásosabbá tettek: elhangzanak a balkáni cigányzene ismert darbjai és Gershwin Summertime-ja is tuba-trombita-ének kombinációban igencsak emlékezetesen, sajátos feldolgozásban. A Fanfare egyszerre képes virtuóz és táncolható, könnyen befogadható és profi lenni, otthon van számos műfajban és a közönséggel is könnyedén, szórakoztatóan tud kapcsolatot teremteni. *Vörös Eszter*

Asphalt Tango – Varga
CD-ATR 2309

**LOKUA KANZA:
NKOLO**

A kongói Lokua Kanza a rangos párizsi Le Cim jazzszakát elvégezve találta meg saját hangját, ami leginkább egy visszafozott, meghitt dalszerzői technika. Színpadon Papa Wemba, Baaba Maal vagy Geoffrey Oryema társaságát élvezhette, bár náluk sokkal jobban vonzódik a jazzes megoldásokhoz, az egészen soulós színektől a jazzes megoldásokhoz, az egészen soulós színektől a zongorás lassú balladáig. 1992 óta ad ki lemezeket, a Nkolo hetedik a sorban, és változatos alkotás – kicsit olyan, mint egy Best of. Sajnos vannak rajta gyengébb, nem túl innovációs darabok is, ami azért kár, mert Kanza képes nagyszerű, egészen magával ragadó pillanatokra is. Az egészen csendesek ilyenek, alig néhány hang és pasztell szín uralkodik bennük. Ezeknél az ember el is felejt, milyen nemzetiségű és műfajú muzsikát hall. Ha végig tartani tudná ezt a színvonalat, az utóbbi idők egy legjobbja lehetne. *Rácz Mihály*

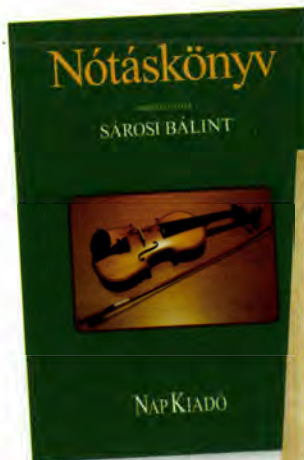
World Village – Karsay és Társa
479043

SÁROSI BÁLINT: NÓTÁSKÖNYV
Nap Kiadó, 360 oldal

**SEBŐ FERENC: NÉPZENEI
OLVASÓKÖNYV**

Hagyományok Háza, 440 oldal

Afféle zenei kincses kalendáriumot kínál Sárosi Bálint, elsősorban gyakorlati használatra. Gyűjteménye háromszáz-harminc dalt – népdalt, népies műdalt vagy műfajilag bonyolultabban besorolható énekelnivalót – tartalmaz, ezek nagy része ismerős lehet napjaink emberének is. Mintegy megidézi azt a – sajnos, mindörökké – letűnt világot, amikor a dalolás természetes, már-már magától értetődő része volt az életnek; amikor voltak olyan alkalmak, lehetőségek, amelyeken a közös éneklés is erősítette az összetartozás érzését. A megváltozott életkörülmények hatására szinte elfejtettünk énekelni – dalolni mindenképp. Pedig ki ne élte volna át azt a vágyódást, amikor részese akart lenni egy közös hangulat, életérzés kifejezésének, átérzésének?! Sárosi összeállítását lapozgatva örömmel vehetjük észre: az emlékezet mélyén ott lappanganak dallamok, amelyeket pusztán a szöveg is előhív. A szolid kottaismeret birtokában is elolvasható zenei anyag további örömforrást is rejt: más szöveggel ismerős dallamok bukkannak fel. A névmutató tudományos kiadványoknak is becsületére váló pontossággal

tartalmazza a közzétett dalkincs lényegi adatokat tartalmazó jegyzeteiben előforduló hivatkozásokat. Sárosi – épp a gyakorlati használhatóság kedvéért – ábécérendben közli a nótákat, amelyekkel az egykori dalkincs gazdagságának felmutatása a célja. Ismét kiderül: varietas delectat, a változatosság gyönyörködtet.

Részben szerzője, részben szerkesztője-összeállítója Sebő Ferenc a másik kötetnek, amely már harmadik (átdolgozott) kiadásban jelent meg. Újdonsága, ami miatt méltán tart számot az ismételt és legszélesebb körű érdeklődésre, a melléklet: a CD-ROM jóvoltából az autentikus előadás korántsem csupán a zenei analfabéták tájékozódását könnyíti meg. Az „olvasókönyv” meghatározás félvezető lehet, amennyiben tankönyv jellegű, didaktikus ismeretanyagot sejtet, márpedig szó sincs erről. Első része népzenei vonatkozó általános ismereteket közöl, lényeglátó-olvasmányos formában, a terjedelem mintegy felét kitevő második rész pedig olyan szöveggyűjtemény, amelyben a népzenei tárgyú írásokon kívül szépirodalmi szemelvények is szerepelnek. A példatár Magyarországra áttelepült moldvaiak népzenejét megőrkítő gyűjtésből tartalmazza a világi műfajukat. *Fittler Katalin*

Analóg vagy digitális?

Első rész: a hanglemez

Napjaink reklámjaiban gyakran hallhatjuk olvashatjuk, hogy egy készülék vagy adás „digitális”. Ez ma már „bűvszónak” tűnik, mely azt sugallja: a digitális hang vagy kép minősége csak a legkiválóbb lehet. Kétségtelen, hogy a digitális technika már nem is a jövő, hanem a jelen technikája, minden előnyével és hátrányával, ám nem árt óvatosnak lennünk!

→ Ujházy László

Nem minden kifogástalan, ami digitális, mint ahogyan a régebbi, analóg technikára sem mondhatjuk, hogy egyértelműen rossz, vagy ellenkezőleg: kifogástalan lenne. Mint az élet sok más területén, a tervezők a hangtechnikában is mindenkor a pozitív és negatív tényezők között alakították és alakítják ki a megnyugtató egyensúlyt, figyelembe véve a technikai fejlődést, a felhasználók igényeit és persze a piac sokszor kegyetlen törvényeit. Hangtechnikai rovatunk következő írásaiban arra teszünk kísérletet, hogy az analóg–digitális vita hátterét pártatlanul, mindamellettt szakértő szemmel mutassuk be olva-

sóinknak. Ennek során szólunk az analóg korszak két nagy „sztárjáról”: a hanglemezről és a magnetofonról, majd bemutatjuk a digitális technika alapjait, hangtechnikai alkalmazásait, s közben természetesen hangtechnika-történeti kérdéseket is érintünk. Előljáróban csupán annyit, hogy semmi esetre sem fogjuk azt tanácsolni, olvasóink ne hallgassanak CD-t, ám azt sem, hogy dobják a kukába régebbi „fekete lemezeiket”, LP-eket. Analóg vagy digitális – mindegyik rendszernek megvan a maga szépsége – nem is szólva az általuk közvetített művészi értékekről.

Hangátvitelben két megoldási lehetőséget különböztetünk meg: az analóg és a digitális technikát. Mindkettőt megegyezik abban, hogy a hangesemény helyszínétől a hallgatóig egyaránt biztosítja a műsor közvetítését. Maga az „analóg” megjelölés csak azóta létezik, amióta megjelent a „digitális” technika, azt megelőzően egyszerűen csak „hangtechnika” létezett. Ma már e kettőt élesen el kell különítenünk, hiszen működésük és esztétikai hatásuk eltérő, emellett mindkét rendszernek lelkes hívei – és persze ellenzői is – vannak.

Az analóg hangtechnika – és egyben a hangrögzítés – kiindulópontja az Edison által 1877-ben feltalált fonográf. (A történeti hűséghez hozzátartozik, hogy ugyanebben az évben, de Edisons megelőzve, a hangrögzítést Charles Cros is feltalálta. Hogy mégis Edison nevéhez kötjük e találmányt, annak oka feltehetően, hogy míg Edison egyben kiváló üzletember is volt, addig Cros „csupán” egy korai szürrealista költő.)

A mechanikus hangrögzítés elve abból az „örök fizika órai kísérletéből” származtatható, mely szerint a hanghullámok láthatóvá tehetőek. Ha egy kormozott üveglapon egy megütött hangvillára szerelt tűt egyenes sebességgel végighúzunk, a rezgő tű a hangot „belekarcolja” a koromrétegbe. Ha pedig rezgés közben a tű viszonylag képlékenyebb felülettel érintkezik, abba barázdát vág. A barázda alakja megfelel a hangrezgésnek, a hangoknak megfelelően deformált barázdából pedig lényegében egy hasonló szerkezettel az információ kiolvasható, csak ilyenkor nem a tű vágja a barázdát, hanem a barázda mozgatja a tűt. Ez utóbbi rezgése akár akusztikusan (egy tölcser segítségével), akár elektromos úton „kierősíthető”, azaz a műsor hallhatóvá tehető, lejátszható. Leegyszerűsítve így működik a mechanikus hangrögzítés – azaz a hanglemez –, s a leírtakból az is következik, hogy e rendszer az elektromosság (mikrofonok, erősítők stb.) segítségével is működik, ezért a korai hangrögzítés első, csaknem fél évszázada nem is igényelte az elektromosság segítségét. Ismerve a kultúra történetét nyugodtan kijelenthetjük, hogy a hangrögzítést akár a görögök vagy a rómaiak is felfedezhették volna,

Forrás: Gramofon-archív

Edison-fonográf

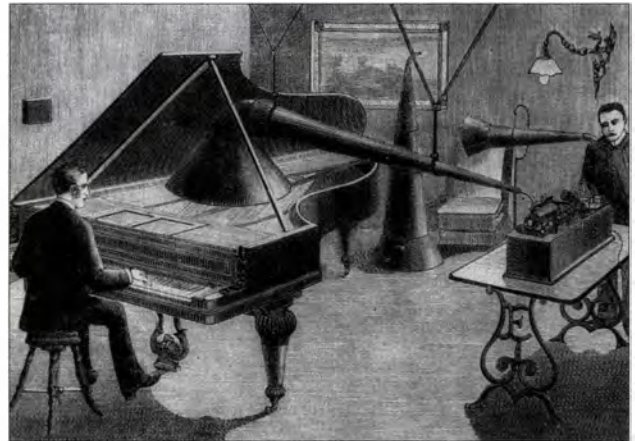
csak akkor még erre valószínűleg nem volt igény. Még a XIX. század első felében is nagyobb tekintélye volt a táncoló-éneklő babákat készítő Coppéliusoknak, mint az Edisonoknak – a hangszerműzeumok zenélő-mozgó bábu legalábbis ezt erősítik. Ezek után azon sem csodálkozhatunk, hogy egykor a fonográfot nálunk sem „hangírónak”, hanem „Edison-féle beszélőgépnak” nevezték, amit még „az s és sz hangok kimondására meg kell tanítani.”

Az akusztikus felvételek

A fonográf tényleges felépítése a következő volt: a hangot tölcser gyűjtötte össze, torkában vékony lemezmembránnal, melynek szerepe azonos a fül dobhártyájával, mivel az akusztikus rezgést ez is mechanikai rezgéssé alakítja át. Ehhez a membránhoz csatlakozott egy tű, amely az alatta forgó hengerbe spirálisan, csavarmenet formájában vágta a barázdát. Ez utóbbi mélysége a hangrezgéseknek megfelelően változott. (Halk hangoknál a mélység kevésbé, hangosaknál nagyobb kitéréssel változott, mély hangoknál a változás ritkább, magasaknál sűrűbb volt.) A lejátszás ugyanezzel a szerkezettel történt, csak akkor a hangbarázdák mozgatták meg a tűt, illetve a membránt, mely utóbbi rezgését a már említett tölcser jól hallhatóan kisugározta. A tölcsernek tehát kettős szerepe volt: felvételnél a hangot gyűjtötte, lejátszáskor pedig a hangszugárzás határfokát javította – mely akusztikai hatást a rézfúvósok révén jól ismerjük. Természetesen nem gondolhatunk nagy hangerősségre, s mai elkényelmesedett világunkban – amikor néha már a legkisebb termekben is ragaszkodnak az elektromos hangerősítéshez – nehéz elképzelnünk, hogy a számunkra egyik legnevezetesebb fonográfhangerről hogyan hallhatta az ünneplő tömeg Kossuth Lajos üzenetét 1890-ben az aradi vértanúk emlékművének felavatásakor. (Bár a Pallas-nagylexikon így ír a fonográfrol: „Ha a készülék jól működik, a visszaadott beszédet nagy teremben sokan hallgathatják, anélkül, hogy a F.-hoz közel állának.”)

A hengernek azonban volt egy nagy hátránya: egyszerű eszközzel nem volt sokszorosítható. Ezt a kérdést Emil Berliner oldotta meg, s így jött létre még a XIX. század végén a hanglemez, amely lényegében nyomdatechnikai úton sokszorosítható; hasonló elv szerint történik napjainkban a CD-k sokszorosítása is.

Mivel 1925-ig a hangfelvétel hangi része nem az elektromosság segítségével működött, ezért a lemez barázdáinak mechanikai deformálását az előadók hangja hozta létre, ami az előadó-hallgató közvetlen kapcsolatának különös varázsát teremtette meg. E régi felvételek sajátos, semmi máshoz nem hasonlítható hangulatot árasztanak, van valami megfoghatatlan kisugárzásuk. Szinte úgy érezzük, mintha a felvevő tölcser közvetlen közelében álló művész egyenesen csak nekünk énekelne, ami talán abból is ered, hogy a hangátviteli lánc felvételi szakasza a lehető legegyszerűbb felépítésű volt. Ugyanakkor a dinamikát illetően ez komoly kötöttséget is jelentett, mert a halkabb és

Forrás: Schwab: Koncert (Deutscher Verlag für Musik, Leipzig, 1971)

Harc a decibellekért – zongorafelvétel fonográfra a XIX. század utolsó éveiben. A hurok fölé benyúló tölcser gyűjti össze és vezeti a hangrezgéseket a kép jobb oldalán látható fonográf tűjéhez. Mint látható, a felvétel tisztán akusztikusan történik, az elektromosságot a stúdióban legfeljebb a henger forgatására és a világításra használják.

távolibb hangokat a készülék nem rögzítette. Ezért talán az énekesek voltak a legjobb helyzetben, hiszen könnyedén odaférhettek a felvevő tölcserhez, a hangszerek közül pedig – főként a hangerőnövelés érdekében történt át-hangszerelések révén – a fúvósok és ütösök játszották a főszerepet. Még a kifejezetten vonóegyüttesekre frott műveket is fúvósok szólaltatták meg, mert a felvételi rendszer érzéketlensége a kezdeti évtizedekben a vonósokat szinte száműzte a stúdiókból.

Az elektromos felvételek

1925-ben az előadó és a hallgatóság közé beékelődött az elektromosság: a stúdiókban megjelentek a mikrofonok, a lemezek hangbarázdáit elektromos lemezvágó készülékek gravírozták, majd később – a több mikrofonnal készített felvételekhez – megszülettek a keverőasztalok. A dinamikai korlátok kiszélesedtek, már a halkabb hangokat is rögzíthették, nem volt szükség áthangszerelésekre, s a felvételeken a hangok mögött a helyszín hangtere is megjelent. Ettől kezdve számíthatjuk a modern hangtechnika létrejöttét. Az ezt megelőző korszak felvételeit megkülönböztetésül ma már akusztikus vagy tölcseres felvételekként tartjuk számon, szemben az elektromos felvételekkel.

A hanglemezek szemléltetik talán a legjobban az analóg technika lényegét: a lemez barázdáiban folytonos (megszakítás nélküli) a hangfrekvenciás jel; nagyítóval vizsgálva úgy láthatók a hangrezgések, mint a kormozott üveglapon. Az analógia tehát így jelentkezik a hangtechnikában: a rögzített jel folyamatos és viszonylag pontos megfelelője a tölcser vagy mikrofon előtt elhangzottaknak. (Természetesen a matematika az analóg fogalmát ennél pontosabban írja le, amikor ezt tanítja: „folytonos, bizonyos tartományon belül bármilyen értéket felvehető függvény”). A lemeztechnika kezdetben átvette a fonográf vágási

Forrás: Schwab-Konzert (Deutscher Verlag für Musik, Leipzig, 1971)

Ezt a rajtot látva azt is mondhatjuk, hogy készítője megálmodta a play-back koncertet (ami ellen a jóérzésű művészek ma joggal tiltakoznak). Az elegáns hölgy valójában csupán élő díszlet, mert a hangok a tölcsérekből jönnek – ezt akkor „gramofon-koncertnek” nevezték. A rajz jól jelzi a hangrögzítés korabeli (1898) népszerűségét

módját, melynél felvételtkor a vágótű – és ennek megfelelően lejátszáskor a lejátszótű – mozgása függőleges irányú, azaz a lemez síkjára merőleges mozgást végzett. Ekkor tehát a hanginformációt a lemezbarázda mélységi változása hordozta: ez a mélységi vágás. Ennél a megoldásnál azonban kedvezőtlennek bizonyult, hogy lejátszáskor például a padló remegései is létrehozták a tű függőleges rezgéseit, ily módon dübörgést okozva a hangzásban. A későbbi és általánossá vált oldalvágásnál a tű mozgása a lemez síkjában történik, s az átalakító (pick up) csak a vízszintes tűmozgásokra érzékeny.

A hanglemeztechnika első fél évszázadának lemezei korlátozott, oldalanként néhány pernyi műsoridővel rendelkeztek, ami részben a nagyobb fordulatszám (kb. 78 fordulat/perc), részben a széles barázda következménye volt. Frekvencia-átvitelük is annyira behatárolt, hogy megközelítőleg csak a zenei alaphangok (tehát a kotta szerinti lejegyzés) közvetítésére képesek, a magasabb felhangokat már nem adják vissza. Jellegzetes hangszíniük is részben e felhangok hiányából ered, másrészt pedig a tölcséres felvételeknél maga a kúpos felvevő tölcsér saját rezonanciái eleve elszínezik a hangot. Ma már különösen tűnhet, hogy ezt a hangzást akkor természetesnek ítélték: a korabeli szakmai önbizalom olyan nagy volt, hogy az élő és a lejátszott hang különbségét még „vaktesztekkel” is vizsgálták. Egy ilyen összehasonlítást a mai felvételekkel nem nagyon mernénk megtenni!

A röntgenfilm mint hanglemez

A számos lemezanyag (viasz, decelit, lakk, sellak) mellett létezett egy olyan különlegesség, amely a találékony magyar hangamatőröknek köszönhetően a harmincas és negyvenes években csak nálunk volt használatban: a röntgenfilm. A gyógyászatban használt és ebből a szempontból előbb-utóbb érdektelen röntgenfilmeket kerekre vágva olyan „hanglemez” jött létre, melyre alkalmas lemezvágó készülékkel otthon is készíthetett felvételt. (Akkoriban a magnetofon még a stúdiókban is ritkaság volt.) A filmet felvételtkor és lejátszáskor is vazelinrel kezelték, ennek köszönhetően jobb volt a vágás, a tartósabb felület pedig nagyobb számú lejátszást tett lehetővé. A Rádióújság 1939. augusztusi számában a Magyar Rádió szakemberei „Csodálatos hanglemezzanyag a használt röntgenfilm” címmel beszámoltak egy vizsgálatról, melynek eredménye a röntgenlemez akár több százszori, lényeges minőségromlás nélküli lejátszhatósága volt. Korabeli kultúránknak e lemezek is értékes dokumentumai.

A mikrobarázdás lemez

A már említett korlátozott műsoridő megnövelése egyre sürgetőbbé vált. Az új rendszer szabványosítását a negyvenes évek végén a magyar származású Goldmark Péter (a zeneszerző Goldmark Károly unokaöccse), az amerikai CBS egyik vezető munkatársa oldotta meg: kidolgozta a hosszan játszó (LP, azaz Long Play), más néven mikrobarázdás lemeztechnika szabványát. A megoldás lényege a következő volt: a korábbi normál lemezek percenkénti átlagosan 78-as fordulatszámát lecsökkentették 45-re, illetve 33-ra, emellett a barázdák is keskenyebbek lettek, mert a tűk korábbi, 65 μ -os lekerekítési sugara a mono lemezeknél 25 μ -ra, majd ezt követően a sztereó lemezeknél 15 μ -ra változott. (A tűméret lekerekítési sugárral való megadása első látásra furcsának tűnhet, hiszen a tű hegyes, ám nincsen olyan éles tűhegy, amely megfelelő nagytárással szemlélve nem kerekedik ki.) A finomabb felbontást az új, vinil alapú lemezanyag is elősegítette, ennek köszönhető, hogy az LP-lemezek frekvencia-átvitelére a teljes felnőttkori hallástartományt közvetíti. A mikrobarázdás lemezek megjelenésétől – a megkülönböztetés érdekében – a korábbi 78/perc fordulatszámú lemezeket normál lemezeknek nevezzük. Ez a legegyszerűbb elnevezés, szemben a meglehetősen általános „fekete lemez” vagy téves „bakelit” megjelölésekkel.

Mivel az 1950-es években egyre nagyobb rendszerességgel készítettek sztereó hangfelvételeket (a stúdiókban akkor már mind általánosabban használt magnetofonokra), e felvételek hanglemezre történő sztereó rögzítését is meg kellett oldani, hiszen a nagy vetélytárs, a rádió is intenzíven foglalkozott a sztereó műsorsugárzás technikai részleteinek kidolgozásával. Következő cikkünkben a sztereó lemezről írunk, majd a lemezek tárolásának és szakszerű lejátszásának kérdésével foglalkozunk. ■

**FARAGÓ ISTVÁN, SIMON GÉZA GÁBOR,
BAJNAI KLÁRA, SALLY NOÉMI,
LÁSZLÓ ZSUZSA, DOMOKOS IMRE:
GRAMOPHONE-LEMEZEK**

Tandem Grafikai Stúdió, 2009

144 oldal

A Tandem Grafikai Stúdió hattagú gárdája érdekes kiadvánnyal jelentkezett: a múlt század első felében Magyarországon megjelent 78-as fordulatú feketelemezek címkéiből adott közre egy válogatást. A könyvecskét lapozgatva a jobb oldalon láthatók a régi kerek matricák – kitűnő minőségben –, míg a bal oldal szöveges információval szolgál a lemezekkel kapcsolatban. A régi lemezek kedvelői, no meg a gyűjtők számára, műfajuktól függetlenül, ritka élményt jelent forgatni a lapokat, gondolatban felidézni rég letűnt korok divatos zenéit, előadóművészeit. E lemezeket meghallgatni ma már legfeljebb múzeumban, vagy egy-két csodabogár lemezyűjtőnél lehet.

Íme néhány régiség, ahogy a korabeli címkék feltüntették:

„Őszi rózsá” és huszár nóták, éneklí Hegedűs Gyula, a Vígszínház tagja.

„A falusi kislány Pesten”, éneklí Medgyaszay Vilma. „Bordal” a Bánk Bán című operából, előadja 36-ik Rácz Laci, díjnyertes cigányprímás és zenekara.

„Kondor csárdások”, játszotta ifj. Berkes Béla udvari tánczenész és zenekara.

„Nem vagyok még öreg”, éneklí Blaha Lujza, a Nemzeti Színház örökös tagja.

„Mikor a pezsgő a jégén hűl”, éneklí Baumann Károly, a Fővárosi Orfeum zenekarának kíséretével. „Magyar indulók egyvelege”, játszotta a 44. cs. és

kir. gyalogezred zenekara. „A régi Pest”, szerző és előadja Szőke Szakáll. „Engem a tavasz ittfelejtett”, éneklí Fekete Pál, a magyar kir. Operaház tagja. „Csak egy kislány van a világon”, éneklí Palló Imre, a magyar kir. Operaház tagja, cigányzenekar kísérettel. „Szomorú vasárnap”, éneklí Kalmár Pál, zongora kísérettel. Bartók Béla: „Dal – Csörgőtánc – Szól a duda”, zongorán előadja a szerző.

A kiadvány zanzásítva áttekinti a múlt századi hanglemezgyártás történetét is, különös tekintettel a második világháború előtti évtizedekre. A magam részéről ahhoz a generációhoz tartozom,

amely gimnazista diákként az ötvenes években került közelebbi kapcsolatba a gramofonnal. Az első készüléket saját kezűleg barkácsoltam össze egy használtcikk piacon vásárolt Tonalit villanymotorral és egy Keravillban vett Supraphon-karral, amelyben a tüt egy-két lemezoldal lejátszása után cserélni kellett. A 78-as fordulatú, törekeny feketelemezekhez szép emlékek fűznek, az ötvenes évek végéig hallgattam őket.

Véleményem szerint a sztereo LP-n és CD-n felnőtt fiatalabb korosztályok számára is érdekes olvasmány lehet a most megjelent kiadvány. Köszönet érte a kiadónak, aki így ír a könyv borítóján: „Igyekszünk Simon Géza Gábor és Bajnai Klára fekete lemezeinek aranyos címkéivel legalább egy kis port letörölni a régi cégekről és hallani valamit a sercegő felvételek – itt hallhatatlan – szereplőiről.”

Desző Csaba

CONCERTO
Komolyzenei hanglemezek
a gregoriántól
a kortárs zenéig

LP, CD, DVD
vétél-eladás

CONCERTO
1074 Budapest, Dob u. 33.
E-mail: concerto.kft@t-online.hu

HANGLEMEZBOLT
Telefon/fax: 268-9631
Nyitva: H–P.: 12–19 h

Lemeztisztítás
Postai utánvét

Ez komoly!

AKADÉMIA
zeneműbolt

Budapest
VI., Király u. 28.
Tel.: 322-0085

Webáruház:
www.fidelioshop.hu

Nyitva tartás:
H–P.: 10–18
Sz.: 10–14

GRAMOFON

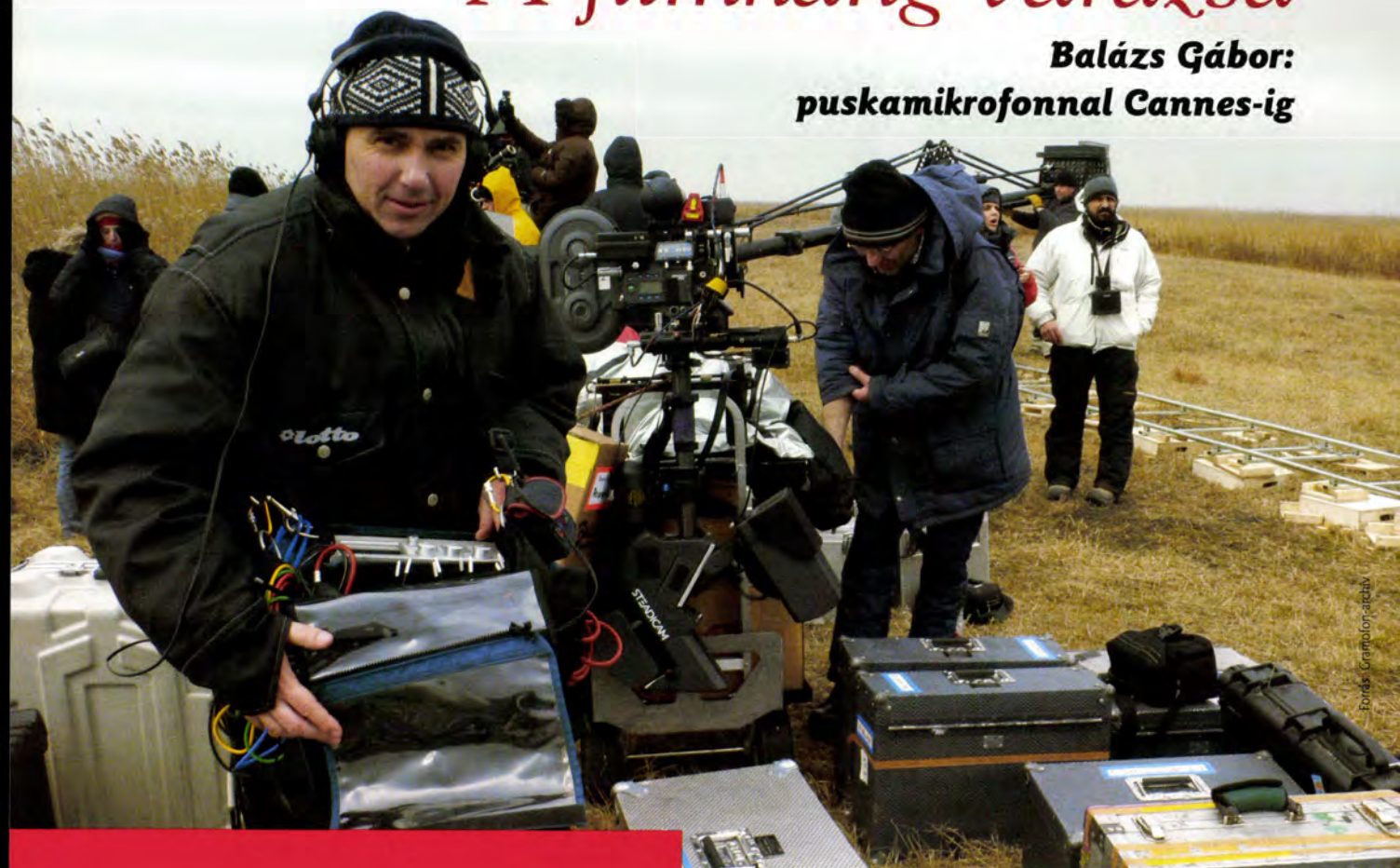
Az 1996-ban alapított
zenei lap
naponta frissülő
internetes portálja

GRAMOFON
Online

www.gramofon.hu

A filmhang varázsa

Balázs Gábor:
puskamikrofonnal Cannes-ig

A jelenleg legelismertebb magyar filmek hangmérnöke, Balázs Gábor a Színház- és Filmművészeti Egyetem tanára. Nevéhez fűződik például a 2008-as Cannes-i Filmsz fesztiválon sikert aratott Delta című alkotás, a Johanna operafilm, a Bibliothèque Pascal és a Puskás Hungary filmek hangja. A Magyar Filmszemlén 2005-ben Arany mikrofon-díjjal ismerték el munkáját, 2009-ben pedig megkapta az egyik legnevesebb filmes kitüntetést, a Balázs Béla-díjat.

➤ Lőrincz Judit

Gramofon: *Hogyan indult a pályája, és miért szeretett volna filmhanggal foglalkozni?*

Balázs Gábor: A nagybátyám rádióamatőr volt, és már egészen kicsi koromban beoltott az elektronika szeretetével. Elég gyorsan kialakult, hogy a Műszaki Egyetem híradástechnika szakának adat- és műsorszóró ágazatán szeretnék továbbtanulni. Akkoriban már zenekarokat hangosítottam, felvételeket készítettem, de ez nem volt igazi szerelem. A diploma megszerzése után a Videoton Fejlesztési Intézetében kezdtem dolgozni, és ekkor jött Erdélyi Gábor hangmérnök meghívása a Színház- és Filmművészeti Egyetem hangmérnöki állására, amiért rögtön otthagytam minden mászt. Életem első filmjét Paczolay Béla rendezővel készítettem. Arról szólt, hogy a Keleti pályaudvar melletti, nyolc négyzetméteres lakásban élő háromtagú család egyszoba-konyhás lakásba költözik, ami számukra maga a csoda. Végül aztán nem használtak egy „centit” sem abból a hangból, amit felvettem, de számomra hasznos volt a munka, mert rájöttem, ez az, ami engem érdekel. Az első nagyobb felkérés a Gaia című ökológiai filműjság hangjának készítése volt – Hollós László szerkesztésében –, amelyet aztán a Magyar Televízió tizenöt éven keresztül minden hónapban sugárzott. Ezt

nagyon szerettem csinálni, mert tele volt kihívással. Hol egy platós teherautón rögzítettem, hol egy helikopteren vettem föl interjút – amitől egyébként rettegtem. Az első fizetésemből vettem egy puskamikrofont, és ekkor hosszú tanulási folyamat vette kezdetét: a szinkrontól az utómunkálatokig mindent el kellett sajátítanom. Majd jöttek a várva várt első játékfilmek.

G.: Fontos, hogy egy rendező értsen a zenéhez, a hanghoz?

B. G.: Hangtechnikai szempontból az első igazi áttörést a 2001-ben forgatott Szép napok című film jelentette, amelyet Mundruczó Kornél rendezett. Ebben a filmben használtam először sokszávos felvételi technikát a forgatási hang elkészítésére. A jó hanghoz olyan filmrendező kell, aki a hangmérnökhöz hasonló módon gondolkodik, van hangbéli ízlése, ami azért fontos, mert ő dönt a végső hangszerezésről. Ma már elfogadott munkamenet, hogy a megvágott képet a hangmérnök megkapja hang-utómunkára, majd az újonnan készült hangot figyelembe véve ismét vágnak egy kicsit a képen, közben pedig folyamatosan konzultálunk a rendezővel. Előfordul, hogy egy rész a hang nélkül nagyon hosszúnak tűnik, de abban a pillanatban, amikor zenével együtt nézzük, még rövid is lehet. A folyamat végén a kép és a hang egyre közelebb kerül egymáshoz, aztán elérünk egy olyan pontot, amikor a képet a végleges változatra vágjuk. Az álmom, hogy egyszer fél évre beköltözöm egy olyan moziba, ahol van lehetőség hangot és filmet is vágni, és ilyen körülmények között készítek el egy filmet.

G.: Mennyire lényeges a zene szerepe a mozgókép alatt?

B. G.: Mindenki nehezen emészti meg, hogy a filmkészítés során szerephez jutó művészeti ágak alkalmazott műfajok: a képtől a hangon át a zenéig. Minden annak van alárendelve, hogy a film legyen jó. Nekem nem az a dicséret, ha azt mondják, tetszett a film hangja – persze az is fontos –; az a boldogság, ha maga a film arat tetszést. Sokszor a zeneszerzők is nehezen hajlandók alkalmazkodni, és elfogadni, hogy nem feltétlenül úgy és az történik, amit ők szeretnének. Ha utólag, kép nélkül meghallgatjuk a filmzenét, biztosan nem tetszik majd annyira, mint amikor a filmmel együtt látjuk, de hát épp ez a lényeg. Mundruczó Kornél Delta című filmjének főszerzője – Bertók Lajos hirtelen halála miatt – Lajkó Félix hegedűművész lett. A rendezővel már a forgatás elején megbeszéltük, kár lenne kihagyni a lehetőséget, hogy a Fekete-tenger Duna-deltája és az ott fekvő Sulina vidéke által kínált inspiráló környezetben Félixszel szólóhegedűfelvételeket készítsünk. Találtunk egy ortodox román templomot, melynek az akusztikai paraméterei nem voltak ideálisak, de rögzítettünk benne egy olyan számot is, amely megközelítette a filmhez megálmodott hangulatot.

A Magyar Rádió is volt olyan nagyvonalú, hogy beszállt a koprodukcióba, így a 22-es stúdióban Lajkó Félix a sokszávos technika segítségével, egy brácsással kiegészülve feljátszhatta az összes szólamot. Ezek a számok magukban egészen kiváló zenék lettek, de valamiért a film alá téve nem működtek, így nem kerültek bele a filmbe.

G.: Milyen káros hatása lehet az utószinkronizálásnak?

B. G.: Maga a filmszinkron is nehéz dolog. Nem azért nem szinkronizálnak az amerikaiak, mert Brad Pitt drágán vállal utószinkront. Az igazi ok az, hogy az eredeti képfeletlenül létrejön egy olyan művészi minőség, ami az adott körülmények között valószínűleg a legjobb, és azt reprodukálni szinte lehetetlen. Ott a színész, aki hetekig próbál a jelenetre, ott egy ötvenfős stáb, amelynek csak az a dolga, hogy megörökítse a pillanatot. Ezzel szemben az utószinkron során a színész egymaga egy sötét szobában ül a mikrofon előtt, nincsenek inspiráló körülmények, nincsenek ott a partnerek. Egyik pillanatban ezt a jelenetet vesszük, másokban más hangulatú epizódot – képtelenség hirtelen váltani, képtelenség tökéleteset alkotni. Briliáns szinkronszínész az, aki képes hozzáadni valamit a szerephez.

**„Nem az a dicséret,
ha azt mondják, tetszett a film
hangja; az a boldogság,
ha maga a film arat tetszést”**

G.: Melyik film hangjának elkészítése volt emlékezetes?

B. G.: Nagyon szerettem Tallér Zsófia zeneszerzővel dolgozni; együtt csináltuk a Kis Apokrif No. 2 című filmet – amely Brazíliában a legjobb filmhang díjat nyerte el 2004-ben – és a Johanna című operafilmet, amelynek zenéje elnyerte a Magyar TV- és Filmkritikusok Díját. Emlékezetes volt még a Delta hangja, mert természethangokból kellett összeállítani az egész hangi kulisszát. A Rokonok című film dialóg felvételeit kedveltem nagyon; az Utolsó idők filmzenéje – amit Márkos Bertalan írt – szintén kellemes emlék, mivel a gyönyörű hangú Harcsa Veronika énekel benne. A Puskás Hungary azért volt kihívás, mert a film gerincét egy diktafonra rögzített Puskás-interjú adta, amit rossz hangminősége miatt rop-pant nehéz volt behelyezni a filmes környezetbe.

G.: Miben különböznek a külföldi és a magyar filmgyártás hang munkálatai?

B. G.: Minket még nem nagyon ért el a specializáció, de biztosan ez lesz a jövő itthon is. Egy amerikai film stábjában megfigyelhető, hogy legalább annyi ember dolgozik a hangon, mint ahány a képen. Valaki egész életében csak dialóg szinkront vág, valaki effektet rögzít, valaki csak a zörejszinkronnal foglalkozik vagy a zenefelvétellel. Milliós kis külön munkakör, amelyek közreműködésével válik igazán professzionálissá a film. Itthon egyelőre az a tendencia, hogy mindent néhány szakember csinál. Én ezt nagyon élvezem, mert ettől izgalmas a munkám.

Az 1996-ban alapított Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat nemesak a szakmát, a magyar zenei élet szereplőit, illetve hűséges előfizetőit szeretné megszólítani, hanem a zenekedvelők, a klasszikus zene és a jazz iránt érdeklődők lehető legszélesebb táborát. Szándékunk szerint folyamatosan bővítjük a Gramofon terjesztőinek körét, s ennek érdekében az elmúlt időszakban jó néhány új megállapodást kötöttünk. Az alábbiakban felsoroljuk azokat a helyeket, ahol a Gramofon már jelenleg is biztosan megvásárolható.

BUDAPEST

- Akadémia Zeneműbolt – Bp. VI., Király utca 28.
- Budapest Music Center – Bp. IX., Lónyay utca 41.
- Concerto Hanglezmbolt – Bp. VII., Dob utca 33.
- Fonó Budai Zeneház – Bp. XI., Sztregova utca 3.
- Galeon Bolt – Bp. XII., Magyar jakobinusok tere 4.
- Írók Boltja – Bp. VI., Andrássy út 45.
- Művészetek Palotája hanglezmbolt – Bp. IX., Komor Marcell u. 1.
- Óbudai Társaskör – Bp. III., Kiskorona utca 7.

HUNGAROTON

- Hungaroton Classic Márkabolt – Bp. VII., Rottenbiller u. 47.
- Hungaroton MOM PARK – Bp. XII., Alkotás u. 53

LAPKER – Budapest

- Relay 1011 Budapest, Batthyány tér – HÉV
- Relay 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Relay 1023 Budapest, Germanus Gyula park – aluljáró
- Relay 1024 Budapest, Moszkva tér
- Inmedio 1025 Budapest, Lövház u. 4.
- Inmedio 1033 Budapest, Flórián tér – üzletközpont
- Relay 1042 Budapest, Újpest – metró
- Inmedio 1051 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 76.
- Relay 1052 Budapest, Deák F. tér – aluljáró
- Relay 1052 Budapest, Kígyó u.
- Inmedio 1052 Budapest, Pánzsi udvar
- Inmedio 1052 Budapest, Váci u. 10.
- Inmedio 1052 Budapest, Városház u. 3–5.
- Relay 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio 1073 Budapest, Erzsébet krt. 17.
- Relay 1082 Budapest, Baross tér
- Relay 1093 Budapest, Boráros tér – aluljáró
- Relay 1097 Budapest, Nagyvárad tér – metró
- Inmedio 1106 Budapest, Őrs vezér tere – Árkád
- Relay 1107 Budapest, Kőbánya-Kispest – metró
- Inmedio 1117 Budapest, Október 23. u. 6–10.
- Relay 1122 Budapest, Déli pu. – metró
- Inmedio 1126 Budapest, Böszörményi út 18/b.
- Relay 1132 Budapest, Váci út – Róbert Károly krt. (Árpád hid 1.)
- Relay 1132 Budapest, Váci út – Róbert Károly krt. (Árpád hid 2.)
- Relay 1134 Budapest, Lehel tér – Gogol u. aluljáró
- Relay 1134 Budapest, Lehel tér – Victor Hugo u.
- Inmedio 1141 Budapest, Őrs vezér tere – Sugár
- Relay 1142 Budapest, Mexikói út – földalatti
- Relay 1143 Budapest, Kerepesi út – Hungária krt.
- Inmedio 1152 Budapest, Szentmihályi u. 131. – Pólus Center
- Relay 1185 Budapest, Ferihegy 2/B – Érkezés
- Relay 1185 Budapest, Ferihegy 2/B – Tranzit
- Inmedio 1223 Budapest, Nagytétényi u. 37–47. (Campona)

LAPKER – Vidék

- Inmedio 2100 Gödöllő, Szabadság tér 9.
- Inmedio 2900 Komárom, Klapka u. 12.
- Inmedio 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio 4026 Debrecen Plaza, Péterfia u. 18

- Inmedio 4400 Nyiregyháza Plaza – Szegfű u. 75.
- Relay 5000 Szolnok, MÁV Pályaudvar
- Relay 5600 Békéscsaba, Andrássy út 58.
- Inmedio 6000 Kecskemét, Petöfi S. u. 2.
- Inmedio 6722 Szeged, Kárász – Dugonics tér 1.
- Relay 6722 Szeged, MÁV Nagyalomás
- Inmedio 7150 Bonyhád, Szabadság tér 12.
- Inmedio 7400 Kaposvár Plaza
- Inmedio 7600 Árkád, Nagy Lajos király út – Alsómalom sarok
- Inmedio 8000 Székesfehérvár, Fő u. 9.
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 1.
- Inmedio 8300 Tapolca Tesco, Veszprémi u. 5.
- Inmedio 8800 Nagykanizsa – Tesco
- Inmedio 8800 Nagykanizsa Plaza
- Relay 9001 Győr, Révai u. 8., MÁV
- Relay 9700 Szombathely, MÁV csarnok

LÍRA – Budapest

- Europark Bevásárlóközpont, Kék Moly Könyvesbolt – Bp. XIX., Üllői út 201.
- Fókusz Könyvruház – Bp. VII., Rákóczi út 14.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – Bp. V., Múzeum krt. 21.
- Lira Könyvruház – Bp. VI., Nagymező u. 43.
- Lira Könyvruház, Rózsakert Bevásárlóközpont – Bp. II., Gábor Áron u. 74.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – Bp. V., Szervita tér 5.

LÍRA – Vidék

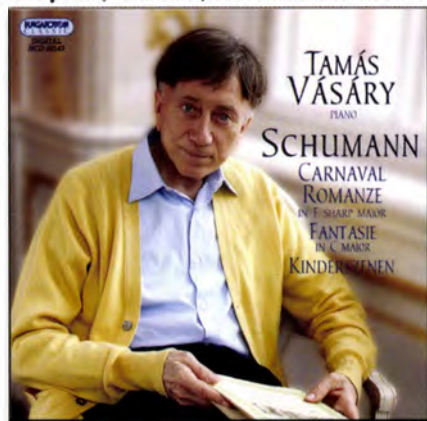
- Corvina Könyvesbolt – 7621 Pécs, Széchenyi tér 8.
- Fókusz Könyvruház – 7621 Pécs, Jókai u. 25.
- Fókusz Könyvruház – 6720 Szeged, Tisza L. krt. 34.
- Koncert és Zeneműbolt – 9021 Győr, Arany János u. 3.
- Lira Könyvesbolt – 2000 Szentendre, Fő tér 5.
- Lira Könyv- és Zeneszalón – 6000 Kecskemét, Hornyik krt. 2.
- Lira Könyvesbolt – 9400 Sopron, Hátsókapu u. 8.
- Lira Könyvruház – 9700 Szombathely, Kossuth L. u. 8/3.

VIDÉK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglezmbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Filharmónia Kelet-Magyarország Kht. jegyiroda – 3525 Miskolc, Kossuth u. 3.
- Hold Antikvárium és Hanglezmbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér 1–3.
- Könyvjelző Kkt. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyiregyháza, Dózsa György u. 8.
- Miskolci Szimfonikus Zenekar közönségszolgálati iroda – 3525 Miskolc, Rákóczi u. 2.
- Petöfi Sándor Könyv- és Zeneműbolt – 9022 Győr, Árpád u. 44.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Sziget Könyvesbolt (Debreceni Egyetem főépület) – 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
- Únicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglezmez- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.
- Vörös Cédrus – 9400 Sopron, Mátyás király u. 34/f
- Zrínyi Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Fő út 8.

Várja Önt a
HUNGAROTON
CD és DVD
MÁRKABOLTJA
a Hungaroton székhelyén:
Budapest, VII. ker., Rottenbiller utca 47.

HAVONTA MÁS AKCIÓK ÚJ ÉS
KÖZKEDVELT TERMÉKEKBŐL IS!

Nyitva:
hétfőtől péntekig 10-től 18-óráig
Akciókról, újdonságokról
tájékozódjék honlapunkról:
www.hungaroton.hu

